

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøven

i

Viborg Kathedralskole

i Aaret 1875.

Indhold: I. Lærerstanden ved Viborg Kathedralskole (med en Stamtavle over Familien Hald).
II. Skolcefterretninger (med et Tillæg).

Viborg.

Th. Steenersens Bogtrykkeri.

1875.

Lærerstanden

ved

Viborg Kathedralskole

efter trykte og haandskrevne Kilder

samlet og bearbejdet

af

F. E. Hundrup.

Viborg.

Th. Stenersens Bogtrykkeri.

1875.

Lærerstanden

ved

Viborg Kathedralskole.

Forord.

Efter at jeg i 1844—45 havde udgivet 2 Aargange af min Skole-Calender, hvori der bl. a. fandtes korte biographiske Efterretninger om alle de ved de lærde Skoler ansatte Lærere, begyndte jeg at samle Efterretninger om hele Lærerstanden efter Reformationen ved samtlige Landets latinske Skoler. Deraf har jeg i Programmer fra Roskilde, Aalborg, Randers, og Metropolitanskolen leveret Lærerstanden ved Helsingør (Roskilde 1860), Slagelse (Roskilde 1861), Nakskov, Nysted og Rønne (Roskilde 1866), Aalborg (Aalborg 1869—70), Kjøge, Holbæk, Kallundborg og Ringsted (Roskilde 1870), Korsør, Næstved, Nykjøbing i Odsherred, Præstø, Skjelkør, Slangerup, Storeheddinge og Stege (Roskilde 1871), Hjørring, Nykjøbing paa Mors, Skagen, Sæby og Thisted (Aalborg 1871), Randers (Randers 1871—72) og Metropolitanskolen (Kbh. 1872—73).

Det glæder mig nu hertil at kunne tilføje Lærerstanden ved Viborg Kathedralskole, hvilket paa Grund af mit svage Syn kun har været muligt ved velvillig Hjælp ved Korrekturlæsningen saavel af Rectoren som af flere af Viborg Skoles Lærere; de have

tillige hjulpet mig i Fremstillingen af deres litterære Virksomhed, og Adjunct A. L. Heise har desuden ydet mig flere berigtigende og forbedrende Bidrag til Skolens ældste Personallistorie. Ogsaa andetsteds er der baade tidligere og nu rakt mig velvillig og redbon Hjælp. Jeg kan ikke forbigaa, at Pastor Anders Hansen Nielsen i Skjæve, min kjære gamle litteraire Ven, for omtrent 15 Aar siden gennemgik mit Manuskript om Viborg Skole og tilbagesendte mig det med betydelige Tillæg og Forbedringer, hvad han ogsaa har gjort ved adskillige andre af mine personallistoriske Bøger. Idet jeg bringer ham og oven betegnede min hjertelige Tak for al velvillig ydet Tjeneste, føler jeg ligeledes Trang til at bevidne stud. V. A. Secher min Tak for den Iver, hvormed han har søgt at skaffe mig enhver Oplysning, som det har staaet i hans Magt at skaffe mig.

Roskilde, d. 5te April 1875.

F. E. Hundrup.

Lærerstanden

ved

Kathedralskolen i Viborg.

Forskjellige Rækker af Læsemestre, Rectorer og Conrectorer findes i Jesper Lunds Manuskript, hos Alb. Thura Valvæ scholarum apertæ (Manuskript paa Universitetsbibliotheket) og Idea histor. litterar. Danorum (Hamburgi 1723, p. 78 seq.), hos Andr. Chr. Krog: Samlede Efterretninger om Viborg By (Viborg 1779, S. 155 flg.) og V. R. Ursin, Stiftsstadens Viborg (Viborg 1849, S. 113 Note 1, der her mest er fulgt), jf. Jens Pedersen Thjørring, Viborg Domscoles Rectorer og Hørere, ved A. Heise, i Samlinger til jydsk Historie og Topografi IV B. 384—392 og 392—404.

I. Læsemestre (Lectores theologiae).

Skjøndt først Christian III oprettede Lectoraterne ved Frue Kirke, fik dog Viborg allerede under Frederik I sin første Læsemester. Christian III tillod ved Brev fra Nyborg St. Valentini Dag 1555 Domcapitlet i Viborg at maatte beholde det først ledigt blivende Præbende til en god Mands og Theologs Ophold, som retsindigt kan og skal prædike, lære og læse i den hellige Skrift.

I. Jørgen Jensen Sadolin (Georgius Joh. Vibergius), f. 1499 i Viborg, hvor hans Fader Jens Christiensen skal have været Præst. Navnet Sadolin skal

være en Latinisering af Sadelmager, som var Familiens Slægtsnavn. Han skal, efter en dog upaalidelig Beretning, have gaaet i Aarhus Skole under den berømte Rector Morten Børup, rejste derefter udenlands og vandtes i Vittenberg, hvor han maaske tog Magistergraden, for Reformationen. Efter Hjemkomsten blev han (efter Krogs og Jesper Lunds dog upaalidelige Vidnesbyrd) Rector ved Viborg Kathedralskole, forinden han 2den Decbr. 1526 af Frederik I fik Tilladelse til at oprette en Præsteskole her, med den Befaling at læse og lade læse, hvad der maatte være nyttigt. Han var tillige Hans Tausen til god Nytte med at prædike og blev inden dennes Afrejse fra Viborg 1529 af ham viet til Præst ved Sortebrødrekirken s. St. Af Biskop Knud Gyldenstjerne kaldedes han derpaa til Odense som Medhjælper i Ordet og forsvarede 1532 heldigt den evangeliske Lære i en Disputats mod Biskoppens Vicar Nicolaus Paulinus. 1536 blev han den første evangeliske Præst ved vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, 1537 Biskop over Fyns Stift (ordineret 2den Septbr. af Bugenhagen). † 19de Decbr. 1559, begravet i Graabrødre Kirke. En Afbildning af hans Gravsten i Graabrødre (nu St. Knuds) Kirke, hvorpaa han ses en face i gejstlig Dragt, findes i Birkerød Mon. Othin., ogsaa aftrykt i danske Magazin V, 193.

2 1, Maren Hegelund † 1545 (8 S. 2 D.), D. af Ib Hegelund, Borger i Skive.

2, 1547 Elisabeth Laursdatter fra Sjælland. † 5te Marts 1588 (3 S. 2 D.)

Hans Sønnesønssøn af samme Navn findes bl. Conrectorer ved Metropolitanskolen Nr. 4.

Sm. Pontoppidan, Annal. eccles. Dan. III, 121—23. Dan-

ske Magazin V, 193—202. J. C. Bloch, Fynske Gejstlighed I, 7—22. Nyerup, L. L. 514—15. Kønigsfeldt (Molbech) Hist. Aarbøger III, 117—18. Ursin, Viborg 113, Note. Wiberg, Præstehist. 2, 117—18. Strunck Catalog S. 113—14. H. Rørdam, Mester Jørgen Jensen Sadolin.

2. Niels Svansøe, en af Katholikerne i Varde forjaget Præst, var Lector her 1540.

Sml. Thura v. sch. ap. (hverken han eller Sadolin findes hos Thura Idea hist. litt. p. 78.) Ursin, Viborg a. St. *)

3. Magister Kjeld Juul (Juel) var født i Skive, hvor hans Fader Johannes opdrog ham i Armod. Han kom i Viborg Skole og derfra til Kjøbenhavns Universitet, hvor han var Pedel 1540—42, blev dernæst Rector i Viborg og c. 1544 Lector theol. her ved Domcapitlet og endelig 1549 Biskop s. St. I denne Stilling bar han stor Omhu for sin Fosterskole, idet han skaffede den bedre Indtægter, et nyt Skolelocale og tillige tog sig selv af Undervisningen i samme. I hans Tid blev Aalborg By taget fra Viborg Stift og lagt til Vendelbo Stift, idet det ved Reskript fra Odense af 29de Sept. 1554 blev bestemt, „at efterdi Superintendenten af Vendelbo Stift havde Hus og Vaaning i Aalborg, skulde han have Befaling over de Gejstlige s. St., for at han tillige kunde have en Kjøbstad, hvor han kunde læse for Præster og andre unge Personer“. Derimod fik Viborg Bisp ved Brev fra Aalborg af 2den Sept. 1558 Stadfæstelse for sig og Efterfølgere „paa 2 Kamre med Skorsten, Kjælder til Øl, Staldrum til 4 Heste og

*) I Christen Nielsen Juls Aarvog nævnes Tauscus tidligere Medhjælper Korsbroderen Thøger Jensen (Løvenbalk) som Læsemester ved hans Død 1538; var tillige indtil sin Død Præst ved Sortebrødrekirke. Han har da rimeligvis fortsat Sadolins Virksomhed som Lærer. (Ny kirkehist. Saml. V, 344: 881.)

Rum til sit Hø i Aalborg“. I April 1554 ordinerede han Laurids Nielsen til Biskop i Aalborg, 15de Juli 1557 Mag. Laurids Bertelsen til Biskop i Aarhus, 25de Maj 1562 Mag. Povel Madsen til Biskop i Ribe, 18de Sept. 1569 Mag. Hans Lausen (Joh. Lagonis) til Biskop i Ribe. † 2den Marts 1571; laa indtil Domkirkens Ombygning begravet i dens søndre Kors. Tvende Skrifter af ham fandtes tidligere i Haandskrift paa Universitetsbibliotheket.

∞ Anna, D. af Kannik og Provst Mester Jens Hansen. Sgp. ved Viborg Domkirke.

Sm l. Thura, Idea hist. litt. p. 18. Pontoppidan A. E. D. III. 174—75. Krog, Viborg. S. 95—98. Nyerup, Skolehist. S. 63. Ursin, Viborg 113, 153. Kønigsfeldt (Molbech, histor. Aarbøger, 3) 157—58. Rørdam, Universitets-Hist. I, 666.

4. Michael Bruun forekommer som Læsemester i Viborg 1555. † 1559. I Jesper Lunds Manuskript sættes han ligesom hos Krog foran Kjeld Juul; og det hedder, „han † 1559, har uden Tvivl resigneret“.

Sm l. Krog, Viborg 155, Ursin 113. (Findes ikke hos Thura.)

5. Mag. Rimbolt Pedersen, f. i Viborg, var en Søn af Peder Michelsen. Blev 1555 Rector i Viborg Skole, senere (15—) Lector theologiae til 1580. Var tillige Præst ved Søndresogn (Sortebrødre Kirke) i Viborg og Provst i Nørlyng Herred, desuden Canonicus ved Capitlet. Efter Ligstenen † 23 Octbr. 1591.

∞ Dorothea Johanne, D. af Christian Høg.

Sm l. Krog 187. Ursin 113, 199. Wiberg Præstehist. 3, 159—60. (Findes ikke i Thura Idea hist. litt.)

6. Niels Sørensen Juul blev Rector i Viborg 1560 efter Peder Thøgersen. Var Læsemester her 1572, skal være † 1600.

Sml. Ny kirkehist. Saml. V, 351 (Thura Idea har ham ikke.) Krog, Viborg 155. Ursin S. 113.

7. Mag. Hans Pedersen Bukjer (Bucar) nævnes som „Skolemester“ i et Brev af 2 Oktbr. 1574; var Læsemester her 1580—88.

∞ Johanne Schyth eller Schytte; D. af Oluf Nielsen (Jacobsen) Schytte, der findes bl. Rectorer her i Viborg Nr. 3. (Bl. Sgp. i Nørre Sogn.)

Sml. Krog 155. Ursin 113.

8. Magister Christen Nielsen Reff eller Foss var født 1553 i Hjerik Sogn ved Skive, hvor hans Fader Niels Reff var Bønde. 1566 blev han som Discipel sat i Aalborg Kathedralskole, som han 1574 ombyttede med Skolen i Viborg. hvorfra han 20de Sept. 1577 deponerede ved Kbhvns. Universitet. 1578 blev han Hører i 1ste Lectie i Viborg Skole. 1580 rejste han udenlands med Landskriver Zilt, 1582 Magister, 1584 Rector i Viborg (Nr. 13), 1588 Lector theologiæ s. St. 1601 drog han til sit Canonicat i Aarhus, hvor han døde 12te Marts 1625, 72 Aar gl.

∞ 1, Maren Thøgersen, født 15—, † 4de Okt. 1588 i Barselseng efter at have født en Søn, Dr. Niels Foss, der blev Livlæge hos Christian IV. D. af Biskop Peder Thøgersen i Viborg † 13de Jan. 1597 og Margrethe Jensdatter.

2, Lisbeth Larsdatter, f. 1569 i Vittenberg † 1647.

Sml. A. Thura Idea p. 78 (der ligesom Biskop Peder Vilhadsens Skoletale [se nedenfor] sætter ham efter Nr. 9). Krog, Viborg 155. Ursin 113, 199. Lengnick, Stamtavle, Chr. Foss S. 1.

9. Mag. Peder Jensen Høeg (Petr. Jani v. Joh. II.) var Rector i Viborg før 3die Novb. 1584, da han af Digteren Hieronymus Justesen (Ranch), Sgp. til Graabrødre Menighed s. St. (sml. Nyerup, I. L. 299; N. M. Petersen Litteraturhist. 3, 676—77 1ste Udg.) fik

Comedien „Kong Salomons Hylding“, som han efter Befaling lod opføre af sine Disciple ved Kong Chr. IVs. Hylding i Viborg 1584. 1601 blev han Lector theologiae og døde allerede 24de Apr. 1603. Var tillige Canonicus.

∞ Anna Maria Thøgersen, f. 15— † 23de Aug. 1602, D. af Biskop Peder Thøgersen i Viborg.

Sml. Thura Idea p. 78. Krog S. 155. Ursin 113, 199—200. Kønigsfeldt 158.

10. Villads Nielsen (Brøns) f. 1548 i Brøns i Hvidding Herred i Tørningehn, hvor hans Fader Niels Villadsen, f. 1528 † ²⁹/₁, 1596, som det sees af hans Gravsten i Brøns Kirke, var Bonde og Sandemand. Hans Moder hed Maren. Han blev som Discipel sat i Ribe Kathedralskole under Rector Lars Gjødesen (Lor. Ægidius), der 1558 sendte ham til Kbhvns. Universitet. Her studerede han flittigt og vandt Professorernes, især Niels Hemmingsens, Yndest. Rejste derefter udenlands og tog i Vittenberg Magistergraden. Efter Hjemkomsten blev han 1591 Rector i Aalborg (bl. Rector Nr. 4). 1593 forflyttedes han til Rectoratet i Viborg, hvor han tillige blev Canonicus Capituli og 1603 (1607?) Lector theologiae. Efter Sønnen, Biskop Peder Villadsens Vidnesbyrd skal han have styret Skolen i fulde 14 Aar, inden han blev Læsemester, en Angivelse, som dog vanskelig lader sig forene med andre Efterretninger; endnu som Læsemester overtog han, lige til sin høje Alder, under de paafølgende hyppige Vacancer (se nedenfor ved Rectorer) Skolens Styrelse. Mest bekjendt er han bleven ved sine 1604 skrevne Skolelove, der gaa under det paatagne Navn Thord Degn (meddelte i Hist. Tidsskrift 3 R. Bind IV; jvfr. navnlig V, 478 ff.) † 1637 som Jubellærer.

Han har skrevet *Nucleus locorum omnium theologorum*. Vitebergæ 1592.

∞ 1, Margrethe Thøgersen, ligeledes Datter af Biskop Peder Thøgersen. Hun fødte ham 1610 Sønnen Peder Villadsen, der dep. 1631 fra Viborg Skole, 1637 blev Sgp. ved St. Michaels K. i Slagelse, 1661 Biskop i Viborg, † 25de Marts 1673, og var Fader til den bekjendte Historiskriver Conferentsraad Niels Slange, † 1737. En Skoletale, Peder Villadsen som Biskop holdt ved Conrector Peder Clausen (Reenberges) Indsættelse, indeholder vigtige Bidrag til Skolens ældre Historie. (Haandskrift paa det st. kgl. Bibl., gl. kgl. Saml. 3006. 4.)

2, Jfr. Kirstine Bering, D. af Peder Bering, Borgmester i Viborg, og Maren Villadsdatter, og Søster til Professor Vitus Bering.

Sm). Thura Idea p. 78. Pontoppidan, *Marm. Danica* II, 80. Gjessings Jubellærere III, 250—53 og Stamtavlen S. 256. Krog, Viborg S. 1555—6. N. P. Thorup, Program for 1830, S. 5. Ursin 113. Worms L. L. 2, 122; 3, 564 (Vilhadas Nicolai). Nyerup Litt. Lex. 429. (Villads Nielsen).

II. Mag. Peder Villumsen Paludan, f. 1606 i Viborg, var en Søn af Mag. Vilhelm Johansen Paludan. Sgp. ved Domkirken s. St., † 20de Novb. 1634, og Dorthea Thøgersdatter. Han blev Discipel i Viborg Skole, hvorfra han 1626 afsendtes til Universitetet. Var allerede 1633 Vicelector hos Villads Brøns. 6te Maj 1637 tog han Magistergraden i Kbh., s. A. Lector theologiæ i Viborg, paa hvilket Embede han dog først 30te Aug. 1670 fik kongelig Confirmation, og i hvilket han 1685 fik sin Søn Søren P. adjungeret. † i Novb. 1686 i Viborg, 82 Aar gammel. (Sm). Laur. Axelsens Dagbog S. 104.)

∞ Karen Rasmusdatter, „en fin og fornem Matrone”.
 † begr. 7de Febr. 1682 i Viborg. Sml. Laur. Axelsens Dagbog S. 90.

Sml. Thura Idea p. 78. Gjessings Jubellærere, 1, 394. Krog, Viborg, 156. Ursin 113.

12. Søren Paludan, f. c. 1650 i Viborg, en Søn af Formanden, deponerede 1669 (tilligemed sin Broder Villum Paludan) fra Viborg Skole til Universitetet i Kbh., hvor han 2den Maj 1682 erhvervede sig Magistergraden, 1695 blev han sin Fader adjungeret som Vicelector, 1688 blev han Lector theologiæ og † i dette Embede 17de Marts 1701.

∞ Ane Pedersdatter, D. af Peder Tornsen, Sgp. i Rødding og Krejbjerg, Vib. Amt. † d. 3 Februar 1699, og Mette Hansd., samt Enke efter Laurids Michelsen, Forpagter paa Spøttrup. Hun ∞ 3, Lector Thomas Bhie (Nr. 13).

Sml. Thura Idea p. 78. Krog 156. Ursin 113.

NB. Jens Reenberg siges vel hos Ursin (Viborg S. 113) at have beklædt Lectoratet i Theologie tilligemed Rectoratet 1701—5, men da baade A. Thura (Idea p. 78), Krog (S. 156) og L. Axelsen (Dagbog S. 159) udtrykkelig sige, at Thomas Bhie 1701 efterfulgte S. Paludan, saa forbigaas han her. Se iøvrigt om ham nedenfor bl. Rectorer Nr. 28.

13. Thomas Bhie (Thomas Petri Melissus) f. c. 1672 i Bøvling i Ringkjøbing Amt, var en Søn af Peder Sørensen Bhie (der deponerede 1637, ikke 1641, fra Aalborg Skole), Sgp. i Bøvling og Flynder, og hans 3die Hustru Ingeborg Pedersdatter Kragelund — altsaa en Broder til Magister Henrik Bhie, Rector i

Ribe. Han blev Discipel i Ribe Kathedralskole, hvorfra han 1690 afgik til Universitetet (immatriculeret 25de Juli). 19de Maj 1700 tog han Magistergraden i Kbh., 7de Maj s. A. Lector theologiae i Viborg, hvilket Embede han 1734 afstod til sin Eftermand mod at nyde den største Del af dets Indkomster. † 19de Maj 1739.

∞ Anna Pedersdatter. f. 16—, † 7de Sept. (begr. 12te Sept.) 1738, Enke efter Formanden.

Sml. Thura Idea p. 78. Gjessings Jubellærer 1, 328 Tab. Krog S. 156. Thorup, Program f. 1843 S. 3. Ursin 113.

14. Dr. theol. Peter Rosenstand-Goiske, f. 1ste Maj 1704 i Vestervig Præstegaard i Thy, var en Søn af Provst Peder Henrichsen Goische, der deponerede 16—, Sgp. i Vestervig og Agger, f. 1670, † 23/9 1722, og Hustru Bodil Margrethe Rosenstand, f. 10de Juni 1681, ∞ 23de Marts 1700, † 24de Juli 1773. Efter at have modtaget Undervisning i sit Fædrenehjem blev han 1722 indsat i øverste Lectie i Aalborg Kathedralskole, hvorfra han 1722 afsendes til Kbhvns. Universitet (immatr. 17de Febr.), men kaldtes atter hjem ved Faderens Død. 1723 tog han Baccalaurei-Graden, 5te Decb. 1724 theologisk Attestats (laud.) og 23de Decbr. s. A. homiletisk Prøve (laud.). 1726 blev han 5te Lectie-Hører i Aalborg Skole (Nr. 83), hvorfra han i Septb. 1733 forflyttedes til Conrectoratet i Viborg (Nr. 9); 19de Novb. 1734 tillige Lector theologiae, indtil dette Embede ved kgl. Reskript 1740 ophævedes, hvorefter Lectoratets fleste Indtagter tillagdes Conrectoratet. 20de Juni 1735 tog han i Kbhvn. Magistergraden, 29de Decb. 1742 blev han i Kbhvn. af Dr. og Professor theologiae Marcus Wøldike creeret til Dr. theologiae. 30te Juni 1747

Sgp. ved Viborg Domkirke (ord. 11te Octbr.) samt Stiftsprovst over Viborg St. og Provst i Nørlyng Herred. 9de Maj 1749 Professor ord. i Theologien ved Kbhvns. Universitet, og Assessor i Consistoriet (efter Professor Reiss). 1751 tilforordnet i Missionscollegiet og Directeur for det kgl. Vajsenhus, hvorfra han 1767 formedelst Svagelighed tog Afsked. † 13de Juni 1769 meget pludselig ved sit Studerebord om Afteneu Kl. 6 $\frac{1}{2}$, da han samme Dag om Formiddagen havde sluttet sit theologiske Collegium for dette Semester. Universitetet mistede i ham en grundig Lærer, der med stor Skarpsindighed forbandt en vidt udbredt Læsning og Lærdom. Foruden Disputatser og akademiske Lejlighedsskrifter har han skrevet „Billige Fritanker imod ubilligt Fritænkeri“, 1—2 Bind, 1753—54. hvoraf 2den Udgave var under Pressen ved hans Død, samt Skjærtorsdagsprædiken 1753 (1758 oversat paa Tysk) og Betragtninger over Evangelierne (4 Bind Prædikener) 17—. Hans Portrait er malet af Cramer og stukket af J. Hass 1753 og 1766 og stukket 1757 af Dor. Philipsen geb. Sysangin.

∞ 13de Juli 1740 i Viborg Marie Benedicte Kneil, f. 17— (5 S., af hvilke Jens blev Mag. 1773 og Sgp. i Gunslev paa Falster, og 5 [7] Døttre, af hvilke
 Sabine Margrethe ∞ Mag. Jeremias Wøldike,
 Anna Margrethe ∞ Professor Casper Abraham Borch,
 Ingeborg Foss ∞ Dr. theol. Christen Bastholm,
 Marie Anna Sophie ∞ Etatsraad, Professor Abraham Kall, og
 Henriette Benedicte ∞ Dr. med. Johan Philip Rogert.

Sml. Universitetets Program af 28de Novb. 1742. Kbhvns. Efterretninger om lærde Sager 1769 Nr. 26 Anhang. Adr.-Cont.

Efterretn. 1769 Nr. 91 og 96. Statsjournal fra 1769. S. 54—55.
Krog, Viborg 152. Gjessing Jubellærere 1, 278. Lengnicks Stam-
tavle over P. Rosenstand Goiskes Descendenter. Worms L. L.
1, 356—57. Nyerup L. L. 195. Hundrup Doct. theologiæ Nr.
65. Strunck Cat. 524—25. Wiberg Præstehist. 144, 18.

II. Rectorer.

1. Jørgen Jensen Sadolin, Rector 1525—26??
Se ovenfor bl. Læsemestre Nr. 1.

2. Jacob Skønning, neppe, som man efter hans Navn har sluttet, født i Skaane; thi Navnet Skønning forekommer i gl. Documenter hyppigt som Navn paa Bønder og Herredsfogder i Sønderlyng Herred ved Viborg. Ligesaa upaalidelig er den Efterretning, at han skal have gaaet i Aarhus Skole under den berømte Rector Morten Børup. Var, da Hans Tausen optraadte i Viborg 1525, Rector ved Domsolen, hvormed var forbundet Præstevirksomheden ved St. Hans Sognekirke, der dog tillige med Byens øvrige 12 Sognekirker nedlagdes 1529; var derpaa evangelisk Præst i Byen, formodentlig ved Graabrødre (Nørre Sogns) Kirke, hvorfor han ogsaa 1530 mødte paa Herredagen i Kbhvn. Hans Virksomhed i Skolens Tjeneste varede derfor vistnok kun kort. 1537 blev han udnævnt til den første evangel. Superintendent i Viborg, og 2den Septb. s. A. blev han tilligemed de 6 øvrige indviet i Kbhvn. af Joh. Bugenhagen. 1540 Dr. theolog. † 1549.

Sml. Pontoppidan *Annal. eccl. Dan.* III, 173—4. Danske Mag. 1, 26. Krog, Viborg 43—45. Ursin 99. *Køningsfeldt evang. Biskopp.* 157. Rørdam, *Univers. Hist.* 1, 34.

3. Mag. Frands Berg (eller Berrig) var født 1501 i Odense, hvor hans Fader Claus Berg, født i Lybeck af adelig Familie, levede som en berømt Billedhugger, indkaldt af Kong Hans's Gemalinde Dronning Christine for at forfærdige en Altertavle til Graa-

brødre Kirke. Hans Moder var Margrethe Grott, en D. af Evert de Grott. Dronning Christine holdt ham i Odense Skole, hvorfra han afsendtes til Universitetet i Rostock, og derfra kom han efter Dronningens Død 1521 tilbage til Odense. Her efterfulgte han 1531 Peter Palladius i Rectoratet, som han menes at have ombyttet 1532 med en Plads i Biskop Iver Munchs Cancelli i Ribe. Kort efter blev han Rector i Viborg, hvor han ogsaa kun forblev i kort Tid, da han af Capitlet valgtes til Læsemester i Vestervig Kloster i Thy. 1540 forflyttedes han herfra, da han blev Sgp. ved vor Frue eller Domkirken i Ribe; derfra blev han 1546 Sgp. ved Nikolaj Kirke i Kbh., hvorfra han endelig 1548 udnævntes til Biskop i Opslo (Christiania Stift), hvor han som Jubellærer † 2den Novbr. 1591. 90 Aar gl. Endskjødnt vi have Efterretninger om ham, optegnede af hans Søn Claus Berg (Danske Mag. 1, 24—28), ere hans tidligere Livsomstændigheder, indtil han kom til Nikolaj Kirke, temmelig ubekjendte, navnlig hvad Chronologien angaar.

∞ i Vestervig Karen Lauridsdatter (2 S. 2 D.), en Søsterdatter af Provst Svend i Vestervig Kloster.

Sml. Danske Mag. 1. 23—28 Pontoppidan, Ann. eccl. Dan. III, 188—90. Treschow, Danske Jubellærere 1—13. I. C. Bloch, Fynske Gejstl. 1, 334—36. Ursin, 199. Wiberg, Præstehist. II. 168. 9. H. Rørdam, Kbh. Univers. Hist. 1, 34.

4. Mag. Kjeld Juul, se ovenfor bl. Læsemestre Nr. 3.

5. Mag Oluf Nielsen *) Schytte var Compastor

*) Oluf Nielsen kaldes han ikke blot i et Brev fra Nyborg Torsdag efter Nytaar 1553 (Reg. over alle Laude 1553—58 Fol. 278), hvorved Kongen gav ham som Rector

ved Graabrødre (Nørre Sogns) Kirke i Viborg og til-
lige fra c. 1544—53 Rector ved Viborg Skole. Ved Brev
fra Nyborg Torsdag efter Nytaar 1553 (Register over
alle Lande 1553—58 Fol. 278) gav Christian III
Stenild Præbende til Oluf Nielsen, Skolemester i Vi-
borg. † c. 1577. [Peder Villadsen anfører ham som
Domskolens første egentlige evangeliske Rector og til-
skriver ham Inddelingen i 4 Classer foruden 5te
Classe, der stod under Rectoren selv (Mesterlectien);
men denne Fortjeneste tilhører maaske Kjeld Jul,
hvem Villadsen urigtigt sætter efter Oluf Nielsen
Schytte.]

∞ . . . (4 S. 2 D.)

Sml. Ursin 199. Wiberg 3, 555—56. Rørdam, Aktst. til
U. H. 143.

6. Rimbolt Pedersen var Rector her 1555, ind-
til han blev Lector. Se bl. Læsemestre Nr. 5.

Sml. Vinding, Acad. Hafn. p. 124.

7. Oluf Jensen var Rector her til 1560, da han
blev Sgp. i Skjørpinge i V. Flakkebjerg H. i Sorø
Amt (hvor han savnes hos Wiberg 3, 108).

Sml. Ny Kirkeh. Saml. 5, 351.

8. Mag. Peder Thøgersen (Løvenbalk), der da
var Sgp. ved Viborg Domkirke c. 1558—71, og † $\frac{3}{4}$
1595 som Biskop i Viborg St., holdt og styrede denne
Skole fra Paaske til Mikkelsdag 1560.

i Viborg Stenild Præbende, men ogsaa som Skolemester og
Sgp. i Viborg 1552 i et gl. Document, som findes i Skæve
Præstekalds Arkiv: om Kirkegaarden at holde ren; ligele-
des i adskillige Breve i Stiftsarkivet fra disse Aar. Jesper
Lund og Thura (V. schol. ap.) kalder ham ogsaa saaledes.
Ellers kaldes han ofte Ole Jacobsen Schytte, ogsaa i
Biskop Peder Villadsens Skoletale, fra hvem denne Fejl-
tagelse vistnok hidrører.

∞ Margrethe Jensd., D. af Formanden Jens Hansen (2 S. 3 D.)

Sm. l. Pontoppidan A. E. D. 4, 175—6. Kønigsfeldt, Ev. Bisk. S. 158. Wiberg 3, 342, 3.

9. Niels Sørensen Juul tiltraadte Rectoratet ved Mikkelsdag 1560, blev derefter (upaatvivlelig, som Jesper Lunds Manusk. ogsaa siger, efter Rimbolt Pedersen) Lector her, se ovenfor bl. Lectorer Nr. 6.

10. Michael Grøn skal en kort Tid have været Rector her. Efter Jesper Lunds Mskrpt. skal han være identisk med Mag. Michel Nielsen, der [1555 og] 1560 nævnes som Forstander for Viborg Hospital. [Efter Ped. Villadsen hørte han til den adelige Familie Grøn fra Vindumovergaard og var en Slagtning (nepos a fratre) af Landstingshører og en Tidlang Borgmester i Viborg (Gunde Christiensen Grøn, en i sin Tid højt anset Mand, gift med Biskop Ped. Thøgersens Enke, Peder Villadsens Mormoder.)

Sm. l. Ursin 199.

II. Hans Pedersen (Bukjer?) Rector 1574, s. ved Lectorer Nr. 7.

12. Jacob Hansen Holm (Jac. Joh.) f. 1543 i Viborg af borgerlige Forældre, kom i sin Fødebyes Skole, fra hvilken han dep. 1563. Efter at have studeret i Kbh. drog han til Vittenberg, hvor han 1574 tog Magistergraden. Efter Hjemkomsten blev han 14de Oct. s. A. til $\frac{3}{11}$ 1581 Rector og 1577 — efter Morten Hvass. † $\frac{1}{3}$ s. A. — Caonicus i Viborg, hvorfra han 1581 dimitterede den lærde Biskop Hans P. Resen, der 1583 ansattes ved Skolen ved en ny oprettet 5te Classe, medens Rectoren selv overtog „Sextanerne“ (6te Classe, Mesterlectien); thi Skolens Midler vare 1574 ved tillagte Kongetiender blevne be-

tydelig forøgede og Discipeltallet voxet stærkt. 1582 blev han Stiftsprovst og Sgp. ved Domkirken s. St. 1587 blev han valgt til Biskop i Aalborg St. I dette Embede † han 29de Maj 1609, begr. i Budolfi K. Sml. Marm. Dan.

∞ 1, $15/12$ 1577 Else Pedersd. Løvenbalk (D. af Nr. 8), f. c. 1559, † $17/5$ 1591. (1 S. 8 D.)

2, Elisabeth Hegelund, f. c. 1577, † $7/3$ 1641. (1 S. 1 D.) D. af Lector theol. Peder Hegelund, Sgp. i V. Vedsted, † som Jubellærer og Biskop i Ribe $18/2$ 1614, og 2den Hustru Margrete Jørgensd., f. c. 1562 † $22/7$ 1591.

Sml. Thura hist. litt. p. 78. Pontoppidan A. E. D. III, 18, 185. Gjessing Jubell. III, 254—55, Note. Krog om Viborg 139. Kønigsfeldt 146—7. Ursin 199. Wiberg 3, 543, 5.

13. Christen Nielsen Reff (eller Foss) blev Rector 1584, men synes s. A. at have fratraadt Rectoratet. Se ovenfor bl. Lectorer Nr. 8.

Sml. Thura p. 78. Ursin 199. Krog 158.

14. Mag. Peder Johannis Høeg, Rector 1584. Se ovenfor bl. Lectorer Nr. 9.

Sml. Thura hist. litt. p. 78. Peder Villadsen sætter ham før Nr. 13 og bemærker, at han, ligesom Nr. 13, kun meget kort Tid var Rector, før han blev Lector.

15. Mag. Villads Nielsen Brøns, Rector 1593, 18 Octbr. Se ovenfor bl. Lectores theol. Nr. 10.

Sml. Thura p. 78.

16. Mag. Johannes Lauridsen, en Nordmand, blev Rector her 1603, s. A. Prof. i Hebraisk ved Universitetet, saa han neppe kom til at styre Skolen, der desuden var lukket fra 1602 til 1604 paa Grund af Pest.

Sml. Thura Idea hist. litt. p. 78. Krog S. 158. Hist. Tdskr. 3 R. V, 480 ff.

17. Mag. Christen Longberg (Longomontanus), f. 4de Octb. 1562 i Lomborg ved Lemvig, hvor hans Fader Søren Povlsen, † 1570, var Bonde. Hans Moder hed Maren Christensd. Efter Faderens Død blev han undervist dels i Lemvig, dels af Fødesognets Præst, men maatte formedelst Moderens trængende Omstændigheder forlade sine Studeringer og i sin Moders Hus beskæftige sig med Bondearbejde, indtil han Pintsedag 1577 hemmelig med sine Bøger forlod sit Hjem og gav sig i Viborg Skole. Efter 11 Aars Skolegang under Rectorerne Jacob Holm, Peter Høeg og Chr. Foss blev han 1588 herfra sendt til Kbhvns. Universitet. Allerede i Viborg havde han lagt sig efter Mathematik, hvori han havde faaet Undervisning af Mathias Hvass. 1589 kom han efter Professorernes Anbefaling i Huset hos Tycho Brahe paa Hveen. Med ham fulgte han 1597 til Vandsbek og senere til Bøhmen. 1600 forlod han Tycho Brahe og besøgte forskjellige tyske Universiteter, hvoriblandt Rostock, hvor han erhvervede sig Magistergraden. Efter sin Hjemkomst blev han 1603 Rector ved Viborg Skole, $\frac{5}{6}$ 1605 blev han Professor ved Kbhvns. Universitet, hvor han 1607 overtog en mathematisk Lærerpост. Rectoratet kan han saaledes kun i meget kort Tid have styret, maaske slet ikke, siden Skolen efter Villads Brøns Opgivelse først aabnedes 1604 efter Pestens Ophør, og denne selv netop i dette Aar styrede den og gav sine Skolelove. Sønnen, Peder Villadsen, udtrykker sig herom noget ubestemt („ubi [Longomontanus] vix per unum annum scholæ nostræ pulverem metitus est“). Senere beholdt han tillige et Canonicat og et Vicariat i Lund. † 8 Octbr. 1647. Han testamenterede 300 Rd. til en fattig Student fra Lemvig Skole. Han erhvervede sig udmerket

Anseelse blandt Europas Lærde. Hans tabrige Skrifter opregnes hos Worm og Nyerup.

∞ 1607 Dorthea Bartholin, f. 1590, † 20de Jan. 1637, D. af Berthel Jespersen, † 1613 som Slotspræst i Malmø, og Anna Terkelsen, og Søster til den ældre Doctor Caspar Berthelsen Bartholin (2 Sønner døde smaa. 2 Døttre vare gifte med Jens Thomasen og Peder Jensen i Helsingør).

Man har af ham 3 Portraiter, der nævnes af Strunck 358—59.

Sml. Vinding Acad. Hafn. p. 212—18. Alb. Bartholin Descript. Dan. 25—26. Baumgarten Niceron XIV p. 191—8. Kjøbh. lærde Tid. 1749 S. 267—9. Jydske Efterretn. 1771 Nr. 33—34. Thura Idea p. 78. Krog 158—9. Ursin S. 200. Gjessing Jubell. 2, 1, 64 Stamt. Worm 1, 617—20; 3, 472—3. Nyerup L. L. 350—1. Hist. Tidsskrift 3 R. V, 481. *)

18. Mag. Bonde (eller Buddæus) Nielsen, f. 1579 i Aarhus, hvor hans Fader Mag. Niels Willadsen var Sgp. ved St. Olai K., † 26de Novb. 1628. Han blev 1606 Rector ved Viborg Kathedralskole, 1612 Slotspræst ved Dronningborg Slot ved Randers (d. e. Graabrødre eller Frue K. [Slotssognet i Randers]). 1623 Sgp. ved vor Frue K. i Aarhus. † 1639, begravet i Domk. som Cannik.

∞ Maren Nielsdatter.

Sml. Thura p. 79. Poulsen, Catalog pg. 36. Gjessings Jubell. III, 336—37 Note. Krog 159. Hertel, Aarhus Domk. II, 499. Ursin 200. Wiberg 1, 48. 9.

*) Naar Nyerup og Ursin anføre Thord Degn som Rector ved Skolen 1605—6, beror dette selvfølgelig paa en Misforstaaelse. I Mellemtiden mellem Nr. 17 og 18 har Villads Nielsen Brøns atter styret Skolen, og saaledes forklares maaske Sønnens Angivelse om „fulde 14 Aar“. Efter P. Villadsen var Nr. 18 kun 2 Aar Rector. (Jvfr. ved Lectorer Nr. 10.)

19. Mag. Henrik Arctander, f. 1587 i Kbh., hvor hans Fader Niels Lauritsen Arctander, (f. 1561 i Guernæs, dep. 1578 fra Trondhj. Sk., † $\frac{1}{11}$ 1616 som Biskop i Viborg,) da levede som Hofprædikant hos Fred. II. Hans Moder Marie Stratmann er født 1568, † 1587 i Barselseng. 1595 kom han med sin Fader til Viborg, kom som Discipel i Viborg Skole, hvorfra han dep. 1605 i Kbh., rejste nogle Aar udenlands, var 1609 i Giessen, tog i Kbh. Magistergraden og blev 1612 Rector i Viborg, 1615 Sognepræst i Selde og Aasted i Nørre H. i Viborg Amt. Han var til 1634 tillige Provst i N. Herred. 1634 blev han dømt i 400 Rdlrs. Mulkt for begangne Forseelser (Drukkenskab). † $\frac{2}{6}$ 1652. [Ifølge P. Villadsens Vidnesbyrd var han en højst udulig Person, saa at Faderen havde Bryderier nok med ham; for at raade Bod paa Sønnens Udulighed sørgede han for gode Hørere i 5te Classe (Søren Nielsen, senere Rector i Roskilde) og 4de Classe (en i Jesuitskoler uddannet Maud Jens [Johannes], senere Præst i Laastrup, maaske den samme som Mester Johannes Martini Petraftantanus Udbynerus, som omtales Ny kirkehist. Saml. IV, 753—63). Til sidst gjorde Henrik Arctander det saa broget, at Faderen maatte skaffe ham Selde Kald.]

∞ 1, Birgitte eller Hylleborg Rimboltsd., f. —, † 1644 (5 S. 2 D.), D. af Peder Rimboltsen, Sgp. ved Sortebrødre K. (Sønder Sogn) i Viborg.

2, $\frac{4}{3}$ 1645 Drude Boemann (ell. Sidenborg), hvis Fader var Raadmand i Viborg. Hun ∞ 2, Eftermanden Bertram Hansen From (dep. 1648 fra Rosk. Sk.)

Sm. l. A. Thura Idea p. 79. Krog S. 159. Ursin 200, 241. Wiberg, 3, 29 Nr. 2. Gjessing III, 364 Tab. 2. Hofman Fund. III, 450.

20. Gabriel Brink eller Fæst, en Nordmand, der først var Rector i Nestved (Nr. 4) og $14/12$ 1615 af Chr. IV blev beskikket til at være Rector ved Viborg Skole, men kaldes i denne Bestalling (i Vib. Stifts-archiv) Gabr. Fæst. Han † 1616 af Hypochondri.

Sml. Thura Idea p. 79. Ursin S. 200.

21. Otto Christensen Blichfeld (eller Blichs) f. 15— i Aarhus, hvor hans Fader Christen Ottesen Blichfeld, (f. c. 1540 i Kbh., † i Aarhus 1596,) var Sgp. ved Frue Kirke. Hans Moder var Eva Nielsd. Jacobsen. Han rejste tidlig udenlands og opholdt sig 1609 i Giessen, hvor han udgav en Disputats (de summo eute). Blev efter sin Hjemkomst 1611 Rector i Randers. $8/1$ 1617 i Viborg, hvor han † 1625. Han var efter [Peder Villadsens og] Thuras Vidnesbyrd en grundlærd og dygtig Skolemand.

∞ Ane Paludan, D. af Dr. Hans Paludan, der var Dronning Dorotheas Livmedicus og Erkedegn ved Viborg Domcapitel, og Cecilie Bloch (cf. Biblioth. for Læger, IV Række, 14 B. f. 1859 p. 193).

Sml. Thura Idea p. 79. Zwerg 484 (siger urigtig, at han blev Rector 1625). Krog 159. Ursin 200. Flemmer, Randers Sk. S. 10. Hundrup Randers S. 8 (Nr. 18). Worms L. L. 1, 122.

22. Mag. Niels Poulsen Schandorph (Nic. Paulinus), f. $1/8$ 1596 i Skanderborg, hvor hans Fader, Poul Andersen Colding var Slotspræst og Provst i Hjelmlev Herred, samt Canonicus ved Aarhus Domcapitel. Hans Moder Karen Nielsd., † 1618, D. af Niels Petersen, Borgermester i Aarhus. Efter at have modtaget sin første Undervisning hjemme, kom han i sit 13de Aar i Herlufsholm Skole, hvorfra han 1616 deponerede (imm. i Kbh. $19/6$). $21/4$ 1618 baccalaur., 1619 blev han Hører i Sorø Skole, 1620 Rector i Slagelse. Alle-rede efter $1/2$ Aars Forløb nedlagde han dette Embede

og rejste 1621 udenlands til 1624, da han efter Hjemkomsten blev Rector paa Herlufsholm, $^{12}/_5$ 1625 Magister i Kbh., i Juli s. A. Rector i Viborg, 1626 Sgp. ved Budolphi K. i Aalborg (ord. $^{30}/_5$), 1635 Sgp. ved vor Frue Kirke i Kbh. og Stiftsprovst i Sjællands St., 1639 Professor i Theologi ved Kbhvns. Universitet, $^{8}/_{12}$ 1640 Dr. theol. s. St. (bl. Dr. theol. Nr. 33). † $^{1}/_{11}$ 1645 (begr. i Choret i vor Frue K.). Sørgepr. udførtes af Claus Plum. Han testamenterede 1500 Rdlr. til de Fattige. [Efter Peder Villadsens Vidnesbyrd en brav og from Mand, der havde den bedste Villie til at fremme Skolens Tarv; men hans Bestræbelser for at indføre herlovianske Skikke ved Skolen mislykkedes, ligeledes at faa sin Broder Mag. Fred. S., hvem han overdrog Timer ved Skolen, til Conrector; kjed af Skolens Møje søgte han da anden Virksomhed.]

∞ 1627 i Viborg Hedevig Paludan, f. $^{23}/_{10}$ 1604, † $^{16}/_{10}$ 1671, D. af Mag. Villum Paludan, † $^{30}/_{11}$ 1634, Canonicus og Sgp. ved Viborg Domkirke og Provst i Nørlyng Herred, og Dorothea Tygesd. Hun ∞ 2, Dr. theol. Andreas Ringkjøbing (bl. Dr. th. Nr. 39).

Sml. Winding Acad. Hafn. p. 41—45. Thura 79. Gjessing Jubell. 1, 294—5. Nylærd. Tid. 1737 Nr. 31. Adr.-Cont. Efterretn. 1764 Nr. 84. Krog 159—60. Melchior om Herlufsh. S. 363—64. Hundrup, Slagelse Sk. 4—5 (Nr. 13). Ursin 200. Worms L. L. 2, 320. Nyerup 534. Wiberg 2, 120 Nr. 16.

23. Mag. Christopher Hansen, f. c. 1598 i Kbh., deponerede 1617 fra Herlufsholm Skole (imm. $^{5}/_6$) og tog $^{21}/_4$ 1618 Baccalaureus-Graden, blev 1626 Rector i Viborg, men forlod 1627 dette sit Embede og flygtede tilligemed mange Andre af Frygt for de Kejserslige bort fra Viborg, drog til Norge og blev (efter Jesper Luuds Beretning) Sgp. i Christiansand

(efter andre Angivelser blev han Sgp. i Landskrone i Skaane). Rectoratet stod da ledigt i 2 Aar; dog siger Jesper Lund, at Christen Olufsen Torm, siden Sgp. ved vor Frue K. i Kbh., 1627 blev dimitteret fra Vjborg Skole af Mag. Christen Aalborg, der vel saa har fungeret som Rector efter Christopher Hansen.*) Sml. Sørgeprædiken over Torm af Mag. Mikkel Henriksen Testorf.

Sml. Thura Idea p. 79. Krog 160. Ursin 200.

*) Peder Villadsen, der den Gang selv var Discipel paa Skolen, skildrer disse Forhold paa følgende Maade: „Der følger nu Tider, der truede vor Skole med stort Forfald. Thi nogen Tid efter Mag. N. Schandorphs Forflyttelse blev Mag. Christ. Hansen sendt til Skolen for at overtage Styrelsen. Denne Mand har jeg ikke villet dadle, rose ham kan jeg ikke; det eneste, som kan tjene til hans Ros, er, at han havde let ved at skrive Vers og besad gejstlig Veltalenhed; men forøvrigt var han et Menneske, som i ingen Henseende kunde holde Maade. Da de Kejserslige besatte hele Jylland, var han klog nok til at flygte; thi paa Svirebrødres sædvanlige Vis — det eneste, som han satte Pris paa — kunde han ikke leve mellem Soldater, hvor de skummende Bægre ikke vilde komme ham selv til Gode (nam solito bacchantium more — quo unice gaudebat — inter milites vivere non potuit, ubi spumantia pocula ipsi defutura essent). Saaledes hævedes Skolen i hele tre Aar; kun 5te Classes Disciple og nogle enkelte af de lavere Classer, som vare fra Byen selv, bleve tilbage. Dem samlede Mag. Niels Jensen (s. Nr. 26; formodentlig altsaa den Gang 5te Classes Hører) daglig og underviste dem under Mag. Villads Nielsens (s. Nr. 15) Ledelse og Medhjælp paa det omhyggeligste, saa at 5te Classes Disciple snart kom langt videre end Sextanerne (Mesterlectien) og ved disses Tilbagekomst efter Krigen langt overgik dem i Kundskaber. Efter at Freden var sluttet, sendtes endelig Mag. Johannes Johannis hertil som Rector (osv.).“

24. Mag. Johannes Zoëga var født 1608 i Kbh., hvor hans Fader Johannes Adolf Zoëga s. A. havde nedsat sig, efterat han tidligere havde været Pfenningmester i Kiel, men var falden i Unaade hos Hertugen der, fordi han ikke vilde overlade ham to skjønne Cyprestræer. Moderen var Thyra Ellenberger fra Roskilde. Efterat have nydt privat Undervisning hjemme rejste han 1625 til Universitetet i Vittenberg, hvorfra han 1627 vendte tilbage og blev $\frac{9}{10}$ s. A. inscriberet ved Universitetet i Kbhvn., 1629 blev han Rector i Viborg (men nævnes ikke hos Krog*), hvilket Embede han 1631 nedlagde, rejste atter udenlands til 1638 og gennemrejste Holland, England, Skotland og Frankrig. Efter sin Hjemkomst tog han $\frac{21}{5}$ 1639 Magistergraden i Kbhvn., 1640—42 rejste han atter til England, hvor han studerede baade i Oxford og i Cambridge. Efter sin Hjemkomst blev han 1642 Prof. des. ved Kbhvns. Universitet og 1643 Canonicus i Lund; 1644 Professor ordin. i Logik og Metaphysik i Kbhvn.; 28de Septbr. s. A. disputerede han for Cathedra og af lagde 26de Octbr. Eden, blev $\frac{25}{8}$ 1656 Dr. theol. i Rostock. Han var Herre til Lindholm. † 15de Juni 1673 i Kbhvn.

∞ i Septb. 1645 Barbara Clemensen f. $\frac{24}{13}$ 1625 i Lund † $\frac{4}{12}$ 1668 i Kbhvn., D. af Dr. juris Erik

*) Heller ikke i Mag. Christen Eriksens Manuskript om Viborg (Un. Bibl.) eller hos Ped. Villadsen, der lader Nr. 25 følge umiddelbart efter den 3aarige Afbrydelse (s. foregaaende Note); da Ped. Villadsen netop dimitteredes 1631 og saaledes ikke kan have været ukjendt med Forholdene, lader Nr. 24 til slet ikke at have tiltraadt Rectorembedet.

Clemensen, Canonicus i Lund, og Biskop Hans Povel-
sen Resens Datter Anna Resen f. $\frac{2}{4}$ 1598 † $\frac{3}{5}$ 1650.

Sml. Winding p. 361—3. Thura p. 79. Gjessings Jubell.
III, 408 Tab. 1. Ursin S. 200. Worms L. L. 2 645—47; 3, 884.
Nyerup Litterat. Lex. 686.

25. Hans Hansen v. Echten (eller Eichten)
(Joh. Johannis Hafn., hos Thura v. s. a. kaldes han
Joh. Joh. Feylere), f. i Kbhvn., dep. $\frac{24}{4}$ 1619 fra
Kbhvns. Skole (?), $\frac{27}{9}$ 1622 tog han Bacc.-Graden,
1623—26 Provst paa Communitetet og Inspecteur paa
Valkendorfs Collegium; $\frac{1}{5}$ 1625 Magister i Kbhvn.,
s. A. Conrector ved Roskilde Kathedralskole, 1631
Rector i Viborg, 1635 Sgp. ved Domkirken s. St.
(efter Villh. Paludan † $\frac{30}{11}$ 1634). I dette Embede
† $\frac{2}{4}$ 1654. Han var en meget stille og sagtmodig
Mand [efter Ped. Villadsens Vidnesbyrd meget lærd
(egregie doctus), men kunde ikke magte det byrde-
fulde Kald (operosi laboris impatiens), saa at han
hverken kunde indgive Disciplene Lærelyst eller til-
fredsstillende sine Overordnede. Mag. Chr. Erichsen til-
føjer, at „da han ikke vel kunde drages med Discip-
lerne, blev han omsider ked af Skolelevnet“.]

∞ 1631 Beate Zoëga f. 16— i Kbhvn. † 1654 (u.
B.), en Søster til Nr. 24.

Sml. Thura Idea p. 79. Gjessing III, 408, Tab. 1. Krog 160.
Bloch, Rosk. Domk. 2, 7—8. Ursin 200. Wiberg 3, 544—9.

26. Mag. Niels Jensen Aars, f. 1603 i Aars
Præstegaard i Aars Herred i Aalborg Amt, Viborg
St., hvor Faderen Jens Nielsen, f. 1565 † $\frac{26}{2}$ 1651,
var Sgp. Moderen var Anna Sørensd. ∞ 1595. Han
dep. 1623 fra Viborg Skole (imm. $\frac{29}{5}$) og blev 1634
Rector her [efter i flere Aar at have været Hører,
jvfr. S. 22 Note]. $\frac{16}{5}$ 1637 Magister i Kbhvn. Han

beklædte Rectoratet i 38 Aar, altsaa længere end hans 12 Formænd tilsammen*), og † $16\frac{1}{5}$ 1672.

∞ 1, Dorthea Schytte, f. 1622 † 16—, D. af Andreas Nielsen Schytte, Sgp. i Tostrup og Roum i Rinds H. i Aalborg Amt, Viborg St., og 1ste Hustru Marie Thrane. Sml. Gjessing III, 273, Tab. 1.

2, Susanne Vandal, f. 16— † 1682 (begr. $21\frac{1}{11}$), D. af Dr. theol. Hans V. (bl. Dr. theol. Nr. 19). J. C. Bloch F. G. 1, 625. Deres Søn Hans Nielsen Vandal blev Mag. i Kbhvn. 1675 og findes bl. Lectores theol. i Aarhus Nr. 8.

Sml. Thura Idea p. 79. Krog 161. Ursin 200.

27. Mag. Jens Juulbye (Joh. Joh. Juulbye), f. 1628, S. af Jens Juulby, deponerede $\frac{6}{6}$ 1649 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1660 blev Conrector, $27\frac{7}{6}$ 1661 tog han Magistergraden i Kbhvn., $19\frac{9}{8}$ 1669 Vicerector i Viborg (confirmeret $29\frac{9}{8}$ 1670); 1672 Rector s. St. † i dette Embede $18\frac{4}{4}$ 1691 (ætat. 63).

∞ Mette Slange, f. 1650 † $15\frac{1}{2}$ 1685, D. af Mag. Peter Villadsen Slange, Biskop i Viborg, dep. 1631 fra Viborg † $25\frac{3}{3}$ 1673, og Dorothea Nielsd.

Sml. Thura Idea p. 79. Gjessing III, 256 Tab. 3. J. C. Bloch F. G. 1, 760. Krog 161. Ursin 200.

*) Fortjenesten herfor tillægger Ped. Villadsen Kansler Christian Fris til Kragerup, ved hvis Bestræbelser det udvirkedes, at Lectorerne og Rectorerne i Roskilde, Lund, Viborg, Ribe og Aarhus fik betydelig Forbedring i deres Kaar ved herefter altid at skulle nyde Andel af Capitelsgodset (bona communia) ligesom andre residerende Canniker. Mag. Niels Jensen fik derved Mod til at hellige sig til Skolevirksomheden for Livstid (ita ergo animus Mag. Nicolao crevit, nunquam, quoad muneri scholastico praesse poterit, se illo officio abdicare).

28. Mag. Jens Reenberg, f. 11te Juli 1652 i Viborg, hvor hans Fader Claus Christensen var Borgemester (hans Fader Herredsfoged i Hammerum Herred, levede i Gjellerup † 1616). Hans Moder Mette Pedersdatter var en D. af Mag. Peder Pedersen (Løvenbalk), Sgp. ved Sortebrødre (Søndre Sogn) i Viborg † $12\frac{1}{4}$ 1645. Han deponerede (tilligemed sin Broder Frands [Dr. med. Nr. 25] 1671 fra Viborg Skole, og rejste efter overstanden Examen udenlands. Efter Hjemkomsten blev han 1677 Magister i Kbhvn., $18\frac{7}{7}$ s. A. blev han Adjunctus hos sin Broder Mag. Peder Reenberg (se nedenfor bl. Conrectorer Nr. 5), $1\frac{1}{8}$ 1691 Rector i Viborg. Resignerede efter en Strid med Biskop Deichmann $20\frac{0}{6}$ 1705 og rejste ud paa sin Herregaard Lynderupgaard, hvor han endnu til sit 80de Aar manudcerede unge Meunesker. † $30\frac{0}{4}$ 1733.

∞ Anna Marie Slange, f. 1657 † 1691, D. af Biskop Peder Villadsen Slange. Deres Datter Dorothea Helene ∞ Mag. Jens Ostenfeld, der findes nedenfor bl. Rectorer Nr. 30.

Sml. Thura Idea p. 79. Gjessing Jubell. 3. 256 Tab. 3. Hofmann Fundatser 2, 325. Krog 161. Ursin 200. N. M. Petersen, Dansk Litter. Hist. IV, 263 (1ste Udg.) J. P. Thjørring, Skildringer af Viborgske Personligheder, (meddelte af A. Heise i Saml. til jydsk Hist. og Top., IV, 384—86).

29. Mag. Niels Schive (Skive), f. c. 1661 i Skive, deponerede $18\frac{7}{7}$ 1681 fra Viborg Skole, tog $18\frac{6}{6}$ 1686 Baccal.-Graden i Kbhvn. Var derefter Hovmester for den senere bekjendte Bartholomæus Deichmann, der 1700—1712 var Biskop i Viborg, hvem han 1688 dimitterede til Universitetet. $25\frac{0}{10}$ 1691 blev han Conrector i Viborg, $19\frac{0}{5}$ 1696 Magister i Kbhvn., $7\frac{0}{7}$ 1701 confirm. at succedere som Rector, 1705

Rector i Viborg. „Han var i sin Tid en meget berømmelig og lærd Mand og havde ugemene Indsigter i alle Videnskaber, men især i de matematiske.“ † $28/4$ 1733 (begr. $5/5$); vid Inscr. marm. Dan. Append. p. 345.

∞ Ottilia Melchiors D. Olpius † $4/1$ 1732 (begr. $10/1$).

Sml. Gjessing 3, 496. Thura Idea p. 79. Krog 8, 161—2. Ursin 200. J. P. Thjørrings a. St. S. 386—87. Jfr. Christen Lassen Tychonius's Gravskrift i Samlingen af hans Vers og Indfald S. 178—81.

30. Mag. Jens Ostenfeld, f. $11/12$ 1672 i Viborg, hvor hans Fader Christen Eriksen Frisenborg, f. $26/9$ 1646, dep. 1668 fra Viborg Skole, † $23/7$ 1711, var Sgp. ved Sortebrødre Kirke, hans Moder Anna Ostenfeld ∞ 1671 † $29/8$ 1719 var en D. af den ældre Jens Ostenfeld, Sgp. her ved Domkirken. Han immatriculeredes $25/7$ 1690 (tilligemed sin yngre Broder Erik) fra Viborg Skole, $23/9$ 1693 cand. theol. h. ill., $14/5$ 1694 baccalaur. (og kaldes der Jan. Ostenfeld, Chr. f.), blev derefter Hører i 5te Lectie i Viborg og som saadan $19/5$ 1700 Magister i Kbhvn.; 10de Juli 1705 Conrector s. St., $1/9$ 1733 kaldet af Biskop Trelund og 6te Novbr. 1733 confirmeret som Rector s. St. † i dette Embede $30/3$ 1744 (begr. $6/4$). Han havde megen Dygtighed i det latinske Sprog, men ikke i andre Fag; var af en enfoldig og nedrig Tænkemaade og var ofte til Spot for andre Mennesker, der kaldte ham en Tare (d. e. et halvtabeligt Menneske). Men da han efter Opfordring af Biskop Lintrup prædikede i Sortebrødre K., overraskede han alle ikke blot ved sin klare, stærke og høje Røst, men ogsaa ved Talens Indhold og smukke Form, saa at han overgik alle Byens Præster. Ogsaa havde han allerede fra Universitetet, fra sin private

Præceptor Ole Rømer medbragt glimrende Vidnesbyrd saavel om sin naturlige Begavelse som om Flid og Studier, og især fremhævedes hans Dimisprædiken (præstantissimus et doctissimus juvenis insignem doctrinam et dicendi facultatem ad suggestum attulit; apparuit in pio ac modesto juveni oris facundia, eloquii gratia, decensque gestuum compositio osv.), hvorfor Censorerne Vandal og Massius ventede sig noget overordentligt af ham i Kirkens Tjeneste.

∞ ²⁰/₉ 1706 paa Lynderupgaard Dorothea Helene Reenberg, † ⁴/₉ 1742 (begr. ¹¹/₉), D. af nysnævnte Jens Reenberg (Nr. 28). Han havde en Søn (bl. Hørere Nr. 69) og 3 Døttre, af hvilke Dorothea Cathrine ∞ Mag. Peter Jessen og Anna Margrethe ∞ Mag. Peter Arff, begge Rectorer i Viborg (Nr. 32 og 31), og Anna Marie Christine † 1738 ugift.

Sml. Gjessing 3, 256 Tab. 2. Krog 162. Ursin 200. Worms L. Lex. 2. Nyerup L. Lex. Fr. Barfod, D. Gejstl. 2, 100. Thjørring 387—89.

31. Mag. Peter Arff, f. 15de Maj 1712 i Roskilde, var en Søn af Lorentz Lorentzen Arff, Strandrider, senere Kjøbmand i Roskilde († b. ⁷/₄ 1732) og Hustru Sophie Korp. Han deponerede 1730 fra Roskilde Skole (imm. ²⁴/₇), 1732 baccalaur., ¹³/₁₂ 1735 cand. theol. laud., blev Decanus paa Communitetet, ⁸/₇ 1740 Mag. i Kbhvn., s. A. Hører i 6te Lectie ved Viborg Skole, ²⁵/₁ 1743 Bestalling paa Succession som Rector s. St., 1744 Rector, † ⁶/₉ 1764. Han havde gode Kundskaber og var en ypperlig Mand til at lære fra sig. Han var i de første Aar noget haard og streng, men tabte siden noget af sin Strenghed, og da var han hel fornøjelig at gaa i Skole hos.

Han fik sin Helsot af stor Hjertesorg over sin Søn Jens Arff, som var vild og uregjerlig og efter Faderens Død, da han var kommen til Kbhvn., tog den røde Kjole paa og blev Soldat, hvilket han var i mange Aar, til han endelig blev Lientenant. Som Forfatter har han blot leveret et Par smaa Disputatser og en Tale til Fred. V's Fødselsdag.

∞ 1, $\frac{30}{6}$ 1745 Anna Margrethe Ostenfeld † $\frac{18}{11}$ (begr. $\frac{23}{11}$) 1746, D. af Nr. 30.

2, $\frac{20}{3}$ 1748 Nille Dorthé Arctander, f. 1723 † b. $\frac{4}{4}$ 1796, D. af Niels Arctander † 1726, Kjøbmand og Vinhandler i Viborg, og Sophie Dorothea Møinichen.

Sml. Gjessing II, 1, 186; III, 256 Tab. 2; III 364 Tab. 2. Krog 162. Ursin 200. Thjørring a. St. S. 389. Worms L. Lex. 1. Nyerup L. Lex.

32. Mag. Peter Jessen, f. $\frac{14}{9}$ 1713 i Vadum i Vendsyssel, hvor hans Fader Jes Peter Hannibal Jessen var Sgp., f. $\frac{17}{12}$ 1680 (Fred. Barfod D. G. 2, 109) eller $\frac{15}{10}$ 1682 (Ordin. Prot.) dep. pr. 1699, † 1721. Hans Moder Margrethe Pedersd. Ostenfeld var en D. af Peter Jensen Nørholm, Sgp. i Nørholm i Viborg St., dep. 1661 fra Aalborg Skole, og Steddatter af Peter Jensen, Sgp. i Thisted og Binderup, og var ∞ 2, Niels Lassen, f. $\frac{14}{2}$ 1694, dep. 1714 fra Kolding Sk., † $\frac{23}{4}$ 1776. Han blev af sine Forældre først holdt til Pen- nen, siden til Bøgen. Dep. 1735 fra Viborg Skole (imm. $\frac{30}{7}$), $\frac{25}{11}$ 1737 cand. theol. h. ill., 1739 4de Lectiehører og 1744 5te Lectiehører i Viborg Skole, $\frac{3}{11}$ 1747 Conrector s. St., $\frac{30}{7}$ 1748 Magister i Kbhvn., $\frac{30}{11}$ 1764 Rector ved Skolen. 1776 afstod han paa visse Vilkaar Rectoratet til Magister Jens Hjersing, der blev ham adjungeret med Succession. † $\frac{22}{3}$ 1780. Jessen var en maadelig Lærer og Rector for Skolen

og forstod ikke at skaffe sig den fornødne Respect og Lydighed hos Disciplene, hvorover Biskop Rottbøll forgjæves klagede. Skolens Anseelse sank derfor betydelig under hans Styrelse. Sml. Thjørring a. St. 389—91.

∞ $\frac{4}{9}$ 1748 Dorothea Catharina Ostenfeld, f. 1714 † 1798 b. $\frac{7}{1}$ 1799 (5 B.) (Legatstifterinde), D. af Nr. 30.

Sml. Gjessing III, 256 Tab. 2. Jydske Efterr. 1780 Nr. 13. Krog 162—63. Ursin 200. Thjørring a. St. 389—92.

33. Mag. Jens Hjersing, f. $\frac{3}{7}$ 1738 i Sunds Præstegaard i Hammerum Herred i Ribe St., hvor hans Fader Dines Hjersing, f. $\frac{20}{4}$ 1703, dep. 1722 pr. fra Aarhus, da var Sgp. † $\frac{4}{10}$ 1775 som Provst i Fjends Herred og Sgp. i Ørslev Kloster (Hejlskov) i Viborg St. Hans Moder var Cathrine Lassen. Efter at have nydt privat Undervisning blev han 1754 sat i Viborg Skole, hvorfra han 1756 afgik til Universitetet (imm. $\frac{31}{4}$), men kaldes i Matriculen urigtig Jacob; $\frac{14}{5}$ 1757 cand. philos., blev 1762 af Peder Lassen til Bjørnsholm kaldet til Degn for Bjørnsholm og Annexer, hvilket Embede han lod bestyre ved en anden, medens han selv fortsatte sine Studier, $\frac{12}{12}$ 1763 cand. theol. laud., $\frac{8}{2}$ 1765 blev han Conrector i Viborg, $\frac{21}{7}$ s. A. Magister i Kbhvn., $\frac{14}{8}$ 1776 adjungeret og succederende Rector s. St., 1780 Rector, † $\frac{7}{6}$ 1783. Han var en dulig Rector og fandt megen Anerkjendelse hos Biskop Rottbøll, men hans anstrengende Gjerning nedbrød tidlig hans Helbred, og han led i sine sidste Aar af en stærk Nervesvækkelse. Foruden en kort poetisk Fortælling (paa $\frac{1}{2}$ Ark) i Anledning af Peder de Lassons og Frøken A. H. M. Rosenørns Bryllup 1770 har han blot ladet

nogle Skoleprogrammer trykke (i Haderslev, hvoraf et de origine Viburgi [17—] og et de claris Viburgensibus).

∞ 1, 1766 Francisca Toxværd, f. i Raarup Præstegaard 17— † b. $2\frac{1}{2}$ 1769 i Viborg (d. b.), D. af Ulrik Pedersen Toxværd, dep. 1706 fra Horsens, † 1750 i Raarup i Vejle Amt.

2, $\frac{4}{6}$ 1772 i Viborg Dorte Marie Malling, f. 1751 † 1820, D. af Peder Pedersen Malling til Mallinggd. † $12\frac{1}{4}$ 17—, Borgemester i Viborg, og Charlotte Hylleborg Storm † 1801 ∞ 2, $23\frac{1}{12}$ 1787 Peter Schourup (Schaarup), der dep. 1774 fra Viborg, Sgp. i Borbjerg † 1821.

Sml. Krog 163—64. Nyerup L. Lex. Leugnicks Fam. Malling. Thjørring a. St. S. 391—92.

34. Mag. Jørgen Hansen, f. $2\frac{1}{2}$ 1750 i Øster Vamdrup ved Kolding, hvor hans Fader Hans Hansen var Bonde. 1761 blev han Discipel i Kolding Skole, hvorfra han 1771 afsendtes til Universitetet; tog $11\frac{1}{5}$ 1772 den philosophiske og 23de Maj 1776 den theologiske Examen, begge med Characteren laud., blev 1777 Subrector (d. e. Viceconrector) i Aarhus, og tog $\frac{4}{9}$ 1778 Magistergraden i Philologie i Kbhvn. (Hans Afhandling de singularibus Ægypti.) 1780 blev han Conrector ved Viborg Kathedralskole, 1783 Rector s. St., og erholdt $23\frac{1}{4}$ 1802 Prædikat af Professor. Entledigedes ved Skolereformen $\frac{5}{9}$ 1806 i N. m. P. † $\frac{2}{3}$ 1812 og begr. $11\frac{1}{3}$ s. A. i Ribe. I 1796 udgav han et lille Skrift, der nævnes hos Nyerup.

∞ 1783 Anna Kirstine Marie v. Hoff, døbt i Tirstrup $21\frac{1}{4}$ 1761 † 1810, D. af Ritmester Hans v. Hoff til Silkeborg, f. 1722 † 1806, og hans 2den Kone Maria de Muhle ∞ 1760 † 1771. Hun blev ved ham Moder til 8 Sønner, der findes i den ældre Udgave af Lengnicks Stamtavle over Familien v. Hoff.

Sml. C. G. Tauber, Breve fra Kolding S. 48. Nyerups Litt. Lex. 222. Hundrup, Philolog. Candidater 2 Hefte 1851 S. 7 (Nr. 3).

35. Dr. Carl Ferdinand Degen, f. 1ste Novbr. 1766 i Braunschweig, hvor hans Fader Johan Philip Degen da var hertugelig Violoncellist og tillige Maler ved Hertugens Porcellainsfabrik, men indtraadte 1771 som Violoncellist i det kongl. danske Capel. Sønnen, der kom til Danmark tilligemed Faderen, blev 1677 sat som Discipel i Helsingør Skole, hvor han holdtes ved Arveprinds Frederiks Understøttelse, og hvorfra han 1783 afsendtes til Universitetet. Ved examen artium erholdt han Characteren h. ill., 1784 tog han den philosophiske Examen. Studerede derefter en Tid lang Retsvidenskaben, derefter Theologi, og lagde sig tillige efter Linguistik, Philosophi, Physik og Mathematik, blev i Decbr. 1790 Alumnus paa Borchs Collegium, vandt 1792 (det første Aar, da Prisspørgsmaal bleve udsatte ved Kbhvns. Universitet) tvende Præmier for Besvarelsen af det theologiske og matematiske Prisspørgsmaal, blev derefter antaget til at undervise Prinds Christian (den 8de) i de matematiske Videnskaber, og udnævntes siden til Lærer for Arveprinds Ferdinand. Disputerede imidlertid $\frac{4}{8}$ 1798 for den philosophiske Magister- og Doctorgrad. $\frac{7}{2}$ 1802 Medlem af det kgl. danske Vid. Selskab og 1815—18 af dennes Ordbogscommission. $\frac{6}{10}$ 1802 blev han Overlærer i Physik og Mathematik ved Odense Kathedralskole, $\frac{5}{9}$ ($\frac{17}{10}$) 1806 blev han Rector i Viborg, $\frac{12}{8}$ 1814 blev han Professor ordin. i Mathematik ved Kbhvns. Universitet, $\frac{30}{12}$ 1823 tillige Assessor og Secretair i Consistoriet. $\frac{3}{9}$ 1819 blev han Æresmedlem af det kejs. Videnskabernes Academi i St. Petersborg. Han var

tillige Medlem af flere videnskabelige Samfund. Hans Skrifter anføres hos Erslew. † $\frac{8}{4}$ 1825.

∞ $\frac{10}{5}$ 1801 Sophie Petersen Rosted, døbt $\frac{23}{10}$ 1774 i Kbh., † $\frac{27}{2}$ 1851, D. af Haarskjærer Jens Petersen og Catharine Falck.

Sml. Nekrolog i Lærd. Tid. 1825 Nr. 17 (S. 266—72). Thorups Nekrolog 353—55. Statstid. 1825 Nr. 39. Kbhvns. Skilderi 1825 Nr. 31—44. Fred. Barfod, Fort. af Fædrelandshist. 3die Udg. 2det Bind, Sd. 513. J. Møller, Nyt theol. Bibl. IX, 41—42. Nyerups Litt. Lex. S. 135. Erslew, F. L. I, 331—33; Suppl. I, 362—63.

36. Frederik (Deichmann?) Hasselbalch, f. $\frac{3}{6}$ 1779 i Knebel i Aarhus St., hvor hans Fader Jacob Hansen Hasselbalch, f. 1727 i Nørby i Viborg St., dep. 1745 fra Randers Skole, † $\frac{22}{10}$ 1788, var Sognepræst. Hans Moder Cathrine Deichmann, f. 1750 i Haasum, ∞ $\frac{25}{11}$ 1774, † i Juni 1829 i Viborg, var en D. af Frederik Pedersen Deichmann, Sgp. i Engom. Han blev efter Faderens Død antagen i Søns Sted af dennes Eftermand i Knebel, Ove Christen Steenberg, der dep. 1775 fra Fredericia, og som selv underviste ham, indtil han 1793 satte ham i Aarhus Skole, hvorfra han 1798 afsendtes til Universitetet. Han erholdt saavel ved exam. artium som ved den philologisk-philosophiske Examen i Foraaret 1799 Characteren laud. Blev i April 1799 midlertidig Lærer (Hører) i Roskilde Skoles 2den Lectie, hvor han 1801 fik fast Ansættelse, tog $\frac{16}{1}$ 1804 theologisk Attestats (laud.), aflagde den homiletiske Prøve $\frac{31}{3}$ 1811 med Char. laud. og den catech. med l. egr. Blev 5te Sptb. (ved Bestalling af $\frac{17}{10}$) 1806 Adjunct ved Viborg Skole, hvor han $\frac{14}{4}$ (ved Bestalling af $\frac{1}{6}$) 1810 beskikkedes til Overlærer; 12te Maj 1812 forfremmedes han til Rector ved Roskilde Skole, hvorfra han 30te Sptb. 1814 forflyttedes i samme Stilling til Viborg Sk. Den $\frac{25}{5}$ 1841, efter ca. 40 Aars

Skoletjeneste, efter Ansøgning entlediget i Naade med Pension. $\frac{2}{10}$ 1857 R. af D. (samme Dag holdt han Guldbryllup). † $\frac{3}{3}$ 1860 i Aarhus. Han var en ufortrøden Lærer, der havde et mildt og kjærligt Sind, omfattede sine Disciple med faderlig Kjærlighed og var derfor meget elsket baade af dem og sine Medlærere. I Litteraturen har han ingen Rolle spillet.

∞ $\frac{2}{10}$ 1807 Aarhus Maren Raæ, døbt $\frac{5}{7}$ 1787 i Aarhus, † $\frac{18}{3}$ 1872 (i. B.), D. af Kjøbmand Hans Raæ s. St.

Sml. S. Bloch, Rosk. Domscole I, 78—79. Ingerslev, Indbydelsesskr. f. Viborg 1841, S. 22. Erslew, F. L. I, 590—91; Suppl. I, 718.

37. Dr. Christian Frederik Ingerslev, f. 4de Septbr. 1803 i Gylling Præstegaard, hvor hans Fader af s. N. (dep. 1783 fra Aarhus Skole) da var Sognep. Han deponerede 1820 fra Aarhus Skole. Erholdt ved examen artium, i Foraaret 1822 ved den philosophiske Examen, $\frac{22}{7}$ 1825 ved theologisk Attestats og $\frac{26}{9}$ 1829 ved den philologisk-historiske Embedsexamen Characteren laud. 6te Septbr. 1830 aflagde han denne Examens pract. Prøve med Characteren laud. unan. cons. Vandt 1827 Universitetets Guldmedaille for Besvarelsen af det historiske Prisspørgsmaal. Var fra Juni 1827 til Juni 1829 Alumnus paa Borchs Collegium, ansattes i Novbr. 1828 ved Metropolitanskolen som Vicar for Overlærer H. A. Kofod, $\frac{6}{6}$ 1829 Adjunct s. St., $\frac{16}{2}$ 1839 Overlærer ved den lærde Skole i Randers, disputerede $\frac{29}{4}$ s. A. for Magistergraden i Philosophi (d. $\frac{10}{5}$ 1855 Dr. philos.), foretog fra Febr. til Aug. 1839 med kgl. Understøttelse en Udenlandsrejse for at anstille lagttagelser over en Del tyske og franske Undervisningsanstalter. 10de Juli 1841 udnævntes han til Rector ved Viborg Kathedralskole, som

han tildels fik omorganiseret, forsynet med et større Lærerpersonale, og med et betydeligt større Locale; herfra lod han sig efter Opfordring $14\frac{1}{2}$ 1844 forflytte i samme Egenskab til den lærde Skole i Kolding, der ogsaa blev omorganiseret, og hvor et nyt Skolehus opbyggedes; $16\frac{1}{1}$ 1846 blev han udnævnt til Professor, $28\frac{2}{6}$ 1847 til Ridder af Danebrog. Men denne Hæder og Værdighed blev langt overvejjet af den Trængsel, Sygdom og Sorg, som Krigen voldte ham og hans Familie; og da Skolens Nedlæggelse derefter blev bestemt, blev han 22de Aug. 1856 sat paa Ventepenge; 15de Septbr. s. A. ansattes han ved Metropolitanskolen som constitueret Adjunct, hvorved hans Ventepenge udfyldtes til den Gage, han som Rector havde oppebaaret. 4de Juli 1861 blev han udnævnt til Rector ved Aarhus Kathedralskole, hvor han pludselig \dagger $2\frac{1}{2}$ 1868. Hans Undervisningsfag var Latin, Græsk, Historie, Geographi og Fransk. Han var en fortrinlig begavet Lærer. Hans talrige Skoleskrifter findes hos Erslew. Iøvrigt henvises her til Lærerstanden ved Aarhus Skole.

∞ $5\frac{1}{5}$ 1830 i Kbh. Charlotte Marie Phister, f. $25\frac{1}{6}$ 1805 i Kbh., næstældste D. af Ludvig Harboe Phister, f. $14\frac{1}{10}$ 1779, der depon. 1799 privat, \dagger $17\frac{1}{4}$ 1869 i Kbh., Klokker ved Helliggeistes K. i Kbh., og Christine Maria Zahrtmann, f. $14\frac{1}{6}$ 1777 i Skaverup. ∞ $19\frac{1}{6}$ 1801. \dagger 18—. Sml. Lengnick, Familien Phister S. 2.

Sml. Erslew, F. L. I, 750—52; Suppl. I, 907—9. Hundrup, Nekrolog i Aarhus Sk. Indbydelsesskrift 1868. 1—10.

38. Professor Frederik Christian Olsen, f. 23de April 1802 i Kbhavn., hvor hans Fader Anders Olsen var Toldbetjent, Moderen Charlotte Flemming,

f. 1771, † $22\frac{1}{2}$ 1846. Blev, efter i 10 Aar at have besøgt Brendstrups og v. Westens Institut, 1819 derfra sendt til Universitetet. Blev udmærket saavel ved examen artium som det næste Aar ved den philosophiske Examen og vandt 1822 Universitetets Guldmedaille for Besvarelsen af den philologiske Prisopgave*), var fra 11te Novbr. 1824 til Juni 1827 Alumnus paa Borchs Collegium, hvor han to Gange disputerede for Stipendiet, og udgav 1825—27 en Afhandling om den ældste romerske Procesform (de legis actionibus). 18de Juni 1827 underkastede han sig philologisk Embedsexamen med Characteren laud. og 19de Juni 1828 denne Examens practiske Prøve med samme Udfald; den 23de Decbr. s. A. beskikkedes han til Adjunct ved Metropolitanskolen, hvor han (i en halv Adjunctplads) underviste i III Classe B. i Latin; 28de Septbr. 1830 forflyttedes han som Overlærer til Helsingørs lærde Skole, hvor han overtog Undervisning i Historie, Græsk og Tydsk; den 10de Juni 1837 blev han atter som Overlærer forflyttet til Metropolitanskolen, hvor han underviste i Latin og Græsk, 15de Marts 1844 blev han allern. beskikket til Rector ved Viborg Kathedralskole, hvor han gav Undervisning i Dansk, Tydsk, Latin, Græsk og den ældre Historie. 1ste Jan. 1856 udnævntes han til

*) Investigatis, quæ in Verrinis Tullii orationibus memorantur de monumentis artis antiquæ a Verre Siciliae prætore collectis, detur musei ab hoc viro instaurati brevis conspectus; tumque comparatis, quæ Cicero passim suis scriptis inseruit, judicii de his aliisque artis operibus, disquiratur, qua dexteritate quaque peritia orator Latinus in talibus æstima-
mandis sit versatus. Han concurrerede her med J. N. Madvig, der fik accessit.

Professor (V Cl. Nr. 8). Paa Grund af sin Helbreds-tilstand (vgl. Resolution af 21 Juli 1863) fritagen for sine Embedsforretninger ved Skolen fra 22de Aug. s. A. til efter Halvaarsexamen i Februar 1864. Den saaledes vundne Fritid benyttede Professor Olsen til at styrke sit Helbred ved en Rejse over Cölln, Strassburg, Schweiz og Genua til Rom, hvor han opholdt sig i 3 Maaneder, hvorpaa han efter en Uges Ophold i Florents i Januar 1864 vendte tilbage og ankom i Slutningen af denne Maaned til Viborg, hvor han, i høj Grad styrket paa Legeme og Sjæl, atter overtog sine Forretninger. Det viste sig imidlertid i Efteraaret 1864, at Sygdommen ikke var overvunden, hvilket dog kunde antages for en momentan Følge af de nedslaaende Indtryk, hvormed Krigsaaret 1864 havde overvældet saa mange; men det følgende Efteraar bragte en lignende Tilbagegang, der ledede til den Erkjendelse, at Tiden var kommen til at frasi-ge sig en Virksomhed, der krævede en Mands fulde Kraft. Ved kgl. Resolution af 14 April 1866 blev han derfor efter Ansøgning i Naade og med Pension fra Slutningen af Juli Maaned s. A. entlediget fra sit Embede, hvorfor han flyttede til Kbhvn., hvor han efter længere Tids mentale Svækkelse † 24de Octbr. 1874. Fra 1844 til 1866 dimitterede han fra Viborg Skole 99 Disciple til Universitetet, af hvilke 6 bleve udmærkede, 49 erholdt 1ste, 43 2den og 1 tredie Character. Han var en meget begavet Philolog og Æsthetiker, en dulig Lærer og en meget interessent Omgangsvæn. Han var fra Juni 1838 Trykkefrihedsselskabets Formand og fra Maj 1838 til Septbr. 1841 Redacteur af „Dansk Folkeblad“. Af hans Skrifter, der opregnes hos Erslew (thi efter den Tid har han blot indtil 1866 udgivet de aarlige Indby-

delsesskrifter fra Viborg Skole), kunne mærkes hans Efterretninger om Ewalds Liv og Levnet 1774—77 efter Ewalds efterladte Papirer (Kbhvn 1835) og Poul Møllers Levnet i 3de Bind af hans efterladte Skrifter (Kbhvn. 1843). Der haves kun et ringe Træsnit af ham, men nu udkommer et vellykket Lithographi af ham hos W. Tegner & Kittendorff.

∞ 1, 10de April 1827 i Kbhvn. Marthe Helene Andrea Schütte, f. 14de Jan. 1803 paa Hegnetslund i Herfølge Sogn † 30te Jan. 1853 i Viborg, D. af Krigsassessor Johan Vilhelm Schütte, f. 1771 † 2den Maj 1847 i Kbhvn., og Karen S., f. 1773 † i Novbr. 1849. (3 D. og 2 S., af hvilke den ene, dim. 1850 fra Viborg Sk., nu er Læge i Lyngby).

2, $16/10$ 1866 i Borbjerg Kirke ved Holstebro Margrethe Christiane Eulalie Frisenberg, f. 13 Novbr. 1839 i Fredericia, D. af Capitain i Armeen Christian Frederik v. Frisenberg, f. $15/3$ 1790 † $24/5$ 1848, og Maria Elisabeth de Hauch, f. $3/10$ 1814 † $26/11$ 1871 (1 D. og 1 S.)

Sml. Autobiographi i Program fra Metropolitanskolen for 1840 S. 42—43. Hundrup, Skole-Calendar 1843 S. 14—15, Philol. Cand. I, 88 og II S. 25. Erslew, F. L. 2, 492—94 og Suppl. 2, 583—84. Fædrelandet 1874 Nr. 249. Dagbladet 1874 Nr. 252.

39. Hans Henrik Lefolii, f. 19de Febr. 1819 paa Christianshavn, er en Søn af Urtekræmmer Jacob Severin Lefolii*), f. $14/11$ 1788 † $24/5$ 1870, og Ane

*) hvis Farfaders Fader d. 27de Aug. 1697 er døbt i Malchin i Mecklenburg med Navnet Johan Livonius, men siden findes bosiddende i Faaborg som Skomager under Navn af Johan Lefolii. Der har han været gift med Karen Rasmusdatter Brønnich og med hende haft 2 Tvillingsønner (fødte

Abelone Juel, f. 23de Septbr. 1795 α $29/5$ 1818. Efter i nogle Aar at have besøgt H. O. Lützens Drengelinstitut blev han i Foraaret 1832 optagen som Discipel i Borgerdydskolen paa Christianshavn, hvorfra han 1837 dimitteredes til Universitetet og erholdt ved examen artium Characteren laud. (med 8 l. p. c., 3 l. og 1 h. ill.). Det næste Aar blev han udmærket ved den philosophiske Examen, idet han erholdt laud. p. c. i alle Fag. I 1839 erholdt han accessit for Besvarelsen af Universitetets Prisopgave for 1838*), i 1840 blev han Lærer i Mathematik i det v. Westenske Institut, og i August 1841 (til April 1843) i Latin og Græsk i Borgerdydskolen paa Christianshavn; underkastede sig 10de—11te Novbr. 1842 den philologiske Embedsexamen med Characteren laudab. (39 P.) og den 22de Aug. 1843 sammes practiske Prøve med samme Udfald. 1ste April s. A. var han bleven constitueret som Lærer ved Sorø Academis Skole og Op-

1727), endnu en Søn f. 1729 † 1736 og 4 Døttre. En tredie Søn, død 1803 86 Aar gammel, synes ikke at være født i Faaborg men hed Johan Daniel Lefolii og findes i Kirkebogen kaldt „søfarens Mand“; i sit Ægteskab med Anna Maria Axelsdatter blev han Fader til 4 Sønner 1756, 58, 62 og 64. Af disse var Rasmus Brønning (der kaldte sig Rasmus Johansen) Skomager i Kjøbenhavn, f. $9/3$ 1762 ω Margrethe Skov, Fader til Jac. Sev. L. I Sønderborg lever en Gren af Slægten under Navnet Livoni (udtalt paa Dansk). I Hamborg fandtes der 1864 en Politibetjent med Navnet Livonius.

*) Plutarchi scriptis de Alexandro Magno, vita et ambobus de fortuna et virtute ejus commentationibus, accuratius examinatis, ostendatur, quibus potissimum fontibus originem debeant hæc Plutarchi scripta, et quatenus eis in rebus gestis magni imperatoris laudandis fides habenda sit. Sml. Selmer, Universitets-Aarvog for 1839 S. 185.

dragelsesanstalt, hvor han 22de Septbr. s. A. aller-naadigst beskikkedes til Adjunct og gav Undervisning i Latin, Dansk og Tydsk. Derfra befordredes han 6te Juli 1844 til Overlærer ved den lærde Skole (fra Septbr. 1852 kaldet den højere Realskole) i Rønne paa Bornholm, hvor han underviste i samme Fag, samt i Græsk og Fransk. 15de Juli 1854 forflyttedes han i samme Egenskab til Odense Kathedralskole, hvor han gav Undervisning i Latin, Dansk (og Oldnordisk). Den 25de Juni 1866 udnævntes han (fra 1ste Aug. at regne) til Rector ved Viborg Kathedralskole, hvor hans Undervisningsfag ere Latin og Dansk (tidligere ogsaa Oldnordisk). Foruden de hos Erslew nævnte Skrifter har han udgivet:

Fortællende Digte. Samlede til Læsning for yngre Børn i Hjemmet og paa Skolen. 1860; — 2den forøgede Udg. 1869; — for ældre Børn, 1860; — 2den forøgede Udgave, 1870.

Et Ord under Forhandlingerne om de lærde Skolers nærværende Undervisning og Undervisningsplan, 1860.

Fortællinger og Sagaer, fortalte for Børn i Hjemmet og paa Skolen. 1ste Samling, 2den forøgede Udgave, 1862; — 3die Udg. 1869; — 2den Samling 1861; — 2den Udg. 1874.

Nials Saga, gjenfortalt. Odense 1863.

Hravnkel Freysgodes Saga, gjenfortalt. I Blandinger. Ny Samling. Udg. af Folkeskriftselskabet. Haderslev 1863.

Fra Gudelivet og Gudetroen i Nordens Hedenold. Odense 1866.

Egils Saga, gjenfortalt. Versene ved S. Grundtvig. Folkelæsning. 1867.

Hreder Tosse, gjenfortalt. I Folkelæsning. Smaastrykker. 1ste Bind 3die Hefte. 1867.

Sproglærens Grundbegreber, som de komme til Udtryk i Modersmaalets Sprogform. Bidrag til dansk Sproglære. 1871.

Kortfattet dansk Sproglære til Skolebrug. 2den til Dels omarbejdede Udgave. 1871.

I „Søndagslæsning“, Odense 1857, Stykket til Nyaarsdag.

I Ugebladet Heimdal for 8de Januar 1870 et Stykke om α : for Modersmaalets Brug af Hensynsord som Subjekt for Udsagnsordet i Lideform.

I Indbydelsesskriftet fra Viborg Kathedralskole: Ved Indsættelsen som Rector 1867. — Til Forstaaelse 1869 og 70. — Om Loven af 1ste April om en Omordning af den højere Undervisning; 1871 — Om Gjennemførelsen af samme Lov; 1872. — Om samlet Skoletid; 1874.

ω 1, 24de Aug. 1844 i Helsingør Nicoline Timothea Christiane Schow, f. 7de Decbr. 1819 i Helsingør † 17de Januar 1845 i Rønne, D. af Hans Schow, der findes bl. Adjuncter i Helsingør Nr. 40 (cf. Erslew F. L. 3, 102 og Suppl. 3, 102—3), f. 1789 i Esbønderup i Sj. (døbt 8de April) † 13de Jan. 1860 i Helsingør, og Christine Margrethe Petersen, f. 1780 (døbt $\frac{5}{12}$) i Kbhavn. † $\frac{4}{2}$ 1858 i Helsingør.

2, 15de Maj 1862 i Odense Christiane Dorthea Julie Strandbygaard, f. 25de Juli 1832 paa Borgensgaard i Vedersø Sogn i Ringkjøbing Amt, D. af Gaardejer Bertel Rindom Strandbygaard, f. 15de Juli 1808, og Mette Lægaard, f. 2den Juli 1803.

Sml. Autobiographi i Program for Rønne 1844 S. 20—21, jfr. Hundrup, Skole-Calender 1843 S. 167, og 1845 S. 32—33, samt biogr. Efterr. om philolog. Cand. 1848 S. 103—4 (Nr. 163). Progr. f. Rønne 1855 S. 67. Erslew, Suppl. 2, 174. Weilbach, Litt. Lex. 58.

III. Conrectorer og Overlærere.

Conrectoratet i Viborg blev oprettet ved kgl. Rescript af
13de Marts 1642.

I. Mag. Christen Ostenfeld, f. $\frac{4}{9}$ 1619 i Viborg, hvor hans Fader Peder Ostenfeld, f. 1574 i Ostenfeld i Holsten, † $\frac{5}{6}$ 1654, var Borgmester. Hans Moder var Anna Christensdatter. Han deponerede $\frac{7}{5}$ 1638 i Kbhvn. fra Viborg Kathedralskole, tog $\frac{6}{5}$ 1640 Baccalaureigraden og s. A. theologisk Attestats. Rejste derpaa udenlands og tiltraadte efter Hjemkomsten 1642 det nylig oprettede Conrectorembede i Viborg. $\frac{15}{5}$ 1643 tog han i Kbhavn. Magistergraden, 1647 nedlagde han Conrectoratet og rejste udenlands med den unge Grev Holck til 1650; 1651 rejste han 3die Gang udenlands og opholdt sig længe i Padua, hvor han blev Prorector nationis Germ. jurisconsultus, og i adskillige Ærinder til Dogen og Raadet i Venedig saaledes talde Academiets Sag, at hans Billede i Marmor og Kobberstik blev som et Æreminde sat i Academiets Sal, hvor det endnu findes med en Inscription til hans Berømmelse *). 1655 blev han her Dr. med. Han rejste derpaa hjem, blev 23de Jan. 1656 Prof. med. i Kbhavn. 1658 blev han paa sin Gaard ved Kjøge fangen af de Svenske, men slap 3 Maaneder derefter om Natten fra dem og kom paa en Baad til Kbhvn.; 1661 blev han Universitetets Bibliothekar; $\frac{2}{7}$ 1670 Assessor i Højesteret. † $\frac{31}{8}$ 1671 (begr. i Frue K., Marm. Dan. I, 81—82). Hans latinske Skrifter findes hos Worm og Nyerup.

*) Sml. Strunck, Portrait-Samling Nr. 2094.

∞ $31/5$ 1657 Søster Finke, f. 1635. †—, D. af Professor Mag. Jacob Finke, f. 1592 † 1663, og Margrethe Tetens ∞ 1627, † 1637.

Sml. Sørgeprogr. af Thomas Bartholin (findes paa Universitetets Bibl.) Winding, Acad. Hafn. p. 415. Bartholin, de script. Dan. p. 27—28. Gjessing, Jubell. 3, 256 Tab. 2, jfr. 2, 1, 30. Krog 164. Worm, L. L. 2, 148—49. Nyerup, L. L. 444. Ursin, S. 200

2. Mag. Jacob Faber, f. 10de Octbr. 1622 i Nykjøbing p. Falster, var en Søn af Dr. jur. Jacob Faber (Fabricius), † 1626, Enkedronning Sophies Kansler, og Anna Lund, f. $12/11$ 1605 i Nykjøbing paa Falster, † $14/10$ 1689 (b. $29/10$) ∞ 2, $13/1$ 1647 Dr. theol. Georg Witzleben † $11/9$ 1676, Prof. i Theol. i Sorø (til 1665), senere i Kbhvn. (se bl. Dr. theol. Nr. 37). Indtil sit 16de Aar nød han privat Undervisning, blev derpaa Discipel i Viborg Skole, hvorfra han 1642 blev sendt til Universitetet (imm. $11/5$). Gik derefter til Sorø, og rejste 1644 udenlands, studerede 1645—46 i Vittenberg, hvor han udgav et Par latinske Disputatser, vendte 1647 hjem, og blev $26/5$ s. A. Magister i Kbhavn., s. A. Conrectør i Viborg til 1652, da han blev Sgp. i Skive og Resen i Viborg Stift, nogle Aar senere tillige Provst i Hindborg og Rødding Herreder, $17/7$ 1667 Sgp. ved vor Frue Kirke i Kbhavn. og Stiftsprovst i Sj. Stift. † 20de Febr. 1674 (begr. $4/3$). Foruden de ovennævnte Disputatser har han skrevet en Ligprædiken over Hans Svane, der først udkom 1676.

∞ 1, Marie Wandal, f. —, D. af Biskop Dr. Hans Wandal (bl. Dr. theol. Nr. 19) og Margrethe Hansd. Sml. Bloch, F. G. Nr. 625.

2, $2/6$ 1668 Margrethe Schumacher, f. $20/8$ 1648 † $1/6$ 1690. (∞ 2, $12/4$ 1670 Biskop Hans Bagger, bl.

Dr. theol. Nr. 54), D. af Vinhandler og Stadcapitain i Kbhvn. Joachim Schumacher og Marie Motzfeld (altsaa Griffenfeldts Søster).

SmI. Sørgeprogr. paa Univer. Bibl. Gjessing, 3. 344 Tab. 2. jfr. 2, 2, 277. Adr.-Cont. Efterret. 1764 Nr. 84. Ny Tidende 1733, Nr. 35. Treschow, Jubell. S. 340. Krog S. 165. Wibergs Præsteh. 2. 121 Nr. 20. Worms L. L. 1, 293—94. Nyerups L. L. 158. Ursin 200.

3. Mag. Hans Rosenberg, f. 8de Septbr. 1627 i Lund, hvor hans Fader Frederik Lund, der var Student fra Aalborg Skole, var Professor i Matematik ved Gymnasiet og derefter Præst i Vildrup og første Capellan ved Lunds Dømkirke, men 1642 Biskop i Viborg, hvor han † $10\frac{1}{2}$ 1658. Hans Moder Anna var en Datter af Hans Ottesen, Canonicus i Lund. Efter Faderens Forflyttelse kom han i Viborg Skole, hvorfra han 1646 dimitteredes til Kbhavns. Universitet (imm. $2\frac{5}{5}$), $\frac{9}{5}$ 1648 tog han i Kbhvn. Baccal.-Graden; 1653 blev han Courector i Viborg, tog 24de Maj s. A. Magistergraden i Kbhavn., 1660 blev han Rector i Ribe, 1664 Lector theol. s. St. I dette Embede † 15de Octbr. 1687.

∞ 1661 Dorthe Kraglund, f. 1641, † $\frac{2}{8}$ 1671 (i Barselseng), D. af Dr. Peter Kraglund, Biskop i Ribe og 2den Hustru Lene Thomasd., f. 1613 ∞ 1634 † $\frac{7}{9}$ 1697. Deres Søn Mag. Peder Rosenberg findes bl. Rectorer i Fredericia.

SmI. Terpager, Inscr. Rip. p. 57—58. Gjessing, Jubell. 1, 328 Tab. Krog, Viborg 165. Thorup 1827 S. 60. Wibergs Præstehist. 3, 482, 14.

4. Mag. Jens Juulbye, f. 1628, dep. 1649 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1660 blev Courector,

1669 Vicerector og 1672 Rector. Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 27.

5. Mag. Peder Reenberg, f. 1644 i Viborg, hvor hans Fader Claus Christensen var Borgmester, hans Moder Mette Pedersd. Løvenbalk (han var altsaa en ældre Broder af Mag. Jens Reenberg, se bl. Rectorer ovenfor Nr. 28, Dr. med. Frands Reenberg [bl. Dr. med. Nr. 25] og Digteren Thøger Reenberg, der dep. 1675 fra Viborg Skole). Han deponerede 1663 fra Viborg Skole (Petr. Claudii Reimerus*), og maa altsaa ikke forvexles med Petrus Claudii Reenberg (der dep. 1675 fra Viborg Skole); 1666 cand. theol. og prædikede s. A. for Dimis, rejste 1666—71 udenlands, $\frac{6}{6}$ 1671 Magister i Kbhvn., $\frac{29}{5}$ 1672 Conrector i Viborg, $\frac{27}{1}$ 1675 Sgp. ved Domkirken i Viborg (ordin. $\frac{19}{3}$), men vedblev at være Conrector til 1677, da hans Broder Jens blev Viceconrector; $\frac{7}{2}$ 1680 Provst for Aalborg Cleresie og Sgp. ved Budolphi Kirke, † $\frac{16}{9}$ 1696. „Lærd og velbegavet“. Begravet $\frac{22}{9}$ og $\frac{25}{9}$ ført til Viborg.

∞ Margrethe Slange, f. 1650 † $\frac{1}{12}$ 1710 (begr. $\frac{2}{1}$ 1711) (2 S. 2 D.), D. af Peder Villadsen Slange, Biskop i Viborg, og Søster til Broderens Kone.

Sml. Hofmann, Fundats II, 325 Tab. Krog 150, 165. Gjessing, III, 266 Tab. 3. Wiberg, 1, 25, 9.

6. Mag. Jens Reenberg, f. $\frac{11}{7}$ 1652 i Viborg, Forriges Broder, dep. 1671 fra Viborg Skole, blev 18de Juli 1677 sin Broder adjungeret som Conrector, 1691 Rector. Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 28.

*) Saaledes kaldes han ikke blot i Universitets-Matriculen (1663), men ogsaa i Testimon. publ. og Attesten for Attestats (eller Rheimerus).

7. Mag. Niels Schive, f. 1661 i Skive, deponerede 1681 fra Viborg Skole, ved hvilken han $25/10$ 1691 blev Conrector og 1705 Rector. Se bl. Rectorer Nr. 29.

8. Mag. Jens Ostenfeld, f. $11/12$ 1672 i Viborg, dimitteredes 1690 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1785 blev Conrector og 1733 Rector. Se bl. Rectorer Nr. 30.

9. Dr. theol. Peter Rosenstand-Goiske, f. i Maj 1704 i Vestervig i Thy, deponerede 1722 fra Aalborg Skole, blev 1733 Conrector i Viborg, $19/11$ 1734 tillige Lector theol. Se ovenfor bl. Lectores theol. Nr. 14.

10. Mag. Peder Jessen, f. $8/9$ 1713 i Vadum i Vendsyssel, deponerede 1735 fra Viborg Skole, $3/11$ 1747 blev han Conrector her og $30/11$ 1764 Rector. Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 32.

11. Mag. Jens Hjersing, f. $3/7$ 1738 i Sunds Præstegaard i Hammerum Herred i Ribe Stift, deponerede 1756 fra Viborg Skole, ved hvilken han $8/2$ 1765 blev Conrector, $14/8$ 1776 adjungeret og succederende Rector og 1780 Rector. Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 33.

12. Mag. Jørgen Hansen, f. $24/2$ 1750 i Øster Vamdrup ved Kolding, deponerede 1771 fra Kolding Skole, 1780 Conrector i Viborg, 1783 Rector s. St. Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 34.

13. Caj Ditlev Kruse, f. 29de Octbr. 1731 i Tranekjær paa Langeland, var en Søn af Consistorialraad Peter Generanus Kruse, Sgp. i Tranekjær og

Tullebølle og Provst i Nørre Herred paa Langeland, f. 1679 i Stoltlund i Slesvig † b. $\frac{9}{9}$ 1732, og 3die Hustru Christine Sophie Buchwald, døbt $\frac{4}{7}$ 1695 i Kbhvn † i Juli 1764 i Kregome. Hun ∞ 2, $\frac{6}{11}$ 1736 Knud Rhold, der findes bl. Rectorer i Nakskov 1718—33 (Nr. 41) og † $\frac{8}{12}$ 1756 som Sgp. i Humseby paa Lolland. Han blev som Discipel optagen i Nakskov Skole, hvorfra han 1750 afsendtes til Universitetet, blev 1754 Hører ved Nykjøbing Kathedralskole, hvor han 1760 avancerede til øverste Hører, $\frac{9}{1}$ 1772 Subrector, og efterat han 28de Juni 1782 i Kbh. havde erholdt Magistergraden, i hvilken Anledning han leverede specimen observationum miscellaneorum ad nonnulla Horatii loca in primo Odarum libro*), blev han efter henved 30 Aars møjsommelige og ringe Skoletjeneste 25de Novbr. 1783 beskikket til Conrector ved Viborg Kathedralskole. Her blev han efter noget over 15 Aar nødt til paa Grund af Døvhed at søge sin Afsked, og entledigedes i April 1799 i Naade og med Pension. 1803 flyttede han til sin ældste Søn Amtsprovst Petrus Janus Kruse (hvis Søn Peter Daniel Kruse findes bl. Adjuncter i Randers Nr. 63), Sgp. i Randers, hvor han † 30te Maj 1812. Han var en dygtig og elskelig Lærer, der med Lyst, Talent og Samvittighedsfuldhed under trange Kaar besørgede sit Skoleembede og derfor stedse med Taknemlighed mindedes af sine Disciple. I Litteraturen er han ikke optraadt.

*) Naar J. Barfod (II, 319) mener, at Kruse paa Grund af sine ringe Vilkaar fritoges for at lade sin Disputats trykke, da maa der heri ligge en Vildfarelse, eftersom dette ikke fordreder førend 1788.

∞ i Septbr. 1762 i Nykjøbing Mette Margrethe Ferslev, f. 17— † 1800 (begr. 4de April) (3 S. 3 D.). D. af Jens Pedersen Ferslev, f. 16de Marts 1688 i Kbhvn., dep. 1709 fra Sorø Skole, † 21de Decbr. 1756, og Cæcilie Petersd. Bøgvad, f. 12te Novbr. 1702 ∞ 15de Decbr. 1722 † $27/12$ 1756.

Sml. Nekrolog i Engeltofts Universitets- og Skole-Annaler 1812, jfr. J. Barfod, Falst. Gejstl. 1, 112—13 og 2, 318—19. F. E. Hundrup, Philol. Cand. 2 H. 1851 S. 14 (Nr. 16). Lengenick, Stamtavle over Familien Kruse S. 7—9 (hvor Descendent-sen findes).

14. Jacob Tetens, f. 1756 i Horsens, hvor hans Fader Dr. theol. Peder Jacobsen Tetens, der findes bl. Hørere ved Metropolitanskolen Nr. 138 og † som Biskop i Viborg $1/4$ 1805, dengang levede som Rector ved den lærde Skole 1756—73. 1766 blev han Discipel i Horsens Skole, men da Faderen 1773 blev Stiftsprovst i Ribe, blev han optagen i Ribe Skole, som han 1781 ved Faderens Forflyttelse ombyttede med Viborg Skole, hvorfra han 1784 dimitteredes til Universitetet. Ved examen artium erholdt han, ligesom den 28de Juli 1785 ved den philosophiske Examen og den 11te Marts 1790 ved den ifølge Universitetsfundatsen af 7de Maj 1788 befalede philologiske Skole-Embedsexamen, Characteren laudab. Han blev derpaa først Subrector ved Viborg Kathedralskole, derefter ved Mag. Kruses Entledigelse 26de April 1799 Conrector s. St., men entledigedes allerede i en Alder af 40 Aar 5te Septbr. 1806 ved Skolens Reform i Naade og med Pension. Han købte derefter Asmild Kloster og fik 14de Novbr. s. A. som Landvæsenscommissair i Viborg Amt aabent Brev paa Kammerraads Rang. † 1811 (begr. 1ste April). I Litteraturen er han ikke optraadt.

∞ Johanne Cathrine Hansen, f. 1778 † 1845 i Viborg. (5 S. 3 D.)

Sml. J. C. Hundrup, Philol. Cand. 1849 S. 69 (Nr. 124).
Lengnick, Jacob Martensen Tectens S. 2.

15. Erik Frisenberg Thorup, f. 10de Octbr. 1773 i Vivild i Rougsø Herred, Randers Amt, hvor hans Fader Provst Jacob Spjellerup Thorup, der dep. 1753 fra Viborg Sk., var Sgp., † $\frac{9}{10}$ 1786; hans Moder var dennes 2den Kone Axella Lene Sophie Frisenberg ∞ 1771 † $\frac{10}{10}$ 1773. Efter Faderens Død satte hans Morbroder Henrik Frisenberg ham i Huset hos Rasmus Finderup, Sgp. i Tjele, S. Lyng Herred i Viborg Amt. Han blev derpaa Discipel i Viborg Skole, hvorfra han 1793 afsendtes til Universitetet. Ved examen artium erholdt han ligesom $\frac{4}{4}$ og $\frac{10}{7}$ 1794 ved den philologisk-philosophiske Examen og $\frac{6}{7}$ 1798 ved theologisk Attestats samt 26de Octbr. s. A. ved den homiletiske Prøve Characteren laud.; blev derefter Hører og 5te Sept. 1806 Adjunct ved Viborg Kathedralskole, hvor han 12te Juni 1807 befordredes til Overlærer; $\frac{21}{5}$ ($\frac{17}{5}$) 1809 kaldtes han til Sgp. i Asperup og Rorslev i Odense Amt (ord. 9de Juni s. A.), hvor han † 26de Febr. 1837.

∞ $\frac{6}{7}$ 1809 i Viborg Mathilde Kirstine Rüdiger, f. Buch, † i Odense (i. B. i dette Ægteskab), Enke efter Rüdiger, Stadsmusicus i Randers, siden Forpagter paa Viskum. I første Ægteskab en Søn, der var Lt. ved de annecterede Bat., og som efter Freden 1814 gik som Militair til Rusland, hvor han, saavidt vides, blev General.

Sml. Wiberg, Præstehist. I, 116. 16.

16. Frederik (Deichmann?) Hasselbalch, f. $\frac{3}{6}$ 1779, var fra 14de April 1810 til 12te Maj 1812 Overlærer ved denne Skole. Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 36.

17. Hans Jørgen Gjessing, f. 3die Maj 1784 i Storvorde i Viborg Stift, hvor hans Fader Rasmus Jørgen Gjessing (f. $\frac{15}{9}$ 1747 i Horsens, dep. 1767 fra Horsens Skole, † $\frac{1}{10}$ 1812 som Sgp. i Bogense) dengang var Sgp. Hans Moder Jacobine Kirstine Sommer, f. $\frac{7}{7}$ 1752 i Skive, ∞ $\frac{4}{1}$ 1780 og † $\frac{12}{9}$ 1796. Blev 1801 dimitteret fra Aalborg Skole og udmærkedes saavel ved examen artium som 1802 ved 2den Examen. $\frac{9}{7}$ 1804 cand. theol. laud., optoges derefter i det pædagogiske Seminariums historiske Classe, hvorfra han $\frac{5}{9}$ 1806 beskikkedes til Adjunct ved Viborg Skole, hvor han $\frac{13}{8}$ 1814 udnævntes til Overlærer, men efter Ansøgning $\frac{20}{3}$ 1815 i Naade entledigedes; $\frac{28}{2}$ 1816 kaldtes han til Sgp. i Herslev og Viuf i Ribe Stift, $\frac{28}{9}$ 1831 i Torkildstrup og Lillebrænde paa Falster, og $\frac{3}{12}$ 1842 i Ballerup og Maaløv i Smørum Herred, Kbhvns. Amt. $\frac{28}{6}$ 1840 R. af D., $\frac{26}{8}$ 1849 Medlem af den aldrig sammenkaldte Landcommunal-Commission, $\frac{18}{8}$ 1850 og $\frac{10}{11}$ 1853 Formand for Husmandshoveriafløsnings-Commissionen i Kbhvns. Amt. † $\frac{22}{3}$ 1854. Foruden nogle velansete Smaaskrifter om forskellige kirkelige Forhold har han leveret flere Bidrag til Maanedsskrift for Litteratur, Dansk Folkeblad osv. Hans Portrait er lithographeret af Gemzøe (Strunk Nr. 890 b.)

∞ $\frac{8}{11}$ 1816 Sophie Christine Raben, f. 29de Aug. 1794 i Haderslev, † 19de Marts 1859 i Lyngby (4 S. 7 D.), D. af Jens Peter Raben, forhen Ejer af Frørupgaard ved Haderslev, og Elisabeth Cathrine Ingwersen.

Sml. Tauber, Notitser 1840 S. 41. I. Barfod, Falst. Gejstl. 2, 197—98 (hvor alle Børnene omtales). Erslew, F. L. 1, 495—96, Suppl. 1, 558. Wiberg, Præstehist. 1, 137. 15.

18. Niels Vinding Dorph, f. 26de Marts 1783 i Stege, S. af Herredsfoged Peter Hegelund Dorph

paa Møen og Ida Margrethe Schiern, dep. i April 1801 fra Vordingborg Skole (udm.), 1802 cand. philos., $19/7$ 1804 cand. theol. laudab., var Al. i det pæd. Seminarium, underkastede sig 1809 Skoleembedsexamen (laud.), $27/6$ s. A. (efterat have været Lærer siden 1805 ved Metropolitanskolen) Adjunct ved Viborg Skole, hvor han 10de Marts 1818 blev Overlærer, $15/9$ 1827 Conrector og $21/3$ 1829 Rector i Horsens, hvortil henvises.

Sml. Hundrup, Stamtavle over Fam. Dorph. Erslew, F. L. 1, 345—47; Suppl. 1, 381—82.

19. Andreas Erslev, f. 17de Juli 1785 i Nakskov, hvor hans Fader Lars Erslev var Skrædermester, Moderen var Ane Marie Erslev. Begge Forældre vare fødte i Jylland. Blev i sit 15de Aar sat i Nakskov Skole (under Rector Joh. Boye); 1805 afgik han til Universitetet, 1806 cand. philos., $14/1$ 1813 cand. theol. laud., blev $31/7$ 1813 constitueret som Lærer ved Viborg Skole, hvor han 13de Aug. 1814 beskikkedes til Adjunct, 12te Octbr. 1824 fik Prædicat af Overlærer og 20de Octbr. 1827 udnævntes til Overlærer; 6te Octbr. 1841 entledigedes han efter Ansøgning under Ingerslevs Rectorat i Naade med Ventepenge, bosatte sig derefter i Kbhvn., hvor han † 15de Jan. 1844. Hans Undervisningsfag vare fortrinsvis Latin, Græsk og Dansk. I Litteraturen er han blot optraadt med 3 Skoleprogrammer for 1819—21, indeholdende Oversættelser til Tragedier af Æschylos.

∞ $25/11$ 1824 Marie Frederikke Elisabeth Dinesen, døbt $16/7$ 1792 i Fredericia, † $10/9$ 1825 i Viborg, D. af Peter Dinesen, Herredsføged i S. Lyng Herred og Raadmand i Viborg (døbt $14/12$ 1760 i Fredericia, †

$24/7$ 1815) og Hustru Sophie Margrethe Egeberg, døbt $29/6$ 1762 i Fredericia, † $11/1$ 1830.

Sml. Erslews F. L. 1, 382 og Suppl. 1, 422.

20. Albert Sadolin Wesenberg, f. 19de Marts 1804 i Mariager, er en Søn af daværende Landinspæcteur, senere Amtsforvalter Justitsraad Ernst Bugislaus Wesenberg, f. $1/4$ 1769 i Fredericia, † $6/10$ 1838 i Aalborg, og Hustru Albertine Marie Kirstine Sadolin, f. $9/5$ 1773 i Hinge, † 24de Octbr. 1833 i Aalborg (en D. af Provst Albert Sadolin, Sgp. i Ø. Tørslev). Han blev i October 1814 optagen i Viborg Skole, hvorfra han 1822 afsendtes til Universitetet. Han blev udmærket saavel ved examen artium som 1823 ved den philosophiske Examen. Studerede derefter Philologi men constitueredes 1827 som Lærer ved Viborg Skole, ved hvilken han 11te Juli 1829 udnævntes til Adjunct. 1ste Juli 1840 disputerede han for Magistergraden i Kbhavn. (o: $10/5$ 1854 doctor phil.). Constitueredes 27de Novbr. 1841 som Overlærer ved denne Skole og udnævntes 25de Novbr. 1842 til Overlærer s. St. Hans Undervisningsfag var fornemmelig Latin og Græsk. Den 9de Jan. 1860 fik han Prædicat af Professor (Rang i V. Cl. Nr. 8). Den $31/7$ 1874 blev han efter Ansøgning cutlediget i N. med P. R. af D.

Han var fra Midten af Nov. 1860 (til 1865) Redacteur af den udenlandske Artikel i Viborg Stiftstidende. Hans Skrifter henhøre iøvrigt til den philologiske Critik. Efter Afslutningen af Listen hos Erslew falde: M. Tullii Ciceronis epist. recognovit D. A. S. W. Vol. 1—2. Lips. 1872—73; Emendationes alteræ s. annotat. crit. ad Ciceronis epistolarum edi-

tionem. Lips 1873; Emendatiunculæ Livianæ i Tidsskrift for Philol. og Pædag. Aarg. 9 og 10.

∞ 25. Sept. 1828 i Aalborg Susanne Achthon, døbt 4. Jan. 1801 i Tustrup i Frær Sogn, Viborg St. (2. S. 2. S.), † $5/3$ 1873 i Viborg, D. af Marcus Achthon, Arveforpagter af Tustrup, og Erike Marie Jørgensen † 1811.

Sml. Autobiographi i Salvingsprogrammet fra Kbhvus. Universitet f. 1840, S. 54—55. Hundrups Skole-Calendar 1843, S. 19; 1845, S. 32. Erslews Forf. Lex. 3, 512—13; Suppl. 3, 585. Lengnick, Familien Sadolin, S. 4, (hvor Børnene findes).

21. Jacob Frederik Reisz, f. 27de Maj 1791 i Kbh., hvor hans Fader, Ephraim Benjamin Rsz (født i Polen, indvandrede 1772 til Danmark, hvor hans Navn forandrede til Reisz) var Hofkandestøber, † 1828. Han besøgte Basedows Institut i Kbh., men blev 1809 privat dimitteret af cand. philos. N. J. Knudsen, der døde som Kæmmerer ved Øresunds Toldkammer; ved exam. artium erholdt han laud., tog 13de Apr. 1810 den philologiske og 8. Apr. 1811 den philosophiske Examen (laud., h. illaud.) Studerede derefter Jura, medens han tillige underviste i Historie og Geographi samt i de nyere Sprog, men udnævntes 29de Aug. 1815 til Adjunct ved Viborg Skole. I 1830 kunde han have erholdt en Overlærerplads ved Randers Skole, men opgav at søge denne Forfremmelse, da Stiftsøvrigheden nødig vilde see ham forlade Skolen, og han desuden havde mange gode private Informationer, hvortil han formedelst sin talrige Familie var trængende. Ved Skolens Reform 1842 var han allerede saa langt fremrykket i Alder, at han antoges at være mindre skikket til at gaac ind paa den nye Tingenes Orden. Han blev derfor staaende som Adjunct, men erholdt som Erstatning den med Skolen forbundne Fribolig med til-

liggende Have, som ellers havde været en Overlærer til-lagt. $\frac{1}{7}$ 1851 erholdt han Prædicat af Overlærer, og endelig 25de Octbr. 1855 udnævntes han til Overlærer, uden at dette dog kom ham tilgode, da hans Gage ikke blev forhøjet inden hans Død, 13de Novbr. 1860. Hans Undervisningsfag vare Historie, Geographi, Fransk og Tydsk. Han var en fortræffelig, ivrig og kundskabsrig Lærer, der gjerne ved privat Bistand ønskede at fremhjælpe sine Disciple. Foruden mange Infor-mationer besørgede han tillige med anerkjendt Omhu og Dygtighed den udenlandske Artikel i Viborg Stifts-tidende, men er iøvrigt ikke optraadt i Litteraturen. Hans Portrait er efter Daguerreotypi 1863 lithogr. i J. W. Tegner & Kittendorphs lithgr. Anstalt.

∞ 23de Marts 1814 i Ballerup Birgitte Agathe Szybrowsky, f. $\frac{28}{1}$ 1792 i Kbhvn., D. af hans Fa-ders Ven og Landsmand, Bundtmager Daniel Szybrow-sky, f. $\frac{23}{8}$ 1748 i Polen, indvandret 1772 til Danmark, † $\frac{17}{12}$ 1808 i Kbhvn., og Birgitte Marie Rosendahl. — Deres Søn Carl Marinus Reisz dimitteredes 1847 fra Viborg Skole og findes blandt dctr. med. Nr. 241.

Sml. Nekrolog, Progr. fra Viborg Skole 1861, S. 36—40. Hundrup, Skole-Calendar 1845, S. 66. Dagbl. 1860 Nr. 271. Flyveposten s. A. Nr. 277. Erslews Forf. Lex. 2, 661; Suppl. 2, 790—91.

22. Emil W o l l e, f. 22de Apr. 1808 i Kbh., hvor hans Fader, Regimentschirurg Peter Wollé (f. 22. Oct. 1771 i Kbhvn., depon. 1795 fra Metropolitanskolen, † $\frac{25}{2}$ 1844 s. St.), var Districtslæge (i 1ste og 2det Distr.) og Læge ved Vartov. Hans Moder var Else (Elisa-beth) Christine Svanholm, f. $\frac{20}{1}$ 1781, ∞ $\frac{1}{11}$ 1805 paa Frederiksberg, † $\frac{24}{5}$ 1834 i Kbh. Blev i Octbr. 1820 op-tagen i Metropolitanskolen, hvor han fik Plads i 2den

Classe, og dimitteredes 1826 til Universitetet (laud.), 1827 cand. philos. laud., $\frac{28}{10}$ 1833 cand. theol. h. ill., $\frac{2}{6}$ 1840 homil. Pr. (h. ill.) og 1841 cat. Pr. (h. ill.), blev $\frac{31}{12}$ 1841 constitueret som Lærer ved Viborg Skole, hvor han $\frac{15}{12}$ 1843 udnævntes til Adjunct og $\frac{28}{3}$ 1861 beskikkedes til Overlærer. Hans Undervisningsfag vare her Dansk, Latin, Tydsk og Calligraphi. Han var tillige Medredacteur af Viborg Stiftstidendes Feuilleton. Som Forfatter har han leveret: En kort dansk Grammatik for Begyndere (Viborg, 4de Opl. 1865); Materialier til at indøve den tydske Formlære (4de Oplag 1858); Materialier til at indøve den tydske Syntax (Viborg 1854) o. m. Under Mærket Dr. x—x udgav han: Fra min første Praxis. Kbh. 1871; og: Brudstykker af en jydsk Borgermands Dagbøger fra 1848. Kbh. 1873. Under Mærket E. W. lod han 1870 („som Manuskript“) trykke: Er Sagen dermed afgjort? En Sessionshistorie. Han gjorde sig især bekendt ved at være primus motor til Striden 1860—61 om Disciplenes Overlæsselse i Skolerne og den nye Skolereform. Efter næsten 30 Aars Virksomhed i Skolen, hvor han ved sit milde og elskelige Sind vandt sine Disciples Hengivenhed, tvang hans svækkede Helbred ham til at søge sin Afsked, som under 24de Maj 1870 tilstodes ham i Naade og med Pension fra 22de Aug. s. A. at regne. Han flyttede derefter til Kbhavn., hvor han † $\frac{15}{2}$ 1874.

∞ 4de Aug. 1843 i Vallensbæk Dionysia Georgine Juliane Kieler, f. 20de Juni 1804 i Stavanger, † 31te Jan. 1859 i Viborg, D. af Overkrigscommissair Jens Benzon Kieler, døbt 30te Maj 1775 i Odense, † 10de Marts 1840, og Lene Marie Just, døbt 18de Octb. 1771 i Storeheddinge. † 20de Jan. 1847 i Viborg (alt-

saa en Søster til Hans Frederik Fedder Kieler, der findes bl. Adjuncter i Slagelse Nr. 98).

Sml. Hundrup, Skole-Calender 1845 S. 49—50. Lefolii, Progr. f. Viborg f. 1871 S. 11. Erslew, F. L. 3, 609 og Suppl. 3, 674—75. Gjessings Jubell. II 2, 187.

23. Christian Frederik Adolph Bahnson, f. 29. Marts 1818 i Kbhavn., er en Søn af Justitsraad og Branddirecteur Bahne Christian Bahnson, f. 31te Juli 1792, † $2\frac{1}{5}$ 1868, og Hustru Regine V. P. Castonier, f. $\frac{5}{8}$ 1794, † 28de Jan. 1854. Han blev 1829 indsat som Discipel i Viborg Skole, hvorfra han 1835 afsendtes til Universitetet. Ved examen artium erholdt han ligesom 1836 ved den filosofiske Examen og 26de Octbr. 1841 ved theologisk Attestats Characteren laudab. 29de Octbr. 1841 constitueredes han i Anledning af Adjunct J. N. F. Leths Befordring til gejstligt Embede som Lærer ved Viborg Skole, ved hvilken han 23de Decbr. 1842 beskikkes til Adjunct og 1ste Octbr. 1864 til Overlærer. Hans Undervisningsfag have her været Hebraisk, Religion, Historie og Geographi samt Tydsk og Fransk.

∞ 27de Septbr. 1844 Christiane Kirstine Guldberg, f. 13de Juni 1820 i Viborg, D. af Agent og Klædefabrikant Peter Guldberg og Ane Cathrine Jensen.

24. Aug. Carl Greibe, f. 16de Octbr. 1827 i Nordby paa Fanø, hvor hans Fader Frederik Vilhelm Greibe (f. 1791 i Kbhvn., 1818 cand. chir., $\frac{30}{11}$ 1818 Bat. Chirurg ved Fodgarden, $\frac{31}{8}$ 1822— $\frac{20}{3}$ 1853 Districtschirurg paa Fanø, † $\frac{7}{7}$ 1857 i Horsens) dengang levede. Hans Moder var Agnete Kirstine Norup. Blev Discipel i Ribe Kathedralskole, hvorfra

han 1845 dimitteredes til Universitetet. Ved examen artium erholdt han Characteren laud., 1846 tog han den philosophiske Examen med laud. ill., studerede derefter Philologi og blev 11te April 1849 Alumnus paa Borchs Collegium, underkastede sig 21de Juni 1854 den philologisk-historiske Skoleembeds-Examen med Characteren laud. ill. (38 P.), og aflagde 13de Juni 1856 samme Examens practiske Prøve med Characteren laud. (26 P.). Han var Lærer i begge Borgerdydsskoler i Græsk, og constitueredes 9de Decbr. 1854 som Lærer ved Viborg Skole, hvor han 26de Maj 1856 beskikkedes til Adjunct og 25de Septbr. 1874 til Overlærer, men † allerede 19de Octbr. s. A. Hans Undervisningsfag vare Latin og Græsk, Dansk og Oldnordisk, Fransk og Engelsk.

24de Decbr. 1856 i Viborg Emmy Henriette Dorthea Folkenberg, f. 30te Juni 1826, D. af Underchirurg i Søetaten Anton Christian Folkenberg og Dorthea Lorentine Greibe.

Sm. l. Hundrup, Philol. Cand. 1860 Nr. 20.

25. Dr. philos. Johannes Peter Bang, f. 11te Octbr. 1836 i Kolding, hvor hans Fader Jacob Henningsen Bang, f. 13de Sptbr. 1808 i Fredericia, † 1ste Juni 1856 i Horsens (der findes hos Erslew F. L. 1, 69 og Suppl. 1, 64) da var Adjunct ved den lærde Skole. Hans Moder Petrine Elisabeth Brandt, f. 8de Maj 1813 i Thisted, var en D. af res. Capellan s. St. (siden Provst og Sgp. i Ringkjøbing) Peter Nicolai Brandt (der dep. 1793 fra Randers lærde Skole) og Cathrine Elisabeth Holmstrup. Efterat have gaaet i 3½ Aar i Kolding lærde Skole optoges han, da Forældrene flyttede til Horsens, den 21de Octbr. 1849 i Horsens lærde Skole, hvor den udmærket grundige

og vækkende Undervisning, han nød under Rector Fr. Birch, meget bidrog til at forhøje hans Lyst til at studere Philologi, og hvor han i 1854 underkastede sig Afgangsexamen med Udmærkelse. Den 16de Juni 1855 blev han ligeledes udmærket ved den filosofiske Examen i Kbhavn. Han studerede derefter Philologi og underkastede sig den 24de—25de Jan. 1859 den philologisk-historiske Skoleembeds-Examen med Characteren laud. (50 P.). Fra Februar s. A. til Skoleaarets Slutning vicarierede han under Overlærer Arentzens Sygdom ved Aarhus Kathedralskole. Ligeledes besørgede han fra 23de Aug. til 23de November s. A. et Vicariat ved Metropolitanskolen. Den 28de Septbr. 1860 constitueredes han som Lærer ved den højere Realskole i Rønne, ved hvilken han, efterat han den 6te April 1861 havde underkastet sig den practiske Examen med Characteren laud. (27 P.) den 4de Maj s. A. beskikkedes til Adjunct, og hvor hans Undervisningsfag først vare Fransk, Historie og Geographi, siden Dansk, Fransk og Græsk. Den 7de Juni 1867 disputerede han for den filosofiske Doctorgrad ved Kjøbenhavns Universitet, og den 12te Januar 1875 udnævntes han til Overlærer ved Viborg Kathedralskole, hvor han har overtaget Undervisning i Græsk, Oldnordisk og Fransk. Foruden Bidrag til Aarsberetninger fra det philologiske Samfund i Kbhvn. og til Tidsskrift for Philologi og Pædagogik har han skrevet: Kong Agis den 3die af Sparta (Program fra Rønne 1863); De auctore Iphigeniæ Aulidensis (Afhandling for den filosofiske Doctorgrad) Havn. 1867; Historiens vigtigste Begivenheder, fragmentarisk fremstillede, Kbhvn. 1868; Forklarende Bemærkninger til de tolv første Sange af Homers Iliade, til Skolebrug udarbejdede, Kbhavn.

1869; Indledning til en Commentar til Skolebrug til de homeriske Digte (Program fra Rønne) 1870; Homers Odysse IX—XII med Anmærkninger til Skolebrug, Kbhavn. 1871; Homers Iliade XIII—XVI med Anm. til Skolebrug, Kbhavn. 1872; M. Tullii Ciceronis accusationis in C. Verrem liber quartus, udgivet med en Indledning og Anmærkninger til Skolebrug, Kbhavn. 1873.

∞ $\frac{1}{8}$ 1862 i Helliggejstes K. i Kbhavn. Johanne Luise Christiane Salome Jørgensen, f. $\frac{15}{2}$ 1838 i Aarhus, D. af Portraitmaler Søren Møller Jørgensen, f. $\frac{29}{2}$ 1798, † i Decbr. 1873 i Aalborg, og Frederikke Luise Bendixen, f. 15de Marts 1799 i Randers, † af Cholera i Septbr. 1853 i Aarhus.

Sml. Fr. E. Hundrup, Biograph. Efterretn. om philolog. Candid. Kbhavn. 1860 S. 34 (Nr. 46) og Samme, Lærerstanden ved de lærde Skoler i Nakskov, Nysted og Rønne S. 64—65 (Nr. 21).

IV. Hørere og Adjuncter.

1. Søren Ibsen var Hører ved denne Skole, indtil han i Januar 1543 blev Sgp. i Tise i Nørre Herred, Viborg Amt. 1544 siges han atter at have givet sig i Skolens Tjeneste.

Sml Wibergs Præstehist. 3, 336, 21. Ny kirkehistoriske Smlng. V, 562—63.*)

2. Mag. Christen Nielsen Foss (Reff) blev 1518 Hører i 1ste Lectie. Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 13, bl. Lectorer Nr. 8.

3. Dr. Hans Poulsen Resen, f. 2den Februar 1561 i Resen i Skodborg Herred, Ribe Stift, hvor hans Fader Poul Hansen var Sgp., † $2\frac{1}{9}$ 1600. Hans Moder Johanne Bertelsd., † $\frac{1}{4}$ 1578. Han blev Discipel i Holstebro Skole under Rector Tycho (eller Tocho) Nielsen, der var Rector her og tillige Capellan 1572—75, derpaa i Ribe under Rector (senere Biskop) Peter Hegelund og endelig i Viborg under Rector Jacob Holm (Nr. 12), der 1581 dimitterede ham til Universitetet. 1583 blev han 5te Lectie-Hører (ikke

*) Den i Ny kirkehist. Smlng. meddelte Efterretning stammer fra et Brev (i Viborg Stiftsarchiv) af $\frac{23}{5}$ 1584 fra Søren Ibsen selv, dengang Præst i Roslev og Ryberg i samme Herred, hvori han siger, at han „blev sendt af Viborg at skulle være Præst til Tise og Grotterup Sogne“, men da han hørte, at Præstegaarden var ganske ringe, og Kaldets Indkomster ogsaa vare ganske ringe, og at hans Formand, Hr. Peder Thomesen var flyttet derfra, fordi han ikke kunde skaffe sig sit ærlige Underhold, gav han sig derfra igjen til Skolen, indtil han blev kaldet et andet Sted.

Conrector) i Viborg Skole, men forlod snart sin Plads for at rejse udenlands med Frederik Rosenkrants. Vendte 1591 tilbage og blev s. A. Professor logices og extraordinair Professor i Theologi i Kbhvn. 1597 blev han Prof. ord. i Theologi og Dr. theol. i Kbhvn. Endelig blev han 29de April 1615 (efter Dr. Peter Veistrup) Biskop i Sjællands Stift, i hvilken Stilling han døde efter 23 Aars Virksomhed 14de Sptbr. 1638 (begr. i Frue K.). Marm. Dan. 1, 62, sml. 187—88.

∞ 1, $14/7$ 1594 Barbara Andersd., f. $8/3$ 1578 (68?) i Roskilde, † $20/10$ 1601 s. St. af Pest (4 B.), D. af Dr. theol. Anders Lauritzen, Prof. i Theologi i Kbh. (sml. H. Fr. Rørdam, Kbh. Univ. Hist. 2, 615—21), og Anna Paulin.

2, $12/11$ 1615 Anna Winstrup f. Eisenberg, f. 1575 † $27/5$ 1646, Euke efter hans Formand.

Sml. Winding, p. 175—92. Hofmann, Fundat. 1, 147—54. Zverg, 132—69. Treschows Jubell. 40—65. Haas, Sjæll. Biskopper S. 33—40. Brandt og Helweg, Den dnsk. Pshmdgt. Dl. 1, Omrids af Forf.'s Levnetløb 34—36. Kønigsfeldt 81—83. Hundrup, Dr. theol. 13—14 (Nr. 13). Worms Lex. 2, 48—55. Nyerups L. L. 490—91.

4. Christen Jensen Schive eller Bruun var Hører i Viborg Skole, da han 1592 blev Sgp. i Ørum, Viskum og Vejrum i S. Lyng Herred i Viborg Amt og Stift. † her 1632. Jens Christensen Ørum, der 1620 deponerede fra Viborg Skole, var rimeligvis hans Søn, se nedenfor (Nr. 9).

Sml. Wiberg, Præstehist. 3, 686. 4.

5. Laurids Jensen Aagaard, f. i Langaa Præstegaard, var en Søn af Jens Aagaard, Sgp. i Langaa og Vinge i Middelsom Herred i Viborg Stift, og Kir-

sten Libbert. Han var vistnok dimitteret fra denne Skole, ved hvilken han derefter blev Hører og Succantor ved Domkirken, indtil han 1608 blev Sgp. ved Graabrødre (Nørresogns) Kirke, Asmild og Tapdrup, i hvilket Embede han † 1628.

∞ Maren Schytte, f. 15— † 1671 (3 S. 2 D.). D. af Anders Schytte, Sgp. ved Graabrødre K., † 1/9 1592, og Anna Nielsd. Juul, der ∞ 2, Ambrosius Hansen, Sgp. ved Frue K. i Aalborg † 1601. Af Sønerne findes Niels Aagaard bl. Rectorerne paa Herlufsholm.

Sm l. Krog, Viborg S. 169. Wibergs Præstehist. 3, 555 Nr. 4.

6. Laurids Nielsen Aalborg, f. 2den Marts 1592 i Aalborg, var en Søn af Niels Pedersen, Vognmand s. St., og Maren Adersdatter. Han blev 1615 fra Aalborg Skole dimitteret til Universitetet, blev 15de Septbr. 1616 Hovmester hos Enevold Seefeld paa Visborggaard for hans 3 Sønner, med hvilke han 1618—20 rejste udenlands. 1623 blev han 5te Lectie-Hører i Viborg Skole og s. A. Capellan ved Domkirken, 1628 Sgp. i Nørresogn (Graabrødre K.), Asmild og Tapdrup, hvor han † 13de Juni 1654.

∞ 1625 Birgitte Poulsdatter. (4 S. 5 D.).

Sm l. Krog, Viborg 169—70. Tauber, Notitser 1840 S. 2. Wibergs Præstehist. 3, 555, 5.

7. Laurids Jensen Rafn, f. i Vellef i Randers Amt. Var Hører i Viborg Skole, indtil han 1625 blev øverste resid. Capellan ved St. Mortens Kirke i Randers. 1628 Sgp. i Ørum og Ginnerup i Nørre Herred, Randers Amt. † 1654.

∞ en Datter af Formanden Ole Christensen Pind (7 D.). Hun ∞ (eller forlovedes) 2, Eftermanden Christen Jensen Breum; og da han † 1655 ∞ 3, hans

Eftermand Lars Rasmussen Lidemarck, der dep. 1648 fra Kbhavns. Skole.

Sml. Wibergs Præstehist. 2, 582, 5; 3, 688, 4.

8. Peter Jensen findes at have været Hører ved denne Skole, da han 22de Septbr. 1625 beskyldtes for at have begaaet Støj. Maaske er det ham, der 1635 blev Sgp. i Ulslev i Nørre Herred i Maribo Amt, hvor han † 1640.

Sml. Wibergs Præstehist. 3, 434, 4.

9. Lars Bartholin fra Viborg, dep. 1621 fra denne Skole, ved hvilken han 1624 var Hører, da han i Kbhavn. tog Baccalaurei-Graden.

10. Jens Christensen Ørum, f. 1600 i Ørum Præstegaard, var vistnok en Søn af Christen Jensen Schive, der findes ovenfor bl. Hørere Nr. 4. Han dep. 1620 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1624 var Hører, da han i Kjøbenhavn tog Baccalaurei-Graden, og underskrev 28de Novbr. 1625 tilligemed 4 andre Hørere (nedenfor 11—14) og nogle Disciple en Attest om Severinus Johannis Offvidt. *) Blev derefter Sgp. paa Fuur i Harre Herred, Viborg Stift, hvor han † 1657.

∞ Karen Arctander, D. af Henrik Arctander, der findes ovenfor bl. Rectorer Nr. 19. Hun ∞ 2, Eftermanden paa Fuur Christen Nielsen. † 1667.

Sml. Wibergs Præstehist. 1, 404, 5.

II. Søren Michelsen, f. 1596 i Tenderup i Hornslet Sogn i Rosenholms Birk, var en Søn af

*) Om hele denne Sag findes nærmere Oplysning i et Tillæg ved Slutningen af dette Afsnit.

Michel Skinder og hans Hustru Karen. Han deponerede 1620 fra Aarhus Skole, blev 1624 Hører i Viborg Skole, 1630 Capellan i Selde i Salling, 1634 Sgp. i Gislum i Aalborg Amt, Viborg Stift. Resignerede 8de April 1646. † ugift i stor Armod 17de April 1666 i Nyrup (begr. 20de April).

Sml. Lars Axelsens Dagbog S. 228. Wibergs Præstehist. 1, 149, 8.

12. Peter Hansen Gjørding (Petrus Johannis Gordingius) var ogsaa Hører herved Skolen 28de Nybr. 1625.

13. Peter Petersen Trane (Petrus Petri Tranius), muligvis den Peter Petersen (Petrus Petrinus Viburgensis), der 1615 deponerede fra Viborg (imm. $\frac{1}{5}$). Han var vistnok Hører her $\frac{28}{11}$ 1625.

14. Christen Nielsen Varde, vistnok den Christianus Nicolai Vardensis, der $\frac{3}{4}$ 1613 (maaske fra Varde) deponerede i Kbhavn. Han var vistnok Hører her 1625, da han underskrev sammen med de foregaaende 4.

15. Jørgen Mathiesen, f. c. 1612, deponerede 1632 fra Viborg Skole (imm. 21de Apr.), blev derefter Hører ved denne Skole, indtil han 1640 blev Capellan ved Viborg Domkirke; 1641 resid. Capellan i Vorde, Fiskbæk og Rømlund i N. Lyng Herred i Viborg Amt og St. 1654 Sgp. sammest. † 1667.

Sml. Wiberg, Præstehist. 3, 622, 1.

16. Laur. Pedersen Grindsteen, f. 1621 i Grindsteen ved Randers, deponerede 1642 fra Viborg Skole, ved hvilken han derefter blev Hører, til han 1655 blev pers. Capellan i Udby i Vends Herred i

Odøense Amt (ordin. 4de Maj), 1661 Sgp. s. St.; 1671 blev han afsat for Løsagtighed, da hans Kone nedkom for tidligt, men fik dog Oprejsning og blev Feltpræst. † 13de Juni 1683 i Kbhvn.

∞ 1, Margrethe Pedersd. Jørgensen, D. af hans Formand i Udby.

2, Abel Ludvigsdatter.

Sml. Worms Lex. 2, 186 (Petraeus). Nyerup, L. Lex. 200. Wibergs Præstehist. 3, 419, 4. Weyles Præstehist. i Ny kirkehist. Samlinger 6, 332.

17. Jens Lauritzen (Kjeldstrup), f. 1619 i Kjeldstrup, vistnok i Ove Sogn, hvor hans Fader var Bonde, kom 24 Aar gl. i Viborg Skole. hvorfra han 1645 deponerede (Joh. Laurentii), og ved hvilken han 1651 blev Hører i 1ste Lectie, 1653 blev han Capellan i Simested, Hvam og Hvilsom i Rinds Herred i Viborg Amt og Stift hos Anders Sørensen, hvem han efterfulgte 1663, og † $13/10$ 1668 i sit 49de Aar.

∞ Clara Hansd. Sagedorph, f. 1630 † $9/3$ 1706 som Enke efter Eftermanden Styge Haasum, dep. 1660 fra Viborg, † $15/2$ 1703. (I første Ægteskab 1 S. 2 D., i andet 2 S. 1 D.)

Sml. Jesper Lunds Manuskript. L. Axelsens Dagbog 224. Wiberg, 3, 41, 5.

18. Mag. Christen Mortensen deponerede 1638 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1651 blev Hører i 5te Lectie, 1653 blev han Rector ved Aalborg Kathedralskole, hvortil henvises.

Sml. F. E. Hundrup, Lærerstanden ved Aalborg Kathedralskole S. 9—13 (Rector. Nr. 13).

19. Thomas Jensen Hoslef (Hvorslev, Horslev) eller Grønbech, f. 1628 i Hvorslev i Houlbjerg Herred,

Viborg Amt, Aarhus Stift, var muligens en Søn af Jens Sørensen Borre, Sgp. s. St. † $11/11$ 1640. Deponerede 1651 fra Viborg Skole, ved hvilken han derpaa blev Hører, men senere 1652 blev han Capellan, ordineret $22/12$ 1652 (eller maaske først 1657), hos Faderens Eftermand Christen Jensen Brasch, efter hvis Død 1657 han blev Sgp. i Hvorslev og Gjærning. † 12te Maj 1684.

∞ Inger Nielsd. Lind, vist en D. af Niels Christensen Lind, Sgp. i Grønbæk og Svstrup i Lysgaard Herred i Aarhus St.

Sml. Poulsen, Catalog p. 31. Wibergs Præstehist. 1, 719, 50.

20. Søren Jensen Hoslef (eller Grønbech), f. c. 1639 i Hvorslev, Broder til den Forrige, deponerede tilligemed Broderen 1651 fra Viborg Skole, og blev c. 1654 Hører ved Aalborg Skole og derefter 1655 ved Viborg Sk. Efter 4 Aars Tjeneste her blev han 1659 Sgp. i Grønbæk og Svstrup i Aarhus Stift (ord. 9de Decbr.), hvor han † allerede 1664.

Sml. Poulsen, Catalog, p. 31. Wibergs Præstehist. 1, 489, 6. Hundrup, Lærerstanden ved Aalborg Kathedralskole S. 84. (Nr. 16).

21. Otto Jensen Hosleff, f. c. 1639 i Hvorslev, en Broder til de tvende Forrige, deponerede 1660 fra Viborg Skole (imm. $3/8$), ved hvilken han 1661 blev Hører. 1664 blev han pers. Capellan i Grønbæk (ord. $17/8$) hos sin nysnævnte Broder, hvem han 23de Juli 1665 succederede som Sgp. Fra 1683—1711 var han tidlige Provst i Lysgaard Herred. Han var tro og redelig og † som Jubellærer 19de Juli 1723.

∞ Johanne Nielsd. Lind, f. i Grønbæk, Søster til Broderens Kone. 8 Børn, der alle i Faderens Levetid kom i Præstestand, 4 Sønner bleve Provster.

Sml. Poulsen, Catalog p. 31. Treschow, Jubellærere S. 298. Wibergs Præstehist. 1, 489, 7.

22. Peder Jørgensen, f. c. 1634 i Viborg, var en Søn af Jørgen Hansen, Borgmester s. St., og Maria Michelsdatter. Fra Viborg Skole afsendtes han 1653 til Kbhvns. Universitet, blev derefter Hører i Viborg, til han 1659 blev kaldet til Sgp. i Hjarup og Vandrup i Anst Herred, Ribe Amt og Stift, og aflagde 29de Septbr. s. A. Examen for Biskoppen. † c. 1664.

∞ 3die Jan. 1660 Mette Poulsd., en D. af Formanden Poul Sørensen, f. i Egtved.

Sml. Jesper Lunds Manuskript. Wiberg 1, 622. 3.

23. Hans Jensen Paludan, f. c. 1640 i Viborg, var en Søn af Johannes Paludan, der havde været Apotheker i Helsingør, men 16de April 1623 fik Privilegium paa at drive Apothek i Viborg. Hans Moder var Marie Ofridt. Han deponerede 1660 fra Viborg Skole, i hvilken han derefter var Hører i 4de Lectie, indtil han 1666 blev pers. Capellan i Tjele og Vinge i S. Lyng Herred i Viborg Stift, hvor han 2den Aug. 1671 blev Sgp. † ²⁶/₇ 1704.

∞ 1, Anna Sørensdatter, † 3dje Marts 1674 (u. B.)

2, Lene Sørensdatter, † ²/₅ 1686 (2 S. 4 D.), D. af Søren Poulsen Hadsund, Sgp. i S. og N. Onsild.

3, Anna Christensd. (u. B.), D. af Mag. Christen Jørgensen Serup, Sgp. i Glenstrup (se bl. Rectorer i Mariager).

Sml. Jesper Lunds Manuskript. L. Axelsens Dagbog 171—72. Wibergs Præstehist. 3, 321. 5.

24. Christopher Christensen Kragbæk, f. 1644 i Værmeland, blev Discipel i Viborg Skole, hvorfra han 1667 afsendtes til Kbhvns. Universitet, hvor han 1670

tog theologisk Attestats, blev Hører ved denne Skole, derefter Skibspræst og 1674 Sgp. i Gislum og Testrup i Aalborg Amt, Viborg Stift. † 18de Januar 1704. Han var stor og stærk, brav og ærlig, men fattig.

∞ 1, Else Henriksd., Enke efter Peter Justesen, Borgmester i Thisted, f. 1636 † $2\frac{1}{4}$ 1694 og D. af Henrik Jensen, Borgmester i Viborg.

2, 22de Septbr. 1697 Karen Galschjøt, f. 16— † $2\frac{1}{4}$ 1760, D. af Thomas Hansen Galschjøt (dep. 1650 fra Aalborg Skole), Sgp. i Farsø og Vonsild i Aalborg Amt, Viborg Stift, og Johanne Mortensd. Kjærulf.

Sml. Wibergs Præstehist. 1, 449, 10.

25. Christen Christensen Stistrup, f. 1651 i Stistrup By i Føvlum Sogn, hvor hans Fader Christen Sørensen var Bonde. Hans Moder var Karen Terkildsdatter. Blev sat i Viborg Skole, hvorfra han 1670 blev Student, $18\frac{1}{9}$ 1672 cand. theol. non cont., prædikede $4\frac{1}{10}$ 1673 for Dimis, blev Hører i Viborg Skole og 5te Juli 1677 Sgp. i Ullits og Føvlum i Gislum Herred, Aalborg Amt, Viborg Stift, 1681 tillige Provst i Gislum Herred, 1693 tillige i Aars Herred, 1698 Magister i Kbhvn. † 28de Jan. 1712. „Satyrisk Poet med en ypperlig Hukommelse og Judicium, og var der hos ham nedlagt et stort Pund, han var godt inde i den danske Historie og havde fore at ville corrigere og oplyse den og refutere tildels den svenske; men han blev derudi forhindret af de mange Processer, han indviklede sig udi, hvormed han drev sin Tid hen.“

∞ 1, Apollonia Eskesdatter, f. 1631 † $18\frac{1}{9}$ 1689, Enke efter Formanden Poul Christensen Ullits, der dep. 1655 fra Viborg.

2, $5\frac{1}{11}$ 1690 Else Lauridsd. Aalborg (Bie), D.

af Lars Poulsen Aalborg, der dep. 1646 fra Aalborg, Sgp. paa Gjøel i Hvetbo Herred, Hjørring Amt, og Mette Bjerregaard f. Bie.

Sml. Hofmann, Fundat. 3, 88. Pontoppidan, Danske Atlas IV, 550. Viborg Stifts Kaldsbrev-Protocol. L. Axelsens Dagbog 283—84, samt 107, 110, 115—6, 136, 175, 198. Wibergs Præstehist. 3, 432—33. (10).

26. Jacob Andersen Ribber, f. $\frac{4}{3}$ 1644 i Ribe, hvor hans Fader Anders Jacobsen var Byfoged, hans Moder var Johanne Madsdatter Roed. Han deponerede 1664 fra Ribe Skole, $\frac{19}{5}$ 1666 cand. theol. laudab., $\frac{22}{10}$ s. A. prædikede han for Dimis, 1674 blev han Hører i Viborg Skole, $\frac{5}{3}$ 1679 Sgp. i Tisted og Binderup, Gishum Herred, Aalborg Amt, Viborg Stift, 1684 (dom. exaudi) Sgp. i Husby og Nissum i Ulvborg Herred, Ringkjøbing Amt, hvor han † Sde Septbr. 1707. Han var en opbyggelig Prædikant.

∞ Margrethe Køler, f. $\frac{1}{8}$ 1638 † $\frac{4}{1}$ 1706 (B.), D. af Daniel Køler (Colerus), Sgp. i Aunslev og Bovenne, Vinding Herred, Svendborg Amt (dep. 1607), og Margrethe Lauridsd. Hoff.

Sml. Terpager, Rip. Cimbr. p. 600. Gjessing, Jubell. II, 2, 204. Thorup, Program f. 1829 S. 2—3. Wiberg, Præstehist. 1, 702. 11.

27. Mag. Søren Sevel, f. $\frac{16}{7}$ 1653 i Sevel Præstegaard i Ringkjøbing Amt, hvor hans Fader Provst Knud Jørgensen Colding var Sgp.; hans Moder var Margrethe Hansd. Kjær (Paludan) af Ringkjøbing, en Datter af Mag. Hans Paludan (Kjær), der findes bl. Rec-torer i Colding. Kom 1664 i Viborg Skole, hvorfra han deponerede 1669. $\frac{21}{10}$ 1671 cand. theol. laud., 1672 (dom. jub.) prædikede han for Dimis, s. A. Informator hos Jørgen Skeel Due til Sønderskov, 1676 blev

han 4de Lectie-Hører i Viborg Skole, hvor han avancerede til 5te Lectie, til $16\frac{1}{4}$ 1680. $17\frac{1}{4}$ 1680 Magister i Kbhvn., $16\frac{1}{10}$ s. A. Sgp. ved Domkirken i Viborg og Provst til N. (?) Lyng Herred (ordin. $17\frac{1}{12}$), $23\frac{1}{3}$ 1711 Provst og Sgp. ved Holmens K. i Kbhvn., $3\frac{1}{1}$ 1718 Stiftsprovst og Sgp. ved Frue K. s. St. † $6\frac{1}{1}$ 1720 (begr. $17\frac{1}{1}$).

∞ 1, $18\frac{1}{10}$ 1681 Maria Thrane, f. $27\frac{1}{3}$ 1667 i Viborg, † $\frac{1}{5}$ 1711 s. St. (af 15 B. — 6 S. 9 D. — døde 9 unge), D. af Mag. Lars Thrane, Sgp. ved Viborg Domkirke (dep. 1633 fra Viborg), og anden Hustru Maria Monrad.

2, 1713 Drude Margrethe Høyer f. Tistorph, † $16\frac{1}{2}$ 1714, D. af Mag. Michael Henrichsen Tistorph, Sgp. ved Nicolaj K. i Kjøbenhavn, og Euke efter Assessor Henrik Høyer.

Sml. Adresse-Contoires Efterretn. 1764 N. 105; 1766 N. 72 Tillæg. Gjessings Jubell. 1, 316 Tab. Krog, om Viborg S. 150. Worms L. L. 3, 987. Wiberg, Præstehist. 2, 123 N. 27.

28. Anders Olufsen Brasen, f. 1656 i Daugbjerg i Fjends Herred i Viborg Stift, hvor hans Fader Ole Andersen Brasen var Sognepræst. Han deponerede 1676 fra Roskilde Skole, 1678 cand. theol. (illum.), 1679 Hører i Viborg Skole, $1\frac{1}{7}$ 1696 Sgp. i Galtrup og Jølby i N. Herred paa Mors. † $4\frac{1}{3}$ 1708.

∞ (B.)

Sml. Wiberg, 1, 419. 7.

29. Mag. Mathias Schacht, f. $29\frac{1}{7}$ 1660 i Visby paa Gulland, hvor hans Fader Henrik Schacht var Skolens Rector og Biskop des. paa Gulland. Han deponerede 1678 fra Gulland privat ved Kbhvns. Universitet (imm. $19\frac{1}{7}$), rejste 1679 til Kiel, Rostock, Leipzig og a. Universiteter, og derefter til Sverrig,

hvor han opholdt sig i nogen Tid i Stockholmn og Upsala. Blev 1682 Hører i Viborg Skole, men rejste atter udenlands og besøgte Danzig, Königsberg og Holland. 1683 blev han Cantor og Collega ved Odense Skole, 1686 Rector i Kjerteminde, hvortil henvises. Han var tillige Musicus for Kjerteminde og Hindholm, og lige bekjendt for sin Lærdom og Strænghed. † 8de Aug. 1700.

Sml. Nova litterar. mar. Balth. 1698 p. 186; 1699. 23. 116; 1702 p. 82—83. Gjessings Jubell. 1, 289. Hjersing, de clar. Viburg. p. 9. Worm, L. L. 2, 324—25; 3, 674—75. Nyerup, L. L. 525. N. M. Petersen, Dansk Litteraturhist. 3, 439—40. Strøm, om Kjerteminde S. 77—79.

30. Poul Paludan, f. 26de Novbr. 1658 i Jetzmark Præstegaard i Hvetbo Herred, Hjørring Amt, var en Søn af Provst Hans Lucassen Paludan (der dep. 1638 fra Viborg), Sgp. s. St., og 2den Hustru Johanne Nielsdatter Borch. Han blev sat i Viborg Skole, hvorfra han 1676 dimitteredes til Universitetet. $\frac{31}{3}$ 1680 cand. theol. laud. S. A. prædikede han for Dimis og blev Hører i 5te Lectie i Viborg Skole. 1ste Juni 1686 blev han Sgp. i Vammen, Bigum og Lindum i Nørlyng Herred i Viborg Amt og Stift (ord. $\frac{7}{7}$). $\frac{2}{1}$ 1708 Sgp. i Rørby i Arts Herred i Holbæk Amt, hvor han † 1720.

∞ 15de Juni 1686 Margrethe Jensd. Munch, Enke efter Formanden i Vammen Thomas Jensen Vinsløv, der depon. 1674, † $\frac{2}{6}$ 1686. Hun var født 16— i Kbhvn. † begr. $\frac{20}{11}$ 1703. I dette Ægteskab 4 Sønner, 5 Døttre.

Sml. Viborg Kaldsprotocol. Worms Lex. 2, 159—60. L. Axelsens Dagbog, S. 97, 184, 297. Wiberg, 2, 691. 10.

31. Jesper Jensen Rønneberg var født 1652 i

Rønbjerg i Vinding Herred, Ribe Stift. Deponerede 1676 fra Viborg Skole, $19/12$ 1683 cand. theol. (illum.), prædikede 19de Jan. 1684 for Dimis, blev Hører i 5te Lectie i Viborg Skole, $4/9$ 1686 Sgp. i Hersom, Bjerregrav og Klejtrup i Rinds Herred, Viborg Amt og St. (ord. $8/10$), 1714 tillige Provst i Rinds Herred. † $21/5$ 1722.

∞ 1687 Dorthe Andersdatter, D. af Anders Jensen Gjerdrup, Sgp. i Brøndum, Siem og Thorup i Hellum Herred, Aalborg Amt, Viborg Stift, † 1656, og Euke efter Formanden i Hersom Isaac Jensen, † $28/8$ 1686. (Hun havde i 1ste Ægteskab 2 S. 2 D. og i 2det 7 Børn.)

Sml. Bircherod, Dagbog S. 460 Note. L. Axelsen, Dagbog S. 98, 107, 111, 112, 150. Wiberg, Præstehist. 1, 616. 7.

32. Villiam Stenbloch, f. c. 1660 i Horsens, hvor hans Fader Henrik Stenbloch var Regiments-skriver, hans Moder var Inger Jacobsdatter. Han deponerede 1680 fra Horsens Skole, $9/8$ 1682 cand. theol. laud., blev derefter Hører i Viborg Skole og Amanuensis hos Søren Glud, Biskop s. St. 22de Juni 1696 Sgp. i Højslev, Dommerby og Lundø i Fjends Herred, Viborg Amt og Stift (ord. 14de Octbr.), † 26de Decbr. 1707.

∞ 1, Maria Pedersd. Alrø, f. 16—, † c. 1694 (5 S. 2 D.), D. af Peter Sørensen Alrø, Sgp. til Alrø.

2, 1695 Anna Lauridsd. Bhie, f. 16— paa Gjøl, † 7de Novbr. 1737 i Viborg (5 S. 2 D.), D. af Præsten Lars Poulsen Aalborg (dep. 1641 fra Aalborg Skole), Sgp. paa Gjøl, og Mette Bhie.

Sml. Erslew, Suppl. 3, 247 Note. Wiberg, Præstehist. 1, 744. 9.

33. Jochum Sørensen Breguholm, f. 1661 i

Kjellingtand, en Landsby i Gislum Sogn i Aalborg Amt, Viborg Stift, var en Søn af Søren Thomsen Bregnholm og Johanne Farstrup, en D. af Svend Pedersen Farstrup, Sgp. i V. og Ø. Bølle i Rinds Herred, Viborg Amt og Stift (der depon. 1623 fra Viborg Skole). Efterat have modtaget Undervisning i Hjemmet blev han 1676 sat i Ribe og 1678 i Viborg Skole, hvorfra han 1685 af Rector Juulbye afsendtes til Kbhvns. Universitet. $^{22}/_5$ 1688 tog han theologisk Attestats (illum.), 23de Juni s. A. prædikede han for Dimis; blev derpaa i 2 Aar Hører i Viborg Skole, indtil han 12te Juli 1690 blev Capellan med Succession i Vridsted og Flye i Fjends Herred, Viborg Amt og Stift (ord. 15de Octbr.). † $^{16}/_5$ 1713.

∞ 18de Juli 1693 Anne Paaske, f. 16— her; † $^{1}/_6$ 1725, D. af Anders Nielsen Paaske (dep. 1647 fra Viborg), Sgp. i Vridsted, † $^{7}/_4$ 1698, og Sidsel Madsdatter.

Sm. Viborg Stifts Kaldsbrev-Protocol. Jesper Lunds Manuskript. L. Axelsens Dagbog S. 22. Wiberg, 3, 639. 8.

34. Mads Jacobsen Ullitz, f. 1671 i Viborg, hvor hans Fader Jacob Christensen Ullitz, † $^{3}/_4$ 1685, var Sgp. ved Graabrødre Kirke. Hans Moder var Karen Olufsd. Kjedelmed. Han deponerede vistnok 1691 fra Odense Skole (hvor jeg har læst hans Navn Nic. Uldolinus), $^{19}/_5$ 1693 cand. theol. n. c., blev derpaa Hører i Viborg Skole, til han 9de April 1695 kaldtes til succ. Sgp. i Ulstrup og Gundersted i Aars Herred, Aalborg Amt, Viborg Stift (ord. 29de April 1696). † 24de Juli 1708.

Sm. Wiberg, Præstehist. 3, 440. 9.

35. Ole Albertsen Sadolin, f. 3die Novbr. 1663, var en Søn af Albert Christensen Sadolin, Sgp.

i Nestelsø og Mogenstrup i Hammer Herred, Præstø Amt, † 1680, og Sophie Jørgensd. Kom 1678 i Herlufsholm Skole, hvorfra han 1682 deponerede i Kbhvn., 1683 cand. philos., 20de April 1684 cand. theol. (illum.). 10de Febr. 1685 prædikede han for Dimis. Conditionerede siden hos Mag. Albert Fich, Sgp. ved Trinitatis Kirke i Kbhvn., rejste 1689 til Jylland, hvor han i Viborg blev Hører i 4de og derefter i 5te Lectie, 7de April 1689 res. Cap. ved Domkirken s. St. (ord. $\frac{6}{6}$), 10de Octbr. 1709 Sgp. i Borum og Lyngby i Aarhus Stift, hvorhen han dog ikke kom, 6te Octbr. 1727 Sgp. ved Sortebrødre (Søndersogns) Kirke i Viborg. † 28de Marts 1730.

∞ $\frac{7}{3}$ 1699 Margrethe Friis, f. c. 1673 † $\frac{7}{5}$ 1736 (begr. $\frac{26}{6}$ 1738 efter en anden Angivelse), D. af Christian Friis, Sgp. i Bodum og Udby, Refs Herred, Thisted Amt (der dep. 1662 fra Aarhus Skole) † 1695, og Karen Madsd. Schytte.

Sml. L. Axelsens Dagbog 119. 264. Wiberg, 3, 552. 5. Lengnick, Fam. Sadolin S. 1.

36. Jens Nielsen Winther (Bjergsted), f. 7de Maj 1663 i Kristrup ved Randers af fattige Forældre. Deponerede 1684 fra Randers Skole, 1686 cand. theol. h. ill. Blev s. A. først Amanuensis hos Dr. Søren Glud, Biskop i Viborg, og derpaa Hører i Viborg Skole; 1688 pers. Capellan i Aaby og Bjergsted i Kjær Herred, Aalborg Amt og Stift (ord. 14de Novbr.), 24de Novbr. 1691 blev han succederende Sgp. s. St. efter Hans Poulsen Tancke, der † 1696. 1709 blev han tillige Provst i Kjær Herred. † 1724.

∞ Formandens Enke Bodil Sørensen, D. af Helm Sørensen, Borgmester i Aalborg.

Sml. Wiberg, Præstehist. 1, 13, 10.

37. Frederik Busch, f. $\frac{2}{3}$ 1663 i Lindaas i Bergens Stift, hvor hans Fader Peder Busch var Degn, hans Moder Ingeborg Lydichs Datter. Deponerede 1684 fra Bergens Skole. Opholdt sig i 3 Aar i Kbhvn. og tog philosophisk og theologisk Examen, hvorpaa han rejste til Viborg og blev først Informator i Rector Jens Reenbergers Hus, derefter Hører i 4de (siden i 5te) Lectie i Viborg Skole, da han $\frac{7}{5}$ 1696 i Kbhvn. tog Baccalaurei-Graden; var derefter Hovmester hos Oberst Rantzov, indtil han $\frac{7}{6}$ 1700 af Landsdommer Bartholin kaldtes til Sgp. i Daugbjerg og Mønsted i Fjends Herred, Viborg Amt og Stift (ord. 10de Septbr.) † begr. $\frac{5}{12}$ 1741.

∞ 1, Dorthea Petersd. Hillerød, f. 1665 † b. $\frac{6}{2}$ 1703.

2, $\frac{6}{12}$ 1704 Maren Thomasdatter Daugbjerg eller Lyngby, f. 16— † $\frac{1}{9}$ 1741. (3 S. 1 D.)

Sml. Jesper Lunds Manuskript. L. Axelsens Dagbog S. 157. Wibergs Præstehist. 1, 270. 7.

38. Anders Eschildsen, f. 1665, deponerede 1685 fra Viborg Skole, ved hvilken han derefter blev Hører og avancerede til 4de Lectie. Han afstod nogle Aar før sin Død sin Hører-Betjening til Ivar Panch.

Sml. Poulsen, Catalog, p. 87. Thjørring a. St. S. 395.

39. Ivar Panch blev Hører efter Anders Eschildsen.

Sml. Thjørring p. 395.

40. Mogens Brandt var 1694 Hører ved Viborg Skole, men blev 1695, da han med nogle af Skolens Disciple rejste til Himmestrup for at synge over et adeligt Lig, tilligemed en lille Søn af afdøde Mogens Scheel til Fussingø, bidt af gale Hunde, og døde de begge deraf.

Sml. L. Axelsens Dagbog S. 125.

41. Christian Kjærgaard, f. 12te Marts 1669 i Viborg, hvor Faderen Christen Kjærgaard var Kjøbmand. Han deponerede 1691 fra Viborg Skole og tog 1693 theologisk Attestats (illum.). Blev derefter Hører ved denne Skole, indtil han 30te Marts 1695 blev kaldet til Sgp. i Dragstrup og Skallerup i N. Herred paa Mors (ord. 1ste Maj), hvor han † allerede 1696.

Sml. Wiberg, Præstehist. 1, 276. 10.

42. Peder Jensen Bering, f. 1672 i Hjarup Præstegaard i Anst Herred, Ribe Amt, var en Søn af Jens Pedersen Welling og Mette Bering, en D. af Mag. Peder Bering i Ø. Snede (der dep. 1633 fra Viborg), efter hvem han tog Tilnavn. Han deponerede 1692 fra Kolding Skole; $17\frac{1}{1}$ 1695 cand. theol. (mediocriter.), $19\frac{1}{2}$ s. A. prædikede han for Dimis, var derpaa henved 3 Aar 3die Lectie-Hører i Viborg Skole og blev 19de Aug. 1698 af Viborg Bisp Henrik Gerner kaldet til Vicepastor i Gunderup og Nøvling i Fleskum Herred, Aalborg Amt, Viborg Stift, hvor han † $19\frac{1}{5}$ 1728. (Han maa ikke forvexles med en ældre Broder af s. N., der blev Faderens Successor i Hjarup, sml. Wiberg, 1, 223. 5.)

∞ 18de Juli 1702 Anne Helene Jensd. Husbond, f. $26\frac{1}{1}$ 1686, D. af Formanden i Gunderup Jens Pedersen Husbond, der dep. 1676 fra Slangerup, † $4\frac{1}{7}$ 1698.

Sml. Viborg Stifts Kaldsbrev-Protocol. Bircherods Dagbog S. 405. Wiberg, Præstehist. 1, 501. 9.

43. Mag. Jens Ostenfeld, f. 11te Decbr. 1672 i Viborg, deponerede 1690 fra Viborg Skole, $23\frac{1}{1}$ 1693 cand. theol. hand. ill., $30\frac{1}{2}$ s. A. prædikede han for Dimis (laud.), 14de Maj 1694 Baccalaureus, blev derpaa Hører i denne Skoles 5te Lectie; 19de Maj 1700 Ma-

gister philos. og 10de Juli 1705 Conrector her. Se ovenfor bl. Rector. Nr. 30.

44. Jørgen Pontoppidan, f. c. 1673 i Sønderbroby Præstegaard, var en Søn af Dines Hansen (der dep. 1654 fra Odense Skole), Sgp. s. St., og 1ste Hustru Dorthé Christensen, hvis Børn alle antog Navnet Pontoppidan (o: Broby). Han deponerede 1693 fra Odense Gymnasium, og blev Hører i Viborg Skole.

Sml. Gjessing, Jubell. II, 2, 189. Lengnick, Fam. Pontoppidan S. 3.

45. Christian Christensen Lund, f. 1670 i Viborg, deponerede 1693 fra Viborg Skole (imm. $\frac{2}{7}$), $\frac{23}{3}$ 1699 cand. theol. h. ill., 14de Octbr. 1702 hom. Prøve h. ill. Var 12te Septbr. 1708, da han blev indskreven blandt de theologiske Candidater, Hører i Viborg Skole.

Sml. Fr. Barfod, Dansk Gejstligh. II, 103, Nr. 210.

46. Claus Krebs, f. i August 1675 i Viborg, hvor hans Faders Henrik Krebs var Raadmand. Hans Moder var Catharine Sidenborg, f. 1645 † 1719. Han deponerede 1695 fra Viborg Skole (imm. $\frac{2}{7}$), $\frac{11}{5}$ 1697 baccalaur. i Kbhvn., 12te Aug. s. A. cand. theol. haud. ill., $\frac{1}{9}$ s. A. homilet. Prøve h. ill., blev Hører her i 3die, derefter i 5te Lectie, og lod sig i denne Stilling 30te Juli 1708 indskrive blandt de theologiske Candidater i Kbhvn., blev s. A. residerende Capellan, 9de Marts 1712 succederende og 1716 virkelig Sgp. ved Graabrødre Kirke i Viborg. 1714 Magister i Kbhvn. † $\frac{9}{4}$ 1726.

o $\frac{23}{3}$ 1709 Mette Sophie Rhode, f. 16—, † b. 19de Juli 1749 i Viborg (i B.), D. af Mag. Morten Rhodius, † 23de Jan. 1716, Sgp. i Nørre Sogn (Graabrødre K.) i Viborg (der dep. 1662 fra Roskilde Skole) og Maren Christensd. Dall, f. c. 1657 † 1722 i Viborg.

Sml. Krog, Viborg 178. Fr. Barfod, D. G. 9. 2, 101 (165).
Wiberg, 3, 556. 2. Thjørring, a. St. S. 347—48

47. Jesper Aaby, f. 11te Decbr. 1693 i Vorning, S. Lyng Herred i Viborg Amt og St., hvor hans Fader Lavrids Thomsen Aaby (der dep. 1655 fra Viborg Skole) var Sgp., f. $\frac{29}{6}$ 1670 † $\frac{16}{6}$ 1708. Hans Moder var Faderens 2den Hustru Anna Jespersd. Lundholdt, † $\frac{11}{6}$ 1686. Han deponerede 1694 fra Viborg Skole (imm. $\frac{24}{7}$); $\frac{14}{5}$ 1698 cand. theol. non cont., tog 31te Aug. s. A. homil. Prøve (n. c.), opholdt sig $\frac{23}{11}$ 1708, da han lod sig indskrive blandt de theologiske Candidater, paa Holckenhavn, blev derefter Hører i Viborg Skole, men blev allerede $\frac{19}{7}$ 1712 adjungeret Sgp. i Højbjerg og Elsborg i Lysgaard Herred, Viborg Amt, Aarhus Stift (ord. $\frac{17}{2}$ 1713), s. A. v. Sgp., hvor han † $\frac{30}{6}$ 1723.

Sml. Povlsen, Catalog p. 33. Gjessings Jubell. 3, 243 Tab. 3. Fr. Barfod, D. G. 2, 102 Nr. 190. Wiberg, 1, 733. 10.

48. Gros (Grotius) Leth, f. 30te Juli 1694 i Nykjøbing paa Falster, hvor Forældrene da levede. Faderen Mikael Grotsen Leth blev senere Byfoged i Støge. Moderen Cecilie Christensd. Wagner (eller Wegner) var en Landmandsdatter fra Nykjøbing paa Falster. Rector M. Joh. Th. Fischer afsendte ham 1713 fra hans Fødehjems Skole til Universitetet, hvor han 1714 blev baccalaur., og derefter exercitiarius paa Klosteret, hvor han gjorde sig bekjendt ved sit gode Hoved; blev kort efter Hovmester paa Endrupholm i Skads Herred i Jylland hos Stephan Nielsen, der 1719 blev adlet med Navnet Ehrenfeld. 1718 blev han Hører og Cantor i Viborg, i hvilken Stilling han 28de Aug. 1719 tog theologisk Attestats (laud.) og prædikede 8de Decbr. s. A. for Dimis. Nogle Aar

derefter nedlagde han sit Embede som Hører og blev Hovmester hos Conferentsraad Møinichen, fra hvis Hus han $25/7$ 1729 blev kaldet til Sgp. i Stadager paa Falster (ord. $2/9$). Her fik han efter 16 Aars nidkjær Embedsførelse, hvor han gav Prøver paa sin Arbejdsomhed, Lærdom og Godgjørenhed, Belevenhed og Redelighed, pludselig, paa Grund af at han, ophidset ved en ham ubillig paaført og endnu mere ubillig paadømt Proces, fandt sig foranlediget til paa Prædikestolen at nævne og bantsætte sin Modstander i den, kongelig Befaling til uden videre Lov og Dom at forlade sit Embede. Han forlod i Octbr. 1744 Falster, tog først til sin Broder Cancelliassessor Christian Leth, Herredsfoged i Sunds og Gudme Herreder, men gik, efter at have tilbragt $1/2$ Aar her i største Tilfredshed, pludselig, for ikke at falde sin Broder til Byrde, til Holland, hvor han henlevede Resten af sine Dage i stor Nød og Trang, og efter 4 Gange at have paalagt sig stedse længere Faste, under hvilken han kun nød koldt Vand, døde han ugift i Maj 1762.

Sml. J. Barfod, Falsters Gejstlighed 2, 125—34. Worms Lex. 1, 681—3. Wiberg, 3, 173—12.

49. Ernst Samuel, f. i Decbr. 1687 i Nakskov, hvor hans Fader Peder Samuel var Kjøbmand, senere Borgmester. Hans Moder Karen Nielsd. Schytte, f. 1660 † b. $27/4$ 1706. Han deponerede 1710 fra sin Fødebys Skole, tog $16/4$ 1711 Baccalaurei-Graden i Kbhvn. og var da Hører i Nakskov Skole (1711—12) i 3die Lectie, men var neppe nogen heldig Lærer (sml. Rhode. Lollands Hist. S. 143, ny Udg. ved Friis S. 117); $16/10$ 1713 cand. theol. n. c., 1716 Capellan ved Nørre Sogus Kirke i Viborg og Cantor ved Kathedralskolen s. St., 1716 1ste residerende Capellan i Randers, $3/6$

1726 Sgp. i Nørre Sogns Kirke i Viborg, hvilken Kirke han s. A. ved den store Ildebrand reddede. † $\frac{8}{9}$, 1733.

∞ $\frac{1}{5}$ 1714 Eva Maria Rhodius, † $\frac{27}{5}$ 1730 (3 S. 5 D.), D. af Morten Balthersen Rhodius, Enepræst i Graabrødre Kirke i Viborg. † $\frac{23}{1}$, 1716.

Sml. Krog, Viborg 178. Galthen, Randers 159. Hundrup, Nakskov Skoles Hørere (N. 20). Wiberg, 3, 557. 3. Thjørning, a. St. 343; jvfr. S. 325.

50. Lucas Steenstrup, f. $\frac{11}{10}$ 1681 i Øsløs i Aalborg Stift, hvor hans Fader Niels Steenstrup (der dep. 1667 fra Viborg Skole) var Sgp., Moderen Cathrine Bodtzen. Efter privat Information kom han, da Faderen var død, 1697 i Viborg Skole, hvorfra han 1702 af Rector Reenberg afsendtes til Kbhvn. Havde i 2 Aar Condition hos Præsten Vilhelm Steenbloch i Hvorslev, rejste senere til Kbhvn. og tog $\frac{18}{3}$ 1704 den philosophiske Examen og $\frac{7}{8}$ s. A. theologisk Attestats (laud). Derefter havde han et Aars Tid Condition hos Jacob From, Amtsforvalter over Korsør og Antvorskov Amter, siden 1705—8 hos Justitsraad Bentzon i Skjelskør, derpaa 1708 Hører i 3die Lectie i Viborg. 1711 forlod han dette Embede og kom i Condition hos Oberst Rantzau til Rodstens-eje, hvor han blev i 2 Aar, kom derpaa til Kbhvn., hvor han $\frac{13}{5}$ 1713 prædikede for Dimis. Af Seigneur Anders Brønsdorff til Estvadgaard blev han 19de s. M. kaldet til Sgp. i Vridsted og Flye, Fjends Herred i Viborg Amt og Stift, med kgl. Confirmation af 10de Juli (ord. 25de Aug.) Formedelst Alderdom og Svagelighed tog han 1747 Christen Mortensen Bredsdorff (der depon. 1734 privat) til Capellan, afstod ham 1748 Kald og Præstegaard og flyttede til Fyen, hvor han † $\frac{10}{3}$ 1751. Han siges at have været en meget streng Lærer.

∞ 1, $\frac{6}{2}$ 1714 i Viborg, Dorothea Larsen, f. 16—,
 † $\frac{2}{2}$ 1715 (1 S.), D. af Borgmester Jochum Larsen
 s. St.

2, $\frac{7}{3}$ 1725 i Vridsted Johanne Bregnholm, f.
 her, † $\frac{12}{4}$ 1732 (2 S. 2 D.), D. af Formanden i Vrid-
 sted Jochum Bregnholm (der dep. 1785 fra Viborg)
 og Johanne Farstrup.

3. i April 1733 Birgitte Muhle Hvidberg, f. 1705
 i Skive [i. B.], D. af Lauritz Hvidberg, Sgp. i Nau-
 trup, Sæby og Vile.

Sml. Fr. Barfod, D. G. 2, 112 Nr. 482. L. Axelsens Dag-
 bog 202. Jesper Lunds Manuskript. Dansk Atlas IV, 667. Wi-
 berg, 3, 639. 9. Thjørring, a. St. 392—93.

51. Jens Jensen Bering, f. 1685 i Hjarup
 Præstegaard, Anst Herred, Ribe Amt og Stift,
 Broder til ovennævnte Peter Jensen Bering (Nr. 42).
 Deponerede 1704 fra Kolding Skole, blev derefter
 Hører her i Skolens 1ste Lectie, 23de Jan. 1710 cand.
 theol. haud. ill., $\frac{1}{6}$ 1712 Sgp. i Vindum, Middelsom
 Herred, Viborg Amt og Stift (ord. $\frac{22}{6}$). † 25de April
 1727 (med sin Prædiken i Haanden).

∞ 1, $\frac{4}{10}$ 1713 Elisabeth Henriksd. Borch, f. 1690,
 † b. $\frac{9}{2}$ 1720, D. af Henrik Borch.

2, $\frac{23}{7}$ 1721 Birgitte Fussing, † b. $\frac{7}{2}$ 1730, D.
 af Christen Fussing, Ejer af Clemenstrup i Sjl. og
 Marie Michelsd. Hun ∞ 2, Eftermanden Laurits
 Lassen (der dep. 1729 fra Aalborg Skole).

Sml. L. Axelsens Dagbog S. 199. Jesper Lunds Manu-
 skript. Vindum Kirkebog. Wiberg, 3, 589. 9.

52. Morten Sørensen Breum, f. $\frac{26}{8}$ 1682 i
 Breum Præstegaard i Grinderslev Sogn, N. Herred, Vi-
 borg Amt og Stift, hvor hans Fader Søren Mortensen
 Bryndom (der dep. 1669 fra Viborg Skole) var Sgp.

Moderen var Sophie Petersd. Hessel. Han kom i Skole i Viborg, hvorfra han deponerede 1703; tog $\frac{17}{3}$ 1710 theologisk Attestats (n. c.), blev Hører her i 4de Lectie og $\frac{2}{4}$ 1712 Sgp. i Ullits og Føvlum i Gislum Herred, Viborg Amt og Stift. † $\frac{25}{6}$ 1748.

∞ $\frac{6}{10}$ 1713 i Lading Christence Sophie Amalie Ørum, f. c. 1676 † $\frac{22}{1}$ 1746, D. af Peter Ørum. Sgp. i Ørum, Borris og Gammelstrup, Fjends Herred, Viborg Amt og Stift.

Sml. Wiberg, 3, 433. 11.

53. Johan Andreas Jepsen Schandorf, f. $\frac{13}{10}$ 1698 i Viborg, hvor hans Fader Jeppe Schandorf var Hospitalsforstander og Landstingsprocurator. Han deponerede 1718 fra Viborg (Joh. And. Japetus); $\frac{10}{6}$ 1720 cand. theol. laud. (men kaldes der Ipsen eller Jepsen), blev derpaa Hører i Viborg og tillige Famulus først hos Biskop Søren Lintrup til 1725 og derpaa hos Biskop Hans Trelleund; $\frac{16}{2}$ 1729 blev han Sgp. i Taulov og Erritsø i Elbo Herred, Vejle Amt, og blev vel $\frac{25}{1}$ 1743 forflyttet til Middelfart, men kom $\frac{31}{2}$ s. A. tilbage til sit forrige Kald, hvor han † $\frac{25}{7}$ 1752.

∞ Susanne Cathrine Buch, † 1768, D. af Jacob Buch. Sgp. i Aalsø og Hoed, S. Herred, Randers Amt (der dep. 1686 fra Kolding Skole) og Anne Hansd. Cappel.

Sml. J. Blochs Manuskript. Wiberg, 3, 300. 11. Thjørring, a. St. 393.

54. Niels Hesselberg blev 4de Lectie-Hører her, og † i denne Stilling 1730 (begr. $\frac{21}{8}$), men findes ikke hos Thjørring.

55. Peter Sørensen Breum, f. i Juni 1684 i Breum Præstegaard, Broder til Morten Sørensen Breum

(Nr. 52). Deponerede 1703 fra Viborg Skole, $\frac{13}{4}$ 1711 cand. theol. nou. cont., aflagde $\frac{1}{6}$ s. A. hønile-tisk Prøve (h. ill.), var Hører i Viborg Skole, men blev $\frac{1}{6}$ 1727 Sgp. i Ørum, Borris og Gammelstrup i Fjends Herred, Viborg Amt, † $\frac{31}{5}$ 1730.

☞ $\frac{1}{10}$ 1728 i Viborg Karen Harch, † $\frac{29}{8}$ 1743.

Sml. Viborg Stifts Kaldsbrev-Protocol. Kbhvns. extr. Relat. 1727 (hvor han urigtig kaldes P. Brum). Wiberg, Præstehist., 3. 691. 8.

56. Ditlev Michael Holmer, f. i Septbr. 1687 paa Laaland, deponerede 1707 fra Nykjøbing Skole paa Falster (imm. $\frac{12}{7}$), tog derefter Baccalaurei-Graden og blev Hører i Viborg Skole. I denne Stilling tog han $\frac{13}{11}$ 1730 theologisk Attestats (laud.).

57. Niels Hammer, f. $\frac{1}{7}$ 1683 i Dollerup, Nørre Lyng Herred, Viborg Amt og Stift, hvor hans Fader Jens Nielsen Hammer (der dep. 1672 fra Viborg Skole) var Sgp., † 1698. Hans Moder var Anna Nielsdatter Førkild. Han deponerede 1706 fra Viborg Skole, $\frac{23}{7}$ s. A. Degn i Dollerup, 1708 i Daugbjerg. 1711 Hører ved denne Skole, 8de Juni 1716 cand. theol. hand. ill., 2den Octbr. 1720 Sgp. i Janderup og Billum i V. Horne Herred i Ribe Amt. † $\frac{12}{1}$ 1758.

„I Embedet han viste Flid.

Ustraffelighed i al sin Tid;

Sot, Armod, Smerte, Sorrig med

Han fulgte i hvert Livets Fjed.

Hans Dotter paa hans Hjerte laa.

Nu ved hans Side i denne Vraa.

Saa ender Livets Bekketid

For Guds Børn i en Sejers Strid.“

☞ $\frac{31}{8}$ Sophie Bruun, f. 16— † $\frac{12}{1}$ 1738 (5 S. 2 D.).

Sml. Danske Saarl., 2, 39. Wiberg, Præstehist., 2, 4. 8.

(En anden samtidig Niels Hammer blev $\frac{2}{3}$ 1718 succed. Capellan i Ringsted og Beenløse, 1720 residerende Capellan, hvor han † $\frac{9}{7}$ 1735, sml. Sjæll. Ordens-Protocol; Wiberg, 2, 626. 7.)

58. Christian Albert Sadolin, f. $\frac{2}{6}$ 1700 i Viborg, S. af Ole Sadolin (se ovenfor Nr. 35). Deponerede 1718 fra Viborg Skole, $\frac{11}{6}$ 1720 cand. theol. haud. ill., 1722 Hører i Viborg, $\frac{6}{10}$ 1726 pers. Cap. hos Faderen i S. Sogn i Viborg (ord. $\frac{28}{11}$ 1727), $\frac{24}{8}$ 1731 Sgp. efter Faderen. † $\frac{11}{3}$ 1774 (begr. $\frac{5}{4}$). Han roses for sine ypperlige Naturgaver og rene Vandel.

∞ 1, $\frac{13}{4}$ 1727 Ellen Cathrine Hjersing. f. c. 1711, † b. $\frac{5}{8}$ 1750 (8 S. 8 D.), D. af Jørgen Hjersing, Sgp. i Lyngaa og Skjød i Aarhus Amt, f. c. 1682, † $\frac{17}{9}$ 1754, og Inger Madsd. Lyngaa, † $\frac{26}{1}$ 1759 i Viborg.

2, $\frac{21}{9}$ 1753 Mette Marie Fogh, f. 1721, † 1755 (1 D.).

Sml. Krog om Viborg S. 192. Lengnick, Sadolin S. 2. Wiberg, Præstehist., 3, 552. 6.

59. Andreas Christensen Frost, f. 21de Jan. 1701 i Boeslunde i Sjælland, depon. 1720 fra Korsør Skole, blev Hører i Viborg Skole, 29de Juni 1734 cand. theol. n. c., 23de Juli s. A. resid. Capellan ved Sortebrødre K. (Søndersogn) i Viborg. † $\frac{27}{5}$ 1736.

∞ $\frac{19}{11}$ 1734 Anna Sophie Fritche (1 S.)

Sml. Wiberg, Præstehist., 3, 553—54.

60. Christian Schmidt, f. $\frac{15}{6}$ 1708 i Lemvig, hvor Faderen Niels Christensen Schmidt var Borger; Moderen var Maria Nielsdatter. Han deponerede 1730 fra Viborg Skole, blev 1731 Hører her i 4de Lectie, $\frac{21}{10}$ 1737 cand. theol. n. c., $\frac{14}{10}$ 1740 Sgp. i Roager, Hviding Herred i Ribe Stift (ord. $\frac{9}{12}$). † 1767.

∞ 1. Maren Schaltz, D. af Jørgen Schaltz, Kjøbmand i Viborg.

2. Dorothea Marie Outzen, D. af Hans Outzen i Roost.

Sml. P. Rhode, Haderslev Amt, S. 507. Wiberg, 2, 631. 8. Thjørring 395.

61. Ditlev Mehl, f. $\frac{7}{8}$ 1708 i Rudkjøbing, deponerede 1726 fra Odense Skole (imm. $\frac{26}{7}$), $\frac{15}{11}$ 1729 cand. theol. hand. ill., blev 1735 Hører i Viborg Skole, tog s. A. Baccalaurei-Graden i Kbhvn., $\frac{12}{1}$ 1737 homil. Prøve, $\frac{15}{5}$ 1739 Cap. ved Graabrødre K. (Nørresogn) i Viborg (ord. $\frac{27}{5}$), $\frac{5}{4}$ 1743 Sgp. i Hornslet, Øst. Lishjerg Herred, Randers Amt, $\frac{12}{3}$ 1751 i Barrit og Vrigsted, Bjerge Herred i Vejle Amt. † $\frac{26}{4}$ 1790.

∞ Hedevig Jørgensd. Møller, f. 17— † 1793. (1 S.), D. af Jørgen Davidsen (Møller), Sgp. i Odder i Hads Herred, Aarhus Amt (der findes bl. Hørere i Aarhus Skole), dep. 1698 fra Aarhus, † $\frac{1}{7}$ 1733, og Mette Margrethe Lyngbye.

Sml. Wiberg, 1, 144. 12. Thjørring a. St., 393.

62. Jens Nicolai Skouboe, f. $\frac{8}{1}$ 1708 i Viborg, hvor hans Fader Jesper Nielsen Skouboe var Borger. Moderen var Bodil Christensd. (andre sige Anna Margrethe Jensd.) Aabye. Han dep. 1728 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1729 blev Hører i 1ste Lectie, men rykkede op til 5te Lectie og tog i denne Stilling $\frac{19}{7}$ 1737 theologisk Attestats (n. c.), 5te Maj 1741 blev han Sgp. i Bøvling og Flynder i Skodborg Herred i Ringkjøbing Amt, $\frac{15}{10}$ 1768 tog han Magistergraden i Kbhvn., † $\frac{15}{8}$ 1789.

∞ $\frac{24}{8}$ 1742 Karen Blic f. Nielsen, f. 17—, Enke efter Formanden Peter Blic (der dep. 1719 fra Ribe, †

$\frac{1}{7}$ 1741), og Datter af Ole Nielsen, Kjøbmand. (Af begge Ægteskaber 7 S. 4 D.)

Sml. Wiberg, I, 250—51. Thjørring a. St., 393.

63. Peter Jessen, f. $\frac{14}{9}$ 1713. Deponerede 1735 fra Viborg Skole, hvor han 1739 blev Hører i 4de og 1744 i 5te Lectie, 1747 blev han Conrector og 1764 Rector. (Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 32.)

64. Jens Klyhn eller Kløhn, f. 17— i Næstved. Deponerede 17—. Var Hører i 1ste Lectie i Viborg Skole, indtil Forordningen af 17— bestemte, at Ingen maatte være Hører, som ikke havde taget theologisk Attestats (?), hvorfor han maatte forlade Skolen. Var siden Organist i Nørre Sogns og Asmild Kirker, indtil han af Oblt. Jens Povelsen blev kaldet til Degn i Børghum Kloster.

∞ 1. Gjertrud Kirstine Hersom, f. c. 1716 i Viborg, D. af Christen Pedersen Hersom, Kjøbmand i Viborg, og Mette Jensd. Kolbek.

2. Anna Sophie Friedlieb, f. 1722 † 17—, D. af Mag. Philip Henrik Friedlieb, Consistorialraad, Provst og Sgp. i Mariager, f. $\frac{4}{10}$ 1676 † $\frac{11}{2}$ 1750, og Christiane Elisabeth Bornemann, f. 1693 † $\frac{11}{12}$ 1769.

Sml. Gjessing, Jubell. III, 500 Tab. og II, 2, 124 Tab. Thjørring a. St., S. 401.

65. Jacob Hasse, f. 1714 i Viborg, var en Søn af Peter Jacobsen Hasse, Kjøbmand s. St., og Maren Justd. Arctander. Deponerede 1735 fra Viborg Skole, $\frac{21}{10}$ 1737 cand. theol. hand. ill., blev derpaa Hører i Viborg, hvor han oprykkede til 4de Lectie, i hvilken Stilling han † $\frac{28}{1}$ 1746. Han var en meget god og tillige gudeligsindet Lærer.

Sml. Gjessings Jubell., III, 242 Tab. IV. Thjørring a. St. S. 395.

66. Peter Arff, f. $15/5$ 1712 i Roskilde, deponerede 1730, 1740 6te Lectie-Hører i Viborg, 1744 Rector s. St. (Se ovenfor bl. Rectorer Nr. 31.)

67. Jacob Utzon (Audencis) Clausen Hornemann, f. 1719 i Aarhus, var en Søn af Kjøbmand Claus Volkersen Hornemann s. St., f. c. 1690. † 17—, og Karen Nielsd. Fogh. Enke efter Kjøbmand Jacob Utzon. Han depon. 1739 fra Kbhvns. (ikke fra Aarhus) Skole, 1740 cand. philos., $16/7$ 1742 cand. theol. h. ill., $5/8$ s. A. homil. Prøve laud., blev derpaa 1ste Lectie-Hører og tillige Cantor ved Viborg Skole, 1744 Hører i 3die Lectie, $22/1$ 1745 resid. Capellan ved Søndersogn (Sortebrødre Kirke) s. St., $29/5$ 1761 resid. Capellan i Rise og Marstal paa Ærø, $24/10$ 1766 Sgp. i Marstal. † $29/8$ 1787. Han var en dygtig Lærer, havde iøvrigt Gaver til Musik og Poesi og var en meget elsket Præst, Mand og Fader. Han var Fader til Botanikeren Prof. Jens Wilken Hornemann og Farbroder til Professor Dr. theol. Claus Frees Hornemann, C. af D., i Kbhvn.

∞ $3/8$ 1757 Margrethe Sadolin, f. $/6$ 1739 † 1810 (begr. $27/2$) (5 S. 5 D.), D. af Nr. 58.

Sml. Lengnick, Fam. Hornemann S. 1 flg.; Fam. Fogh, S. 3. Wiberg, 2, 391. I. Thjørring, a. St. S. 374—83.

68. Laurids Iversen, f. 1720 i Viborg, hvor hans Fader kaldet Iver Kræmmer var Handelsmand. Han depon. $31/7$ 1742 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1744 blev Hører, og tog som saadan $21/6$ 1745 i Kbhvn. Baccalaurei-Graden: 1770 var han 5te Lectie-Hører her og Cantor og Chordegns ved Søndersogn. † i Decbr. 1778. Var en flittig og dulig Lærer. Rottbøl

kaldet ham en brav Lærer ved Skolen i en Tid af 34 Aar.

Sml. Thjørring, a. St. 395.

69. Hans Christian Paludan, f. 1714 i Lom-borg Præstegaard i Skodborg Herred, Ribe Stift, hvor hans Fader Jens Paludan, f. 1680 † ²⁹/₁₂ 1736 (dep. 1700 fra Viborg Skole), var Sgp. Moderen Anna Sørens. Aagaard af Romø, f. c. 1687 † 1760 (begr. ¹¹/₁) (sml. Wiberg 2, 321. 5). Han deponerede 1737 tillige-med 2 yngre Brødre Svend og Christen fra Viborg Skole, og blev 1744, paa Ryssenstens Herskabs Recommendation Hører i 1ste Lectie i Viborg Skole, 1745 3die Lectie-Hører, tog 21de Juni s. A. Baccalauri-Graden, 1747 4de Lectie-Hører. Han var i Begyndelsen noget streng og haard mod Disciplene, men lod noget falde deraf med Tiden. Han var retsindig og en god Lærer, men han forfaldt og blev i Sommeren 1749 (efter Brev i Stiftsarchivet) foreløbig suspenderet af Rector Arff paa Grund af hyppig Bortrejse og Forsømmelse, Drukkenskab, Mishandling af Disciple osv. Paa Biskop Wøldikes Foranstaltning blev han dog atter tagen til Naade imod at udstæde en Revers om Forbedring; men ¹/₁₂ 1749 afstod han, neppe ganske frivillig, Bestillingen til Vilhelm Ries (Nr. 73) for 100 Rdl.

Sml. Jesper Lunds Manusk. Thjørring, a. St. 396 (med Heises Note).

70. Christen Ostenfeldt, f. 1717 i Viborg, hvor hans Fader Mag. Jens Ostenfeldt (se ovenfor blandt Rectorer Nr. 30) dengang var Conrector ved Skolen. Han gik i sin Fødebys Skole, men var af en meget letsindig Character; han afsendtes 1737 derfra til Universitetet, hvor han 16de Febr. 1743 tog theologisk

Attestats med Characteren haud. ill., tog 28de Maj 1747 Baccalaurei-Graden, blev derpaa s. A. af sin Svoger Rector Mag. Peter Arff (se ovenfor bl. Rectorer Nr. 31) antaget til 1ste Lectie-Hører i Viborg og 1749 til 3die Lectie-Hører. Han var ikkun en meget maadelig Skolelærer og havde stedse større Lyst til at løbe omkring og at sladdre og agere Nar for dem, der kunde lede ham, og opægge og tale ilde om dem, han vidste, ej kunde lide ham, end til at læse og studere. I 1761 frasagde han sig sit Hører-Embede, opholdt sig derefter i nogle Aar i Kbhvn., derpaa i Viborg hos sin Søster Catharine, Enke efter Rector Jessen.

Sml. Gjessing, Jubell., III, 256 Tab. II. Thjørring, a. St. p. 397—401.

71. Mogens Iversen var 1763 Hører i 5te Lectie i Viborg Skole. Maaske var han en Broder til Nr. 68.

72. Albert Christopher Holst, f. 1716, deponerede 1736 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1748 blev 5te Lectie-Hører, 1760 Rector i Vordingborg Skole, hvortil her henvises.

Sml. Thjørring, a. St. 394. Suhr, om Vordingborg Skole.

73. Vilhelm Ries, f. 1724 i Viborg, hvor hans Fader af s. N. var Landstingsskriver. Han blev 1744 dimitteret til Universitetet fra Viborg Skole, tog $13/12$ 1746 theologisk Attestats (haud. illaud.), blev 1ste Decbr. 1749 (se Nr. 69) Hører i 1ste Lectie og $1\frac{1}{2}$ Aar derefter tillige efter Jonas Christian Wassard Famulus hos Biskop Andreas Wøldike; endskjøndt han havde en meget slet Hukommelse, blev han 26de Maj 1772 Sgp. i Brovst og Svenstrup i Ø. Hanherred, Hjørring Amt, hvor han † af Sprinkler, begr. $2/4$ 1773.

Han har udgivet Forsøg til en Afhandling om lærd Uvidenhed i Gudslæren, Aalborg 1769, og en Højmesse-Prædiken 2den Juledag 1761 (ikke hos Nyerup).

∞ ¹⁶/₁₁ 1753 Anna Rammel f. Brøchner, f. 1725 † af Sprinkler ⁶/₃ 1773 (3 S. 3 D.), D. af Peter Brøchner, Sgp. i Karby, Hvidbjerg og Redsted paa Mors (der dep. 1710 fra Randers), og Enke efter Forpagter Jacob Ernst Rammel.

Sml. Wiberg, 1, 226. 16. Thjørring, a. St. 396 (med en Note af Heise) og 401—2.

74. Christopher Wøldike, f. ⁶/₃ 1720 i Helsingør, hvor hans Fader Andreas Wøldike (der dep. 1702 i Kbhvn. fra Sommersted), † ¹³/₁₀ 1770 som Jubellarer og Biskop i Viborg, dengang var Sgp. ved St. Olai Kirke. Hans Moder var Anna Marie Christophersd. Kruse, f. 1688 ∞ 28de Juni 1712 † 1748. Han gik i Skole hos sin Farbroder Pastor Peder Wøldike i Sommersted, der 1737 dimitterede ham til Kbhvns. Universitet; 7de Aug. 1741 tog han theologisk Attestats (hand. ill.), 1742 homiletisk Prøve laud., rejste derpaa udenlands og opholdt sig i nogle Aar ved Universitetet i Halle. Efter Hjemkomsten 1746 blev han Hører i Viborg Skole i 4de Lectie, 29de April 1747 Sgp. i Vive, Ove og Valsgaard i Hindsted Herred, Aalborg Amt, Viborg Stift, 1752 Magister i Kbhvn., 1753 tillige Provst i Hindsted Herred, 1ste April 1757 Sgp. i Taarnby paa Amager, hvor han † ³⁰/₉ 1761.

∞ 30te Octbr. 1748 Elisabeth Lund, f. — † 1784 (6 S. 2 D.) Hun ∞ 2. ³⁰/₁₁ 1768 Major Albert Winding til Højris.

Sml. Gjessing, Jubell., 1, 536 Tab. Wiberg, Præstehist., 3, 287. 13.

75. Ditlev Mehl, den Yugre, f. c. 1726 i Viborg,

hvor hans Fader Johan Mehl (en Broder til Nr. 61) var Juvellerer og Guldsmed. Han deponerede 1746 fra sin Fødebys Skole, $\frac{9}{12}$ 1748 caud. theol. haud. ill., blev 1751 Hører i 1ste Lectie i Viborg Skole. 2den Aug. 1753 Sgp. i Assens og Klakring i Bjerger Herred, Vejle Amt, senere tillige Provst i Bjerger Herred. † 28de Januar 1783.

z. 16de August 1754 Elisabeth Kop f. Zeuthen, f. c. 1730 † 1782 (begr. $\frac{2}{4}$), D. af Jens Foss Zeuthen, Sgp. i Gangsted og Søvind i Vaar Herred, Skanderborg Amt (f. 1692, dep. 1713 fra Sorø), og Enke efter Villads Kop af Udbyneder (der dep. 1709 privat). † $\frac{20}{1}$ 1753. Sgp. i Assens og Klakring.

Sml. Lengnick, Fam. Zeuthen, S. 4. Wiberg, Præstehist., 1, 123. 8. Thjørring, a. St. 402.

76. Christian Kjerulf, f. c. 1729 i Christiania, S. af Justitsraad Lucas Kjerulf og Sophie Dorothea Møinichen (sml. Bruun, Rostgaards Levnet 318—19). Nød i Viborg privat Undervisning af Dr. Peter Rosenstand Goiske (se ovenfor Conrectorer Nr. 9), indtil han 1744 blev sat i Mesterlectien i Viborg Skole, hvorfra han 1745 dimitteredes til Universitetet. $\frac{1}{4}$ 1749 aflagde han theologisk Attestats med Characteren n. c. Rejste derefter udenlands, hvor han i nogen Tid opholdt sig ved et af de sachsiske Universiteter. Efter Hjemkomsten blev han 1753 af sin Svoger Rector Arff antaget som 1ste Lectie-Hører efter D. Mehl. Han havde to Legemsfejl, idet han var lam paa den højre Fod, hvorfor han maatte gaa paa en høj Sko og støtte sig paa en Kjæp, og var tillige temmelig tunghør; desuagtet blev han dog $\frac{13}{2}$ 1760 Sgp. i Louns og Alstrup i Gislum Herred, Aalborg Amt, Viborg Stift, hvor han † 1766.

∞

Sml. Thjørring a. St., 402—3. Wiberg, 2, 324. 12.

77. Lauritz Hasse. f. 20de Febr. 1737 i Skive, hvor hans Fader Jacob Lauritsen Hasse (f. $\frac{2}{9}$ 1694 i Viborg † s. St. $\frac{2}{11}$ 1705) da var Sgp., senere Stiftsprovst og Sognepræst ved Viborg Domkirke. Hans Moder Marie Lessov, † 1752 (begr. $\frac{25}{1}$), var en D. af Provst Hans Lessov i Lerup Sogn i Øst. Hanherred, Aalborg Stift. Depon. 1754 fra Viborg Skole (imm. $\frac{9}{7}$ inter nobiles), $\frac{28}{3}$ 1757 cand. theol. h. ill., 1760 Hører i Viborg Skole i 1ste Lectie, hvor han rykkede op til 4de Lectie; lod sig $\frac{21}{7}$ 1770 examinere for Magistergraden i Kbh., $\frac{10}{8}$ 1773 Magister, $\frac{11}{12}$ 1776 Sgp. i Grinderslev og Grønning i Salling. 1781 tillige Provst i Harre og Nørre Herreder, $\frac{13}{4}$ 1787 Sgp. ved Michaelis Kirke i Fredericia og i Erritsø, 1790—1803 tillige Provst i Elbo Herred, 4de Marts 1818 entlediget i Naade med Pension og med Titel af Consistorialraad. Han underviste ogsaa i Fredericia Skole og var i 10 Aar Forligelsescommissair i Fredericia. † $\frac{5}{4}$ 1821 som Jubellærer. Han var en frugtbar Folkeskribent i rationalistisk Retning. Sml. Erslews F. L.

∞ $\frac{10}{6}$ 1772 i Viborg Charlotte Amalie Mangor, døbt 29de Juni 1752 i Gjentofte, † $\frac{3}{1}$ 1822, D. af Christian Siegfried Mangor, Sgp. i Gjentofte og Lyngby. Kbhvns. Skilderi 1821.

Sml. Gjessing, III, 364 Tab. 2 og 241 Tab. 4. Thaarup, Nekrolog S. 25—26 Nr. 31. Hempels Avis 1821 Nr. 61. Randers Amtstid. s. A. Nr. 55. Nyerups Litt. Lex. Erslew, F. L. 1, 588—89; Suppl. 1, 777. Jydske Efterr. 1821 Nr. 48 og 56. Wiberg, 1, 382 Nr. 6. Thjørring 396—97.

78. Andreas Brinchmann, f. 13de August 1738 i Randers, hvor hans Fader Joseph Brinchmann

(dep. 1713 fra Rosk. Sk., $\frac{16}{4}$ 1720 cand. theol. haud. ill.) var Hospitalspræst. Moderen var Karen Lasson. Efter Undervisning af Fr. Astrup paa Ballegaard (senere Stiftsprovst i Viborg) blev han 1753 sat i Mesterlectien i Viborg Skole, hvorfra han 1755 afgik til Universitetet (imm. $\frac{30}{7}$ inter nobiles), $\frac{21}{7}$ 1758 cand. theol. haud. ill., 1761 blev han 4de Lectie-Hører i Viborg Skole, $\frac{4}{6}$ 1772 Sgp. i Bredsten i Tørrild Herred, Vejle Amt (ord. $\frac{15}{8}$). † 1793.

∞ $\frac{4}{11}$ 1765 i Viborg Christence Laurberg, f. 17—, D. af Laur. Laurberg, Sgp. i Sønderholm og Freilev.

Sml. Worms L. L. 1. 167; 3, 113. Nyerups L. L. S. 91. Wiberg, 1, 207. 9.

79. Jørgen Ravn, f. 1732 i Viborg, hvor hans Fader Niels Jørgensen Ravn var Hattemager. Han blev 1756 fra Viborg Skole dimitteret til Kbhvns. Universitet, hvor han 13de Septbr. 1760 tog theologisk Attestats med n. c. og 16de Septbr. s. A. homil. Prøve med h. illaud., blev s. A. Hører i 1ste Lectie i Viborg Skole, indtil han 8de Aug. 1766 (efter Nr. 76) blev Sgp. i Louns og Alsing. Aalborg Amt; 1770 blev han Provst i Gislum Herred; 28de Juni 1775 blev han Sgp. i Vorde, Fiskbæk og Romlund i Nørre Lyng Herred, Viborg Amt, men † allerede 7de April 1776 i Viborg.

∞ 1767 Else Christine Plesner, f. 1738 † c. 1814 (4 S. 1 D.), D. af Mathias Hansen Plesner (der dep. 1720 fra Odense Skole), Sgp. i Ørsted og Estruplund, og Birgitte Kirstine Bay, f. 1714 † 1765.

Sml. Thorup, S. 403. Wiberg, 3, 622, 6. Lengnick, Hans Philip Plesner, S. 1.

80. Hans Christian Munch, f. 1741 i Viborg,

var en Søn af Commerceraad Henrik Manch, Borgmester i Viborg, og Vilhelmine Milling, D. af Ludvig Chr. Milling, Toldinspecteur i Mariager, og Charlotte Vilhelmine Driebe. Han deponerede 1765 fra Viborg Skole (imm. $\frac{26}{7}$), ved hvilken han 1770 var 2den og 1ste Lectie-Hører, var 1774 3die Lectie-Hører, og 8de Decbr. 1778 blev han 5te Lectie-Hører. Biskop Rottbøl roste ham 1774 som en flink Lærer; men 1778 klagede Rector Hjersing over ham til Biskoppen, der paalagde ham at stille Rector tilfreds, hvis han ønskede at blive ved Skolen.

Sml. Thjørring, 395.

81. Jørgen Graahe (Graae), f. 1746, døbt 19de Octbr. s. A. i Grundfør i Vester Lishjerg Herred, Aarhus Amt, hvor hans Fader Jacob Jørgensen Graae (der dep. 1729 fra Viborg; cand. theol. $\frac{8}{9}$ 1735) var Sgp. Moderen var Sophie Sadolin, f. 1714, † 1778, D. af Nr. 35. Han deponerede 1768 (imm. $\frac{3}{7}$) fra Viborg Skole, ved hvilken han derefter i Aug. 1772 blev Hører i 1ste Lectie med en Gage af 120 Rdl., og † i denne Stilling $\frac{2}{4}$ 1774 (begr. $\frac{10}{1}$).

Sml. Thjørring, S. 403 Note 4.

82. Thøger Hjersing, f. 1748 i Sunds Præstegaard i Hammerum Herred, Broder til Rector Mag. Jens Hjersing (Nr. 33). Blev Discipel i Viborg Skole, hvorfra han 1769 afsendtes til Kbhvns. Universitet, hvor han 27de April 1779 tog theologisk Attestats (hand. illaud.) Han blev derefter Hører i 1ste Lectie i denne Skole, hvor han avancerede til 4de Lectie. 4de April 1793 blev han af Biskop Peter Tetens kaldet til Sogndegn i Vive, Ove og Valsgaard i Hindsted Herred, men allerede 20de Aug. s. A. kaldte Biskoppen Frederik Breum til hans Eftermand, imod

at denne skulde give ham 40 Daler om Aaret, indtil han maatte blive Præst i Bælum i Hellum Herred, hvorpaa han havde Løfte. „eller — hvad snarest er at befrygte — ved Døden afgaaer“. (Bælum Kald blev først ledigt 1804.)

Sml. Thjørring, S. 397 og Note 2.

83. Laurids Halkjær, f. 19de Decbr. 1752 i Viborg, hvor hans Fader Jens Halkjær var Bogbinder. Moderen var Eva Margrethe Hammer. Han deponerede 1773 fra Viborg Skole, ved hvilken han i Maj 1777 blev Hører i 2den Lectie og avancerede til 3die Lectie, $26/6$ 1781 cand. theol. non cont., $17/6$ 1786 homiletisk Prøve (laud.), 30te Juni 1786 Sgp. i Thisted og Binderup i Sønder Herred i Randers Amt (ord. $27/9$). Han afskedigedes 29de Decbr. 1812, levede derefter i V. Oustrup † ?

∞ Cathrine Hofmann (1 S.).

Sml. Thjørring, S. 401 med Note 1. Wiberg, 3, 338. 15.

84. Joen Lund, født i Sæby Mølle i Kobberup Sogn, Fjends Herred. Hans Fader Morten Knudsen Lund og Moder Christence Joensdatter holdt ham tidlig til Studeringerne. Han blev Student fra Viborg og siden 1ste Lectie-Hører; men han kvitterede Skolen for et Par Aar siden, og hvor han nu er bleven af, er mig uvitterligt. — Saavidt Thjørring. Den eneste Johannes Lund, der er dimitteret fra Viborg, blev Student 1783 (f. 1765) tilligemed en 3 Aar ældre Broder, Jens L., begge med Characteren laud. ill., og det er rimeligvis ham, der 24de Jan. 1787 tog theologisk Attestats (n. c.). Rimeligvis er dette den John Lund, der $5/9$ 1788 kaldtes til residerende Capellan i Nakskov, og som $30/10$ s. A. ∞ Frederikke Dultzmann, men derefter † s. A. i Kjøbenhavn uordi-

neret. (Denne John Lund siges iøvrigt hos Wiberg født c. 1757 og St. 1776, uden at Skolen er angivet.)

Sml. Thjørring, 403—4. Wiberg, 2 425. 23

85. Johan Henrik Pedersen, f. $21/6$ 1752 i Aarhus, er en Søn af Musicus Johannes Petersen og Elise Cathrine Bolt. Deponerede 1771 fra Aarhus Skole, tog 1772 ex. philos., opholdt sig derefter 8 Aar i Jylland og informerede, $18/7$ 1780 cand. theol. n. c., blev derpaa Hører her i 2den Lectie, $17/3$ 1786 resid. Capellan i N. Sogn (Graabrødre Kirke) i Viborg (ord. $10/5$), $19/12$ 1786 resid. Capellan ved Domkirken i Viborg, $27/2$ 1789 Sgp. i Ry i Aarhus Stift, $6/1$ 1809 Sgp. i Dover og Venge, Hjelmlov Herred i Skanderborg Amt. Entled. $30/9$ 1818. † $21/3$ 1838.

∞ 8de Maj 1787 Caroline Frederikke Dorothea Sadolin, f. 1766 † $30/2$ 1804 (38 Aar gl.) (3 S. 7 D.), D. af Ole Christensen Sadolin (dep. 1753 fra Viborg Skole), Sgp. i Torning og Karup i Lysgaard Herred, Viborg Amt, Aarhus Stift, og Cecilia Dorothea Braad.

Sml. Jydske Efterretn. 1786. Kbhvns. 1. Tidende 1786. Jesper Lunds Manuskript. Wiberg, 1, 275. 12.

86. Petrus Janus Kruse, f. 19de Marts 1768 i Nykjøbing paa Falster, hvor hans Fader Mag. Cai Ditlev Kruse dengang var Subrector (se ovenfor bl. Conrectorer Nr. 13). Han var først Discipel i Nykjøbing Kathedralskole; men da Faderen 1784 forflyttedes til Viborg, kom han i Viborg Skole, hvor han ogsaa fungerede som Underhører, indtil han 1786 blev dimitteret til Universitetet (laud.), 1787 tog han den philosophiske Examen og blev s. A. (til 1791) Hører ved Viborg Skole; 14de Octbr. 1791 cand. theol. laud., homil. Prøve laud., rejste derpaa til London som Lærer for 3 af den derværende, danske Gesandt

Geheimeconferentsraad Greve Wedel Jarlsbergs Børn; 28de Novbr. 1794 Sgp. i Ræhr, Hansted og Vixø i Aalborg Stift; 19de Octbr. 1798 Hospitalspræst i Randers; oprettede 1799 et Drenginstitut i Randers, som han forestod, indtil han 29de April 1809 blev tillige 2den res. Capellan ved St. Mortens Kirke og Compastor i Gimming og Lem; 21de Febr. 1812 Rang med Kbhvns. Sgpr.; 10de Juli s. A. Amtsprovst, 30te Octbr. s. A. Sgp. i Gimming og Lem, som indtil videre annecteredes til Randers Hospitals Kald, 28de Octbr. 1817 R. af D., $\frac{16}{4}$ 1819 Sgp. ved St. Mortens Kirke i Randers. † 30te Juni 1837.

∞ 1793 i London Christine Margrethe Bolt, f. 17— i Christiania † $\frac{19}{3}$ 1838 i Randers, D. af Bolt, Bestyrer af et Jernværk i Grevskabet Jarlsberg. Deres Søn P. D. Kruse findes blandt Adjuncter i Randers Nr. 63.

Sml. „Dagen“ 1837 Nr. 162—63. Randers Avis 1837 Nr. 89—91. Erslew, F. L. 2, 77—78; Suppl. 2, 116—7. Lengnick, Fam. Kruse 7—9. J. Barfod, Falsters Gejstlighed 1, 43. Wi-berg, Præstehist. 2, 580—81.

87. Søren Hald, f. 16de Septbr. 1765 i Sejerslev paa Morsø, var en Søn af Jacob Hald (der dep. 1752 fra Fredericia), Sogndegn i Sejerslev, Ejerslev og Jordsby. og Hustru Margrethe Cathrine Munch. Blev 1783 dimitteret til Universitetet fra Viborg Kathedralskole (laud.), tog $\frac{26}{6}$ 1784 examen philos. og $\frac{2}{8}$ 1786 ex. philolog. (begge med laud.), $\frac{2}{7}$ 1787 theologisk Attestats (laud. ill.), samme Aar blev han Hører i Viborg Skole, $\frac{2}{12}$ 1791 Sgp. i Oddense og Atting i Hindborg Herred (i Salling), Viborg Stift. † 26de Septbr. 1809.

∞ $\frac{21}{7}$ 1792 Jacobine Hjorth, f. $\frac{11}{10}$ 1773 (døbt $\frac{22}{10}$

s. A. i vor Frelzers Kirke paa Christianshavn), † $2\frac{1}{2}$ 1846, D. af Brygger og Major Jørgen Hansen Hjorth paa Christianshavn og Dorothea Maria Ørslund.

Sml. Fr. Barfod, Festprogram S. 4. F. E. Hundrup, Philol. Candidater (1849 S. 62 Nr. 109). Nedenstaaende Stamtavle giver en Oversigt over hans Slægt.

88. Peter Christian Bendix, f. 18de Maj 1775 i Viborg, hvor hans Fader Peter Winther Bendix var Borger; hans Moder var Elisabeth Neergaard. Depo-nerede 1792 fra Viborg Skole (haud. ill.). $\frac{3}{4}$ og $\frac{9}{4}$ 1793 cand. philos. h. ill., $2\frac{1}{4}$ 1798 cand. theol. laudab., blev i Maj s. A. Hører i Viborg Skole, men allerede 28de Septbr. s. A. kaldet til Sgp. i Højbjerg og Elsborg i Viborg Amt (ord. 21de Novbr.), hvorfra han 8de Febr. 1799 forflyttedes som Sgp. til Vestervig og Agger i Refs Herred, Thisted Amt, 1804 Forligelses-commissair, 1808 Quarantaineforstander, $10\frac{7}{7}$ 1812 Amtsprovst, $1\frac{1}{9}$ 1831 tillige Provst i Hassing Herred, 24de Juli 1821 R. for sin Virksomhed med Hensyn til den indbyrdes Undervisning (som han indførte med Jernhaand). † 12te Novbr. 1833. $10\frac{1}{4}$ 1814 Gavebrev til Vestervig Skole, var i det Hele en fortjent Mand, begavet Taler og lovkyndig.

∞ $\frac{9}{4}$ 1799 i Viborg Abelone Cathrine Jørgensen, f. $10\frac{11}{11}$ 1775, † $10\frac{1}{2}$ 1838 i Vestervig (2 S. 6 D.), D. af Hans Henrik Jørgensen, senere Ejer af Strandetgaard, og Regine Christiane Jørgensen de Lerche.

Sml. Wiberg, 3, 539. 16.

89. Johan Gottfred Manniche, f. $10\frac{10}{10}$ 1766 i Hammel ved Aarhus. Hans Fader Gottfred Manniche var Lt. ved Landmilitzen; hans Moder var Maren Nielsd., ∞ 2, Niels Hansen († 1812), Berider hos Grev Frijs til Frisenborg. Stedfaderen satte ham 5te Jan. 1779

i Aarhus Skole, hvor han fik Plads nederst i 2den Lectie. Fra denne Skole afsendtes han 1786 til Universitetet (imm. $^{30}/_9$), tog 1787 2den Examen, blev derefter Huslærer hos de Linde paa Rosborggaard, blev 1792 Hører ved Viborg Skole og tog i denne Stilling 15de Juli 1793 theologisk Attestats (laud.), $^{28}/_4$ 1797 Sgp. i Hammel, Voldby og Søby i Aarhus Stift (ord. $^{17}/_5$), $^{23}/_8$ 1820 Sgp. i Søften (Zeuthen) og Folby i V. Lisbjerg Herred, Aarhus Amt og Stift; $^8/_1$ 1823 Consistorialraad, $^5/_6$ 1847 (ved 50 Aars Embedsjubilæum) Rang i 5te Classe Nr. 8. † $^{18}/_3$ 1850.

∞ $^{30}/_{11}$ 1797 i Viborg Graabrødrekirke Elisabeth Margrethe Christiane Nielsen, f. $^5/_8$ 1781 i Hals, † 18— (2 S.), D. af Toldinspecteur i Hals Henrik Nielsen (senere Toldkasserer i Hjerting) og Margrethe Dorothea Dahl.

Sml. J. Barfod, F. G. 2, 289. Erslew, Suppl. 1, 372 (C. E. Hansen). Wiberg, 3, 260 Nr. 14.

90. Peter Nicolai Levinson, f. 1772 i Gundestrup i Hørning Sogn, hvor hans Fader Niels Levinson var Gaardfæster eller Gaardejer. Hans Moder var Birgitte Kirstine Ring. Han kom i Viborg Skole, hvorfra han 1793 sendtes til Universitetet (imm. $^4/_11$ h. ill.), $^{11}/_9$ og $^2/_10$ 1794 cand. philos. h. ill., $^{25}/_{10}$ 1796 cand. theol. h. ill., $^{28}/_1$ 1797 hom. Prøve laud., blev s. A. Hører i Viborg, 29de Jun. 1798 Sgp. i V. og Ø. Alling i Aarhus Stift og 26de Aug. 1803 i Ørum og Ginnerup i Nørre Herred, Randers Amt. † $^{17}/_{11}$ 1817. Begavet, men ulykkelig gift.

∞

Sml. Wiberg, 3, 688 Nr. 10.

91. Gotfred Schmidt Schönau, f. $^2/_9$ 1774 i Kjøbenhavn; hans Fader Johan Frederik Schönau blev

siden Postmester i Hobro. Moderen var Mette Kirstine Obenhausen. Han deponerede 1793 fra Viborg Skole (laud.), 1794 cand. philos., $\frac{22}{10}$ 1798 cand. theol. (laud.), blev derpaa Hører i Viborg Skole, $\frac{23}{7}$ 1802 Sgp. i Østersnede i Nørvang Herred, Vejle Amt. † $\frac{23}{8}$ 1832.

∞ Nicolette Kirstine Hansen, f. $\frac{9}{11}$ 1769, † $\frac{3}{11}$ 1808 (6 D.), D. af Kmrdr. Hansen til Landting, Ejsing Sogn.

Sml. Wiberg, 3, 141 Nr. 11.

92. Jacob Lerche Jørgensen, f. $\frac{28}{8}$ 1779 paa Strandet, var en Søn af Proprietair Johan Henrik Jørgensen til Strandet, † 1788, og Regine Christiane Lerche, der senere ∞ Anton Frantz Just (dep. 1785 fra Viborg Skole), der siden levede som Boghandler i Viborg. Han kom 17— i Viborg Skole og blev 1797 derfra sendt til Universitetet (laudab.); 1798 cand. philos., $\frac{11}{5}$ 1801 cand. theol. laud., $\frac{1}{7}$ 1804 homil. Prøve laud., s. A. Hører i Viborg Skole (1806 Adjunct), $\frac{17}{5}$ 1811 Sgp. i Ørum, Borris og Gammelstrup i Fjends Herred, Viborg Amt og Stift (ord. $\frac{26}{6}$), $\frac{27}{5}$ Sgp. i Asferg og Faarup i Nørhald Herred, Randers Amt, Aarhus Stift, $\frac{28}{8}$ 1832 tillige Provst i Nørhald Herred, $\frac{19}{12}$ 1834 Sgp. i Vejle og Hornstrup, $\frac{28}{10}$ 1854 R. † $\frac{15}{2}$ 1864 som Jubellærer. „En herlig Mand“.

∞ 20de Maj 1804 i Viborg Dorothea Magdalene Lovise Bjelke f. Schaumburg, f. $\frac{6}{11}$ 1782, † 1870 (4 S. 2 D.), D. af Generalkrigscommissair Leopold Heinrich Schaumburg og Christine Louise Friboe, og Enke efter en Officier ved Navn Bjelke.

Sml. Wiberg, 3 507. Nr. 23.

93. Erik Frisenberg Thorup, Hører og Adjunct her til 1807 (se ovenfor bl. Overlærere Nr. 15).

94. Johan Henrik Stabell, f. 27de Jan. 1781 i Viborg, var en Søn af Landthings-Advocat Nicolaus Stabell, f. 1734, † b. $\frac{9}{1}$ 1805 i Viborg, og Margrethe Schroeder. Han deponerede 1798 fra Viborg Skole (laud.), 17de og 20de April 1799 cand. philos. laud., $\frac{23}{10}$ 1802 cand. theol. laud., blev derefter 1803 Hører og $\frac{5}{9}$ (Bestalling af $\frac{17}{10}$) 1806 Adjunct ved Viborg Kathedralskole, aflagde 12te Jan. 1806 den homiletiske og catechetiske Prøve, begge med laud., $\frac{11}{6}$ 1813 Sgp. i Vinding og Vind i Ribe Stift (ord. $\frac{4}{8}$ i Viborg), $\frac{23}{5}$ 1819 Sgp. i Hinge og Vinderslev i Aarhus Stift, $\frac{12}{1}$ 1827 tillige Provst i Lysgaard, Hids og Houlberg Herreder, indtil han efter Ansøgning entledigedes i Naade $\frac{20}{2}$ 1829; $\frac{17}{6}$ 1841 Sgp. i Ormslev og Koldt i Ning Herred, Aarhus Amt og Stift. † $\frac{25}{10}$ 1846. Skal have været en brav og værdig Mand. Som Forfatter har han blot leveret et Par Afhandl. til Landoecon. Tidende.

∞ $\frac{2}{6}$ 1808 Maren Sørensd. Kjærse (eller Sørensen), f. $\frac{16}{2}$ 1790 i Christianssand, † $\frac{24}{6}$ 1863 i Aarhus. (B)

Sml. Fr. Barfod, Danm. Gejstlighed, 1, 200 Nr. 231. Erslew, F. L. 3, 208—9; og Suppl. 3, 228. Wiberg, 2, 545. 16.

95. Frederik Hasselbalch, Adjunct 1806—10, se ovenfor bl. Rectorer Nr. 36.

96. Hans Jørgen Gjersing, Adjunct 1806—14, se ovenfor bl. Overlærere Nr. 17.

97. Niels Vinding Dorph, Adjunct $\frac{27}{6}$ 1809 til 1818, se ovenfor bl. Overlærere Nr. 18.

98. Andreas Erslev, Adjunct $31/7$ 1813 ($13/8$ 1814) til 1824, se ovenfor bl. Overlærere Nr. 19.

99. Jacob Frederik Reisz, Adjunct $29/8$ 1815— $23/10$ 1855, se ovenfor bl. Overlærere Nr. 21.

100. Albert Sadolin Wessenberg, Adjunct 1827 (1829)—41, se ovenfor bl. Overlærere Nr. 20.

101. Christian Djørup, f. $20/7$ 1804 i Kaarup Mølle i Visborg Sogn, Aalborg Amt, Viborg Stift, var en Søn af Laurits Christian Djørup, f. 1776, † $14/3$ 1846 i Torning, Proprietair til Avnsberg og Tiendecommissair, og af Anne Sophie Stilling. Han er altsaa Broder til Dr. med. Michael Djørup, frhv. Stabslæge. Dimitteredes 1824 fra Viborg Skole til Universitetet og erholdt ved examen artium ligesom 1825 ved den filosofiske Examen, 25de Octbr. 1828 ved theologisk Attestats og $17/10$ 1829 ved homiletisk Prøve Characteren laud. Han blev i Slutningen af 1828 constitueret som Lærer og 25de Maj 1830 udnævnt til Adjunct ved Viborg Kathedralskole, men allerede 15de Juni 1832 kaldet til Sgp. i Hassing og Villerslev (ord. $26/7$ i Viborg), $12/9$ 1837 Landvæsenscommissair, $23/10$ 1841 Sgp. i Klim, Torup og Vust i Aalborg Stift, $5/1$ 1842 tillige Provst i Øster- og Vester-Hanherred og Hvetbo Herred, $11/2$ 1851 Sgp. i Hjørring, St. Hans og St. Olufs Menigheder, $11/3$ s. A. tillige Provst i Vennebjerg og Horns Herreder. Endelig $29/4$ 1863 Sgp. i Karlebo, Lyng-Kronborg Herred i Frederiksborg Amt, $3/6$ 1863 tillige Provst; $1/1$ 1859 R.

∞ $23/7$ 1830 Frantsine Kirstine Holst, f. $18/4$ 1808 i Thisted (4 S. 5 D.), D. af Kjøbmand Lars Hillemann Holst og Helene Cathrine Steenstrup.

Sml. Erslev, Suppl. 1, 376. Wiberg, 2, 64. 20.

102. Jens Nicolaj Fabricius Leth, f. $\frac{9}{5}$ 1808 i Skive, er en Søn af Pastor Jens Høyer Leth (der dep. 1785 fra Aarhus Skole), Sgp. i Skive og Resen, og Nicoline Fabricius. Deponerede 1826 fra Viborg Skole, 1827 cand. philos., $\frac{1}{11}$ 1832 cand. theol. laud., s. A. constitueret som Lærer ved Viborg Skole, $\frac{19}{7}$ 1834 Adjunct s. St. Hans Undervisningsfag vare Religion, Tydsk, Geographi og Arithmetik. $\frac{17}{8}$ 1842 Sgp. i Visby og Heltborg i Hassing Herred, Thisted Amt, $\frac{11}{10}$ 1850 tillige Landstingsmand for 8de Kreds. ∞ $\frac{21}{5}$ 1833 Laurence Cathrine Quistgaard, f. $\frac{28}{11}$ 1808 (4 S. 1 D.), D. af Ivar Quistgaard til Nørgaard i Salling og Maren Sommer Aagaard.

Sml. Wiberg, 3, 594. 16.

103. Martin Nicolaus Hagemann, f. $\frac{6}{8}$ 1815 i Viborg, hvor hans Fader Jacob Hagemann var Hospitalsforstander, Kirkeværg og Biskoppens Amanuensis; hans Moder var Anna Kirstine Grundahl. 1825 blev han Discipel i Viborg Skole, hvorfra han 1833 afsendtes til Kbhvns. Universitet, og erholdt ved examen artium ligesom næste Aar ved den philosophiske Examen og 6te Novbr. 1839 ved theologisk Attestats Characteren laudab. Var fra Sommeren 1836 til Novbr. 1839 Alumnus paa Walkendorfs Collegium, $\frac{10}{1}$ 1844 aflagde han homil. og cat. Prøve, hin med egreg., denne med laud.; 16de Octbr. 1841 constitueredes han som Lærer ved Viborg Kathedralskole, da en paatænkt Deling af Classerne gjorde en forøget Lærerkraft fornøden; den 26de Novbr. 1842 beskikkedes han til Adjunct s. St., hvor hans Undervisningsfag vare Latin og Dansk. Den 1ste Maj 1851 blev han efter en 10-aarig Lærervirksomhed kaldet til Sgp. i Støvring og

Mellerup i Aarhus Stift, hvor han † allerede 13de Febr. 1858.

∞ 1842 Marie Sophie Georgine Dahl. f. $\frac{1}{3}$ 1818 (2 S. 5 D.), lever i Kbhvn., D. af Dahl, Møller i Hølløse i Sjælland. Deres Datter Anna Kirstine H. ∞ Janus Severin Møllerup, Sgp. i Liørslev og Ørding, der findes bl. Adjuncter i Roskilde og i Aarhus.

Sml. Wiberg, Præstehist. 3, 217—18 (Nr. 17).

104. Carl Conrad Emil Ekerøth, f. 28de Juni 1814 i Kbhvn., S. af den svenskfødte Juvellerer Johan Carl Ekerøth s. St. og Thomine Sophie Emilie Holm. Blev 1826 Discipel i det von Westenske Institut, hvorfra han 1832 afsendtes til Universitetet, og erholdt ved examen artium Characteren laud., 1833 cand. philos. haud. ill., tog i Foraaret 1837 Examen i anvendt Naturvidenskab ved den polytechniske Lærestanstalt (laud.); drev derefter et Brændevinsbrænderi i Kjøge; constitueredes 31te Decbr. 1841 som Lærer ved Viborg Skole og udnævntes 15de Decbr. 1843 til Adjunct s. St. Han underviste i Mathematik. Den 13de April 1851 forflyttedes han som Overlærer til Kolding lærde Skole; derfra forflyttedes han senere i samme Egenskab til Horsens.

∞ 1, Charlotte Sophie Jensine Borchsenius, f. 18.. † 184.

2, $\frac{10}{11}$ 1849 Laura Christine Søbørg, f. $\frac{5}{8}$ 1819 i Kbhavn., † $\frac{6}{6}$ 1872 i Horsens, D. af Carl Ludvig Søbørg, Underbogholder ved Statsgjældsdirectionen, f. $\frac{2}{7}$ 1794, † $\frac{15}{3}$ 1834, og Amalie Christiane Mørch, f. $\frac{21}{7}$ 1795 i Kbhvn., ∞ 1817.

Sml. Erslew, Suppl. 1, 408. F. E. Hundrup, Dmtnd. fra Slagelse lrd. Sk., Roskld. 1863, Sd. 144.

105. Emil Wølle. f. 22de April 1808 i Kbhvn.;

deponerede 1826 fra Metropolitanskolen; constitueredes $\frac{21}{12}$ 1841 som Lærer ved Viborg Skole, hvor han 15de Decbr. 1843 ansattes som Adjunct og 28de Marts 1861 som Overlærer. Se ovenfor bl. Overlærere Nr. 22.

106. Christian Frederik Adolph Bahnsen, f. 29de Marts 1818 i Kbhvn., deponerede 1835 fra Viborg Skole, ved hvilken han $\frac{29}{10}$ 1841 efter Adjunct Leths Befordring constitueredes som Lærer, $\frac{23}{12}$ 1842 beskikkedes til Adjunct og $\frac{1}{10}$ 1864 befordredes til Overlærer. Se ovenfor bl. Overlærere Nr. 23.

107. Lauritz Spreckelsen, f. $\frac{21}{10}$ 1818 i Aalborg, hvor hans Fader Thomas v. Spreckelsen, f. $\frac{1}{7}$ 1790, var Kjøbmand; Moderen, Cathrine Frederikke Deichmann, f. $\frac{12}{10}$ 1791, † $\frac{17}{5}$ 1842, var en D. af Laur. Bartholomæus Deichmann, f. $\frac{2}{5}$ 1769, † $\frac{25}{1}$ 1811, Sgp. i Boddum og Ydby (der findes bl. Hørere i Aalborg Nr. 121), og Elisabeth Sophie Buch, f. 1760, † $\frac{16}{10}$ 1827. Efter nogen Undervisning i Stephansens Institut indsattes han i nederste Classe i Aalborg Kathedralskole, hvorfra han 1837 afsendtes til Universitetet. Ved ex. artium erholdt han ligesom 1838 ved den philosophiske Examen Characteren laud. Theologisk Attestats underkastede han sig i Novbr. 1842 med Characteren laud. ill., og atter $\frac{1}{5}$ 1843 med Charact. laudab. impr. ob spec. script. Han blev derefter Huslærer paa Landet i Nærheden af Aalborg og constitueredes $\frac{6}{7}$ 1847 som Lærer ved Viborg Kathedralskole, hvor han 29de Decbr. 1848 beskikkedes til Adjunct. Hans Undervisningsfag vare Tydsk og Fransk. Efter 11 Aars Skoletjeneste kaldtes han 25de Aug. 1858 til Sgp. i Uggerslev og N. Højrup i Odense Amt (ord. $\frac{2}{11}$), hvor han † $\frac{2}{5}$ 1862.

∞ $\frac{2}{11}$ 1855 i Viborg Augusta Vilhelmine Lorent-

zen, f. $\frac{3}{5}$ 1834 (2 S. 1 D.), D. af Peter Johan Lorentzen, Lærer ved St. Petri Skole i Kbhvn., og Augusta Cathrine Jørgensen.

Sml. Tauber, Indbydelsesskr. 1844 S. 39. Wibergs Præstehist., 3, 424. 18.

108. Carl Ludvig Peter Dohn, f. $\frac{6}{4}$ 1813 i Roskilde, er en Søn af afdøde Sappeur Gudman Andersen og Ane Kirstine Andersdatter. Blev antagen som Plejesøn af Skolelærer H. Svanfolk i Gudum, der selv, tilligemed forhenværende Overlærer Peter Valther Bonnier (se bl. Overlærere i Aalborg Nr. 16), underviste ham og brugte ham som Medhjælper i sin Skole, indtil han i Efteraaret 1829 blev sat i Aalborg Kathedralskole, hvorfra han 1835 afsendtes til Universitetet. Ved examen artium erholdt han ligesom 1836 ved den filosofiske Examen Characteren laud. Han informerede derefter i nogle Aar i Institutterne i Aalborg, vendte tilbage til Kbhvn. og underkastede sig $\frac{12}{1}$ 1847 theologisk Attestats med Characteren laud. ill., var derefter Privatlærer i Kbhvn., indtil han $\frac{7}{1}$ 1851 constitueredes som Lærer ved Viborg Skole, hvor han $\frac{23}{8}$ 1852 beskikkedes til Adjunct. Hans Undervisningsfag vare Mathematik, Regning, Astronomi, Naturlære og geometrisk Tegning. I Juli Maaned 1874 afskedigedes han paa Grund af Skolens Reduction i Naade med Pension. S. A. antoges han som Klokker ved St. Stephans Kirke paa Lygtevejen ved Kbhvn.

∞ $\frac{16}{10}$ 1842 i Roskilde Sophie Christine Ulrikke Preetzmann, f. 13de Decbr. 1816 i Horsens. D. af Toldcontrolleur Preetzmann, † $\frac{16}{12}$ 1816, og Hansine Tørslev, † $\frac{20}{9}$ 1873.

109. Rudolph Pedersen, f. $\frac{7}{12}$ 1816 i Kbhvn., var en Søn af Koffardicapitain Peter Kromes Peder-

sen, f. 1795 † $\frac{11}{4}$ 1847 i Kbhvn., og Anna Cathrine Skade. Dmitteredes 1835 af sin Broder Mag. Observator P. Pedersen til Universitetet, og erholdt ved examen artium ligesom 1836 ved den philosophiske Examen Characteren haud. ill., $\frac{12}{8}$ 1851 constitueredes han som Lærer ved Viborg Kathedralskole, hvor han 23de Aug. 1852 beskikkedes til Adjunct. Hans Undervisningsfag vare Historie og Dansk. Han var tillige Borgerrepræsentant, men † efter et kort Sygeleje allerede 15de Juni 1862. Rector F. C. Olsen skildrer ham saaledes: Han var en retsindig, i høj Grad nidkjær Lærer, som elskede Ungdommen og var sit Kald af Hjertet hengiven. Han efterlader et kjært og agtet Minde ikke blot i Skolens Kreds, men ogsaa i Communen, hvor han virkede som Borgerrepræsentant og i det Stille som de Fattiges Ven. (Hans Portrait er lithographeret af Fortling for E. Bærentzen & Co.s lithographiske Institut.)

∞ $\frac{22}{7}$ 1853 i Kbhvn. Johanne Marie Magdalene Lorenzen, f. $\frac{6}{4}$ 1830, D. af Peter Johann Lorenzen og Augusta Cathrine Jørgensen i Kbhvn.

Sml. Indbydelsesskriftet fra Viborg Kathedralskole f. 1862 S. 7.

110. Johannes Christian Faber, f. $\frac{8}{3}$ 1822 i Holstebro, hvor hans Fader Henning Andreas Faber, f. 1783 i Holstebro, † 1847 som Apotheker. Hans Moder var Sophie Kirstine Hein. Han blev Discipel i Viborg Skole, hvorfra han 1839 afsendtes til Universitetet. Han erholdt saavel ved examen artium som 1840 ved den philosophiske Examen og 24de Octbr. 1844 ved den theologiske Embeds-Examen samt den homiletiske og catechetiske Prøve Characteren laudab. Blev derefter Huslærer i Jylland; $\frac{1}{6}$ 1851 overtog han

som Timelærer i Viborg Skole de ved Adjunct Hagemanns Befordring ledige Timer i Latin og Dansk, $\frac{3}{3}$ 1852 constitueredes han som Lærer, og $\frac{23}{8}$ s. A. beskikkedes han til Adjunct s. St. Han underviste da i Historie, Geographi, Naturhistorie og Regning. Men allerede $\frac{13}{9}$ 1854 blev han Catechet i Aarhus (ord. $\frac{7}{11}$), $\frac{6}{9}$ 1862 blev han derefter res. Capellan og Hospitalspræst i Horsens.

1, $\frac{23}{7}$ 1852 i Viborg Bartholine Guldberg, f. $\frac{27}{9}$ 1824, † $\frac{31}{1}$ 1864 i Horsens (2 S. 3 D.), D. af Agent Peter Guldberg i Viborg og Ane Cathrine Jensen.

2, $\frac{2}{3}$ 1865 i Horsens Sophie Eleonore Wolder, f. $\frac{20}{8}$ 1836 (1 D.), D. af Postmester Hans Henrik Wolder i Horsens og Jensine Tauline Malling.

Sml. Wibergs Præstehist., 1, 684. 13.

III. August Carl Greibe, f. $\frac{16}{10}$ 1827 i Nordby paa Fanø, deponerede 1845 fra Ribe Skole, $\frac{21}{6}$ 1854 philol. Embedsexamen, constitueredes $\frac{9}{12}$ 1854 som Lærer ved Viborg Skole, ved hvilken han $\frac{26}{5}$ 1856 beskikkedes til Adjunct og $\frac{23}{9}$ 1874 til Overlærer. Se ovenfor bl. Overlærere Nr. 24.

II2. Julius Georg Theodor Tøpfer, f. 29de Januar 1833 i Kbhvn., hvor hans Fader Friedr. Chr. Vilhelm Tøpfer, f. $\frac{28}{6}$ 1793, var Bagermester; hans Moder Marthine Maria Rørvig, f. $\frac{25}{2}$ 1809, ∞ $\frac{27}{10}$ 1829. Han blev sat i Herlufsholms lærde Skole, hvorfra han 1850 afsendtes til Universitetet; og han erholdt saavel ved examen artium som $\frac{6}{4}$ og $\frac{27}{10}$ 1851 ved den philosophiske Examen Characteren laud. Var fra 1851—54 Inspecteur ved det forenede Velgjørenheds-Selskabs Skole i Kbhvn., 1855—57 Huslærer hos Grev Holstein paa Ledreborg. Den $\frac{25}{6}$ 1857 under-

kastede han sig philologisk-historisk Skoleembeds-Examen med Characteren haud. ill. (32 P.). Den 3die Novbr. 1858 constitueredes han som Lærer i Pastor Spreckelsens Sted ved Viborg Skole, hvor han underviste i Tydsk, Dansk, Fransk og Latin. Den 10de April 1860 aflagde han den philologiske Examen's practiske Prøve (haud. ill., 21 P.), og 25de Juni s. A. beskikkedes han til Adjunct i Viborg. 1863 rejste han med offentlig Understøttelse til Paris for at studere det franske Sprog. Kun en kort Levetid var ham beskaaret, idet han efter længere Tids Svagelighed † Natten mellem 11te og 12te Octbr. 1867. „Skolen mistede i ham (siger Rector Lefolii) en Lærer, der med Iver havde brugt sine Kræfter i dens Tjeneste, og som havde havt en stor Del af dens Arbejde at udføre“.

∞ $\frac{2}{6}$ 1858 i Kbhvn. Dorteia Sara Kronskjold Jensen, f. 27de Juni 1823 i Kbhvn., D. af Skrædermester Erich Jensen s. St., f. $\frac{7}{9}$ 1793 i Fredericia, og Sophie Marie Cruse, f. $\frac{22}{8}$ 1792 i Kbhvn., ∞ $\frac{19}{6}$ 1822.

Sml. Melchior, Herlufsholm (2den Udg. ved Leth) S. 472. Hundrup, Philolog. Cand. 1860 og 1875 Nr. 42.

113. Arthur Frederik Feddersen, f. 16de Febr. 1835 Kbhvn. Forældrene: Afd. Borgmester Peter Feddersen (Justitsraad, R. af Dbg.) i Roskilde (f. 1ste Juli 1800 i Kbh., † 29de Juli 1869) og Bolette Kirstine Koch (f. 1ste Febr. 1810 i Nibe; Faderen var Haandværker og Fisker; Bedstefaderen var Bonden Peder Pedersen Kok fra Lyngsaa i Albæk Sogn i Vendsyssel, der var vidt kjendt for sin Dygtighed som Mechanicus, jævnf. Brück-Seidelins Hjørring Amt S. 317). Blev 1846 Elev paa Sorø Acad., som han

forlod Foraaret 1853. Tog 1854 alm. Forberedelses-examen, 1855 Adgangsexamen ved polyt. Lærestalt og 1856 1ste Del af Examen i anvendt Naturvidenskab (Zoologi l. p. c., Botanik l. p. c. og Mineralogi h.). Var samtidig Lærer ved flere private Skoler, bl. a. ved det v. Westenske Institut og Maria Bojesens Dannelsesanstalt, og var allerede 1854(?) bleven fast ansat Lærer ved Frelserens Sogns Skoler under Kjøbenhavns Commune; denne Stilling ombyttedes 21de Febr. 1861 med Pladsen som const. Adjunct ved Viborg Kathedralskole, hvor han overtog Undervisning i Geographi i 4—6 Classe, Historie i 1—2 og Naturhistorie i hele Skolen. 1856 deltog han i en videnskabelig Rejse paa Bornholm under Forchhammers Ledelse. Bestod 1864 ($\frac{2}{4}$) en af Ministeriet fastsat Prøve i Naturhistorie med Zoologi som Hovedfag og udnævntes 12te Maj s. A. til Adjunct. Studerede hver Sommer fra 1861—63 med offentlig Understøttelse ved de kjøbenhavnske Museer. Rejste 1865 med Understøttelse af den Rejersenske Fond i Norge, for at studere Ferskvandsfiskerierne, og deltog i Udstillingen i Bergen (jvfr. „Beretning om den internationale Fiskeriudstilling i Bergen i Aaret 1865“). Stiftede samme Aar efter sin Hjemkomst „Fiskeriselskabet for Viborg og Omegn“ og i Forbindelse med Birkedommer H. V. Fiedler i Sterrede „Tidsskrift for Fiskeri“. Overværede ved privat Understøttelse 1866 Fiskeriudstillingen i Boulogne s. m., efter at have været Dommer ved den 10de danske Landmandsfor-samling i Aarhus, hvor han holdt et Foredrag om den kunstige Fiskeavl. Modtog Mention honorable i Boulogne for et der udstillet Udklækningsapparat (jvfr. Compte-rendu de la soleennité de l'inauguration de l'exposition internationale de pêche de Boulogne

sur-mer 1866; jvfr. desuden Solennité de la clôture de l'exposition etc.). — 1867 modtog han ved Verdensudstillingen i Paris en Bronzemedaille for "Tidsskrift for Fiskeri". Tilbragte Sommeren 1868 med offentlig Understøttelse i Tydskland, Schweiz og Frankrig. Modtog den 19de Febr. s. A. det franske Acclimationselskabs Sølvmedaille (Médaille de 1re classe) i Anledning af flere Afhandlinger om den konstige Fiskeavl (jvfr. Bulletin de la Société impériale Zoologique d'acclimation, 2me Série Tome VI p. XLII & LXXXII). Deltog som Dommer i den 11te danske Landmandsforsamling i Kjøbenhavn 1869 og foretog samme Aar en Undersøgelsesrejse i det vestlige Jylland. 1870 tilbragtes en Del af Sommeren ved Hjælp af offentlig Understøttelse i Holland og i Sydengland. I 1871 og 72 fortsattes Undersøgelsen af en Del Ferskvande i Jylland og paa Sjælland. I 1873 foretoges dels nogle Undersøgelser for Directionen for de antikvariske Mindesmærkers Bevaring, og dels undersøgte de slesvigske og holsteinske Karpesfiskerier. Anlagde 1872 og 73 i Forening med Apotheker Alfred Benzou i Kjøbenhavn o. a. „Igleparken ved Viborg“. 1874 berejstes i Løbet af Sommerferien Bornholm og Sydskaane i Selskab med Birkedommer Fiedler, og senere paa Aaret foretoges i Fiskeriøjemed ved privat Hjælp en Rejse gennem Sverige til Stockholm og nogle af de svenske Indsøer. — Blev 1874 ($\frac{6}{3}$) corresponderende Medlem af Deutsche Fischerei-Verein. Tildeltes samme Aar ($\frac{21}{7}$) Fortjenstmedaillen i Guld med Tilladelse til at bære samme. Er desuden Æresmedlem af Fredningsselskabet „Småfoglernes Vänner“ i Gøteborg, Formand for „Fiskeriselskabet for Viborg og Omegn“, Medlem af Bestyrelsen for „Selskabet til Samling af Oldsager“

i Viborg, af Bestyrelsen for Borger- og Haandværkerforeningen og af Bestyrelsen for Dansk Arbejderforening i samme By. Har skrevet:

1859. Om Kjøkkenmøddinger i Nordisk Museum udg. af L. S. Borring.

1860. Lærebog i Naturhistorien. 1 Afd. Hvirveldyrene. Kbhvn.

1863. Til Bløddyrfaunaen omkring Viborg. Prg. Viborg.

1865. De naturh. Skolesamlingers Forøgelse og faunistiske Betydning. Prg. Viborg.

„ Vejledning til at samle og præparere Naturgjenstande. Kbhvn. Philipsen.

„ Gjøgen. „Fra alle Lande“. —

1866. Den kunstige Fiskeavl. Aftr. af „Tidsskrift f. Fiskeri.“

„ Udklækningsapparatet ved Viborg (T. f. F. 1ste Aarg. S. 163).

„ Om den oldnordiske Samling i Viborg. Saml. til jydsk Historie og Topografi. S. 57.

„ En Sommerrejse i Norge i „Fra alle Lande“. —

1867. Naturhistorieundervisningen og de naturh. Lærebøger i vore lærde Skoler. Odense. Prg. Viborg.

„ Udklækningsapparatet ved Viborg (T. f. F. 2den Aarg. S. 110).

1868. „Mammen Fundet“ i Saml. til jydsk Historie og Topogr. S. 167.

„ „Dyrerigets Naturhistorie“, en Lærebog f. vore lærde Skoler etc. Kbhvn. Erslev.

1869. Naturens Bog I. Dyreriget. Kbhvn. Erslev.

1870. „Dyrerigets Naturhistorie“ 2den Udgave.

„ Nogle Viborgske Oldsager og Udgravninger. Aarb. f. Nord. Oldkyndighed. S. 236.

1871. Naturens Bog I. 2den Udgave.
 „ Jordskjælvet 1745. Saml. til jydsk Historie og Top. S. 315.
1872. Viborg og Omega, en kortfattet Fører for Fremmede. Viborg.
 „ „Hundrede Dyr“. Naturhist. for Smaaskoler. Kbhvn. Erslev.
1873. Ferskvandsfiskeriet. Kbhvn. Philipsen.
1874. „Naturens Bog“ II. Planteriget. Af Edv. Erslev og Arthur Feddersen. Kbhvn. Erslev.
 „ „Naturens Bog“ III. Mineralriget. Af Edv. Erslev og Arthur Feddersen. Kbhvn. Erslev.
1875. Landøkonomisk Læsebog. Tildels efter 6te Udgave af Fr. von Tschudis Prisskrift. 1ste Del. Kbhvn. Philipsen.
 „ „Lidt om den kunstige Fiskeavl“. Med 8 Billeder. Særtryk af „Husvennen“. Kbhvn.

Har desuden leveret adskillige Afhandlinger til „Tidsskrift for Fiskeri“, til „Fra alle Lande“ (1865—70), Journal for Haandv. og Fabriksdrift (1862), Husvennen, Landbrug og Naturvidenskab (1870—71), „Land and water“ (1871) o. t. fl. Tidsskrifter, samt Afh., Correspondancer, Anmeldelser osv. dels under Navn og dels anonymt i „Berlingske Tidende“, „Dagbladet“ (Corr. fra Udstillingen i Bergen og Boulogne osv.), „Fædrelandet“ (saasom om zoologiske Haver 1867 og om Oldtidsmindesmærkernes Fredning), „Jyllandsposten“, „Viborg Stiftstidende“ o. a. St. Endelig har han leveret videnskabelige Bidrag til flere offentlige Samlinger, til J. Langes Haandbog i den danske Flora (2den og 3die Udg), til Dr. O. A. Mørchs Synopsis Molluscorum Daniae, til Sammes Undersøgelser af de danske Brunkulforsteninger (*Voluta Feddersenii*, Mørch; jvfr. Journal de Conchyliologie for 1869, tab. 13, f.

4. og „Forsteningerne i Tertiarlagene i Danmark“, Medd. p. d. 11te skand. Naturforskersmøde i Kbhvn. 1873) og til flere Arbejder af Steenstrup, Tauber, Jon. Collin o. a.

∞ $25/6$ 1859 paa Frederiksberg Laura Eleonore Vilhelmine Caroline Møller, f. $21/5$ 1833 i Kbhvn.; Faderen Bager Frederik Møller (f. $1/3$ 1803, † $13/10$ 1848) ∞ Cavilie Marie Burchhardt (f. $2/1$ 1810, † $8/11$ 1858).

114. Christian Ramsgaard, f. $18/12$ 1836 i Vester Hassing, hvor hans Fader Christian Christensen Ramsgaard (f. $18/12$ 1796, † $31/8$ 1866) var Skolelærer og Kirkesanger; hans Moder var Karen Marie Rasmusd., f. $28/4$ 1802, † $20/3$ 1874. Han blev i Aug. 1851 optagen i 4de Classe i Aalborg Kathedralskole, fra hvilken han 1856 afsendtes til Universitetet. Ved Afgangsexamen erholdt han 1ste Character med Udmærkelse, $12/6$ 1857 underkastede han sig den filosofiske Examen med 1ste Character (1 ug. 2 mg.), 24de Juni 1862 den philologisk-historiske Skoleembeds-Examen med Characteren hand. illaud. (37 P.), og 9de Jan. 1863 samme Examens practiske Prøve med Characteren hand. ill. (23 P.). Han var Lærer i Latin og Græsk i Mellemclasserne i Latin- og Realskolen i Store Kongensgade fra kort Tid efter dens Stiftelse til Juli 1862. Den 15de Aug. 1862 constitueredes han efter Adjunct Pedersens Død som Lærer ved Viborg Kathedralskole, ved hvilken han 2den April 1864 beskikkedes til Adjunct. Hans Undervisningsfag ere her Latin, Tydsk og Dansk. Han har tidligere givet Undervisning i Historie. Om hans litteraire Virksomhed henvises til min: Philologiske Candidater, 2den Udg. Kbhvn. 1874.

∞ $25/6$ 1865 i Kongens Lyngby Anna Ida Petrine

Johansen, f. $^{14}/_7$ 1842 paa Christianshavn, D. af Hørkræmmer Jacob Johansen paa Christianshavn (f. $^{20}/_4$ 1800, † $^{24}/_6$ 1843) og Ane Handberg (f. $^{29}/_{11}$ 1820 i Kbhvn.) ∞ 2, Vinhandler, Capitain Jacob Frederik Hansen (f. $^7/_{12}$ 1812).

Sml. Hundrup, Philol. Cand 2den Udg. Nr. 57.

115. Carl Arnold Leopold Heise, f. 28de Decbr. 1837 i Birkerød, hvor hans Fader, Platos bekendte Oversætter Professor Carl Johan Heise (der dep. 1807 fra Borgerdydsskolen i Kbh.) var Sgp. (Sml. Erslew, F. L. 1, 625; Suppl. 1, 749.) Hans Moder Caroline Dichman (f. $^{17}/_{12}$ 1800 i Kbhavn., ∞ $^{13}/_2$ 1832) er en D. af Prof. Carl Fred. Dichman (der dep. 1781 fra Bergens Skole). I 1853 blev han Discipel i 6te Classe i Frederiksborg lærde Skole, hvor han 1856 tog Afgangsexamen med 1ste Character (4 ug. 9 mg.). Den 13de Juni 1857 underkastede han sig i Kbhvn. den philosophiske Examen med Udmærkelse (3 ug.), 22de—23de Januar 1862 tog han den philologisk-historiske Skoleembeds-Examen med Characteren haud. ill. (42 P.). Efter i nogen Tid, dels før, dels efter Examen, at have været Lærer i Latin og Græsk ved Borgerdydskolen paa Christianshavn, ved Latin- og Realskolen i Store Kongensgade og ved C. F. Dahls Dimissionsanstalt rejste han i Foraaret 1863 udenlands til Tydskland, Frankrig og Schweiz, blev imidlertid 12te Juli 1863 constitueret som Lærer ved Herlufsholms lærde Skole og Opdragelsesanstalt, i hvilket Embede han $^1/_{10}$ 1864 erholdt fast Ansættelse, tillige som inspectionshavende Lærer ved Opdragelsesanstalten. Her underviste han i Oldnordisk, Græsk, Latin og Historie. Den 21de Decbr. 1867 aflagde han den philol. Examens practiske Prøve med Cha-

racteren laud. (27 P.), 3die Jan. 1868 forflyttedes han som Adjunct til Viborg Kathedralskole, hvor han underviser i Historie, Dausk og Latin; oprettede 1872 i Forening med flere Medlærere en „Forberedelseskole“ til Kathedralskolen og har hidtil været dennes Bestyrer. Om hans litteraire Virksomhed henvises til min Philologiske Candidater, Kbhvn. 1874 Nr. 54.

∞ $\frac{5}{8}$ 1868 Kaia Maria Ottilie Dichman, f. 30te April 1837 paa Herlufsholm, D. af (hans Morbroder) Gustav Adolph Dichman, Rector paa Herlufsholm, (f. $\frac{18}{9}$ 1795 i Kbhvn., † $\frac{16}{8}$ 1853), og Caroline Marie Christiane Hesselberg (f. $\frac{25}{2}$ 1812 i Nestelsø ved Nestved).

Sml. Hundrup, Philol. Caud. 1874 Nr. 54.

116. Frederik Jacob Vilhelm Petersen, f. 20de April 1837 paa Laagegaard i Sindberg Sogn ved Vejle, er en Søn af Proprietair Holger Petersen (f. $\frac{14}{4}$ 1809 i Kbhvn., † $\frac{8}{9}$ 1849 paa Laage) og Rosalie Philipsen (f. $\frac{1}{5}$ 1815 i Kbhvn., † $\frac{8}{7}$ 1855 i Kbhvn.) Efterat have gjenmemgaaet Realclasserne i Maribos Realskole og derefter et toaarigt Cursus i samme Skole til Adgangsexamen ved den militaire Højskole tog han den almindelige Forberedelsesexamen og Adgangs-examen til polytechnisk Lærestalt, underkastede sig i 1864 Examen i anvendt Naturvidenskab (med 2den Character) og blev 1868 Lærer (uden fast Ansættelse) ved Viborg Kathedralskole, hvor han 18de Aug. 1870 constitueredes som Lærer og 1871 beskikkedes til Adjunct. Hans Undervisningsfag ere Matematik, Naturlære og Gymnastik.

117. Johan Gustav Møller er født 26de Febr. 1844 i Skjelskør, hvor hans Fader Arrestforvarer Jo-

han Peter Møller, f. $\frac{6}{6}$ 1817 i Slagelse, og Hustru Karen Kirstine Kock, f. $\frac{8}{11}$ 1809 i Skjelskør, endnu bo. I sin Barndom nød han Undervisning i Byens Borgerskole, og da hans Forældres indskrænkede Kaar ikke tillod dem at sætte ham i en lærd Skole eller at anbringe ham paa et Seminarium, kom han efter sin Confirmation paa Folkehøjskolen paa Hindholm, hvor han var Elev fra Maj 1860 til Maj 1861. Stifteren og daværende Bestyrer af denne Skole Anders Stephansen, R. af D., antog ham derefter som Medhjælper i det umiddelbart ved Hindholm beliggende Institut for forældreløse og forsømte Børn paa Holsteinsminde, hvoraf han tillige var Bestyrer. Her deltog han da i Børnenes Opdragelse og Skoleundervisning, anførte dem ved deres Arbejde i Haven og paa Værkstedet, hvorved han fortjente sit Ophold, men fandt dog Tid til ved Undervisning og Selvarbejde at fortsætte sin Uddannelse saaledes, at han i 1865 kunde bestaa den befalede Skolelærerexamen med Hovedcharacter „meget delig“. Han havde endnu i nogle Aar den Lykke at være hos den ædle Stephansen, hans Lærer og Velgjører, og deltog i disse Aar i Undervisningen i Højskolen paa Hindholm. I 1868 paabegyndte han med Understøttelse af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet det af samme i Kbhvn. indrettede Cursus til Seminaristers videre Uddannelse (det saakaldte Monradske Cursus). Efterat han 1871 var bleven dimitteret herfra med Hovedcharacteren mg., var han atter Lærer paa Hindholm, indtil han under 14de Aug. 1874 constitueredes som Lærer ved Viborg Kathedralskole, hvor han underviser i Mathematik, Naturlære, Engelsk, Skrivning og Tegning.

118. Victor Thomas Joachim Kieler, f. 28de Juni 1843 i Nakskov, er en Søn af Julius Eiler Joachim Kieler, Kjøbmand s. St., nu Bestyrer og Med-ejer af Kjærs Møllers Klædefabrik ved Aalborg, f. $\frac{1}{5}$ 1813, og Valborg Marie Christine Kieler, f. $\frac{7}{5}$ 1821, † 1851. Kom 1855 i Aalborg Kathedralskole, hvorfra han 1861 med første Character afsendtes til Universitetet, tog $\frac{16}{6}$ 1862 den philosophiske Examen med Udmærkelse og 19de—20de Juni 1868 den philologisk-historiske Skoleembeds-Examen med Characteren *laud. illaud.* (36 P.), var fra Aug. 1868—1869 Lærer i den københavnske Borgerdydskole i Engelsk, fra Aug. 1867—1874 Lærer i Latin og Engelsk i Latin- og Realskolen i St. Kongensgade, fra Aug. 1872—1873 Lærer i Engelsk i Metropolitanskolens tvende øverste Classer, constitueredes 19de Aug. 1874 som Lærer ved Viborg Kathedralskole, hvor han underviser i Latin, Græsk og Engelsk.

∞ 1ste Maj 1873 Laura Müller Petersen, f. 9de Januar 1849 paa Tromsö, D. af Foged Morten Smith Petersen og Hustru Hansine Müller.

Sml. Hundrup, Philol. Cand. 1874 Nr. 73.

Tillæg og Rettelser.

Sd. 5, Nr. 9: Peter Høg. $\frac{1}{2}$ 1592 tilskriver Kongen Capitlet i Viborg saaledes:

Mag. Peder Høg, Kannik i Viborg, skal have været for nogen Tid siden Capitlets Procurator paa Læsø og i den Tid utilbørligen forhugget Capitlets Skove s. St., hvilket kunde, hvis det tilstededes, foraarsage, at Landet blev ødelagt af Sand. Derfor befaler Kongen, at Capitlet strax skal afsætte Mag. Peder Høg fra samme haus Bestilling og tiltale og forfølge ham for Retten, samt udnævne en anden, som kan forestaa samme Befaling, dog at ingen af Kannikerne dertil bliver forordnet af dem, som have at gjøre med Prædiken eller anden daglig Tjeneste i Domkirken. (Jydske Tegn. IV 286.). $\frac{16}{6}$ 1592 fik Capitlet dog Brev om, at saasom Mag. Peder Høg har andraget om at blive forskaanet for den Tiltale og Forfølgning, saa havde Kongen nu bevilliget det, dog at en anden kommer til at forestaa Bestillingen (a. St. 315—16).

Sd. 11. Lin. 5: 144, 18 læs: 3, 544. 18.

Sd. 14, Nr. 5: Hr. Oluf Skolemester i Viborg og Hr. Ib Pouelsen sammesteds fik Brev ad gratiam paa Halvparten af Kronens Tiende af Taptrup Sogn og Asmind Sogn, som er Annex til deres Kirker. Datum Kolding post dominicam vocem jucunditatis M. D. X. L. VIII 3: 1548 (Reg. ov. alle Lande V. 55.).

Sd. 16, Nr. 12; Jacob Holm. $\frac{17}{3}$ 1587 sendte Kongen ham Kaldsbrev til Biskop og paalagde ham „i de tilstundende Bededage“ at komme til ham for

at gjøre sin Superintendentsed og tage imod Besked om, hvad der til den Bestilling kunde være behørig (Jydske Tegn. III. 147). Ved Brev af $\frac{5}{4}$ 1587 paa lagde Kongen Mag. Peder Thøgersen, Biskop i Viborg, at ordinere Jacob Jensen til Superintendent. (a. S. 157.)

Sd. 16, Lin. 9—13 udgaaer og i det Sted indsættes; D. af Peder Hegelund, f. 1525, tog Baccalaureus-Graden i Kbh., rejste derpaa udenlands til Leiden og andre Steder, blev siden Tolder i Ribe og 1577 Borgmester s. St. 1581 blev han Canonicus i Ribe Domcapitel, † $\frac{3}{5}$ 1584. Hendes Moder var Marie Lavesdatter. (Wiberg opfører Elisabeth Hegelund som Datter af P. Hegelund, Biskop i Ribe, uden at angive sin Kilde, uagtet han heri afviger fra Gjesing, Worm, Hofmann og alle andre Kilder; men hans Angivelse maa bero paa en Navneforvexling). Elisabeth Hegelund ∞ 2 Laurits Hansen Skriver, ejede to Gaarde, 5 Huse og 11 Boder, efter hans Død ialt vurderet til 15,205 Rd., medens en Tønde Byg da kostede 2 Rd. (Aalborg Byes Skifteprotoc.), var født i Tønder, først Skriver paa Aalborghuus, 1622 Borgmester i Aalborg, begr. $\frac{4}{6}$ 1630, 51 Aar gammel. — Elisabeth Hegelund ∞ 3, $\frac{20}{10}$ 1631 Christen Hansen Riber, Biskop over Aalborg Stift. (Budolfi Kirkebog).

Sd. 20, Nr. 21: Blichfeld. Stamtavle over Familien Blichfeld, Randers 1871. S. 5.

Sd. 20, Nr. 22: Schandorph. Se nedenunder til Sd. 63, Nr. 10.

Sd. 24. Nr. 25: v. Echten. — $\frac{7}{6}$ 1647 da Frue Kirkes Præsteembede i Kbhvn. var ledigt, læstes der i Consistorium et Brev fra Prindsen om at unde Mag. Hans i Viborg vor Frue Kald efter Mag. Ole Wind;

imidlertid besluttedes det at kalde Mag. Erik Olsen til Præst. (acta consistorii.)

Sd. 43, Nr. 2: Kall-Rasmussen har, at Marg. Schumacher ∞ $^{18/11}$ 1670 H. Bagger.

Sd. 50, Nr. 17: Gjessing. Lin. 6: $^{12/9}$ 1796 læs $^{29/9}$.

Sd. 55, Nr. 22: Til „Fra min første Praxis“ sluttede sig „Forsøg paa en orienterende Efterskrift“ af Dr. x.—x., trykt i Fædrl.'s Feuilleton 1872 den 4. Maj og særskilt. Som Forfatter til Bogen er Wolle nævnt i Fædrel.'s Nekrolog i Nr. 39, 1874.

Sd. 56, Nr. 24: Ovr. Greibes Moder hed A. K. Nørup f. $^{4/1}$ 1802, † $^{24/4}$ 1869; hans Fader † $^{9/7}$ 1857.

Sd. 57, Linie 16 er udfaldet Tegnet ∞

Sd. 62, Nr. 6: Aalborg — blev indskreven ved Universitetet i Leipzig $^{23/4}$ 1619. Se Ny kirkehist. Saml. II. 524.

Sd. 63, Nr. 8: skriver sig selv Petrus Johannis Gerdingius, er altsaa født i Gjerding ved Aalborg.

Sd. 63, Nr. 10: Styrelsen af Viborg Skole synes i de sidste Aar af Rector Blichfelds Levetid ikke at have været i de skrappeste Hænder; og da hans Eftermand Schandorph forlangte „exquisitionem conditionem in Academicis futuris“, synes hans Færd at have vakt almindelig Uvillie i Viborg, saasom man opfattede hans Optræden som en utidig Vigtighed og anvendte paa ham Ordsproget „solent initia esse fervida“; og denne Uvillie var maaske Aarsagen til, at han kun blev saa kort Tid — et halvt Aar — i Viborg.

Blandt Dimittenderne i Aaret 1826 var en Søren Hansen, som Schandorph nægtede at dimittere til Universitetet. Omsider lod han sig dog bevæge til at meddele ham et Testimonium, hvori han skriver: Den 23de Juli modtog jeg Bestyrelsen af Skolen her;

og blandt Andre fremstillede sig da for mig denne Brevviser Søren Hansen. Han deltog i Øvelserne i 8 Dage, men derefter kun uregelmæssigt. Omtrent midt i August var jeg i offentlige Forretninger borte fra Byen, og imidlertid yppede han Kiv med en af mine Hørere og det saavel i private Vinhuse som offentlig paa Gaden og var endog bevæbnet. Ved min Tilbagekomst vilde han ikke underkaste sig min Dom, uagtet han blev formanet af mig og sin Fader, at han ej skulde stride mod sit eget Bedste. Ikke desto mindre forlanger han testimonium academicum af mig, fordi han er kjed af Skolen. Jeg giver ham derfor Testimonium, saa godt jeg kan, fordi jeg har villet skille mig ved ham (ab illo me expedire). Igitur affirmo me neque modestiam neque obedientiam in homine invenisse neque eruditionem suprema scholæ cathedralis classe, nedum Academia dignam o. s. v. Den 30te September 1625. — Verørende den af Rectoren antydede Strid med en af Skolens Hørere findes for det Første en Erklæring fra Johan van Lennep, Vinhandler (venopoli) i Viborg, dateret 27de Septbr. 1625, hvori han erklærer, at Søren Hansen, som beskyldes for at have yppet Kiv med en Hører der i Skolen ved Navn Peder Jensen, „aldeles ingen Parlament udi hans Hus mod ham eller nogen af hans øvrige Giester gjort haver i August“. Fremdeles haves en Attest af Petrus Gerdingius, den Hører, med hvem S. Hansen skulde have været i Strid, om at han, saasom S. Hansen frygtede for at komme Rectoren „in suspicionem ob convivium, cui cum cognato tuo brevi mecum interfuisti“, bevidner Søren Hansens Uskyldighed i det, han beskyldtes for, dateret den 30te Septbr. 1625.

Ovennævnte Testimonium var, som let forstaaeligt, ikke efter Søren Hansens Hoved, og Rectoren bestemte da at medgive ham et Brev af 5 Idus Nov. 1625 til Decanus af dette Indhold: „Søren Hansen Wiburg. vedbliver at forlange Testimonium og paa-staaer ligesom hans Forældre, at Mag. Otto Blichfeld har lovet ham det. Da han imidlertid intet har villet lære af mig og ikke har Lyst til at gaae til en anden Skole, saa har jeg, for at han ikke skal drive Tiden hen og drage Andre i Fordærvelse med sig, besluttet at sende ham cum privatis litteris til Decanus, for at han kan udforske hans profectum og indskrive ham blandt academiske Borgere, hvis han findes værdig.“ — Dette Brev har Søren Hansen lige saa lidt villet modtage som det ovenomtalte Testimonium, de findes nemlig begge i Afskrift med den Paategning af Niels Poulsen: „Dette er det Testimonium og den Skrivelse til Decanus, som jeg vilde have medgivet Søren Hansen“. — Søren Hansen forsynede sig i det Sted med et Skudsmaal fra Viborg Skoles Lærere og Disciple, som gik ud paa, at han „studium ejusmodi laudabile pietate morumque elegantia ita exornasse et condivisse, ut omnes, quibus innotuit, non nisi egregium quid de ipso sperare potuerint.“ Det var underskrevet den ²⁸/₁₁ 1625 af Janus Christierni Ørum, Seuerinus Michaelis, Petrus Joannes Gerdingius, Petrus Petri Tranius og Christiernus Nicolai Vardensis, alle Collegaer ved Viborg Skole, og fremdeles af 24 Disciple. — I dette Skudsmaal kaldes han Severinus Johannis Offvidt, en Søn af Johannes Severini Offvidt, senator meritissimus Viburgæ, og Metta Severini Heggelund, senatoris ibidem filia. Fremdeles fik han med et Brev til Rector magnificus af en Olaus Christian Vibergius. I dette

Brev, som er dateret Viborg den ³⁰/₁₁ 1625 hedder det, at Sev. Johannis, hans Slægting, havde bestemt, at „venire ante semestre“ til Kjøbenhavn, men var bleven forhindret først ved Mag. O. Blichfeldii Død og siden af en Pest (pestifera apud nos grassante). Nu nægtede den nyskomne Rector at give ham Testimonium, uagtet et saadant var lovet ham af Mag. Otto, uagtet han var gammel nok, og uagtet hans Moder, der alt var aldrende, havde sat sin Lid til, at i det mindste den ældste af hendes 6 faderløse Børn i hendes Levetid skulde blive til Noget (in virum evadere). S. Johannis Forældre sendte nu ham, qvem in schola patria bonarum artium et lingvarum fundamenta haud contemnenda annis bene multis jecisse sperant, til Academiæt, for at han der kunde faa Testimoniet. Id qvod et ego a magnificentia vestra præceptore et promotore rogo. Saaledes vil ikke blot jeg, men og hans Forældre og næsten alle de fornemste Slægter i denne By, som paa det nøjeste ere knyttede til S. Johannis ved Slægtskab, være Eder forbunden. Brevet ender med dette Postscriptum: „Astronomiæ vestræ Danicæ (Rector magnificus var Longomontanus) exemplaria aliquot optarem per Valkirkium ad nundinas nostras Snapstingenses; apportati (!) invenient enim apud nos emptores cupidissimos.“ — Imidlertid havde vist Søren Hansen, alt før han forlod Viborg, fattet Beslutning om i Nødsfald at skrive sig et Testimonium selv; thi han bekjendte siden for Consistorium, at han en Dag ved Mag. Niels Poulsens Dreng var kommen ind paa Mag. Niels's Værelse, hvor han havde benyttet hans Signet til dermed at forsyne tre Blanketter med Segl. Disse Blanketter tog han med til Kjøbenhavn; og da han der traf Christiernus Johan-

nis Fischerus og Petrus Petri Rhødingius, begge fra Viborg, hvis Testimonier vare blevne sønderrevne af et lidet Barn i deres Lossemente, besluttede de alle tre at lave sig falske Testimonier. Søren Hansen skrev sit eget efter Petri Johannis Gerrings Testimonium, som var udstedt af Mag. O. Blichfeld, og sparede ikke paa Ros. Fischer skrev de to andre men stiledede dem efter Mag. Niels'es, det Meste han kunde „inmutatis illis, som kunde skade dem“; og han underskrev dem alle tre med Mag. Niels Povelsen Schandorphs Navn. — Paa disse tre falske Testimonier bleve de derpaa deponerede. — Mag. Niels Povelsen, som i Begyndelsen af Aaret 1826 var bleven Præst i Aalborg, synes at have faaet Underretning herom, enten det nu har været i Aalborg eller under et Ophold i Kjøbenhavn; nok er det, han indstævner den 11te April sine nævnte tre Disciple for Consistorium, „for Mistanke, han havde til dem, at de med falske Testimonia skulde være komne til Deposition og Inscription in album studiosorum.

Anden Søndag efter Paaske mødte de for Consistorium, og der atgave de Skyldige en fuldstændig Tilstaaelse af deres Forseelse. Mag. Niels gik selv i Forbøn for dem og erklærede, at han ingen Dom begjærede over dem, „hvis han dermed privatim er offenderet.“ — I Consistorium syntes man stemt for Mildhed; og af de Voterende blev blandt andet fremhævet, „at Mag. Niels ikke havde kunnet impederet de to, at de jo havde blevet admitterede ad Academiam, dersom de havde ikkun blevet ved deres rette testimonia, uanset deres testimonia løde ikke til Universitetet, efterdi han havde intet culperet deres vitam, og efterdi deres profect befindes god nok, og at det er ikke blot Rectoris Bestilling at kjende

dem dygtige til Academiet, men ogsaa Decani“. Forløbig besluttede man at opsætte Sagen i nogen Tid, Mag. Niels udnævnte en Fuldmægtig til under sin Fraværelse at optræde for sig, og fra nu af høres Intet, før Rector Magnificus i Consistoriets Møde den $31/7$ meddelte, at han vilde tale med Cantsleren, før Sagen skulde paadømmes. Endelig blev den afsluttet med den Resolution af Cantsleren „at eftersom de tre studiosi Viburgenses havde villet være Studenter før Tiden, da skal de in poenam over deres ordinarium biennium være in studiis enten her eller andetsteds quadriennium, saa det bliver tilhobe sexennium, fra den Tid de ere blevne deponerede; og i den Tid skulle de holde sig skikkelig og vel og derpaa give deres Obligation.“ Denne Forpligtelse dateret $12/8$ 1626 blev modtaget i Consistoriets Møde $16/8$, og deres private Præceptores bleve paamindede om ikke at give dem Testimonium før Udløbet af de sex Aar.

Anm. Kilderne til Ovenstaaende ere endel Documenter i Consistoriets Archiv, Pakke Nr. 194, blandt hvilke de tre falske Testimonier, samt acta consistorii for 1626.

Sd. 65 Nr. 18: Mortensen — blev gift $18/3$ 1660. (Bircherods Dgb.).

Sd. 67, Nr. 23: Moderens Navn var vistnok Offvidt.

Sd. 69, Nr. 26: Riber „red altid til Kirke; og man fortæller, at naar han steg til Hest, begyndte han altid paa den Psalme: „O Gud vi love Dig“, og den sang han hele Vejen lydt og lydeligt. Han plejede at skrive Meditationer til sine Prædikener, men altid paa Latin, for, som han sagde, at en Dødsmer ikke skulde kunne benytte dem efter hans Død“. (Biskop Blochs Manuscript.)

Sd. 74, Nr. 36: Winther — kaldet til Aaby $10/10$ 1688

- (Jydske Registre); ∞ $14/4$ 1697 (Birch. Dgb.) Bodil Hansdtr. (Enke efter Formanden H. P. Tancke, som \dagger $1/5$ 1696 og var „vir gravis, potens et eruditus [Birch. Dgb.]), Dtr. af Hans Sørensen, Borgm. i Aalborg, og Elsebet Lavritsdatter. — Hendes Dtr. Elsebe Johanne Tancke ∞ $22/2$ 1701 (Birch. Dgb.) H. P. Lund, Præst i Rødding og Kreiberg, som 2 ∞ $3/9$ 1706 (Birch. Dgb.) Mette Marie Skou, Dtr. af Axel Mogensen Skou, Forpagter paa Kjeldgaard i Salling, og Anne Reenberg.
- Sd. 75, Nr. 37: Busch ∞ 1 $12/4$ 1701 (Birch. Dgb.) D. P. H.
- Sd. 76 Nr. 41: Kjærgaard \dagger $14/4$ 1696 i Viborg. (Birch. Dgb.)
- Sd. 76, Nr. 42: Bering, blev ord. $19/8$ 1698 (Birch. D.)
- Sd. 82, Nr. 53: Schandorph. Søn af Jeppe Hansen S. (Blochs Manusk.)
- Sd. 87, Nr. 68: Iversen \dagger $18/4$ 1779 (Jydske Efterr.)
- Sd. 89, Nr. 73: Riis \dagger $2/4$ 1773, ∞ A. B. \dagger $26/3$ 1773. (Jydske Efterr.)
- Sd. 90, Nr. 74: Wøldike f. $2/3$ 1719, ∞ E. L. \dagger i Slagelse, see Adres. Av. 1761 Nr. 75 og Berl. Tid. 1784 Nr. 59.
- Sd. 92, Nr. 77: Hasse. „Hans Lig blev baaret til Graven af Byens og Egnens Skolelærere og ledsaget af et saa talrigt Følge, som ikke længe mindedes at være seet der i Byen. Aalborg Stiftst. for 1821.
- Sd. 94, Nr. 82: Hjersing \dagger $26/3$ 1794. (Jydske Efterr.)
- Sd. 96, Nr. 85: Petersen \dagger $24/7$ 1838. (Aarhus Stftst.)
-

Bogstavordnet Navneliste.

(L. betegner Lector, R. Rector. O. Conrector ell. Overlærer, og
A. Hører ell. Adjunct.)

Aaby. Jesper. A. 47.	Sd. 78.	Brinchmann. Andreas.	
Aagaard. Laur Jensen.		A. 78.	Sd. 92.
A. 5.	— 61.	Brink. Gabriel. R. 20	— 20.
Aalborg. Laur. Nielsen.		Bruun. Christen Jensen.	
A. 6	— 62.	se Schive.	
Aars. Niels Jensen. R.		Bruun. Michael. L. 4.	— 4.
26	— 24.	Brøns. Villads Nielsen.	
Andersen. Jacob. A. 26	— 69.	L. 10. (R. 15)	— 6.
Arctander. Henrik. R.		Bukjer. Hans Pedersen	
19	— 19.	L. 7 (R. 11) . . .	— 5.
Arff. Peter. R. 31 (A. 66)	— 28.	Busch. Frdr. Pedersen.	
Bahnson. Christian		A. 37.	— 75.
Frdr. Ad. O. 23.		Christensen. Jens A.	
(A. 106)	— 56.	10	— 63.
Bang. Johannes Peter.		Degen. Carl Frdr. R.	
O. 25	— 57.	35	— 32.
Bartholin. Lars. A. 9	— 63.	Djørup. Christian. A.	— 101.
Bendix. Peter Christ-		Dohn. Carl Ludv.	
tian. A. 88	— 98.	Peter. A. 108. . . .	— 106.
Berg. Frands. R. 3 . . .	— 12.	Dorph. Niels Vinding.	— 50.
Bering. Jens Jensen. A.		Echten. Hans Hansen.	
51	— 81.	v. R. 25	— 24.
— . Peder Jensen		Ekeroth. Carl Conr.	
A. 42	— 76.	Emil. A. 104	— 104.
Berrig se Berg.		Erslev. Andreas. O. 19	
Bhie. Thomas. L. 13 . .	— 8.	(A. 98)	— 51
Biergsted se Winther		Eschildsen. Anders. A.	
Blichfeld (Blichs). Otto		38.	— 75.
Christensen. R.		Faber. Jacob. O. 2 . . .	— 42.
21.	— 20.	— . Johannes Christ-	
Brandt Mogens. A. 40	— 75.	tian. A. 110.	— 107.
Brasen. Anders Oluf-		Fedderson. Arthur	
sen. A. 28.	— 70.	Frdr. A. 113.	— 109.
Bregnholm. Jochum		Foss. Chr. Nielsen. se	
Sørensen. A. 33. . .	— 72.	Reff.	
Breum. Mort. Søren-		Frost. Andreas Christi-	
sen. A. 52.	— 81.	stensen. A. 59	— 84.
— . Peter Sørensen		Fæst. se Brik.	
A. 55	— 83.	Gjessing ell. (Gjersing).	

Hans Jørgen O 17. (A. 96) . . .	Sd. 50.	Ibsen. Søren. A. 1 . . .	Sd. 60.
Gjørding. Peter Han- sen. A. 12 . . .	— 64.	Ingerslev. Christian Frdrk. R. 37 . . .	— 34.
Goiske. Ptr. Rosen- stand- L. 14. . .	— 9.	Iversen. Laur. A. 68. . .	— 87.
Graahe (Graae). Jørgen. A. 81	— 94.	— . Mogens. A. 71 . . .	— 89.
Greibe. Aug. Carl. O. 24 (A 111) . . .	— 56.	Jensen. Oluf. R. 7. . .	— 14.
Grindsteen. Laur. Petersen. A. 16. . .	— 64.	— . Peter. A. 8 . . .	— 63.
Grøn. Michael. R. 10 . . .	— 15.	Jessen. Peter. R. 32. (O 10. A. 63) . . .	— 29.
Grønbech. se Sr Jen- sen Hoslef.		Juul (Juul). Kjeld. L. 3. (R. 4)	— 3.
Hagemann. Mart Nico- laus. A. 103 . . .	— 103.	— Niels Sørensen. L. 6 (R 9) . . .	— 4.
Hald. Søren A. 87 . . .	— 97.	Juulbye. Jens. R. 27. (O. 4)	— 25.
Halkjær. Laur. A. 83 . . .	— 95.	Jørgensen. Jacob Ler- che. A. 92	— 100.
Hammer. Niels. A. 57 . . .	— 83.	— Peder. A. 22. . . .	— 67.
Hansen. Christoph. R. 23.	— 21.	Kieler. Victor Thom. Joach. A. 118. . . .	— 118.
— . Jørgen. R. 34 (O. 12).	— 31.	Kieldstup. Jens Lau- ritzen A. 17.	— 65.
Hasse. Jacob. A. 65. . . .	— 86.	Kierulf. Christian. A. 41	— 76.
— Laur. A. 77	— 92.	Klyhu. (Kløhn) Jens. A. 64	— 86.
Hasselbalch. Frdr. R. 36. (O. 16. A. 95) . . .	— 33.	Kragbæk. Christoph. Christensen A. 24	— 67.
Heise. Carl Arnold Leopold A. 115 . . .	— 115.	Krebs. Claus A. 46 . . .	— 77.
Hesselberg. Niels A. 54. . .	— 82.	Kruse. Caj Ditlev. O. 13	— 46.
Hjersing. Jens. R. 33 (O. 11)	— 30.	— . Petrus Janus. A. 86	— 96.
— . Thøger. A. 82. . . .	— 94.	Kræmmer se Iversen.	
Holm. Jacob Hansen. R. 12.	— 15.	Lauridsen. Johannes. R. 16.	— 16.
Holmer. Diti. Michael. A. 58	— 83.	Lauritzen. Jens. A. 17. . .	— 65.
Holst. Alb. Christoph. A. 72	— 89.	Lefolii. Hans Henrik. R. 39	— 38.
Hornemann. Jac. Utzon Clausen. A. 67 . . .	— 87.	Leth. Gros (Grotius). A. 48	— 78.
Hoslef (Horslev. Hvors- lev). Otto Jensen A. 21.	— 66.	— . Jens Nicol Fabri- cius. A. 102.	— 103.
— . Søren Jensen. A. 20.	— 66.	Levinsen. Peter Nico- lai. A. 90	— 99.
— . Thomas Jensen A. 19.	— 65.	Longberg eller Longomontanus. Chri- stian. R. 17	— 17.
Høeg. Peder Jensen. L. 9 (R. 14)	— 5	Lund. Christian Chri- stensen. A. 45	— 77.

Lund. John. A. 84.	Sd. 55.	Ravn. Jørgen. A. 79.	Sd. 93.
Løvenbalk se Thøgersen.		Reenberg. Jens. R. 28	
Manniche. Johan Gottfred. A. 89	— 93.	(O. 6.)	— 26.
Mathiesen. Jørgen. A. 15	— 64.	— Peter. O. 5	— 45.
Mehl. Ditlev. A. 61	— 85.	Reff Chr. Nielsen L. 8. (R. 13. A. 2)	— 5.
— — A. 75.	— 90.	Reisz. Jacob Frdr. O. 21 (A. 99)	— 53.
Melissus se Bhic.		Resen. Hans Poulsen A. 5	— 60.
Michelsen. Søren A. 11.	— 63.	Riber. Jacob Andersen se Andersen.	
Mortensen Christen. A. 18.	— 65.	Ries. Vilhelm. A. 73	— 89.
Munch. Hans Christian. A. 80	— 93.	Rosenberg. Hans. O. 3	— 43.
Møller. Johan Gustav. A. 117	— 116.	Rosenstand-Goiske se Goiske.	
Nielsen. Bonde. R. 18	— 18.	Rønneberg. Jesp. Jensen. A. 31	— 74.
— Villads. se Brøns.		Sadolin. Christian Alb. O. 58	— 84.
Olsen. Frdrk. Christian. R. 38	— 35.	— Jørgen Jensen. L. 1 (R. 1)	— 1.
Ostenfeld. Christen O. 1	— 42.	— Ole Albertsen. A. 35	— 73.
— — A. 70	— 88.	Samuel. Ernst. A. 49	— 79.
— Jens. R. 30. (O. S. A. 43)	— 27.	Schacht. Matthias. A. 29	— 70.
Paludan. Hans Christian. A. 69	— 88.	Schandorf. Joh. Andreas Jepsen. A. 53	— 82.
— Hans Iensen A. 23	— 67.	— Niels Poulsen. R. 22	— 20.
— Pdr. Villumsen L. 11.	— 7.	Schive. Christen Jensen. A. 4	— 61.
— Poul Hansen. A. 30	— 11.	— Niels. R. 29 (O. 7.)	— 26.
— Søren. L. 12	— 8.	Schmidt. Christian. A.	— 60.
Panch Ivar. A. 39.	— 73.	Schouboe se Skouboe.	
Pedersen eller Petersen. Frdr. Jacob Vilhelm. A. 116.	— 116.	Schytte Oluf Nielsen. R. 5	— 13.
— Johan Henrik. A. 85	— 96.	Schønau. Gottfred Schmidt. A. 91	— 99.
— Rimboldt. L. 5. (R. 6)	— 5.	Sevel. Søren. A. 27	— 69.
— Rudolph. A. 109.	— 106.	Skouboe. Jens Nicolai A. 62	— 85.
Pontoppidan. Jørgen. A. 44	— 77.	Skønning. Jacob. R. 2	— 12.
Rafn. Laur. Jensen. A. 7	— 62.	Spreckelsen. Laur. A. 107	— 105.
Ramsgaard. Christian A. 114	— 114.	Stabell. Johan Henrik. A. 94	— 101.
		Steenbloch. William A. 32	— 72.

Steenstrup. Lucas A.				Ullitz. Mads Jacobsen.			
50	Sd.	30.		A. 34	Sd.	73.	
Stistrup. Christen.				Varde. Christen Niel-			
Christensen. A				sen. A. 14		64.	
25		68		Wesenberg. Alb. Sado-			
Svansøe. Niels. L. 2		3.		lin. O. 20 (A.			
Tetens. Jacob. O. 14		48.		100)		52.	
Thorup. Erik Frisen-				Winther. Jens Nielsen.			
berg. O. 15. (A.				A. 36		74.	
93)		49.		Wolle. Emil. O. 22 (A.			
Thøgersen. Peder. R. 8		14.		105.)		54.	
Traue. Peter Petersen.				Wøllike. Christoph. A.			
A. 13		64.		74		90.	
Tøpfer. Julius Georg				Zoëga. Johannes. R. 24		23.	
Theodor A. 112		108.		Ørur. Jens Christen-			
				sen. A. 10		63.	

Stamtavle

over

Familien Hald.

Familien Hald.

Peder Hald*) var Fader til

A. Anders Pedersen Hald, f. c. 1668, deponerede 1686 fra Roskilde Kathedralskole, blev 1694 Sgp. i K. Hvalsø og Særløse i Voldborg Herred, Kbhvns. Amt, hvor han † 1725. Sm. Gjessings Jubell., II, 1, 188. Wiberg, Præstehist., 1, 705, 9. (Bloch, Fynske Gejstlighed, 1, 640).

∞ 1, 1694 Kirstine Hulegaard, f. 16—. † 16—.

2, Apollonia Marie Steendorph, f. 16—, † 17—. (5 B. B. 1—5), D. af Damianus Steendorph (der dep. 1665 fra Sorø Skole), Sgp. i Stenmagle og Stenlille, Alslev Herred, og 2den Hustru Bodil (Paula) Hansd. Schade, f. 1651 i Roskilde, † 1729 s. St.

B. 1. Maren Hald, f. 1694, † 1753 i Kbh. (B.)

∞ Josias Kornbeck, f. 1670 i Kornbæk i Haderslev Amt, dep. til Wittenberg (²⁹/₁₂ 1714 i Kbhvn.) ¹⁷/₁ 1715 cand. theol. n. c., ¹⁸/₆ s. A. Feltpræst (ord. ³/₇), 1718 Skibspræst fra Gøtheborg til Island, ¹¹/₉ 1719 Sognepræst i Rær, Hansted og Vigsø i Thisted Amt, † ²⁰/₅ 1750. Sm. Wiberg, Præstehist., 2, 669. 9.

*) Denne iøvrigt ubekjendte Stamfader til Familien Hald var maaske Broder til Jacob Hald, hvis Sønner Peder Jacobsen Hald og Vilhelm Jacobsen Hald 1696 deponerede fra Roskilde Skole.

B. 2. Oluf Hald, f. $17/5$ 1697 i K. Hvalsø, dep. 1715 fra Korsør, $22/2$ 1719 cand. theol. n. c., $6/9$ 1724 pers. Cap. i Hillerslev (ord. $13/12$), 1728 pers. Cap. i Boddum, Ydby og Hurup, $13/11$ 1733 Sgp. i Hvidbjerg, Ørum og Lodbjerg, Thisted Amt, † $19/10$ 1762. Sml. Wiberg, 1, 712. 10.

∞ Anua Sophia Hald, f. 17— (1 S.)

c. Anders Hald, f. $11/8$ 1743 (Lengnick).

B. 3. Peder Hald, f. 4de Octbr. 1698 i K. Hvalsø, dep. 1715 fra Roskilde Skole, $23/1$ 1719 cand. theol. hand. ill., 1725 (ord. $5/9$) pers. Capellan i Rær, Hansted og Vigsø i Hillerslev Herred, Thisted Amt, derefter pers. Capellan ved St. Knuds K. i Odense, $7/3$ 1732 Sgp. i Idom i Ringkjøbing Amt, 1747 tillige Provst i Ulvborg Herred, † 29de Marts 1749. Sml. Wiberg, Præstehist. 2, 8 Nr. 9.

∞ 172. Birgitte Cathrine Hylling, f. c. 1706 i Ballerup, † begr. 9de Febr. 1791 i Viborg (13 B., c. 1—13), D. af Mag. Peter Hylling (dep. 1681 fra Kbhvns. Skole), Sgp. i Ballerup og Maaløv i Smørum Herred, Kbhvns. Amt, † 1728.

c. 1. Andreas Hald, f. 17—, † 1801 i Hamborg.

∞ (1 S. 1 D.)

d. 1. Hald.

d. 2. Hald.

c. 2. Kirsten Hald, f. 1729 i Odense, † $5/5$ 1749 i i Idom.

c. 3. Hald, f. i Odense.

c. 4. Hald, f. i Odense.

c. 5. Peder Hald, f. $20/12$ 1732 i Idom, dep. 1752 fra Fredericia, blev Sogndegn i Rær, Hansted og Vigsø, † 1811.

∞ Margrethe Ottilia Myhlmann (eller Trap-pedal), † 1812 (u. B.)

c. 6. Jacob Hald, f. $12\frac{1}{2}$ 1735 i Idom, dep. 1752 fra Fredericia Skole, blev Sognedegn i Sejerslev, Ejerslev og Jørdsby i N. Herred paa Mors. ∞ Margrethe Cathrine Munch.

d. Peter Hald, f. 29de Decbr. 1763 i Sejerslev, Vinkyper og Skriver ved den kgl. Vinkjelder, \dagger $6\frac{1}{11}$ 1828 i Kbhvn.

∞ 1796 Birgitte Gørllt, f. $6\frac{1}{4}$ 1778 i Allerslev, \dagger $2\frac{2}{3}$ 1826 i Kbhvn. (1 S. 3 D., e. 1—5), D. af Christian Gottlieb Gørllt, Gartner paa Ledreborg, og Anna Kirstine Jørgensen.

e. 1. Jacob Christian Hald, f. $10\frac{1}{2}$ 1798 i Kbhvn., 1817 exam. juris, 1836 Secretair ved Landhusholdningsselskabet, Kmrdr., \dagger $27\frac{1}{5}$ 1868 i Kbhvn. Sml. Erslews Forf. Lex. 1, 554, og Suppl. 1, 643.

∞ $2\frac{1}{11}$ 1831 i Kbh. Emilie Beate Jacobsen, f. $2\frac{1}{8}$ 1804 i Kbh., \dagger $9\frac{1}{2}$ 1847 s. St., D. af Nicolai Jacobsen, Klædehandler i Kbh., f. $16\frac{1}{9}$ 1768, \dagger $28\frac{1}{1}$ 1841, og Anna Cathrine Elisabeth Hvidt, f. $11\frac{1}{2}$ 1776, ∞ $24\frac{1}{7}$ 1801, \dagger $12\frac{1}{3}$ 1851. Sml. Lengnick, „Laur. Hvidt“ S. 2.

f. 1. Bertha Elisabeth Hald, f. $28\frac{1}{10}$ 1833 i Kbhvn. (4 B.).

∞ $6\frac{1}{5}$ 1859 i Kbh. Otto Bernhard Wroblewsky, f. $13\frac{1}{7}$ 1827 paa Nørrebro i Kbhvn., Bøg- og Papirhandler i Roskilde, senere Forlagsboghandler og stemplet Papirs Forhandler (gift 1, Theodore Marie Erichsen, f. $1\frac{1}{1}$ 1833, \dagger $22\frac{2}{3}$ 1855 i Roskilde), S. af Etatsraad R. Johan Daniel W. og Henriette Caroline Cæcilie Schorn. Sml. Erslew, Suppl. 3, 688.

- g. 1. Otto Wroblewsky, f. 27de April 1860.
 g. 2. Emilie Henriëtte Theodore Wroblewsky, f. $\frac{6}{6}$ 1861 i Kbhvn.
 g. 3. Louis Felix Wroblewsky, f. $\frac{16}{10}$ 1863 i Kbhavn.
 g. 4. Bertha Emilie Wroblewsky, f. $\frac{8}{6}$ 1869 i Kbhvn.
- f. 2. Laura Nicoline Hald, f. $\frac{10}{2}$ 1833 i Kbhvn.
 f. 3. Caroline Frederikke Maria Hald, f. $\frac{7}{5}$ 1836 i Kbhvn.
 ∞ $\frac{1}{6}$ 1865 i Kbhvn. Christian Heinrich Ferdinand Raimund Baumann, f. $\frac{9}{10}$ 1835, Capitajn af Fodfolket, R., S. af Overlæge, Justitsraad R. Christian Heinrich Baumann, f. $\frac{29}{4}$ 1806 i Kbhvn.
 f. 4. Anna Julie Elise Hald, f. $\frac{13}{11}$ 1837 i Kbhvn.
- e. 2. Caroline Hald, f. $\frac{1}{9}$ 1801 i Kbhvn., † ugift 18—
 e. 3. Maria Regine Christine Hald, f. $\frac{8}{7}$ 1803 i Kbh., † $\frac{28}{6}$ 1868 i Stege.
 ∞ $\frac{19}{4}$ 1833 Dr. theol. Peter Tetens Hald, Stiftsprovst, se nedenfor S. 6.
 e. 4. Frederikke Laurentze Hald, f. $\frac{24}{1}$ 1807 i Kbh. (2 S. 4 D.)
 ∞ $\frac{19}{4}$ 1837 i Aalborg Philip Michael Schlotfeld, f. $\frac{22}{5}$ 1809 i Kbh., deporerede 1826 fra Roskilde Skole, $\frac{17}{1}$ 1832 cand. theol. laud., $\frac{10}{9}$ Sgp. i Skjoldborg og Kollerup i Thisted Amt (ord. $\frac{16}{11}$), $\frac{18}{2}$ 1851 Sgp. i Toxværd i Præstø Amt, $\frac{15}{9}$ 1873 entlediget i N. m. P. (S. af Christian

Rasmus Michael S., Capitajn i Kongens Reg., siden Toldforvalter i Aabenraa og Justitsraad, og Anna Maria Dixen). Sml. Wiberg, 3, 349. 13.

D. 2. Søren Hald, f. $15/9$ 1765 i Sejerslev, dep. 1783 fra Viborg Skole, $26/6$ 1784 cand. philos. laud., $2/8$ 1786 cand. philol. laud., $3/7$ 1787 cand. theol. laud. ill., s. A. Hører i Viborg (Nr. 87), $9/12$ 1791 Sgp. i Oddense og Otting i Salling, † $26/9$ 1809. Sml. Hundrup, Philol. Cand. 1849. S. 162. Fr. Barfod Skoleprogr. S. 4.

∞ $24/7$ 1792 paa Christianshavn Jacobine Hjorth, f. $14/10$ 1773 paa Christianshavn, † $24/5$ 1846 i Skive. (12 B., e 1—12). (D. af Brygger og Borgermajor Jørgen Hansen H. sammest. og Dorothea Maria Ørsland).

e. 1. Dorthe Margrethe Hald, f. $1/3$ 1793 † s. A.

e. 2. Dorthea Margrethe Hald, f. $18/6$ 1794 i Oddense.

∞ Guldsmedsvend Hansen i Viborg (en Søn af Chr. Hansen, Maler).

e. 3. Hans Jacob Hald, f. $12/3$ 1796 i Oddense, 1815 ex. jur., blev Sproglærer i Kbh., siden Copist i et af Artillericorpsets Bureauer og Krigsassessor, † $3/5$ 1841. Saml. Erslew. Forf. Lex. 1, 552 og Suppl. 1, 642—43.

∞ 1,

2, Louise Marie Thomseu, f. 18— † $8/9$ 1841 i Kbh.

e. 4. Jacob Hald, f. $10/7$ 1797 i Oddense, Kjøbmand i Skive.

∞ (u. B.)

- e. 5. Petrine Jacobine Hald, f. $13/10$ 1798 i Oddense.
 ∞ Nyboe i Holstebro (u. B.).
- e. 6. Marie Cathrine Hald, f. $30/3$ 1800 i Oddense.
- e. 7. Peter Tetens Hald, f. $9/3$ 1802 i Oddense, dep. 1821 fra Aalborg Skole, 1822 cand. philos. (udm.). $18/4$ 1826 cand. theol. laud. sp. scr. egr. l. dignum, Nov. 1826 Alumnus og i Novbr. 1829 Inspecteur (til Novbr. 1831) paa Borchs Collegium, $9/11$ 1828 lic. theol., $18/1$ 1731 res. Capellan ved Budolphi Kirke i Aalborg og Præst ved Hospitalet s. St., concurrerede i Marts s. A. om et Lectorat i Theologie ved Kjøbhvns. Universitet, $7/6$ s. A. Sgp. ved vor Frue Menighed i Aalborg og N. Tranders, $22/10$ 1836 Dr. theol. ved Kbhvns. Universitet, Slotspræst og Provst i Aalborg, 1838 og 1840 kongevalgt Medlem af de nørrejydske Provindsialstænder, 1842 Medlem af Amtsrådet, $6/10$ 1852 R.. $3/9$ 1856 Sgp. i Kjeldby paa Møen, † $21/10$ 1864. Sml. Erslew, Forf. Lx. 1, 552—54. Suppl. 1. 643—44. Hundrup, Dr. theol. 82—83. Wiberg, 2, 76. 17.
 ∞ 19de April 1833 Marie Regine Christine Hald, f. $5/7$ 1803 i Kbh., † $28/6$ 1868 i Stege (4 S. 2 D., f. 1—6), hans Sødskendebarn, se ovenfor Sd. 4, e. 3.
- f. 1. Jacobine Marie Birgitte Hald, f. $7/4$ 1835 i Aalborg, Lærerinde i Slagelse, ugift.
- f. 2. Emilie Caroline Frederikke Hald, f.

- 5te Juni 1837 i Aalborg, lever i Slagelse Kloster.
- f. 3. Anton Christian Ferdinand Hald, f. 5te Novbr. 1839 i Aalborg, Student 1860 fra Nykjøbing Skole, Syngelærer i Kbh., 2den Octbr. 1868 Organist i Thisted.
 ∞ 12te Maj 1870 Dorothea Hartmann f. 3dje April 1842, D. af Forpagter Hartmann paa Bramslykke paa Laaland.
- g. 1. Peter Tetens Hald, f. 13de Octbr. 1871 i Thisted.
- f. 4. Joachim Frederik Schouw Hald, f. 20de April 1841 i Aalborg, Handelsbogholder.
 ∞ 1, 19de Octbr. 1866 i Kbhvn. Agnes Eleonore Poulina Gundel f. 3dje Decbr. 1838 (2 Sønner); fraskilt paa Grund af Sindssygdøm i Juli 1873.
 2, 5te Septbr. 1873 s. St. Juliane Vilhelmine Larsen, f. 18—
- g. 1. Peter Tetens Hald, f. 6te Oktbr. 1867.
- g. Aage Gundel Hald, f. 10de Octbr. 1870.
- g. 3. Anne Marie Dorothea Hald, f. i Decbr. 1873.
- f. 5. Johan Peter Hald, f. 7de April 1843.
 † 23de Aug. 1853 af Cholera.
- f. 6. Jacob Rabe Hald., f. 12te Januar 1844 i Aalborg; var ved Handelen, senere Musiklærer i Chicago (1874 ugift).
- e. 8. Laurids Andreas Hald, f. $11\frac{1}{4}$ 1803 i Oddense i Salling, afgik 1843 som Overvagt-

mester ved 5te Dragonregiment i Randers og blev Toldbetjent i Ringsted, senere i Holbæk, derefter Toldassistent i Nykjøbing paa Falster, hvor han † $^{10}/_9$ 1862.

∞ i Randers Ane Kirstine Olesen, f. $^{27}/_4$ 1807 i Randers, D. af Borger og Brændevinsbrænder Ole Knudsen s. St. og Hustru Maren Jensdatter. (af 9 Børn leve 5).

f. 1. Jacobine Marie Hald, f. $^{5}/_5$ 1830 i Randers.

∞ 1, $^{24}/_7$ 1855 i Nykjøbing paa Falster Drejermester Carl Henrik Vilhelm Hertz, f. 18—, † $^{12}/_8$ 1855 (S. af Drejermester Søren Gotfred Hertz og Hustru Maria Dorthea Becker).

2, Skrædermester Ditlev Christian Spies, f. $^{17}/_{10}$ 1832 i Nakskov (Søn af Sömand Ditlev Spies og Karen Rasmussen).

f. 2. Søren Hald, f. $^{16}/_{12}$ 1835 i Randers, Skibsfører i Grenaa.

∞ $^{27}/_6$ 1866 i Nykjøbing paa Falster Juliane Eduardine Schrøder, f. $^{31}/_{10}$ 1842 s. St. (D. af Skipper Andreas Vilhelm Schrøder og Hustru Maren Elisabeth Semler) (2 B.)

g. 1. Lauritz Andreas Hald, f. $^{19}/_{12}$ 1867.

g. 2. Hans Vilhelm Hald, f. $^{3}/_6$ 1873.

f. 3. Peter Tetens Hald, f. $^{16}/_{10}$ 1839 i Randers, Stabssergent ved 2det Dragonregiment (i Odense).

∞ $^{22}/_{11}$ 1867 paa Mors Inger Maria Olkjær, f. $^{25}/_6$ 1844. s. St., D. af Jens Larsen Olkjær, Ejer af Vaar Gaard paa

Mors og Hustru Margrethe Cathrine Christensen (i B.).

f. 4. Marie Elisabeth Lorentzine Emilie Hald, f. $12\frac{1}{2}$ 1843 i Randers (ugift, lever for Tiden i Grenaa).

f. 5. Herman Lorentz Andreas Budiksen Hald, f. $28\frac{1}{10}$ 1846 i Randers.

∞ $2\frac{1}{1}$ 1873 Dorothea Olkjær, f. $14\frac{1}{6}$ 1851 (Søster til Broderens Kone) (1 S.).

g. 1. Peter Tetens Hald, f. $28\frac{1}{10}$ 1874.

e. 9. Christian Lunov Hald, f. 28de Juli 1804 i Oddense, Stolemager i Haderslev.

∞

e. 10. Marie Cathrine Hald, f. 7de Decbr. 1805.

e. 11. Lorentz Peter Hald, f. d. 2den Marts 1807 i Oddense.

e. 12. Lorentzine Andrine Hald, f. 22de Marts 1808 i Oddense.

c. 7. Jens (eller Hans) Hald, f. 24de Febr. 1737 i Idom, Vintappersvend i Kbhavn., senere Vinhandler i Viborg.

∞

d. 1. Peter Hald, f. 17—, † ugift i Viborg, hvor han ejede en Tørvemose.

d. 2. Hedevig Birgitte Cathrine Hald, f.

∞ Kgrd. Sthyr, f. 17—, Herredsfoged i Viborg, † 18—.

e. 1. Christian Sthyr, f. 18—, Kjøbmand i Viborg, ugift.

e. 2. Hans Hald Sthyr, f. 1801 i Viborg. Apotheker i Frederikshavn, † 1856.

∞ Hansine Bang, f. 18—.

- (Deres Søn Hans Valdemar Sthyr, f. 1838, dep. 1856 fra Aalborg Sk., lic. theol., Sgp. i Alslev og Hostrup i Ribe Stift.)
- c. 8. Apollonia Hald, f. $12/1$ 1839 i Idom, † ugift i Haderslev.
- c. 9. Laurids Hald, f. 20de Jan. 1741 i Idom, Vintapper i Kbhvn., 1796 Kjeldermester paa Christiansborg Slot, siden Mundskjænk, † 1815.
 ∞ Maria Cathrine Schrader, f. c. 1740, † 1825,
- d. 1. Johan Peter Hald, f. 4de Marts 1777 i Kbhvn., dep. 1793 fra Viborg Skole, 17de Jan. 1799 cand. theol. laud., 2den Novbr. 1801 Sgp. i Kjettrup og Gjøttrup i V. Han Herred i Thisted Amt, 9de Novbr. 1822 Sgp. i Aarhus Frue Kirke og Aaby, † 18de. Novbr. 1825. Sml. Wiberg, 1, 50 Nr. 7.
 ∞ 26de Juli 1805 Cathrine Elisabeth Smidt, f. c. 1781, † 7de Marts 1861 i Aarhus.
- e. 1. Laurids Mathias Emil Hald, f. 24de Juli 1806, dep. 1825 fra Aarhus Skole, 12te Juli 1836 cand. theol. laud., 26de Septbr. 1845 Sgp. p. Thunø (ord. 22de Octbr.) 3die Septbr. 1849 i Snodstrup, Ølstykke Herred, Frederiksborg Amt. Sml. Wiberg, 3, 150 Nr. 16.
 ∞ 7de Juli 1846 Marie Augustine Drebold f. 17de Marts 1817 i Kbhvn., D. af Malermester Henrik Thomas Drebold og Christine Krook (i. B.)
- e. 2. Gerhard Tage Valdemar Hald, f. 10de Juli 1808 i Kjettrup, dep. 1830 fra Aarhus Skole, 13de Juli 1837 cand. theol. non. cont., 31te Aug. 1839 Capellan i

Ousted og Taaning i Voer Herred, Skanderborg Amt (ord. 25de Octbr.), 10de Febr. 1841 Cap. i Thorsager og Bregnet i Øster-Lisbjerg Hrd. i Randers Amt, derefter (1851) Hjelpepræst flere Steder, 19de Marts 1857 Sgp. i Haderup, Ginding Herred, Ringkjøbing Amt, 23de Decbr. 1865 Sgp. i Mygind og Krogsbæk, Sønderhald Herred, Randers Amt, bor for Tiden i Overlund ved Viborg.

e. 3. Stephan Eduard Ludvig Hald, f. 1810, Sømand, siden Landmand.

e. 4. Hans Thorvald August Hald, f. 1811.

e. 4. Marie Elise Hald, f. 1812.

∞

e. 6. Edele Hansine Hald, f. 1813, † Dagen efter.

e. 7. Mogens Thomas Erik Harald Hald, f. 1813, Kjøbmand i Hamborg.

∞ 1848 Charlotte Laan, f. 18—, D. af Conrad Laan.

e. 8. Georg Johan Christian Erhard Hald, f. 1814, Kjøbmand i Manchester.

∞ Drebolt. Drukuede begge paa en Hjemrejse i Nordsøen.

f. En Søn.

e. 9. Edele Marie Julie Hald, f. 1819, ugift.

c. 10. Oluf Hald, f. 16de April 1743 i Idom. Apothekersvend i Holstebro, senere i Kongsberg.

c. 11. Maren Hald, f. 6te April 1745 i Idom, † 1811 ugift 1810 i Nykjøbing paa Mors.

c. 12. Maria (?) Hald, f. 28de Maj 1747 i Felding Præstegaard.

- B. 4. Jacob Hald f. 1700 i K. Hvalsø, dep. 1720 fra Slagelse Skole, $\frac{16}{6}$ 1721 baccal. i Kbhvn., blev Decanus paa Communitetet og Alumnus paa Borchs Collegium, men † allerede 28de Febr. 1725.
- B. 5. (Af 2det Ægteskab) Damianus Christian Hald, f. 24de April 1708 i K. Hvalsø, dep. 1726 fra Roskilde Skole, $\frac{3}{11}$ 1733 cand. theol. n. c., 1734 Hører i Roskilde, $\frac{4}{10}$ 1837 Sgp. i Ferslev, Dal og Volsted i Fleskum Hrd., Aalborg Amt (ord. $\frac{4}{12}$), $\frac{30}{5}$ 1766 Sgp. i Nibe og Voxlev, † $\frac{5}{12}$ 1780. Sml. Gjessing, II. 1, 188. Wiberg, 2, 513.
 ∞ $\frac{13}{8}$ 1738 Elisabeth Cathrine Bruun, døbt 21de Maj i Ferslev, † $\frac{9}{2}$ 1791 i Viborg (10 S. 5 D. c. 1—15). D. af Formanden i Ferslev Peder Bruun (der dep. 1695 fra Aalborg Skole) og Maren Tanche.
- c. 1. Anders Jacob Hald, døbt $\frac{2}{1}$ 1739, bosat i Norge (5 B.)
- c. 2. Peter Urban Hald, døbt $\frac{9}{12}$ 1739, † kort derefter.
- c. 3. Peter Urban Hald, f. 27de Decbr. 1740, † kort derefter.
- c. 4. Apollonia Marie Hald, f. 27de Marts 1742.
 ∞ Niels Johnsen Nysom, f. $\frac{7}{7}$ 1738 i Aalborg, dep. 1759 fra Aalborg Skole, 27de Marts 1762 cand. theol. h. ill., $\frac{27}{2}$ 1767 Capellan p. p. i Nibe og Voxlev, $\frac{1}{6}$ 1774 Sgp. i Flade og Draaby paa Mors, † $\frac{18}{4}$ 1785. S. af Guldsmed Niels Petersen N. og Anna Jensine Lind. Sml. Wiberg, 1, 369.
- c. 5. Hans Nicolai Hald, d. i Aug. 1743.
- c. 6. Maren Elisabeth Hald. døbt $\frac{5}{9}$ 1744.

- c. 7. Hans Peter Hald, døbt 21de Sønd. efter Trinitatis 1745, † 1756.
- c. 8. Laurits Jacob Hald, f. 10de April 1747 i Ferslev, dep. 1764 fra Aalborg Skole, $^{11}/_{10}$ 1769 cand. theol. n. c., $^{24}/_{8}$ 1774 res. Cap. i Skaarup og Tved i Svendborg Herred (ord. $^{9}/_{9}$), $^{21}/_{4}$ 1784 Sgp. i Højbjerg og Elsborg i Viborg Amt, Aarhus Stift, † 1798. Sml. Wiberg, 1, 733. 18.
 ∞ 1784 Anna Maria Grønbech, f. 17—, † 1847 (3 S.), formod. D. af Andreas Grønbech (dep. 1732 fra Viborg), Sgp. i Røgen og Sporup i Aarhus Stift.
- d. 1. Andreas Hald, f. $^{15}/_{9}$ 1785 i Højbjerg, dep. 1807 fra Viborg Skole, $^{22}/_{10}$ 1813 Cand. theol. haud. illaud., $^{17}/_{12}$ 1814 Sgp. paa Mandø (ord. $^{24}/_{3}$ 1820), $^{10}/_{12}$ 1824 Sgp. i Alling og Tulstrup i Aarhus Stift, $^{17}/_{3}$ 1842 Sgp. i Ousted og Taaning s. St., † $^{3}/_{4}$ 1856. Sml. Wiberg, 2, 550. 9.
 ∞ $^{15}/_{6}$ 1810 Anna Maria Bagger, f. $^{10}/_{8}$ 1794, † 1868 i Horsens, (2 D.), D. af Ludv. Hammer Bagger (dep. 1768 fra Aalborg Skole), Sgp. i Linæ og Dallerup i Gjærn Herred i Aarhus Amt og Stift, og Birgitte Marie Grønbech.
- e. 1. Ludovica Laurette Hald, f. 1821 paa Morsø.
- e. 2. Christiane Jensine Hald, f. 1827 i Alling
- e. 3. Marie Hald, f. 1834 i Alling.
- d. 2. Damianus Christian Hald, f. 1786, Over- og Underretsprokurator i Aarhus.
 ∞ 182. Anna Catharine Bagger, f. 17—. (Søster til Broderens Kone).

- d. 3. Jens Poulsen Hald, f. 1787, Kjøbmand i Aarhus.
 ∞ Maren Gjedding (i. B.)
- c. 9. Johannes Christian Hald, døbt 5te Septbr. 1748, † 1774.
- c. 10. Maren Margrethe Hald, døbt 3die Søndag i Fasten d. e. 3die Marts 1750.
- c. 11. Nicoline Hald, f. 17/5 (døbt 20de Aug.) 1751, † 1787.
 ∞ 4/9 1776 Hieronymus Peter de Moldrup, f. 21te Maj 1741, Lieutenant ved Cavalleriet † 1811. Sml, Lengnick, Fam. de Moldrup S. 6, hvor Descendentsen findes.
- c. 12. Frederikke Christiane Hald, f. 13de Septbr. 1752 (døbt 21/9), † 17/10 1843.
 ∞ 1, 7/10 1770 Hans Frandsen Bruun. f. 8de Febr. 1708 i Telling, Lerup Sogn, hvor Faderen Fred. Christian Bruun var Degn, dep. 1735 fra Sæby, 10/12 1742 cand. theol. n. c. 7/8 1750 Sgp. i Ulsted i Aalborg Amt og St., † 27/8 1772 (∞ 1, Gjertrud Christensd. Gassum af Bjergby, døbt 26/7 1719, † 17—).
 2, 1773 Arild Hansen Lassen, f. 2/6 1742 paa Alrø, dep. 1760 fra Viborg, 5/12 1763 cand. theol. n. c., 30/7 1772 Sgp. i Hals i Aalborg Amt og Stift., † 8/12 1795. Sml. Wiberg, 1, 522. 10. (u. B.)
- c. 13. Hans Hald, f. 1754, † tidlig.
- c. 14. Hans Peter Hald, f. 7/3 1756 i Nibe, Godsforvalter ved Løjtved og Langeskov Godser; efter Godsernes Salg levede han som juridisk Consulent og Sagfører i Odense, hvor han † 23/12 1835.
 ∞ 1787 Mathia Basse, f. 1763 paa Voldbjerg

i Ringkjøbing Amt, D. af Forpagter Basse og Mette Lund, † $\frac{1}{2}$ 1839 (9 B.)

d. 1. Elisabeth Mette Cathrine Hald, f. $\frac{25}{8}$ 1788
† $\frac{30}{3}$ 1869 i Odense (4 B.)

∞ 1809 i S. Brøby Kirke Knud Frederik Frederiksen, f. 1784 i Odense, Student 1804 privat, Ejer af Hovedgaarden Skovsgaard i Espe Sogn i Fyen, † 1822.

d. 2. Frederikke Christiane Hald, f. $\frac{21}{8}$ 1790, lever ugift i Odense.

d. 3. Caroline Hald, f. $\frac{11}{3}$ 1793, † $\frac{16}{9}$ 1826 paa Sparretorn i Føns Sogn i Fyen (11 B.).

∞ $\frac{11}{3}$ 1814 paa Billeshave i Veilby Sogn i Fyen Forpagter Rasmussen paa Sparretorn.

d. 4. Laurine Jacobine Hald, f. $\frac{6}{6}$ 1797, lever ugift i Odense.

d. 5. Hans Holm Hald, f. og † 1799 i Odense.

d. 6. Hans Holm Hald, f. 1801 og † s. A. i Odense.

d. 7. Carl Hald, f. 1803 og † 1807 i Odense.

d. 8. Christian Holger Hald, f. 18de Febr. 1805 i Odense, dep. 1823 fra Odense Skole (laud.), tog 1824 den philosophiske Examen med Udmærkelse, 11te Jan. 1828 cand. theol. laud., 1828—30 Huslærer hos Cederfeld de Simonsen i Odense, 2den Juni 1829 tillige Adjunct ved Odense Kathedralskole, 23de Maj 1830 aflagde han homiletisk og catechetisk Prøve (laud.), 14de Juli s. A. Sgp. i Norup i Odense Amt (ord. 28de Juli i Odense), 17de Octbr. 1840 Sgp. i Lunde s. St., 18de 1844 tillige Provst i Lunde, Skam og Skovby Herreder, 9de Septbr. s. A. Sgp. i Lumby s. Herred, 6te Octbr. 1860 R. Sml. Odense Ord. Prot. Wibergs Præstehist., 2, 327. 11.

∞ $\frac{7}{11}$ 1829 paa Fønsskov i Fyen. Abigael Christensen, f. 1ste Maj 1810 paa Frijnsenborg (S. S. 4 D., e. 1—12), D. af Forpagter Frederik Ludvig Christensen, f. paa Grevskabet Vedelsborg og Bodil Kirstine Dahl, f. i Kistrup ved Christiansfeld.

e. 1. Peder Christian Frederik Hald, f. $\frac{25}{9}$ 1830 i Odense, forpagtede 1858 Voergaard i Vendsyssel, købte 1863 Abigaelsminde s. St.

∞ 1, $\frac{1}{7}$ 1859 i Lumby Karen (Karenmine) Vilhelmine Hansine Mørch, f. $\frac{3}{11}$ 1835 paa Egense Kloster i Mou Sogn i Aalborg Amt, som hendes Fader ejede, † $\frac{23}{4}$ 1867 paa Abigaelsminde, D. af Proprietair Mørch. 2, $\frac{12}{8}$ 1868 i Hjørring Tagea Dorthea Nicoline Lillien skjold, f. $\frac{14}{11}$ 1842 i Hjørring, D. af Hans Gustav Lillien skjold, f. $\frac{14}{11}$ 1800, forh. Proprietair til Sophienborg, og 2den Hustru Dorothea Hansen. Sml. Lengenick, Familien Lillien skjold S. 3.

f. 1. S., f. $\frac{18}{3}$ 1861 paa Voergaard (dødf.)

f. 2. Christian Holger Hald, f. $\frac{8}{2}$ 1862 paa Voergaard, † $\frac{23}{4}$ 1867 paa Abigaelsminde.

f. 3. Hugo Emil Georg Hald, f. $\frac{3}{10}$ 1863 paa Voergaard.

f. 4. Thorvald Oscar Hald, f. $\frac{13}{12}$ 1864 paa Abigaelsminde.

f. 5. Dagmar Louise Constance Hald, f. $\frac{8}{5}$ 1866 paa Abigaelsminde.

f. 6. (af 2det Ægteskab) Christian Gustav Hald, f. 25de Septbr. 1869 paa Abigaelsminde, † $\frac{23}{4}$ 1870.

- f. 7. Henrik Valdemar Hald, f. $10\frac{1}{8}$ 1870 paa Abigaelsminde.
- f. 8. Theodor Lilienskjold Hald, f. 16de Octbr. 1871 paa Abigaelsminde, † 29de Septbr. 1873.
- e. 2. Viggo Valdemar Hald, f. $25\frac{1}{2}$ 1832 i Norup, † $11\frac{1}{9}$ s. A. og s. St.
- e. 3. Hugo Theodor Valdemar Hald, f. 5te Septbr. 1833 i Norup, besidder en Landejendom i N. Amerika.
 ∞ Olsen,
 f. 1. Jørgen Holger Hald, f. 1869.
 f. 2. Hald, f. 1870.
 f. 3. Hald, f. 187 .
 f. 4. Hald, f. 187 .
- e. 4. Thora Mathea Christine Hald, f. 16. Octbr. 1835 i Norup. ∞ 10de Septbr. 1860 Proprietair Julius Nicolaj Jensen til Anderupgaard, f. 31te Octbr. 1833.
- e. 5. Harald Emil Hald, f. 29de Decbr. 1837 i Norup, † 9de Novbr. 1838 s. St.
- e. 6. Harald Viggo Emil Hald, f. 25. Febr. 1840 i Norup, Avlsforvalter hos Faderen.
- e. 7. Maria Theodora Hald, f. 14de April 1842 i Lunde, † 3die April 1843 s. St.
- e. 8. Thorvald Oscar Hald, f. 3die Novbr. 1844 i Lunde, deponerede 1862 i Odense, 17de Juni 1863 cand. philos. (tg. g. mg.) stud. theol., † 9de Juli 1864.
- e. 9. Gustav Eduard Hald, f. 23de Aug. 1846 i Lumby, Sømand.
- e. 10. Camilla Hald, f. 5te Decbr. 1847 i Lumby.
 ∞ 12te Januar 1869 cand. pharm. Theo-

- dor Tage Lilienskjold, f. $2\frac{1}{4}$ 1838
 i Hørsholm, 1862 cand. pharm. laud.,
 Bryggeriejer i Viborg (Broder til hendes
 ældste Broders 2den Kone). Sm. Lengen-
 nick, Familien Lilienskjold S. 3.
- e. 11. Alfred Hald, f. 8de Novbr. 1845 i
 i Lumby, Sømand.
- e. 12. Marie Hald, f. 19. Juni 1854 i Lumby.
- d. 9. Carl Christian Hald, f. 18de Marts 1807
 i Odense, 1828 cand. pharm. laud., forhen
 Ejer af Korseberg Mølle i Fyen. † $30\frac{3}{8}$
 1858 som Particulier i Odense.
- ∞ 4de Aug. 1838 Lovise Hansen, f. 2.
 Febr. 1815 paa Frederiksgave i Fyen, D.
 af Gartner Hansen s. St.
- e. 1. Carl Peter Lauritz Hald, f. 18de Juni
 1839, † 27de Novbr. s. A.
- e. 2. Peter Lauritz Hald, f. 29de Juli 1843,
 † 17de Febr. 1850.
- e. 3. Alfred Hald, f. 22. April 1852, Gartner.
 ∞ 8de Novbr. 1874 i Odense Emma Au-
 drea Frederikke Lyngby, f. 23. Novbr.
 1848.
- c. 15. Peter Hald, f. 13de Jan. 1761.
- B. 6. Hans Peter Hald, f. 5te Marts 1710 i K. Hvalsø,
 deponerede 1731 fra Roskilde Skole, Birkedommer
 paa Herlufsholm, † 17—.
- ∞
 c. 1. Hald, f. 17—.
- B. 7. Christine Marie Hald, f. 171. i K. Hvalsø.
 † 176. ngift.
- B. 8. Bodil Kirstine Hald, f. 17--- i K. Hvalsø. †
 $14\frac{1}{2}$ 1762.

∞ $31/10$ 1739 i Kbhavn. Villads Knudsen Gamborg, f. $2/7$ 1762 i Greve, hvor hans Fader Mag. Knud Gamborg, der dep. 1693 fra Kbhvns. Skole, Sgp. var (Wiberg, 1, 470 8), dep. 1728 fra Roskilde Skole, ved hvilken han 1730 blev Hører $1/2$ 1731 cand. theol. laud., $3/7$ 1739 pers. Cap. i Greve og Kildebrønde (ord. 18de Septbr.), 3die Juli 1744 Sgp. i K. Hvalsø og Særløse, Voldborg Herred i Kbhvns. Amt, 1764 tillige Provst i Voldborg Herred † $15/11$ 1774. Sm. Wiberg, 1, 705. 11. Gjessing, II, 1, 1788 (hvor Descendentsen findes).

B. 9. Anna Sophie Hald. f. 172 .

∞ 4 April 1759 Esaias Fleischer, f. 1732 i Egitslevmagle, hvor hans Fader Hans Fleischer, der dep. 1721 fra Frederiksborg Skole, var Sgp. Han dep. 1749 fra Roskilde Skole, blev s. A. Vicarius i St. for Høreren Mag. Christian Schnabel og ved hans Hjemkomst 1751 Hører i s. Skole. 10de Juli s. A. cand. theol., 1764 Regimentsquartermester ved sjællandske Dragon-Regiment, hvilket Embede han senere afstod, 1773 Justitsraad og Inspektør hos Arveprinds Frederik paa Jægerspris Amt og Slot, 1776 v. Justitsraad, s. A. Etatsraad, 1780 Overførster og Inspektør ved Sorø Academi og Baroniet Holberg, 1781 Amtmand over Antvorskov og Korsør Amter og Conferentsraad, 1785 entlediget; levede derefter i Slagelse, hvor han † 1804. Han var Medlem af det danske Ager-Academie og Landhusholdningsselskab, det kgl. svenske Videnskabers Academi og det kgl. preussiske naturforskende Selskab i Berlin. Sm. Gjessing, Jubellær., 2, 1. 189. Worm, L. L. 1, 1. 308; III, 215—6. Nyerup, Litt. Lex. 169—70.

- B. 10. Hald, f. 17—
 ∞ Kammerherre Beringskjold.
-

Følgende Personer af Navnet Hald kan jeg ikke meddele Plads paa denne Stamtavle:

1. Hans Hald, dep. 1737 fra Metropolitanskolen.
2. Hans Peter Hald, dep. 1739 fra Metropolitanskolen.
3. Anna Dorothea (Christensd. eller Clauds.) Hald.
 ∞ $\frac{14}{3}$ 1732 Johan Christian Glahn, f. 1708, kgl. Kok.
4. Peter (Sørensen) Hald.
 ∞ Anna Maria (5 B. 1—5.).
 1. Søren Petersen Hald, f. $\frac{6}{10}$ 1774 i Houlberg paa Fredensborg Gods, Kjøbmand i Randers, † $\frac{8}{3}$ 1821.
 ∞ 1802 Mette Kirstine Hansen, f. $\frac{2}{2}$ 1781 i Odense, † $\frac{6}{7}$ 1856 i Randers (8 B. b. 1—8).
 - b. 1. Mariane Hald, f. $\frac{24}{2}$ 1803 i Randers (ugift).
 - b. 2. Anne Kirstine Hald, f. $\frac{2}{4}$ 1806 s. St., † 1808.
 - b. 3. Augustinus Peter Hald, f. $\frac{6}{11}$ 1808 s. St., Landejendomsbesidder i Arkansas i Nord Amerika.
 ∞ 1, $\frac{20}{9}$ 1833 i Randers Severine Marie Borre, f. $\frac{5}{3}$ 1813, † $\frac{24}{11}$ 1846 (11 B.)
 1. Søren Hald, Landinspecteur i Randers, f. $\frac{5}{1}$ 1835.
 ∞ $\frac{17}{11}$ 1859 Cecilie Marie Budtz, f. $\frac{21}{11}$ 1838. † $\frac{20}{2}$ 1873 s. St.
 - a. Severine Marie Hald, f. $\frac{26}{10}$ 1860.
 - b. Christian Budtz Hald f. $\frac{27}{6}$ 1862.
 - c. Frederikke Elisabeth Hald, f. $\frac{12}{10}$ 1865.

d. Mariane Hald, f. $\frac{10}{1}$ 1873, † d. $\frac{16}{1}$ 1873.

2. Ane Michaeline Hald, f. 1837 † 1841,

3. Laurits Christensen Hald, f. $\frac{26}{7}$ Landmand i Arkansas.

∞

August Peter Hald, f.

4. Hans Chr. Gram Hald, Landmand i Arkansas, f. $\frac{22}{11}$ 1841.

5. Michael Borre Hald, f. 1844 † 1845.

6. August Severin Hald, f. 1846 † 1847.

2, Inger Marie Møller (5 B.)

7. Harald Hald, f.

8. August Hald, f.

9. Anton Hald, f.

10. Mette Kirstine Hald, f.

11. Niels Hald, f.

b. 4. Hans Peter Hald, Distriktslæge, f. $\frac{3}{10}$ 1810.

∞ $\frac{1}{2}$ Helene Margrethe Mattat, f. $\frac{28}{5}$ 1822,

D. af Charles Louis Franciscus Mattat, f. i Grenoble $\frac{12}{1}$ 1791, † $\frac{8}{5}$ 1852. ∞ Charlotte Louise Klæstrup f. $\frac{21}{7}$ 1785 † $\frac{3}{8}$ 1832.

1. Mathea Kirstine Hald, f. $\frac{23}{6}$ 1851.

2. Charlotte Louise Francisca Hald, f. $\frac{6}{4}$ 1853.

∞ $\frac{5}{4}$ 1873 Sigvard Poulin Borre, Læge i Faxe, f. $\frac{27}{3}$ 1846.

a. Mariane Borre, f. $\frac{7}{1}$ 1874.

3. Petrine Marie Hald, f. $\frac{3}{3}$ 1855.

4. Hansine Margrethe Hald, f. $\frac{9}{10}$ 1857.

5. Søren Hansen Hald, f. $\frac{12}{8}$ 1865.

b. 5. Mette Kirstine Hald, f. $\frac{10}{9}$ 1813, ∞ $\frac{3}{11}$ Sognepræst for Gimming og Lem John Daugaard, f. $\frac{3}{3}$ 1810 † $\frac{22}{9}$ 1862.

1. Hans Johnsen Daugaard, f. $\frac{5}{1}$ 1845
† $\frac{3}{6}$ 1846.
2. Hans Nicolai Daugaard f. $\frac{20}{4}$ 1855.
- b. 6. Søren Hald, f. $\frac{30}{1}$ 1816 † $\frac{27}{10}$ 1824.
- b. 7. Abelone Johanne Marie Hald, f. $\frac{26}{6}$ 1818
∞ $\frac{12}{11}$ 1844 Skibscaptain Andreas Poulin
Borre, f. $\frac{18}{12}$ 1815, † 1847.
 1. Sigvard Paulin Borre, Læge i Faxe,
f. $\frac{27}{3}$ 1846.
- b. 8. Inger Jørgine Hald, f. $\frac{15}{2}$ 1820, † $\frac{21}{12}$ 1820.
2. Mariane Hald.
 - ∞ Christian Bierring.
3. Maren Hald.
 - ∞ H. Husum.
4. Karen Hald.
 - ∞ N. Mortensen.
5. Michael Hald.

Bogstavordnet Fortegnelse.

over de i denne Familie indgiftede

Mænd

og

Kvinder.

Baumann. Christ. Heindr.	Anna Maria	Sd. 20.
Ferdin. Raimund. Sd. 4.	Bagger. Anna Marie . .	— 13.
Beringskjold. (Kmrhr.) . .	— — Catharine . .	— 13.
Bjerring Christian.	Bang. Hansine	— 9.
Borre. Andreas Paulin. — 22.	Basse. Mattia	— 14.
— Sigvard Paulin	Borre. Severine Marie . .	— 20.
Bruun. Hans Frandsen	Bruun. Elisab. Cathr. . .	— 12.
Daugaard. Johan	Budtz. Cecilie Marie . .	— 20.
Fleischer, Esajas	Christensen. Abigael . .	— 16.
Frederiksen. Knud Fre-	Drebolt. Marie Augu-	
derik	stine	— 10.
Gamborg. Villads Knud-	— . ?	— 11.
sen	Gjedding. Maren	— 14.
Glaan. Johan Christian — 20.	Grønbech. Anne Marie — 13.	
Hansen. (Guldsmdsvnd.	Gundel. Agnes Eleonore	
i Viborg)	Pouline	— 7.
Hertz. Carl Henr. Vilh. — 8.	Gørlt. Birgitte	— 3.
Husum. H.	Hansen. Lovise	— 18.
Jensen. Julius Nicolaj	— . Mette Kristine . .	— 20.
Kornbeck. Josias	Hartmann. Dorothea . .	— 7.
Lassen. Arild Hansen	Hjort! Jacobine.	— 5.
Lilienskjold. Theodor	Hulegaard. Kirstine . .	— 1.
Tage	Hylling. Birgitte Ca-	
Moldrup. Hieorin. Peter	thrine	— 2.
de	Jacobsen. Emilie Beate — 3.	
Nyboe (i Holstebro)	Lana. Charlotte	— 11.
Nysom. Niels Johnsen	Larsen. Juliane Vilhel-	
Rasmussen. (Forpgr.)	mine	— 7.
Schlotfeld. Philip Mi-	Lilienskjold. Tagea Dor-	
chael	thea Nicoline	— 16.

Spies. Ditlev Christian	— 8.	Lyngby. Emma Andrea	
Sthyr. (Hrølsfgd. i Vi.		Frederikke	— 18.
borg)	— 9.	Mattat. Helene Margrethe	— 21.
Wroblewsky. Otto Bern-		Mortensen. N.	— 22.
hard	— 3.	Munch. Margrethe Ca-	
		thrine	— 3.
		Myhlmann. Margrethe	
		Ottilia	— 2.
		Møller. Inger Marie . .	— 21.
		Mørch. Karen Vilhel-	
		mine	— 16.
		Olsen, Ane Kristine . .	— 8.
		Olkjær. Dorothea	— 9.
		Olkjær. Inger Maria . .	— 8.
		Schrader. Maria Ca-	
		thrine	— 10.
		Schrøder. Juliane Eduar-	
		dine	— 8.
		Smidt. Cathrine Elisa-	
		beth	— 10.
		Steendorph. Apallonia	
		Marie	— 1.
		Thomsen. Louise Marie	— 5.
		(Trappedal) Margrethe	
		Ottilia	— 2.

Skolefterretninger for Skoleaaret 18⁷⁴₇₅

meddelte af Rektoratet

**(med et Tillæg, indeholdende et Forslag af
Rektor H. H. Lefolii).**

Indhold.

I.	Prøver med afsluttende Gyldighed	Sd. 1.
II.	Disciplene	— 11.
III.	Arbejdets Ordning	— 17.
IV.	Aarets Arbejde	— 26.
V.	Understøttelsesmidler	— 44.
VI.	Samlinger	— 51.
VII.	Regnskabsvæsen	— 93.
VIII.	Bygninger og Løsøre	— 95.
IX.	Ministerielle Bestemmelser	— 95.

Tillæg: Et Forslag af Rktr. H. H. Lefolii — 105.

I. Prøver med afsluttende Gyldighed.

a. Afgangsprøve for studerende Disciple.

Ved Skrivelse fra Ministeriet af 22de Maj 1874 meddeltes Rektoratet, at den skriftlige Del af Afgangsprøven for studerende Disciple vilde være at henlægge til Mandagen den 15de, Tirsdagen den 16de og Onsdagen den 17de Juni, hver Dag fra 8 til 12 og fra 4 til 8, samt at Undervisningsinspektøren selv med Professor Steen vilde overvære den mundtlige Del af Prøven, hvorfor denne vilde være at afholde Tirsdag Eftermiddag den 7de, Onsdagen den 8de og Torsdag Formiddag d. 9de Juli, da Prof. Steen vilde være tilstede og censurere i Mathematik og Naturlære, samt Mandagen d. 13de og Tirsdagen d. 14de Juli, da Undervisningsinspektøren vilde være tilstede og censurere i skriftlig og mundtlig Latin samt Historie.

Til Prøven indstillede sig følgende 6 Disciple af Skolens 7de Kl., som alle vare blevne flyttede fra 6te Kl. til 7de Kl. B efter Aarsprøven 1873:

1. Albert Lauritz Undall **Bregendahl**, Søn af afd. Landsoverretsass. Etatsrd. Laur. Nørgaard Bregendahl, optagen i Skolens (gl.) 1ste Klasse d. 23de Avg. 1864, fyldt 18 Aar d. 11te Septbr. 1873;

2. Ulrik Brehmer Fredrik **Fischer**, Søn af Apotheker Sør. Jensen Schmidt Fischer i Viborg, opt. i 1ste Kl. d. 23de Avg. 1864, fyldt 18 Aar d. 12te Januar 1874;

3. Carl Christoph Julius Aschenfeldt **Hansen**, Søn af daværende Sognepræst til Højslev m. fl. Sogne i Fjends Herred, Viborg Amt, Dr. phil. Ptr. Hansen, opt. i 4de stud. Kl. d. 23de Avg. 1869, fyldt 18 Aar d. 29de Juni 1874;

4. Frederik Avgust Hansteen **Langhoff**, Søn af Sognepræst til Højbjerg og Elsborg Sogne i Lysgaard Herred, Viborg Amt, Jul. Frdn. Bierager Langhoff, opt. i 2den Kl. 23de Avg. 1867, fyldt 17 Aar d. 6te Juni 1874;

5. Peter Hannibal Borgen **Nielsen**, Søn af daværende Kaptejn ved 29de Batallion af Fodf., Ptr. Hnbl. Nielsen i Viborg, opt. i 1ste Kl. d. 23de Avg. 1866, fyldt 17 Aar d. 11te April 1874; og

6. Emil Vilhelm **Reisz**, Søn af Amtsfuldm., Kammerass. Adm. Conr. Birger Reisz i Viborg, opt. i 1ste Kl. d. 23de Avg. 1866, fyldt 16 Aar d. 25de Oktbr. 1873.

I Bedømmelsen af de mundtlige og skriftlige Prøver deltog foruden (i Henhold til oven omtalte Ministeriets Skrivelse) Undervisningsinspektøren og Prof. Steen med Skolens Lærere tillige for Hebraiskens Vedkommende daværende Kateket Schousboe.

For de 5 Disciples Vedkommende, som gjennemgik Prøven til Ende, ses Udfaldet af den tilføjede Oversigt A, hvor det Tal, der findes indskudt efter hver enkelts Navn, angiver det Tal Points, vedkommende ved Aarsprøven 1872 havde opnaaet i de 5 Fag, der afsluttedes med daværende 6te Kl.

A. Afgangsprøve for studerende Disciple 1874.

	Dansk Stil.		Latin.		Græsk.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Hovedkarakter.	Points. med	Hebraisk.
	I. Bund. Opgv.	II. Fri Opgv.	skrift- lig.	mundt- lig.								
Fischer. U. B. F. (31 P.)	mg.	mg.	tg.	$\frac{g.}{+1/3}$	$\frac{tg.}{+1/2}$	$\frac{g.}{\div 1/3}$	$\frac{tg.}{\div 1/3}$	$\frac{g.}{\div 1/3}$	$\frac{g.}{\div 1/3}$	Anden Krktr.	39	„
Hansen. C. C. J. A. (39 P.)	$\frac{ug.}{\div 1/3}$	mg.	mg.	mg.	$\frac{ug.}{\div 1/6}$	ug.	$\frac{mg.}{+1/6}$	$\frac{mg.}{+1/2}$	$\frac{mg.}{+1/3}$	Første Krktr.	78	ug.
Langhoff. F. A. H. (33 P.)	$\frac{g.}{+1/3}$	g.	$\frac{tg.}{+1/2}$	g.	g.	$\frac{g.}{+1/2}$	g.	$\frac{mg.}{\div 1/3}$	$\frac{g.}{+1/3}$	Anden Krktr.	55	g.
Nielsen. P. H. B. (35 P.)	$\frac{mg.}{\div 1/3}$	g.	$\frac{g.}{+1/2}$	g.	$\frac{g.}{+1/3}$	ug.	tg.	$\frac{g.}{+1/3}$	$\frac{mg.}{\div 1/3}$	Anden Krktr.	58	„
Reisz. E. V. (34 P.)	$\frac{mg.}{\div 1/3}$	$\frac{mg.}{\div 1/3}$	$\frac{g.}{+1/3}$	$\frac{mg.}{\div 1/6}$	mg.	$\frac{ug.}{\div 1/3}$	$\frac{tg.}{+1/2}$	$\frac{mg.}{\div 1/3}$	$\frac{mg.}{\div 1/3}$	Første Krktr.	66	g.

b. Aarsprøve for 4de Klasse samt Afgangsprøve af højere Grad for Realdisciple.

Ved den oven nævnte Skrivelse fra Ministeriet og en anden af 20de Maj meddeltes Rektoratet, at den skriftlige Del af 4de Klasses Aarsprøve og af Afgangsprøven af højere Grad for Realdisciple vilde være at henlægge til Mandagen d. 15de og Tirsdagen d. 16de Juni, hver Dag fra 8 til 12 og fra 4 til 8; Undervisningsinspektøren og Prof. Steen vilde overvære den mundtlige Del af Realafgangsprøven og derved censurere, den først nævnte i Historie og Fransk eller Tysk, eller, hvis Tiden var knap, alene i Fransk eller Tysk; den sidst nævnte i Mathematik; ved den mundtlige Del af Klassens Aarsprøve vilde de „for Latin og Mathematik føre Kontrollen“; derfor vilde de nævnte Fag være at henlægge til de Dage, i hvilke de kom til at opholde dem ved Skolen i Anledning af Afgangsprøven for studerende Disciple; men for at forhindre Besvær ved Ordningen eller Bebyrdelse for Examinanderne kunde ved Realafgangsprøven et Fag, hvori Examenskommissærerne ikke skulde censurere, „henlægges til helst en forudgaaende eller en efterfølgende Dag“.

De fra Ministeriet sendte Opgaver til den skriftlige Prøve vare

for alle Disciple i 4de Klasse:

til Udarbejdelse i Modersmaalet: Brasilien (Land, Frembringelser, Befolkning).

i Geometri:

1. Siden i en regelmæssig Tolvkant er givn i Længde; Tolvkanten konstrueres.

2. En Sekant og en Tangent til samme Cirkel skære hinanden.

Hvilke Sætninger gjælder der:

- a) om Vinklen imellem dem,
b) om Stykkerne af Linierne,

og hvorledes bevises de?

En Linie AB af given Længde a berøres i sit ene Endepunkt B af en Cirkel. Igjennem det andet Endepunkt A er der trukket en ret Linie AM, som halverer Cirklen. Radien til Berøringspunktet deler Halvcirklen i to Stykker, det ene dobbelt saa stort som det andet. Hvor stor er da Vinklen imellem AM og AB? Hvor stor er Cirkelens Radius, og hvor stort det Stykke af AM, som ligger udenfor Cirklen?

og i Arithmetik: *

1. En Mand bruger 1 Pd. Røgtobak i 5 Dage. Han benytter en Blanding af 4 Pd. til 4 Mk. og 3 Pd. til 3 Mk. Pundet. Hvor meget koster hans Tobaksforbrug om Aaret?

2. Uden Logarithmer beregnes den nøjagtige Værdi af

$$\frac{\sqrt{27} \cdot \sqrt[4]{125} \cdot \sqrt[12]{7 + \frac{1}{6}} \cdot \sqrt[3]{6}}{\sqrt[3]{3 + \frac{2}{5}} \cdot \sqrt[6]{18}}$$

3. At søge Værdierne af x og y i Ligningerne

$$a^x + y = 2a$$

$$(a^{2x})^y = 4a$$

saa vel i Almindelighed som i det specielle Tilfælde, hvor $a = \frac{1}{2}$.

for Realdisciplen

til tysk Stil:

Postindretningen medfører saa mange Behageligheder og er saa nyttig i Forretninger og i Handel, at det synes os vanskeligt at begribe, hvorledes man nogensinde har kunnet undvære den. Og dog er den ikke mange Aarhundreder gammel. I det tyske Rige blev Postvæsenet ordnet i det sextende Aarhundrede af Roger af Thurn und Taxis, en Mand af fornem italiensk Slægt, og Forvaltningen af Posterne i Tyskland blev overdraget hans Familie som et arveligt Embede og Rigslehn. Familien opnaede efterhaanden store Rigdomme og, efter at have kjøbt mange Godser, Fyrsteværdigheden, som den endnu besidder, medens Postvæsenet er gaaet over til de enkelte Sta-

ter. Dog have disse betalt Familien Thurn-Taxis en Erstatning for den Indtægt, som den havde af Postforvaltningen. Familien blomstrer, rig og højt anset, i Bayern og Østerrig. I Danmark blev Postvæsenets Indretning begyndt under Christian den fjerdes Regjering og fortsattes under de to følgende Konger.

og for de studerende Disciple
til latinsk Stil:

Cyrus undertvang¹⁾, efter at have overvundet Kroesus, de Grækere, der boede i Asien; men den første af Persernes Konger, der paaførte Grækerne Krig i Evropa, var Darius Hystaspes' Søn. Han sendte en Hær til Søs²⁾ til Attika; men denne Hær blev overvundet af Athenienserne under Miltiades' Anførsel ved Marathon. Ti Aar efter drog Xerxes med en stor Flaade og en umaadelig³⁾ Hær til Grækenland; men hvilken Skjæbne denne Hær og Flaade havde, vide I. Flaaden blev ødelagt af Grækerne ved Salamis, og Æren for dette Slag tilkom⁴⁾ fremfor alle Themistokles; Xerxes vendte, forskrækket ved dette Nederlag⁵⁾, tilbage til Asien. Det næste Aar blev Mardonius, hvem Xerxes havde efterladt i Evropa med en Del af Hæren, overvundet ved Platææ af de forenede Grækere, hvilke Pausanias anførte⁶⁾. Det er bekjendt, at begge Anførere, Themistokles og Pausanias, siden havde en sørgelig Ende. Pausanias blev anklaget og dræbt i Sparta; Themistokles blev forvist⁷⁾ fra Athen og flygtede, da Athenienserne forfulgte ham, til Perserne, hos hvem han siges at have dræbt sig selv. Hvo undrer sig ikke her over Lykkens Omskiftelighed⁸⁾?

1) *subigere*. 2) *o*: paa Skibe. 3) *immensus*. 4) *deberi*, skyldes, tilkommer. 5) *clades*. 6) *præesse*. 7) *ejicere*, 8) *varietas*.

Efter Anmodning fra Rektoratet deltog begge Examenskommissærerne i Censuren over hele Klassen i de Fag, hvori de havde bestemt at censurere Realafdelingen.

Prøvens Udfald ses af den tilføjede Oversigt B.

Den bestodes altsaa af den eneste Realdiscipel, der var i Klassen, nemlig

Christian Marius Hillebert **Olesen**, Søn af Proprietær Iver Olesen til Gudumkloster Hovedgrd. i

B. Aarsprøve for 4de Klasse 1874.

	Ret-ning.	Dansk Stil.	Tysk. Real. tillige skriftlig.	Fransk.	Engelsk.	Latin skr. og mndtl.	Græsk.	Historie.	Geografi.	Arithmetik skr. og mndtl.	Geometri skr. og mndtl.	Naturhist.	Naturlære.	Udfald	i Points.	i afsluttede Fag.
Caroc. Johannes.	Studer. math.-naturv.	mg?	mg.	mg.	„	tg+	„	mg.	g+	mg?	g+	mg.	mg?	Bestaaet.	63	25
Carstensen. Ptr. Michl. Johannes Vo-gelius.	Studer. hist.-sprog.	g+	mg.	mg.	„	tg.	g?	ug?	mg?	tg.	tg.	g+	„	Bestaaet.	47	21
Koch. Ptr. Gabriel.	Studer. hist.-sprog.	mg.	ug?	mg?	„	mg.	g+	mg+	ug?	mg.	g.	mg.	„	Bestaaet.	75	34
Møller. Thomas Chrst.	Studer. math.-naturv.	mg.	mg+	mg+	„	mg?	„	mg.	mg+	mg?	mg.	ug.	ug?	Bestaaet.	78	35
Olesen. Chrst. Mar. Hillebert.	Realist.	tg+	mdl.	g?	g.	„	„	g.	mg?	tg+	g?	g+	g?	Bestaaet.	36	„
Petersen. Niels Ptr.	Studer. hist.-sprog.	mg?	mg?	g+	„	tg+	mg?	mg?	mg.	tg?	mdl+	g+	„	Bestaaet.	42	13
Schaltz. Jakob Heinr. Vlh.	Studer. hist.-sprog.	g+	mg+	mg+	„	tg+	mg.	g?	g+	tg.	mdl.	tg+	„	Bestaaet.	38	9

Gudum Sogn, Skodborg Hrd., Ringkjøbing Amt, optagen i Skolens (gl.) 2den Klasse d. 23de Avg. 1869, fyldt 16 Aar d. 11te September 1873.

Ogsaa de øvrige 6 Disciple i Klassen opnaaede det Tal Points (33), der er sat som Betingelse for, at de kunne faa Rettigheder som havende bestaaet Realafgangsprøven af højere Grad; men iblandt disse 6 var der to, der i de afsluttede Fag (for studerende Disciple af historisk-sproglig Retning: Naturhistorie, Geografi, Arithmetik, Geometri og Tysk) ikke opnaaede det Tal Points (15), der er sat som Betingelse for Opflyttelse i 5te Klasse. Den ene af disse to og desuden en af de andre have siden bestemt sig for at ophøre med deres Skolegang og lade sig nøje med de ved den bestaaede Prøve vundne Rettigheder; disse to ere

Thomas Christian **Møller**, Søn af Proprietær Jacob Christian Møller til Vejbjerggaard i Resen Sogn, Skodborg Hrd., Ringkjøbing Amt, optagen i Skolens 2den Klasse d. 1ste April 1870, fyldt 16 Aar d. 22de April 1874; — som nu uddanner sig i Landvæsenet;

og Niels Peter **Petersen**, Søn af Malermester i Viborg Jacob Petersen, optagen i 1ste Klasse d. 24de Avg. 1868, fyldt 17 Aar den 15de Decbr. 1873; — som senere har begyndt at forberede sig til juridisk Examen for ustuderede.

c. Latinprøve for Farmaceuter

er i Henhold til Cirkulære fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 24de Juni 1870 bleven afholdt d. 27de Avgust 1874 med Discipel Henning Andreas Christensen fra Apotheket i Holstebro og d. 23de Marts 1875 med Dsc. Lauritz Johan Leonhard Gul-

lachsen fra Apotheket i Ringkjøbing, som begge opgave som læst Forchhammers Læsebog, og den først nævnte tillige af Evtrops *brevarium historiae Romanæ* 1ste og 2den Bog samt 3die Bogs 11 første Kapitler, den sidst nævnte samtlige tre første Bøger af dette Værk. Ved begge Lejligheder udførtes Overhørelsen af Rektor Lefolii med Tilkaldelse af Adjunkt og Lærer i Latin ved Skolen Chr. Ramsgaard som Meddommer; og af Examinanderne tilkjendtes den første Karakteren godt, den anden meget godt, saa at begge erklæredes for at have bestaaet Prøven.

Tillæg.

- a. Siden Rektorskiftet 1866 er Halvaarsprøven altid bleven afholdt omtrent i den første Uge af Februar Maaned, den har med ganske enkelte Undtagelser hvert Aar omfattet alle Fag og været baade mundtlig og skriftlig, Skolens Lærere have besørget Censuren ved den mundtlige Prøve og i Mathematik tillige ved den skriftlige, og Rektoren har i Forening med Fagets Lærere bedømt de øvrige skriftlige Prøver. I Aar blev denne Prøve afholdt i den sidste Uge af December og til forskjellige Tider i Januar Maaned, uden at den voldte nogen fuldstændig Afbrydelse af den daglige Undervisning; den skriftlige Prøve omfattede alle vedkommende Fag, den mundtlige kun enkelte i hver Klasse, nemlig Latin i samtlige studerende Klasser eller Klasseafdelinger, Græsk i 5te Kl. og i den hist.-sproglige Afdeling

af 4de Klasse, Naturlære i 6te og 5te Kl., og Matematik i samtlige andre Klasser. I Matematik bedømtes Prøverne af Skolens to Lærere i Faget; ellers deltog Rektoren med vedkommende Faglærer i Bedømmelsen af alle de andre Prøver, hvorved han ikke selv som Lærer udførte Overhørelsen. En fra Ministeriet til Prøve sendt fransk Stilopgave blev ikke brugt ved den egentlige Halvaarsprøve i December Maaned men er siden bleven skreven som Extemporalstil paa Skolen af samtlige 3 Disciple i 6te Klasse, hvorved der faldt Karaktererne mg?, g. og tg. Ellers blev de ved Prøven faldne Karakterer regnede sammen med Hovedkarakteren for den Maaned, hvori hver enkelt Prøve holdtes, saaledes at Hovedkarakteren i vedkommende Fag sammensattes af tre Karakterer, nemlig den maanedlige Hovedkarakter, Faglærerens og Meddommerens Karakter for Prøven.

- b.** Optagelsesprøven afholdtes Mandagen d. 6te Juli; da der imellem de til 1ste Klasse indmeldte Disciple var flere, som kom fra den Forberedelsesskole, der holdes i Gang af nogle af Skolens Lærere, foretoges den med alle dem, der var indmeldte til Kathedralskolens 1ste Klasse saaledes, at Bedømmelsen udførtes af 2 af Skolens Lærere.
-

II. Disciplene.

Da Meddelelsen i forrige Aars Indbydelsesskrift sluttedes, d. 15de Maj 1874, talte Skolen 51 Disciple, hvis Fordeling efter Fag og Retning kunde ses af en i Indbydelsesskriftet meddelt Oversigt. Før Skoleaarets Slutning udtraadte af Skolens 1ste Klasse Ulrich Viberg, som skulde i Virksomhed ved Handelen, og Knud Søeborg, som antoges ikke at egne sig til at kunne høste Frugt af Skolens Undervisning. Efter overstaaet Afgangsprøve afgik fra 7de Kl. de tidligere omtalte fem studerende Disciple, og fra 4de Kl. de ligeledes tidligere omtalte 3 Disciple. Fremdeles udtraadte efter Prøvens Slutning af 7de Kl. Albert Laur. Und. Bregendahl, for at han i Kjøbenhavn ved privat Vejledning kunde forberede sig til atter i Aar at underkaste sig Afgangsprøven, og af 5te Kl. Johannes Caroc, som siden er bleven optagen i Metropolitanskolen for der at gennemgaa 5te og 6te Kl. i matematisk-naturvidenskabelig Retning. Endelig udmeldtes før det ny Skoleaars Begyndelse af 3die Kl. L. G. Willesen, som siden er bleven optagen i den private Realskole i Randers.

Saaledes gik Skolen ind i det ny Skoleaar med 38 af sine gamle Disciple; til samme Tid optoges 11 ny, hvoriblandt 1, nemlig Fredrik Vilhelm Greibe, Søn af daværende Adjunkt ved Skolen. Aug. Carl Greibe, tidligere havde været i Skolen men d. 5te April 1873 var udtraadt af den gamle 4de Klasse; nu optoges han i ny 4de Klasses Realafdeling; af de andre optoges 2 i 2den Kl., Resten i 1ste; og Skolen begyndte saaledes det ny Aar med 49 Disciple.

Ved Enden af December Maaned udtraadte af 2den Kl.'s Realafdeling Frdr. Vlh. Riegels, for at han i Hjemmet kunde faa den Undervisning, han endnu trængte til, før han ved sin Konfirmation ved Paasketid skulde i Lære i sit Fag. Ved Enden af Marts Maaned d. A. udtraadte af 3die Klases math.-naturvidenskabelige Afdeling Otto A. Sandberg, som skulde i Lære paa Byens Apothek, og af 4de Kl.'s Realafdeling den oven nævnte Fr. Vlh. Greibe, som skulde paa et Handelskontor i Hamborg. Derimod har Skolen midt i November Maaned i 1ste Kl.'s stud. Afdeling optaget 1 ny Discipel, som overførtes til den fra Nykjøbing Kathedralskole. Og den taller saaledes nu d. 21de Maj 1875 47 Disciple, hvis Fordeling efter Fag og Retning ses af nedenstaaende Oversigt.

Klasse.	Studerende			Real-disciple.	I alt.
	hist.-spr.	math.-nat.	tilsammen.		
6	3	”	3	”	3
5	2	”	2	”	2
4	6	”	6	2	8
3	8	1	9	1	10
2	”	”	7	5	12
1	”	”	7	5	12
I alt	19	1	34	13	47

Ligesom Disciplene i Aarets Løb i de blandede Klasser i de Timer, hvori hele Klassen har været samlet, har siddet imellem hinanden efter den Hovedkarakter, de havde opnaaet ved den sidste Sammentælling, uden Hensyn til, om de har været Real-

disciple eller studerende, af historisk-sproglig eller af matematisk-naturvidenskabelig Retning, saaledes stilles de ogsaa i efterfølgende Oversigt mellem hinanden efter Bogstavorden; Retningen angives ved enhver ved Tilføjelse af Mærkerne *hist.-spr.*, *math.-nat.*, *std.* og *Rl.*; ved alle angives Faderens Navn og Stilling, ved de ny optagne (efter Ministeriets Forskrift i Rundskrivelse af 9de Avg. 1871) tillige enhvers Fødselsdag og Fødselsaar.

6te Klasse.

1. Hammershøy. Andreas (Skolelr. T. H. i Viborg).
2. Koefoed. N. Richrd. (Jærnstøber H. K. i Viborg).
3. Mynster. Jak. P. J. (afd. Sgnpr. P. G. M., — Plejefader Sgnpr. Kuhlmann til Borbjerg Sgn. i Hjerm Hrd., Ringkbnng. Amt).

5te Klasse.

1. Carstensen. P. M. Johns. V. (Postmstr. Kmrrd. C. E. C. i Holstebro).
2. Koch. P. Gabriel (Sgnpr. C. F. K. til Vejrum Sgn. i Hjerm Hrd., Ringkbnng. Amt).

4de Klasse.

1. Andersen. A. Kristian (Møller G. A. i Jøbjerg Sgn., Nørre Hrd., Viborg Amt). — *hist.-sprgl.*
2. Faber. Johannes H. (Borgmstr. og Byfgd. C. G. G. F. i Viborg). — *hist.-sprgl.*
3. Nyrop. Chrstph. Camillus (Distriktslg. J. E. N. i Nykbnng. paa Mors). — *hist.-sprgl.*
4. Olesen. Christen (Prptr. J. O. til Gudumkloster Hvdgrd. i Gudum Sgn., Skodborg Hrd., Ringkjøbing Amt). — *Rl.*
5. Schaltz. Jacob H. V. (Kbm. C. S. i Viborg). — *hist.-sprgl.*

6. Wium. Carl V. G. (Kbmd. V. P. W. i Holstebro).
— *hist.-sprgl.*
7. Worm. Vldmr. (Sgnpr. R. T. W. til Gudum og
Fabjerg Sgn. i Skodborg Hrd., Ringkbnng. Amt).
— *hist.-sprgl.*
8. Ziebe. Alfr. V. E. (Bogholder L. V. Z. ved
Straffeanst. i Vbrg.). — *Rl.*

3die Klasse.

1. Berggreen. Johns. C. Andr. (Sgnpr. G. G. W.
B. til Nørre-Nisum Sgn., Skodborg Herred,
Ringkbnng. Amt). — *hist.-sprgl.*
2. Damsgaard. Søren (Skolelr. N. S. D. i Vinders-
lev, Lysgaard Hrd., Vbrg. Amt). — *hist.-sprgl.*
3. Feddersen. Peter (Adj. ved Kthdrlsk. A. F. F.
i Vbrg.). — *hist.-sprgl.*
4. Jansen. Hans B. (Herredsfgd. N. P. J. i Vester-
vig, Refs Hrd., Thisted Amt, Aalborg St.). —
hist.-sprgl.
5. Jørgensen. Mrk. C. (Prptr. H. J. til Tangsgaard
i Gudum Sogn, Skodborg Hrd., Ringkbnng.
Amt). — *Rl.*
6. Kjær. J. Ant. (Prptr. S. C. C. K. til Baadsgaard
i Krejbjerg Sgn., Rødding Hrd., Vbrg. Amt).
— *math.-nat.*
7. Koch. Carl Fr., Broder til Nr. 2 i 5te Kl. —
hist.-sprgl.
8. Lehn. Conr. L. L. (Sgnpr. C. F. E. L. til Vren-
sted og Tise Sgn. i Børglum Hrd., Hjørring
Amt). — *hist.-sprgl.*
9. Lorentzen. Crl. (Dyrlg. V. L. i Vbrg.). — *hist.-
sprgl.*
10. Seydevitz. C. Christian P. (Byfgd. Knclrd. J. C.
H. S. i Nykbnng. paa Mors). — *hist.-sprgl.*

2den Klasse.

1. Bie. Jac. A. (Agent H. J. A. B. i Hobro). — *Rl.*
2. Bugge. Thomas, født d. 13de Decbr. 1860 (Sgnpr. G. N. B. til Ryde [og Hanbjerg] Sgn. i Ginding [og Hjerm] Hrd., Rngkbnng. Amt). — *std.*
3. Elsass. Hrd. (Kommissionær M. E. i Vbrg. — *Rl.*
4. Gjerding. H. C. A. Jul. (Ltnt. O. J. F. G.; Plejefader Kæmner Reimer i Vbrg.). — *std.*
5. Morville. P. Grg. C. (Landsoverretsprkrtr. G. M. i Vbrg.) — *std.*
6. Mynster. P. Grg., Broder til Nr. 3 i 6te Kl. (Plejefader Sgnpr. Raaschou til Bjerring og Mammen Sgn., Middelsom Hrd., Vbrg. Amt). — *std.*
7. Nielsen. Lrs. Fisker (Skolelr. Chr. N. i Tapdrup, Nørlyng Hrd., Vbrg. Amt). — *Rl.*
8. Plesner. Julianus Hastrup, født d. 24de Septbr. 1859 (Sgnpr. J. F. P. til Vedersø Sgn., Hind Hrd., Rngkbnng. Amt). — *std.*
9. Preisler. Fr. C. (Kbmud. G. D. P. i Vbrg.). — *Rl.*
10. Schmidt. F. E. (Landsoverretsass. Justrd. J. L. S. i Vbrg.). — *Rl.*
11. Sørensen. Soph. Cl. (Læderhndlr. C. S. i Vbrg.). — *std.*
12. Ulrich. Fr. C. (Vejinsp. F. R. V. U. i Vbrg. — *std.*

Iste Klasse.

1. Bramhelft. Georg Henrik Christian Andreas, født d. 14de Decbr. 1861 (afd. Fuldmægtig V. B., Plejefader Oberst B. ved 8de Btll. i Vbrg.). — *Rl.*
2. Bruun. Peter Daniel, født d. 30te Decbr. 1862 (Møllejejer C. A. R. B. paa Søndermølle i Nørlyng Hrd., Vbrg. Amt, ved Vbrg.). — *Rl.*

3. Christensen. Peter Hans Jacob Gleerup, født d. 9de Marts 1862 (Kbmnd. H. C. i Vbrg.). — *std.*
4. Faber. Chr., Broder til Nr. 2 i 4de Kl. — *std.*
5. Freiesleben. Ivar Christian August Markus v., født d. 13de Maj 1863 (Toldforvalter P. C. v. F. i Vbrg.). — *std.*
6. Freiesleben. Johannes Herman Ferdinand Frederik v., født d. 1ste Marts 1861, ældre Broder til foran nævnte. — *Rl.*
7. Gjerløff. Conrad Thomas Bruhn, født d. 11te April 1871 (Sgnpr. L. T. G. til Ulvborg og Raastd. Sgn. i Ulvborg Hrd., Rngkbng. Amt). — *Rl.*
8. Hansen. Fredrik Markus Alfred, født d. 21de Avg. 1862 (Overspillemand J. V. H. ved 8de Btl. af Fodf. i Vbrg.). — *Rl.*
9. Hjardemaal. Lvrds. (Kbmnd. J. P. C. H. i Vbrg.). — *std.*
10. Schmidt. Poul Christian, født d. 9de Oktbr. 1862, Broder til Nr. 10 i 2den Kl. — *std.*
11. Stein. Vlh. Mart. (Tømmerm. J. P. S. i Vbrg.). — *Rl.*
12. Wolf. Carl Peter Eli, født d. 2den Juni 1863 (Amtsforvalter E. P. V. W. i Vbrg.), overført fra Nykjøbing Kathedralsk. — *std.*

For flere Disciples Vedkommende er Undervisningen i Aarets Løb blevet forstyrret ved en Skarlagenssmitte, hvoraf i alt 8 af Skolens Disciple have været angrebne, og af en Meslingesmitte, som hidtil har holdt 7 Disciple borte fra Skolen i længere Tid.

III. Arbejdets Ordning.

Skoleaaret 18⁷⁴/₇₅ er det første, hvori den ved Loven af 1ste April 1871 og ved den kgl. Anordning af 5te Avg. s. A. omordnede „Undervisning i de lærde Skoler i Danmark“ for Viborg Kathedralskoles Vedkommende har været gennemført saa vidt, som det for Tiden vil kunne lade sig gjøre ved denne Skole. Den har i sine 4 nederste Klasser undervist saavel studerende som Realdisciple og i 3die og 4de Klasse givet studerende Undervisning baade i historisk-sproglig og i mathematisk-naturvidenskabelig Retning, men i 5te og 6te Kl. kun i historisk-sproglig. Det er alt i forrige Aars Indbydelsesskrift meddelt, at denne fuldstændige Gjennemførelse af den omordnede Undervisningsplan vilde gjøre det uundgaaeligt, at der maatte foretages Forandring i Skolens Lærerbesætning. Under 20de Juni f. A. blev Adjunkt C. P. L. Dohn i Naade og med Pension entlediget fra 15de August s. A. at regne. Derimod opsloges den 25de Juni en Lærerpost som ledig ved Skolen med Mathematik som Hovedfag, med Tilføjende, at „det vilde være meget ønskeligt, om de, der maatte melde sig, tillige kunde undervise i Engelsk samt i Skrivning og Tegning“. Men den saaledes forberedte Forandring blev langt fra ikke den eneste, Skoleaaret 18⁷⁴/₇₅ kom til at volde i Lærerbesætningen ved Viborg Kathedralskole. Under 6te Juli indsendtes en Ansøgning fra Ovr. Prof. A. S. Wesenberg om, at han maatte blive entlediget fra sin Stilling ved Skolen. Efter hans Hustrus Død i Marts Maaned 1873 havde Forhold, der ikke lod sig ændre, gjort det uundgaaeligt,

at han i sin høje Alder maatte leve saa godt som ganske ene; og et langvarigt Anfald af en ældre Sygdom, som nu truede med efter kortere eller længere Mellemrum atter at ville komme igjen, havde i For sommeren 1874 bragt ham til at føle, hvor svært et ensomt Liv under saadanne Forhold kunde falde, og hvor vanskeligt det kunde blive ham at fyldestgøre de Krav, han selv maatte stille til sin Arbejdskraft. Derved bevægedes han til nu, da han havde fyldt sit 70de Aar, at benytte den Ret, Loven gav ham til at søge sig fritagen fra sin Embedsgjerning. Under 31te Juli blev han i Naade og med Pension entlediget fra 15de Avgust at regne. I samfulde 55 Aar havde han været umiddelbart knyttet til Viborg Kathedralskole, først i 8 Aar fra 1814 til 22 som Discipel og dernæst fra 1827 som Lærer. De mange, der i disse 47 Aar har nydt hans livfulde og grundige Undervisning, vil bedst kunne skatte, hvor meget de og Skolen har ham at takke for. Ved sit videnskabelige Arbejde har han sørget for, at hans Navn sent vil gaa ad Glemme i den Videnskabs Aarbøger, som hans Skarpsindighed har ydet værdifuld Tjeneste. Men der er eu langt større Kreds af Mænd, der gjemme og endnu i lang Tid vil gjemme Mindet om den aandelige Livlighed, der besjælede hans Undervisning og Samtalen med ham. Allerede før hans Entledigelse havde Ministeriet under 23de Juli opslaaet en Lærerpost som ledig ved Skolen med de gamle Sprog som Hovedfag. Under 14de Avgust konstitueredes dernæst hidtilværende Lærer ved Folkehøjskolen paa Hindholm Johan Gustav Møller som Lærer ved Skolen. Denne Mand havde i Juni Maaned 1865 bestaaet Skolelærerexamen med Hovedkarakteren Meget duelig. Senere havde han i 21½ Aar af Ministeriet

for Kirke- og Undervisningsvæsenet erholdt Stipendium til at gennemgaa det i Aaret 1856 i Kjøbenhavn indrettede „Kursus til videre Uddannelse af begavede Seminarister“. Ved den offentlige Examen, han derefter havde maattet underkaste sig, havde han i Januar 1871 faaet Hovedkarakteren meget godt. Hans Hovedfag havde været Matematik og Naturvidenskaberne, navnlig Naturlære; desuden hørte baade Tegning og Skrivning, Oldnordisk og Engelsk til de Fag, han havde faaet en særlig Uddannelse i. Her ved Skolen skulde han strax overtage Undervisningen i Matematik i 1ste og 3die Kl., Skrivning og Tegning med alle vedkommende Klasser og Engelsk med 1ste Klasse; men som Forholdene føjede sig i Aarets Løb, kom han til at gjøre god Tjeneste ved sin Kundskab ogsaa i andre Retninger. — Dernæst konstituerede Ministeriet under 19de Avgust den filologiske Kandidat Victor Thomas Joachim Kieler som Lærer ved Skolen. Han skulde strax overtage Græsk i 5te, 4de og 3die Kl., og Latin i 3die; men ogsaa om ham gjælder det, at Skolen snart kom til at høste god Frugt af hans Indsigt og Lærerdygtighed i andre Retninger.

Saaledes var ved det ny Skoleaars Begyndelse rigtig nok samtlige Lærerpuster ved Skolen besatte. Alligevel savnedes 3 af dens 9 Lærere, da dens Arbejde atter blev sat i Gang. De to ny Lærere havde endnu ikke givet Møde; Hr. Møller tiltraadte først sin Virksomhed d. 27de Avgust, Hr. Kieler først d. 1ste September; og endelig kom Adj. Petersen, hvem Ministeriet under 5te Avgust havde bevilget „Orlov fra 17de s. M. i Løbet af indtil 3 Uger for at tilendebringe en Badekur i Norge“, igjen tilstede, saa at han kunde begynde sit Arbejde paa Skolen d. 7de

September. Imidlertid havde Adj. Feddersen søgt og fik under 8de September „bevilget Fritagelse for hans Skolegjerning for at foretage en Rejse til Sverig i videnskabeligt Øjemed i Tidsrummet fra d. 18de September til Mandagen d. 5te Oktober“. Da han kom tilbage, var der paa anden Maade kommet en Forstyrrelse i Skolens Arbejde, som først efter flere Maaneders Forløb vilde blive hævet igjen. I Slutningen af August Maaned havde Adjunkt Greibe maattet forsømme Skolen nogle Dage paa Grund af Sygdom; og efter at han igjen havde taget fat paa sin Gjerning, varede det kun kort, før Sygdommen atter hindrede hans Virksomhed. Det var en Aarehindebetændelse, der nødte ham til at holde Sengen. Alligevel blev han endnu en Tidlang ved at besørge en Del af sine Timer, i det han modtog Disciplene hjemme hos sig. Men den 1ste Oktober maatte han for første Gang sige sig helt fra den. Paa Sygelejet modtog han Tiddenden om, at han under 25de September var bleven allernaadigst beskikket til Overlærer ved Skolen. Men den 19de Oktober døde han. Skolen tabte i ham en Lærer, der i 20 Aar trolig og samvittighedsfuldt havde brugt sine Kræfter i dens Tjeneste; og vi hans Medlærere en Mand, hvis venlige og sindige Væsen gjorde godt imellem os, og hvis mangesidige Kundskaber tit havde været vor Tilflugt og ydet os en paalidelig Hjælp. Nu han blev kaldt bort fra sin Gjerning, var denne netop bleven ordnet saaledes, som den vistnok laa bedst for hans Kræfter og særlige Evner. Han havde i Aar faaet Dansk, Oldnordisk, Fransk og Engelsk i begge de øverste Klasser, desuden Græsk i 6te og Engelsk i 4de Kl. Disse Timer skulde nu besørges ved Vikariat. Med Ministeriets Minde var et saadant alt ordnet under

Ovrlr. Greibes Sygdom; og dette blev nu ved at gjælde, saa at i 6te og 5te Kl. Rektor Lefolii besørgede den danske Undervisning, Ovrlr. Bahnson den franske, knst. Lærer Møller den engelske og knst. Lærer Kie-ler den oldnordiske, den sidst nævnte tillige Græsk i 6te og Lærer Møller Engelsk i 4de Kl. Først under 12te Januar 1875 blev hidtilværende Adjunkt ved Rønne højere Realskole Dr. phil. Johannes Peter Bang beskikket til Overlærer ved Skolen, og d. 11te Februar tiltraadte han sin Virksomhed og overtog de ham tiltænkte Fag Oldnordisk og Fransk i 6te og 5te Klasse og Græsk i 6te og 4de. Alligevel var Skolens Arbejde ikke dermed kommet i fast og rolig Gang. I det Lr. Møller foruden sit Hovedfag Mathe-matik og Engelsk tillige havde overtaget Undervis-ningen i Tegning og Skrivning i alle vedkommende Klasser, var Timelærer Ltnt. Gjerdings Arbejde ved Skolen blevet indskrænket til Undervisningen i Gym-nastik og Riffelskydning. Da han ikke havde eller let kunde faa andet Erhverv her i Byen, var det let at se, at han maatte søge snarest mulig andensteds at komme til et Arbejde, der kunde skaffe ham og hans Familie Brødet. Under 1ste Marts indgav han en Ansøgning til Ministeriet, om at der maatte til-staa ham Orlov fra sin Gjerning ved Skolen paa 3 Maaneder fra 15de Marts at regne, for at han derved kunde blive sat i Stand til at modtage et Arbejde under Overbaneingeniøren i Aarhus, som var blevet ham tilbudt for det nævnte Tidsrum. De 14 Dage forløb, uden at der kom nogen Afgjørelse; og da Ltnt. Gjerdings og hans Families Fremtids Stil-ling maatte antages at være afhængig af, at han overtog det Arbejde, der var blevet ham tilbudt, maatte Rektoratet paa eget Ansvar tilstaa ham den

attraaede Orlov, hvorhos det, som Følge af Bestemmelsen i § 31 af Forordningen af 7de November 1809, meddeltes ham, at han maatte betragte sit Forhold til Skolen som hævet fra den Tid af, da den ham tilstaaede Orlov vilde udløbe. Denne Ordning af Forholdet havde Rektoratet bragt i Forslag i en Skrivelse til Ministeriet af 1ste Marts, hvori det tillige var indstillet, at Undervisningen i Gymnastik og Rifelskydning efter Ltnt. Gjerdings Fratræden maatte blive overdragen Adjunkt Petersen, som er Løjtnant i Hæren, imod at han saa afgav Undervisningen i Naturlære i 3die og 4de Klasse til konstitueret Lærer Møller. Den sattes nu i Værk fra d. 15de Marts; og ved Skrivelse af 1ste April gav Ministeriet sit Bifald til den. — Efter dette Tidspunkt har der endnu været en Forstyrrelse i Skolens Arbejde, i det Ovrlr. Baug søgte og ved Skr. fra Ministeriet af 15de April fik „14 Dages Orlov fra 21de Marts at regne for at afhente sin Familie fra Bornholm og ordne sine Forhold i Rønne“.

Endnu bliver der at mærke, at Rektoratet i det efter de gjældende Bestemmelser under 15de Juli f. A. indgivne Forslag til Fag- og Timefordeling for Skoleaaret 1874/75, ligesom det havde været Tilfældet i det nærmest forudgaaende Skoleaar, i 3die Klasse havde henlagt 6 Timer ugentlig til Latin, 2 til Naturhistorie og 2 til Geografi. Men i Skr. af 5te Avgust knyttede Ministeriet til Godkjendelsen af Forslaget den Bemærkning, „at ingen Skole har et saa lavt Timetal i Latin i de lavere Klasser (6—7—6), og at det maa anses særdeles ønskeligt, at den ny Lærer, som skal have Latin i 3die Klasse, faar 7 Timer“. Efter herved foranlediget nærmere Indstilling fra Rektoratet ordnedes Sagen saaledes, at der til Latin hen-

lagdes 7 Timer og til Naturhistorie og Geografi tilsammen 3 Timer ugentlig.

Efter at de ovenfor meddelte Omlægninger af Undervisningsfagene vare foretagne, har Skolens Arbejde siden 15de Marts været fordelt mellem dens Lærere paa følgende Maade:

Rektor Lefolii: Dansk i 1ste, 3die, 5te og 6te Kl., Latin i 6te og 7de Kl. . .	18	Timer.
Ovrlr. Bahnson: Religion i 1ste, 2den og 3die Kl., Tysk i 1ste og 2den Kl., og Fransk i 1ste, 2den, 3die og 4de Kl. . .	22	—
Ovrlr. Dr. Bang: Græsk i 4de og 6te Kl., Fransk og Oldnordisk i 5te og 6te Kl. . .	21	—
Adj. Feddersen: Geografi og Naturhistorie i 1ste, 2den, 3die og 4de Kl., Engelsk i 2den og 3die Kl.	22	—
Adj. Ramsgaard: Latin i 1ste og 4de Kl., Dansk i 2den Kl., Tysk i 3die, 4de og 6te Kl.	25	—
Adj. Heise: Dansk i 4de Kl., Latin i 2den Kl. og Historie i alle Skolens Klasser . . .	23	—
Adj. Petersen: Matematik i 2den og 4de Kl., Naturlære i 5te og 6te Kl., Gymnastik og Svømning med alle Skolens Kl. (desuden Riffelskydning med 4de Kl.'s Realafdeling, 5te og 6te Kl.) . . .	31	—
Konst. Lr. Møller: Matematik i 1ste og 3die Kl., Naturlære i 3die og 4de Kl., Engelsk i 1ste Kl., Skrivning og Tegning i alle vedkommende Kl.	26	—
Konst. Lr. Kieler: Græsk i 3die og 5te Kl., Latin i 3die Kl. og Engelsk i 4de 5te og 6te Kl.	25	—

Organist Amberg: Sang med hele Skolen 5 Timer.

Lærertimer i alt 218

Ved den saaledes meddelte Fordeling af Skolens Undervisningsfag mellem Lærerne bliver imidlertid at mærke, at Undervisningen i uorganisk Kemi med Ministeriets Tilladelse (meddelt i Skr. af 29de Juli 1872) er bleven besørget af Adjunkt Feddersen ved hans Undervisning i Naturhistorie.

Hvor stort et Timetal hvert Fag har haft i hver Klasse, ses af nedenstaaende Oversigt.

I de Timer, hvis Tal er sat i (), have vedkommende Disciple nydt Undervisning i Faget sammen med andre Klasser; men naar i 6te Kl. de to Timer Tysk ere satte i [], da betegnes derved, at den Discipel, der har nydt Undervisning i Tysk i disse to Timer, alligevel ikke har haft mer end 36 Timer ugentlig, da han ikke har læst Engelsk.

Til Understøttelse for Læreren har ved Undervisningen i Gymnastik og Svømning været antaget den militære Gymnastiklærer, Sergent ved 6te Btl. af Fodfolket Honoré, som altsaa har haft 12 Timer ugentlig; og ved Øvelserne i Riffelskydning Sergent Hennings, som i Regnskabsaaet 1873—74 ialt har haft 45 Timer.

	1		2		3			4			5	6	I alt Lærer- timer.						
	st.	Rl.	st.	Rl.	hst.	nth.	Rl.	hst.	nth.	Rl.	.								
Dansk	3		3		3	1		2	1		2		15						
Oldnordisk	"		"		"			"			2	2	4						
Latin	6	"	7	"	7		"	8		"	1	8	37						
Græsk	"		"		5		"	5		"	6	6	22						
Tysk	2	1	2	1	2	1		2	1		"	[2]	14						
Fransk	3		3		2			2			3	3	16						
Engelsk	"	3	"	4	"	3		"	3		2	2	17						
Religion	2		2		2			"			"		6						
Historie	2		2		2			2	1		3	1	13						
Geografi	2		2		3			2			"		15						
Naturhistorie	2		2					2		"				"					
Mathematik	6		6		4	2		5	2		"		25						
Naturlære	"		"		"	2		"	2		3	3	10						
Skrivning	2		1		"		(1)	"		1 (1)	"		3						
Frihaandstegning	"	1(1)	"	1(1)	"		1(1)	"		(1)	"		4						
Sang	2		2		2			2			2		5						
Gymnastik	4		4		4			4			4		12						
I alt ugntl. Timer	6.	30.	6.		5.	7.	24.	5.	7.		5.	8.	23.	5.	8.	17.	19.	17.	213.

IV. Aarets Arbejde.

(Beretningen sluttet d. 31te Maj.)

Rektoratets Indstilling om Forandringer i de ved Skolens Undervisning benyttede Lære- og Læsebøger bifaldtes af Ministeriet, i det dette ved Skr. af 5te Avgust f. A. tillod, at Lefoliis „Fortællinger og Sagaer til Læsning for Børn, 2den Samling“ maatte benyttes ved Undervisningen i Dansk i 1ste Klasse.

Dansk. 1ste Kl. (Rkt. Lefolii, 3 Timer). Til Oplæsning og Analyse er brugt Lefoliis „Fortællinger og Sagaer“, 2den Samling. Efter sammes „Fortællende Digte for yngre Børn“ er der hidtil lært 13 Digte udenad. Efter sammes „Kortfattede Sproglære“, 2den Udg., er Sproglærens vigtigste Stykker dels blevet gennemgaaede mundtlig, dels blevet indøvede ved Analyse og ved Stilenes Gjennemgang; men der er kun blevet lidt Tid tilovers til disse Øvelser. Hver Uge er der skrevet 1 Stil, altid hjemme, Gjenfortælling efter en Omarbejdelse af Hrolv Krakes Saga, hidtil i alt 35 Stile. — 2den Kl. (Adj. Ramsgaard, 3 Timer). Der er i Regelen hver Uge skrevet en Stil hjemme, hidtil i alt 33, dels Gjenfortælling af forelæste prosaiske og poetiske Stykker, dels historiske eller geografiske Op-gaver, hvortil Stoffet blev hentet fra det, Klassen i Aarets Løb havde gennemgaaet i disse Fag, et Par Gange Oversættelse fra Tysk. Efter Lefoliis „Fortællende Digte for ældre Børn“ har Klassen lært 3 Digte udenad (Jens Baggesen: Et Brudstykke af Kallundborgs Krønike; Chr. Winther: Asbjørn og Thora, og

Skatten). Til Oplæsning er anvendt Dorphs „Græskromersk Mythologi“, ligesom ogsaa en Del Fortællinger af Ingemann og Noveller af Blicher er oplæste skiftevis af Disciplene. Ved Gjennemgangen af Stilene er det vigtigste af Sproglæren blevet indøvet. — 3die Kl. (Rkt. Lefolii, 3 Timer, desuden 1 Time med de math.-naturv. Dscpl. og Realisterne). Med Forbigaaelse af hver 3die Uge er der skrevet 1 Stil hver Uge, altid helt hjemme, hidtil i alt 28; den første Stil var en historisk Gjenfortælling; siden har Stilene bestaaet i Gjengivelse enten af Fortællingen i et forelæst fortællende Digt eller af meddelte udførligere Skildringer og Beskrivelser, Fremstillinger hentede fra, hvad der er læst i andre Skolefag eller fra Disciplenes egen Erfaringskreds, selvstændige Skildringer af Gjenstande og Forhold fra Hverdagslivet, kun ganske sjældent selvstændig Udvikling af et let Ordsprog eller et lignende Emne, et Par Gange fortællende Fremstilling af Indholdet i et oplæst Skuespil. Af Lefoliis „Fortællende Digte for ældre Børn“ er 9 Digte læste udenad. Af Lefoliis „Gudelivet og Gudetroen i Nordens Hedenold“ er de fleste Stykker oplæste af Klassen og for en Del Indholdet derefter brugt som Emne for mundtlig Udvikling af Læreren. Desuden er hidtil læst: Lefoliis Gjenfortælling af Hravnel Freysgodes Saga, Bjørnsons „Mellem Slagene“, Kjæmpevisen om Marsk Stig, Heibergs Elverhøj, Bjørnsons Aruljot Gelline (med Forbigaaelse af et Par Stykker i Midten), Carit Etlars „den stærkeste“, Oehlschlägers Hakon Jarl og Palnatoke. — Den særlige Time med de math.-naturv. Dcpl. og Realisterne blev i Begyndelsen af Aaret brugt til Læsning af „Grimstahamns nybygge“ i Hammerichs svenske Læsestykker, hvorved der jævnlig blev gjort Sammenligning mellem

Modersmaalets og Søstersprogets Ordforraad, Ordbetydning og almindelige Sprogform; siden er læst Hektors Fald efter Homer og Grundtvigs Oversættelse af Bjovulfs Drape; om mulig agtes endnu læst nogle Eddasange i V. Horns Oversættelse. — 4de Kl. (Adj. Heise, 2 Timer, desuden 1 Time med Realisterne). 1 Stil hver anden Uge, i alt 20. Af Holberg er læst flere af Komedieme; af Baggesen, Oehlenschläger, Hertz, J. L. Heiberg og Poul Møller ere forskjellige Stykker læste. Enkelte litterærhistoriske Notitser ere meddelte. — Realisterne har i den særlige Time læst største Delen af Iliaden efter Wilsters Oversættelse; af Hammerichs svenske Læsestykker er læst Sd. 26—65; 80—92; 118—126; 158—162; 211—245; 246—50. — 5te og 6te Kl. (Rkt. Lefolii, 2 Timer). Hver anden Uge er der skrevet 1 Stil, hidtil i alt 19, af almindelig udviklende eller skildrende Indhold, over Emner hentede fra de almindelige Livsforhold i den udvortes eller sjælelige Verden, til Dels efter den Anledning, et Ordsprog kunde give, eller fra andre Skolefag, en enkelt Stil har bestaaet i en sammentrængt Gjengivelse af en forelæst udførligere Skildring (af Pesten i Marseille). I Begyndelsen af Skoleaaret læstes under Ovrlr. Greibe Heibergs „En Sjæl efter Døden“ og Nøddeknækkerne; Winthers Træsnit; nogle Kjæmpeviser i Svend Grundtvigs Bearbejdelse, og nogle Stykker af Winthers „Hundrede Romancer“; siden er der læst Oehlenschlägers Hakon Jarl, af Grundtvigs Optrin Vølsunger og Niflunger, og Paludan-Müllers Kalanus. Paa Grundlag af M. Hammerichs „korte Overblik“ er der givet en Udsigt over den danske Litteratur og dens Udvikling. Af Svensk er der hidtil intet læst i Aar; om mulig agtes læst et eller to af Runebergs større episke Digte.

Oldnordisk. 5te Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 2 Timer). Wimmers oldnordiske Læsebog S. 36—93. Hovedreglerne af Wimmers oldnordiske Formlære. — 6te Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 2 Timer) Klassen opgiver til Afgangsprøven Wimmers oldnordiske Læsebog S. 1—104 og har gjenlæst den regelrette Formlære efter Wimmers Grammatik.

Latin. 1ste Kl. (Adj. Ramsgaard, 6 Timer). Af Silfverbergs Læsebog er læst S. 1—6 samt Fablerne og S. 40. Det vigtigste af Formlæren er læst efter Madvigs Sproglære. I det sidste Halvaar er der hver Uge skrevet en Stil hjemme og nogle faa paa Skolen, i alt hidtil 25. — 2den Kl. (Adj. Heise, 7 Timer). I Silfverbergs Læsebog Stykkerne af Cornelius Nepos S. 30—40. Cæsar de bell. Gall. 6te Bog. — Af Madvigs Sproglære er Formlæren gjenlæst; af Ordføjningslæren er — med enkelte Forbigaaelser — læst forfra, hidtil til Kapitel 5 (Genitiv) — 2 ugentlige Stile, i alt hidtil 58, dels efter Forchhammers Stileøvelser (hidtil til Stykke 31), dels dikterede Smaafortællinger. — 3die Kl. (Knst. Lr. Kieler, 7 Timer). Af Cæsars Gallerkrig er læst 1ste Bog fra Kap. 45 til Enden samt 2den Bog; desuden Ciceros 2den og 3die Tale mod Katilina. Efter Madvigs Sproglære er gjenlæst hele 1ste Afsnit af Ordføjningslæren, men i betydelig større Omfang end ifjor. Af 2det Afsnit er kun enkelte Regler blevet gennemgaaede efter Undervisningens Behov. Af Stile er skrevet 2 om Ugen, 1 paa Skolen, 1 hjemme, i alt 60. — 4de Kl. (Adj. Ramsgaard, 8 Timer). Ciceros 2den, 3die og 4de Tale mod Katilina samt Talen for Kong Dejotarus, 6te Bog af Livius og 3die Bog af Vergils Æneide. Sallusts Katilina er brugt til Læsning uden Forberedelse. Madvigs Sprog-

lære er helt gennemgaaet. Hver Uge er der skrevet 2 Stile hjemme efter Iversens Stiløvelser, hidtil i alt 62, samt enkelte Gange Extemporalstile, altid Ex-
 empler, dikterede paa Dansk og strax nedskrevne paa Latin, hidtil i alt 18. — 5te og 6te Kl. (Rkt. Lefolii, 8 Timer, desuden 1 særlig Time med 5te Kl.). Skriftlig er der efter Henrichsens Opgaver hver Uge udført en Oversættelse fra Latin, i Begyndelsen af Aaret en særskilt Opgave for hver af Klasserne, senere en fælles for begge, hidtil i alt med 6te Kl. 37 og med 5te Kl. 36. Begge Klasser har med Forberedelse hjemme læst 9de Sang af Vergils Æneide, Ciceros Tale for Milo og om Pompejuses Beskikkelse til Hærfører, Horatses Breve og de første 36 Kptlr. af 1ste Bog af Ciceros Tuskulanske Undersøgelser; 5te Klasse desuden 8de Bog af Liviuses romerske Historie. Uden Forberedelse har begge Klasser læst af 4de Bog af Ciceros Taler mod Verres § 1—41, af Ovids Forvandlinger i Blochs Udvalg Stykkerne 7, 10 og 14 (i alt 686 Vers), og af 1ste Bog af Ciceros Tuskul. § 89—119, 6te Klasse desuden 8de Bog af Livius, og 5te Kl. af Kornelius Nepos Ifikrates, Chabrias, Timotheus, Datames, Epaminondas og Agesilaus, i alt 25 Sider af en Teubnersk Stereotypudgave, Seneca de providentia, samt Tacitus Germania. Sprog-
 læren er bleven mundtlig behandlet efter den Lejlighed, der har tilbudt sig ved Læsningen og ved Gennemgangen af de skrevne Oversættelser.

Græsk. 3die Kl. (Knst. Lr. Kieler, 5 Timer). Tregders Formlære og Bergs „Forskole“ med alle baade græske og danske Stykker. — 4de Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 5 Timer). Xenofons Anabasis I. Homers Odyssee I (desuden II. dog uden Gjenlæsning og

uden at opgive den til Aarsprøven. Anabasis II Kap. 1 er læst uden Forberedelse). Det vigtigste af Tregders Formlære. — 5te Kl. (Knst. Lr. Kieler, 6 Timer). Homer: 1ste, 5te, 6te, 7de Bog af Iliaden. Herodot: 8de Bog. Plato: Evtvifron og Menon. Enkelte Partier af Tregders græske Literaturhistorie, der knytte sig til de læste Forfattere. Den græske Formlære gjenlæst efter Tregder. — 6te Kl. (Ovrl. Dr. Bang, 6 Timer). Herodot V og VI, 1—75. Homers Odyssee IV, XXI, XXII, XXIII. Domosthenes's olynthiske Taler. Tregders Formlære; det vigtigste af Ordføjningslæren er meddelt mundtlig.

Tysk. 1ste Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Timer samt 1 særskilt Time med Realafdelingen). Af Kapers og Simonsens Læsebog er læst Side 1—93. Realafdelingen har skrevet 1 Stil ugentlig, ialt 33, samt læst Formlæren efter Hjort. — 2den Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Timer samt 1 særskilt Time med Realafdelingen). Samme Læsebog Side 93—199. Realafdelingen har skrevet 1 Stil ugentlig, i alt 34. — 3die Kl. (Adj. Ramsgaard, 2 Timer samt 1 særskilt Time med Realafdelingen). Kaper og Simonsens Læsebog for de højere Klasser Side 210—286 og samme Bogs poetiske Del til Side 78. Hjorts kortf. Sproglære (Kapers Udgave). Realafdelingen har skrevet en Stil hver Uge, hidtil i alt 33, og læst Ordføjningslæren efter Hjorts kortf. Sproglære. — 4de Kl. (Adj. Ramsgaard, 2 Timer samt 1 særskilt Time med Realafdelingen). Hauffs Märchen, Schillers Maria Stuart og af Jürs og Rungs deutsche Dichter alle i Registret ikke med Stjerne betegnede Digte (hele Bogen paa 46 Digte nær). Bøjningslæren gennemgaaet efter Hjorts kortf. Sproglære. Realafdelingen har skrevet

en Stil ugentlig, hidtil i alt 33, og læst Ordføjningslæren efter Hjorts kortf. Sproglære. — Af 6te Kl. 1 Discipel (A dj. Ramsgaard, 2 Timer). Lessing: Nathan der Weise; Goethe: Götz von Berlichingen; Schiller: Die Piccolomini; Platen: Die Abbassiden; Jean Paul: Des Feldprediger Schmelzl's Reise nach Flätz; E. T. A. Hoffmann: Das Majorat; Hauff: Jud Süsz og Die letzten Ritter von Marienburg. Sproglæren gennemgaaet.

Fransk. 1ste Kl. (Ovrlr. Bahnson, 3 Timer). Af Borrings „manuel“ er læst Side 81—149; Formlæren efter Pios Sproglære. — 2den Kl. (Ovrlr. Bahnson, 3 Timer). Af Sicks Læsebog for Mellemlasser er læst Side 1—92. Formlæren efter Pio. Klassen har ugentlig skrevet 1 Stil efter Borrings Stiløvelser, i alt 38. — 3die Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Timer). Af Sicks Læsebog for Mellemlasser er læst Side 86—184. De studerende have skrevet 1 Stil ugentlig, i alt 37. — 4de Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Timer). Borrings „Études littéraires“ S. 1—119 (med Forbigaaelse af S. 62—83. Efter Pios Sproglære Ordføjningslæren til § 56. Efter Borrings Stiløvelser er skrevet 1 Stil ugentlig, i alt 37. Desuden er der jevnlig læst uden Forberedelse. — 5te Kl. (Ovrl. Dr. Bang, 3 Timer). Borrings Études littéraires S. 20—62, 83—119, 147—230; ude Forberedelse S. 231—242, 436—495 samt Corneilles Cinna. Pios Ordføjningslære 1ste Afsnit. 1 Stil ugentlig, hidtil i alt 28; desuden 1 Gang ugentlig mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk dels efter Sibberns, dels efter Sicks franske Stiløvelser 2den Afdeling. — 6te Kl. (Ovrl. Dr. Bang, 3 Timer), Stykker af Staaffs urval ur franska litteraturen; Molière: le misanthrope; Oct. Feuillet: Le roman d'un jeune

homme pauvre. Pios Grammatik. 1 Stil ugentlig, hidtil i alt 32; desuden mundtlig Stil som i 5te Kl.

Engelsk. 1ste Kl. (Knst. Lr. Møller, 3 Timer). Mariboës Læsebog „efter en ny Methode“ Sd. 1—50; Rosings Formlære Sd. 1—16. — 2den Kl. (Adj. Feddersen, 4 Timer). Marryats „the children of the New Forest“ uden Gjenlæsning indtil Kap. 18; Rosings Formlære; lette skriftlige Øvelser paa Skolen efter Eibes „Cursus paa 100 Timer i Engelsk“. — 3die Kl. (Adj. Feddersen, 3 Timer). Af Listovs Udvalg er uden Gjenlæsning læst 1ste Heftes prosaiske Del (102 Sider). Rosings Forml. Stiløvelser efter Eibes Bog. — 4de Kl. (Knst. Lr. Kieler, 3 Timer). Listovs Udvalg af eng. Forfattere 1ste Hefte Sd. 1—81 samt Sd. 97—102, 2det Hefte Sd. 65—79. Bulwer: Night and Morning Sd. 1—105. — 5te Kl. (Knst. Lr. Kieler, 2 Timer). Charles Dickens' A child's history of England Sd. 1—105. Udvalg af engelske Forfattere Sd. 1—18. Rosings Formlære. — Af 6te Kl. 2 Disciple (Knst. Lr. Kieler, 2 Timer). Walter Scott: Tales of a Grandfather Sd. 93—137. Udvalg af engelske Forfattere Sd. 85—95 samt Sd. 105—120. Rosings Formlære gjenlæst. Kursorisk: Walter Scott: Tales of a Grandfather Sd. 23—57.

Religion. (Ovrlr. Bahnsen, hver Kl. 2 Timer). 1ste Kl. Balslevs Katekismus fra Troen til 3die Trosartikel. Assenses Bibellistorie forfra indtil Side 59. — 2den Kl. Balslevs Katekismus fra 3die Trosartikel til Enden; Assenses Bibellistorie fra Side 59—117. — 3die Kl. (Kun undervist i 2½ Maaned, nemlig indtil Konfirmationsforberedelsen begyndte). I Balslevs Katekismus repeteret fra Troen til § 64. As-

sens Bibelhistorie fra Side 117—170. Af det ny Testamente er der læst forskellige Stykker.

Historie. (Adj. Heise.) 1ste Kl. (2 Timer). Blochs Lærebog for Realklasserne: Oldtiden. — 2den Kl. (2 Timer). Samme Bog: Middelalderen. — 3die Kl. (2 Timer). Samme Bogs 2den Del forfra til Side 117 (den store nordiske Krigs Slutning). — 4de Kl. (2 Timer). Samme Bogs 2den Del Side 42 til Enden (Ludvig den 14de til Nutiden). — Realafdelingen har i en 3die ugentlig Time gjenlæst det i tidligere Aar gennemgaaede efter Blochs Lærebog. — 5te Kl. (3 Timer). Oldtidens, Middelalderens og Nordens Historie efter Thriges og Blochs større Lærebøger (sammen med 6te Kl.). — 6te Kl. (4 Timer). Foruden det sammen med 5te Kl. gennemgaaede er i den særlige Time læst den nyere og nyeste Historie efter Blochs større Lærebøger.

Geografi. (Adj. Feddersen, hver Kl. 2 Timer, undtagen 3die*.) 1ste Kl. Erslev Nr. 1 til Holland. — 2den Kl. Samme Bog fra Holland til Asien. — 3die Kl. Samme Bog: de fremmede Verdensdele. — 4de Kl. Et fuldstændigt geografisk Kursus efter Erslev Nr. 1. I de to ældste Klasser er Undervisningen af og til støttet ved Læsning af en eller anden detaljeret Beskrivelse.

Naturhistorie. (Adj. Feddersen, hver Kl. 2 Timer*.) 1ste Kl. Efter Feddersens „Dyrerigets Naturhistorie“ Krybdyr, Padder, Fisk og Leddyr. — 2den Kl. Efter Erslevs „Planterigets Naturhistorie“

*) 3die Kl. har i Geografi og Naturhistorie haft tilsammen 3 Timer ugentlig, saa at Læreren har haft Frihed til paa de forskellige Tider af Aaret at bruge den 3die Time til det af de to Fag, der trængte til den.

Indledningen, de enkimbladede Planter og de blomsterløse Planter. Grundstofferne efter Johnstrups Lærebog med adskillige Forkortelser. — 3die Kl. I Botanik de blomsterløse Planter og i Zoologi fra Krybdyrene og Bogen ud efter de nævnte Lærebøger. — 4de Kl. Et fuldstændigt naturhistorisk Kursus efter de nævnte Lærebøger. — Desuden har de tre øverste Klasser øvet sig i at bestemme Planter efter Rostrups Haandbog.

Regning og Mathematik. 1ste Kl. (Knst. Lr. Møller, 6 Timer). Møllers Regnebog 2den Afdeling og Decimalbrøk. Møller, den elem. Math. System: Tal og Talsystem, Sum, Produkt og Kvotient indtil § 50. Steens math. Opg. Nr. 1—147. Møller, Læren om Rumstørrelser og tilsvarende Opgaver i Regnebogen. — 2den Kl. (Adj. Petersen, 6 Timer). Omvendt og sammensat Forhold, Delingsregning, Procentregning. Møller, den elementære Mathematiks System: Forhold og Proportioner, Decimalbrøk med tilsvarende Opgaver i Steens math. Opgaver. Steen, Elementær Algebra forfra til Roduddrgng. af flrd. Bogstavstørslr. Petersens Lærebog i den elementære Planometri forfra til Cirkelperiferiens Deling. Hjemmeopgaver en Gang om Ugen, i alt 30. — 3die Kl. (Knst. Lr. Møller, 4 Timer, de math.-naturv. Disciple og Realisterne særskilt 2 Timer). Steens Algebra Sd. 34—103. Petersens Geometri S. 50 til Enden. Hver Uge matheni. Opgaver løste hjemme, hidtil i alt 66. De mathem.-naturv. Disciple og Realisterne har i deres særlige Timer haft Øvelser i geometrisk Tegning. — 4de Kl. (Adj. Petersen, 5 Timer, de math.-naturv. Disciple og Realisterne særskilt 2 Timer). 1 Time om Ugen Regneopgaver af forskjellig Art. Steen, Elementær

Algebra fra § 54 Sd. 85 og ud; Gjenlæsning af hele Bogen, og af Forhold og Proportioner, Decimalbrøk i Møllers Arithmetik med tilsvarende Opgaver i Steens Samling. Petersens elementære Plangeometri gjenlæst med Tilføjelser. De math.-naturv. Disciple og Realisterne i 2 særlige Timer Øvelser i geometrisk Tegning og Regning. Hjemme-Opgaver en Gang om Ugen, i alt 40.

Naturlære. 3die Kl. (Knst. Lr. Møller, 2 Timer). Holtens Naturlære forfra til Bølger, Side 152, med Forbigaaelse af Legemers Spændighed og Styrke. — 4de Kl. (Knst Lr. Møller, 2 Timer). Holtens Naturlære: Bevægelse, Varme, Magnetisme og Elektricitet. Gjenlæst det ifjor læste. — 5te Kl. (Adj. Petersen, 3 Timer). Holtens Naturlære forfra til Varmen. — 6te Kl. (Adj. Petersen, 3 Timer). Hele Naturlæren efter Holten og Astronomien efter Mundt.

Tegning. (Knst. Lr. Møller, hver Klasses Realfdeling 2 Timer).

Under 27de Februar d. A. udsendte Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet en Rundskrivelse af følgende Indhold:

Det kongelige Akademi for de skjønne Kunster har meddelt Ministeriet, at det har fundet sig opfordret til at gjøre sig nærmere bekendt med Tegneundervisningen i Landets Skoler for ved de kunstneriske Kræfter, det er i Besiddelse af, at bidrage til, at en sund og rigtig Opfattelse af den elementære Tegneundervisnings Methode og Formaal kan gjøre sig gjældende ved Skolerne, og at det til den Hensigt har nedsat et Udvalg, til hvilket det er overdraget nærmere at undersøge Sagen og at fremkomme med Forslag om saadanne Skridt, som maatte egne sig for Akademiet at foretage i Sagen, og derhos anmodet Ministeriet om at imødekomme Udvalgets foreløbige

Arbejde ved at stille til dets Raadighed alle Reglements og Anordninger, som maatte være udgaaede fra Ministeriet, Tegneundervisningen i Skolerne angaaende, samt at begunstige en personlig Undersøgelse ved Udvalgets Medlemmer af den Maade, paa hvilken Tegneundervisningen i det enkelte ledes i de forskjellige Skoler.

Foranlediget heraf skulde Ministeriet herved anmode Hr. Rektoren om snarest muligt at tilstille Ministeriet en nærmere Udvikling af, hvorledes og efter hvilke Principer Tegneundervisningen ved Viborg Kathedralskole ledes, ligesom man, saafremt noget Medlem af bemeldte Kommite maatte personlig indfinde sig ved Skolen, anmoder Dem om at give ham Lejlighed til at gøre sig bekendt med Undervisningen, og, hvis der direkte skulde ske nogen skriftlig Henvendelse til Dem fra Udvalget, da at meddele de af samme begjærede Oplysninger.

Derefter gav Hr. Møller nedenstaaende Fremstilling af sin Fremgangsmaade, som indsendtes til Ministeriet:

Efter Hr. Rektorens Anmodning skal jeg herved give en Fremstilling af den Fremgangsmaade, jeg anvender ved Tegneundervisningen her ved Skolen, og angive det Maal, jeg ved samme stræber hen til, og som jeg, efter det Kjendskab jeg har faaet til Disciplene og til, hvad der kan udrettes i de 2 Timer i de 4 Aar (1ste—4de Klasse), hvori der gives Undervisning i dette Fag, antager, kan naas. Dog maa jeg bemærke, at jeg endnu kun til Dels har kunnet gennemføre den Plan for Undervisningens Gang, som jeg nu skal fremstille.

De første Øvelser have til Hensigt at give Haanden den tilstrækkelige Lethed og Sikkerhed og at øve Øjet i en nøjagtig Opfattelse af Forbilledets Karakter og dets enkelte Deles Forhold og Maal, saa at Disciplen bliver i Stand til at overføre disse i Gjengivelsen. Der lægges især Vægt paa en rigtig Tegning, men dernæst ogsaa paa en smuk Tegning, saa at Konturen, der alene gjøres til Gjenstand for Gjengivelse i alle Klasser, er tegnet med rene, jævne Linier. Saa snart som det er muligt, benyttes som Fortegninger G. F. Hetsch's 24 Blade med store Konturer (Grundtræk af Tegnekunsten til Brug ved Elementarundervisning, Kbh. 1836) og C. L. Petersens „Store Konturer“ (24 Blade, Kbh. 1865). Fortegningen anbringes i

4—5 Fods Afstand fra Disciplen, og Gjengivelsen sker i temmelig stort Maal i store Tegnebøger ($10'' \times 13''$), uden at Tegningens Maal staar i noget simpelt Forhold, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$, til Fortegningens, for derved saa meget som muligt at skærpe Disciplens Øjemaal. I Begyndelsen lettes Arbejdet for ham ved Kvadratinddeling eller derved, at Hjælpeiniernes Antal forøges. Først gjøres et let Udkast med en blød Blyant, dette opstilles ved Siden af Fortegningen og sammenlignes dermed, Fejlene rettes med større eller mindre Bistand af Læreren, og naar en taalelig eller tilfredsstillende Gjengivelse er opnaaet, rentegnes den derpaa med en haardere Blyant. Disse Øvelser fortsættes i 1ste, 2den og til Dels i 3die Klasse. Da Disciplen jo imidlertid hos vedkommende Matematiklærer har faaet Øvelse i geometrisk Tegning, gennemgaas nu et kort Kursus i geometrisk Projektionstegning, hvorved der medtages Opmaaling af et eller andet Redskab, f. Ex. et fysisk Instrument, for at gjøre Disciplen bekendt med denne Fremstillingsmaade og som Indledning til den perspektiviske Projektionstegning (Linearperspektiven). Her søges Disciplen bibragt et klart Begreb om Forsvindingslinier og Forsvindingspunkter, om Distancens og Synspunktets Beliggenheds Indflydelse paa det perspektiviske Billede, om Delingspunkter samt om den Maade, hvorpaa disse Linier og Punkter bestemmes. Til Anvendelse og Indøvelse af de nævnte Begreber og Metoder konstrueres, saa vel i Front- som Akcidentalstilling, Terninger, Prismer og Pyramider, endvidere Legemer, der kunne tænkes sammensatte af disse, f. Ex. Kors, Kasser, Trapper, Værelser o. s. v., Polygoner (Sexkant og Ottekant), Cirkler og Legemer, der begrænses af disse Flader. Samtidig øves Disciplen i Brugen af delt Distance og i et skjønssomt Valg af Synspunktet, i det han opmaaler og konstruerer det perspektiviske Billede af en Gruppe af virkelige Klodser, der er opstillet for ham. Igjennem Tegning af Gibbsornamenter (her benyttes Helsteds Tegnesystems II Afdeling) gjøres nu Overgang til Tegning efter fritstaaende Gjenstande (Helsteds Tegnesystems III Afdeling benyttes), som jeg betragter som det Maal, hvortil Undervisningen skal stile, og som jeg har haft for Øje paa dens tidligere Trin.

For det her paagjældende Aars Vedkommende bemærkes, at da Hr. Møller først har overtaget Faget ved Aarets Begyndelse, har hans Plan ikke endnu

kunnet gennemføres fuldstændig paa Undervisningens forskellige Trin.

Skrivning. (Kunst. Lr. Møller, 1ste Kl. 2 Timer, 2den Kl. 1 Time, 3die og 4de Kl.'s Realafdeling hver 1 Time). Saa snart en Discipel har tilegnet sig en nogenlunde sikker og ordentlig Haandskrift, bruger han ikke mere Forskrift men skriver af efter en dansk Bog; der indøves og kræves da blot en tydelig og ordentlig Skrift, men Disciplene holdes ikke til alle at udføre hvert enkelt Bogstav i en eneste, for alle ene gyldig Form, dog tager Skolen selvfølgelig ikke imod enhversomhelst Form af Bogstaverne.

Sang. (Organist Amberg.) Ved Udgangen af April Maaned deltog 27 Disciple i Sangundervisningen, 9 ansaas for at mangle Betingelserne for at kunne det, og hos andre 13 var Stemmen i Overgang. Undervisningen er bleven given i 5 Timer ugentlig, og Disciplene har været fordelte klassevis, saa at 6te, 5te og 4de Kl. (4 Disciple), 3die Kl. (4 Disciple), 2den Kl. (9 Dscpl.) og 1ste Kl. (10 Dscpl.) har haft 1 Time hver Afdeling; den 5te Time er bleven brugt til Sammensang. Til Øvelserne bruges et Udvalg af Melodier hentede fra Berggreens Skolesange og Koralbog, „Danmarks Melodier“, „Skytteforeningernes Sangbøger“, og Mallings, Hansens og Bulls Samlinger.

Gymnastik. (Adj. Petersen med Bistand af Gymnastiklærer i Hæren Sergent Honoré). Af Skolens 47 Disciple er for Tiden 4 stadig udelukkede fra Gymnastikundervisningen af Helbredshensyn. Hver af de andre Disciple har haft Undervisning i Faget 4 Timer ugentlig, saa at det i alt har optaget 12 Timer.

Den ene af disse er bleven brugt til Exercits med alle Klasser undtagen 1ste; denne Kl. (alle 12 Disciple) har altid (4 Timer) haft særskilt Undervisning; 2den (11 Dscpl.) og 3die Kl. (8 Dscpl.) har haft en Time hver særskilt, 1 Time samlede, og endnu 1 i Forbindelse med 4de Kl.'s Realafdeling. (2 Dscpl.); 6te og 5te Kl. har i 1 Time været slaaede sammen med 4de Klasse's studerende Afdeling og i 2 med alle denne Kl.'s Disciple (i alt 11 Dscpl.). Den ene af de sidst nævnte Timer er i den Del af Aaret, da der ikke er blevet holdt Skydeøvelser i fri Luft, bleven anvendt til Stueskydning, hvorom nedenfor. Ellers har Undervisningen omfattet de almindelige Øvelser, saaledes at Voltigering paa Hesten vel er bleven indledet med 2den og 3die Kl. men ligesom Hugning egentlig først begyndt og øvet med 4de og de højere Klasser. Undervisningen er kun bleven afbrudt ved Svømning og Skydning, dog saaledes, at den i Svømmetiden er blevet iværksat i 2 Timer ugentlig, nemlig 1 Time med 1ste Kl. og 1 Time Exercits med de øvrige Disciple. Kulde har ikke voldet nogen Forstyrrelse.

Svømning. (Adj. Petersen med Bistand af Gymnastiklærer i Hæren, Sergent Honoré). Undervisningen begyndte i Sommeren 1875 (under Ltnt. Gjerding) omtrent midt i Juni Maaned og fortsattes indtil Sommerferien; efter denne voldte Vanskeligheder, der havde sin Grund i Lærerbesætningens Ufuldstændighed, at de faa Dage, da Vejret ingen Hindringer voldte, ikke blev benyttede. Den blev som sædvanlig givet paa 5 Dage om Ugen, hver Dag 2 Timer, saa at alle Skolens Disciple kunde komme til at svømme hver Dag. Af Skolens nuværende Disciple har 34 ifjor deltaget i Øvelserne, og ingen af dem

har været udelukket af Helbredshensyn. Ved Undervisningens Ophør ved Begyndelsen af Sommerferien var der blandt disse 15 Frisvømmere, hvortil udkræves, at vedkommende har vist sig dygtig til at svømme mindst 400 Alen i slap Sele og uden Tørnyster; og af disse havde igjen 3 (Jlms. Carstensen, Gbrl. Koch og Jkb. Schaltz) bestaaet Prøven i at svømme tværs over Viborg Nørresø, omtr. 1200 Alen.

Skydning. De to øverste Kl. samt 4de Kl.'s Realdisciple. (Adj. Petersen med Bistand af Sergent Hennings). I Aaret 1874 holdtes Øvelserne i Rifelskydning under Ltnt. Gjerding fra Begyndelsen af April Maaned, saa at der i Alm. faldt 1 Skydedag hver Uge, naar Vejret ikke voldte Hindringer, i alt før Sommerferien 9 Skydeture og efter den 6. Der blev skudt til den Skive, Skytteforeningerne brugte indtil Udgangen af Aaret 1872, nemlig med 3 Grader; efter de gjældende Bestemmelser fik hver Discipel hver Gang 5 Skud, af hvilke ved de 5 sidste Skydeture før Sommerferien 2 gjordes med Remingtonbøssen. Under 15de Juli f. A. indsendtes til Ministeriet den befalede Beretning om

Udfaldet af Skydeøvelserne i Skoleaaret 1873—74.

7de Klasse 6 Dscpl. 5te " 3 " 4de Realkl. 1 "	Afstand i Alen.	Tal af			Sum.
		Skud.	Points.	Træffere.	
7de Kl.	100	"	"	"	"
5te og 4de.	100	79	109	66	175
7de.	200	190	233	158	391
5te og 4de.	200	221	243	184	427
7de.	300	220	205	179	384
5te og 4de.	300	"	"	"	"
Sum af		710	790	587	1377=1 ⁶⁶⁷ / ₇₁₀ .

Ved Slutningen af Forsommerens Øvelser holdtes **Præmieskydning**, hvis Udfald ses af nedenstaaende Oversigt:

Disciplenes Navn og Klasse.	Afstand i Alen.	Skud					Sum af Af- stande maalte i Tommer.	Sum.	Præmie.
		1ste	2det	3die	4de	5te			
7de Kl. A. Bregendahl . .	300	1	1	2	1	1	134 $\frac{1}{2}$	11	1ste
„ U. Fischer	300	1	1	0	0	2	143	7	
„ A. Langhoff . . .	300	0	1	1	0	0	156	4	
„ H. Nielsen	300	0	0	0	0	0	180	0	
„ E. Reisz	300	1	1	2	1	0	134 $\frac{3}{4}$	9	2den
5te Kl. A. Hammershøy .	200	2	1	2	1	2	69 $\frac{1}{2}$	13	1ste
„ R. Koefoed	200	1	1	0	2	1	122 $\frac{3}{4}$	9	
„ J. Mynster	200	1	1	0	3	1	120 $\frac{3}{4}$	10	2den
4de Realkl. H. Olesen . .	200	0	0	0	0	0	180	0	

NB. Det bemærkes, at alle Skud udførtes i frit Anslag. Som 1ste Præmie paa ældste Hold udbetaltes 6 Rgsdlr. som Bidrag til Indkjøb af: Hansen's Nordiske Digtene; 2den Præmie paa 4 Rgsdlr. brugtes efter Præmietagerens eget Valg til Kjøb af Fremtidens Rejsehaandbog (4 Rgsdlr.). Paa yngste Hold brugtes ligeledes 1ste Præmie (3 Rgsdlr.) til Kjøb af en Vadsæk, og 2den (2 Rgsdlr.) til en Tobakspibe. — Discpl. Carl Hansen var ved Sygelighed hindret i at deltage i Skydeøvelserne.

Stueskydningen er som ovenfor omtalt bleven foretaget med de 3 øverste Klasser 1 Time ugentlig hele dette Skoleaar igjennem med Undtagelse af den Tid, hvori der er foretaget Øvelser i Riffelskydning i fri Luft.

Skiven har været den samme, som bruges ved Hærens Øvelser; der er først skudt paa 10 Alens Afstand 7 Skud af hver af de 13 Deltagere, derefter paa 15 Alen; bedst skjød Camillus Nyrop med 121 Træffere og 217 Points, altsaa en Værdi af 338 Points i 121 Skud.

Til den forestaaende Afgangsprøve for studerende Disciple af historisk-sproglig Retning indstille sig samtlige 3 Disciple af 6te Klasse, som opgive i Latin: 8de og 9de Bog af Vergils Æneide, 1ste og 2den Bog af Horatses Oder, begge Bøger Breve. 7de Bog af Liviuses romerske Historie, 1ste Bog af Tacituses Annaler, Ciceros Tale for Milo og om Pompejuses Beskikkelse til Hærfører, (52 Kptlr.), 3die Bog og Kap. 1—36 af 1ste Bog af Ciceros tuskulanske Undersøgelser (70 Kptlr.).

Uden Forberedelse har disse 3 Disciple i de 2 sidste Aar læst de 10 første Levnetsbeskrivelser af Kornelius Nepos, 1ste Bog af Cæsars Gallerkrig, 8de Bog af Livius, Seneka de providentia, af Ciceros 4de Tale mod Verres § 1—41, af 1ste Bog af hans tuskul. Undersøgelser Kap. 37—49 og af Ovids Forvandlinger Stykkerne 7, 10 og 14, i alt 686 Vers.

i Græsk Herodots 5te Bog (126 Kptlr.) og af 6te Bog Kap. 1—74; af Homer Odysseens 4de, 21de, 22de og 23de Sang og Iliadens 1ste, 2den (med Forbigaaelse af Skibslisten) og 3die Sang (i alt 3709 Vers) 1ste Bog af Xenofons Erindringer om Sokrates, Platos Apologi og Demostheneses olynthiske Taler.

i Oldnordisk Sd. 1—104 af Wimmers Læsebog med Forbigaaelse af Versene. (Uden Forberedelse er læst de 40 første Kapitler af Knytinga Sage.)

og i Engelsk (de vedkommende Disciple) Walter Scott, Tales of a Grandfather (Tauchn.) Sd. 93—137 og af (det Hagerupske) Udvalg af engelske Forfattere Sd. 1—94 og 105—120. (Uden Forberedelse er læst af Walter Scott, Tales of a Grandfather Sd. 1—57.)

4de Klasse opgiver til Aarsprøven
i Fransk: Borrings Études littéraires Sd. 1—62 og Sd. 83—119
og Realisterne i Engelsk af Listovs Udvalg 1ste Del Sd. 1—81 og 97—103 og 2den Del Sd. 65—79, samt af Bulwers Night and Morning (Tauchn.) Sd. 1—106.

V. Understøttelsesmidler.

A. Offentlige Stipendier og fri Undervisning.

Den Understøttelse, der hører til den ved Overskriften betegnede Art, tilstaaes kun efter Ansøgning; en saadan stiles enten til Ministeriet eller til Rektoratet men indgives til dette samtidig med Undervisningens Begyndelse i det ny Skoleaar eller i alt Fald inden Udgangen af Avgust Maaned; ingen kan gjøre Regning paa at blive indstillet, dersom Ansøgningen ham vedrørende indkommer senere. Ansøgningen maa indeholde fuldstændig og nøjagtig Oplysning om Indtægter og Formuesstilling og andre hidhørende Forhold samt stadfæstes ved fyldestgjørende Attest. Men naar en Discipel en Gang har faaet et Stipendium

eller fri Undervisning, behøver der for hans Vedkommende ikke at indgives ny Ansøgning om fremtidig eller forøget Understøttelse, med mindre saadant udtrykkelig er forlangt. Ministeriet træffer Afgjørelsen om Understøttelsesmidlernes Anvendelse og Fordeling; Indstilling gjøres af Rektoratet efter Samraad med Skolens Lærere i et i dette Øjemed afholdt Lærermøde; foruden Trang er det en uundværlig Forudsætning for Opnaaelse af en Understøttelse af denne Art, at vedkommende Discipel baade i Aarets Løb har udført sit Arbejde til Skolen paa en tilfredsstillende Maaale og har gennemgaaet Aarsprøven saaledes, at han i det mindste har faaet godt til Hovedkarakter. Skolens Realdisciple har kun Adgang til fri Undervisning men kan ikke faa Stipendier.

Af de oplagte Stipendier udbetales den ene Trediedel til vedkommende ved hans Afgang fra Skolen efter bestaaet Afgangsprøve; men saa fremt han ikke lader sig indskrive som akademisk Borger ved Københavns Universitet før Begyndelsen af det næste akademiske Semester, bliver det saaledes udbetalte Beløb at betale tilbage til Skolen. Af de øvrige to Trediedele udbetales i Regelen den ene Halvdel ved Udløbet af det første Semester, efter at vedkommende er bleven indskreven ved Universitetet, den anden ved Udløbet af det andet Semester; Examensbevis, akademisk Borgerbrev samt Flidsattest forevises da for Oplagspengenes Eforus, og mod en Anvisning fra denne udbetales Beløbet af Universitetskvæsturen.

For Stipendieaaret 1ste Oktober 1874 til 30te September 1875 blev ved Skrivelse fra Ministeriet af 10de Oktober 1874 Fordelingen fastsat, som følger:

1. Højeste Stip. 50 Rd. helt at oplægge samt

fri Undervisning tilstodes A. Hammershøy, Jak. H. V. Schaltz og S. Damsgaard.

2. Mellemsste Stip. 35 Rd. helt at oplægge samt fri Undervisning tilstodes A. Kr. Andersen.

3. Laveste Stip. 20 Rd. helt at oplægge samt fri Undervisning tilstodes H. C. A. J. Gjerding.

4. Fri Undervisning tilstodes J. P. J. Mynster, L. F. Nielsen og H. Elsass samt ekstraordinært F. V. Greibe og (for første Halvaar) P. Feddersen.

5. Højeste Stip. 50 Rd. helt at udbetale som Hjælp til Skolepenge tilstodes J. C. A. Berggreen, C. Lorentzen, P. G. Mynster og S. C. Sørensen.

Ved Skriv. af 9de Marts d. A. tillod Ministeriet, at P. Feddersen ogsaa for 2den Halvdel af Stipendieaaret maatte nyde fri Undervisning.

B. Det Nissenske Legat.

Kun studerende Disciple har Adgang til at understøttes af dette Legat. Efter Fundatsens Bestemmelse træffes Afgjørelse om dets Anvendelse hvert Aar i Begyndelsen af December Maaned ved et Lærermøde; stemmeberettigede ere foruden Rektor alle ved Skolen fast ansatte eller konstituerede Overlærere og Adjunker. Om den Understøttelse, der uddeles til Disciple, der er i Skolen, behøver der ikke at indgives Ansøgning; men det er en Selvfølge, at den ikke tilstaas nogen, om hvem det ikke forud vides, at han vil modtage Understøttelse. Men da Renterne af Oplagspengene tillige med hjemfaldne Oplagspenge skal anvendes som Understøttelse i de første Universitetsaar for Studenter, der er dimitterede fra Skolen, maa de Studenter, der ønske at komme i Be-

tragtning ved Uddelingen, inden Begyndeelsen af December Maaned derom til Rektoratet indgive skriftlig Begjæring med udførlige Oplysninger om deres Stilling og Angivelse af, hvad de maatte tjene ved Undervisning. Det er vedtaget i Regelen ikke at tilstaa nogen denne Understøttelse efter Forløbet af det 3die Universitetsaar.

For Aaret 1874—75 blev Legatet ved Lærermøde d. 4de December f. A. fordelt, som følger:

1. Som „Understøttelse for trængende Disciple, der opføre sig godt“, uddeltes der $\frac{4}{5}$ af Grundfondens Renter indtil 11te Dcbr. 1874 til Beløb 405 Rd. 29 Sk. til 11 af Skolens Disciple, saaledes at A. Hammershøys fik 42 Rd. 57 Sk., J. P. J. Mynster, J. Schaltz Kr. Andersen, P. Feddersen og S. Damsgaard 42 Rd. 52 Sk. hver og Jhns. Carstensen, Crl. Lorentzen, Jul. Gjerding, Grg. Mynster og Sof. Sørensen hver 20 Rd.

2. Som „Vidnesbyrd om Paaskjønnelse af Flid og Opmuntring til Anstrengelse fremdeles“ blev den øvrige $\frac{1}{5}$ til Beløb 101 Rd. 31 Sk. tillagt 10 af Skolens Disciple, saaledes at Johns. Faber fik 10 Rd. 64 Sk., Vldmr. Worm 10 Rd. 63 Sk., og R. Koefoed, Gbrl. Koch, Crl. Wium, Crl. Koch, O. Sandberg, Cnr. Lehn, Fr. Ulrich og Grg. Morville hver 10 Rd. — At den tilstaaede „Understøttelse“ tillige var at betragte som „Vidnesbyrd om Lærernes Tilfredshed med Fliden og Opmuntring for den følgende Tid“ vedtoges det blandt de under 1 nævnte at tilkjendegive A. Hammershøys, Kr. Andersen og S. Damsgaard.

3. Renterne af Oplagspengene for Aaret 11te Dcbr. 1873 til 11te Dcbr. 1874 til Beløb 32 Rd. 6 Sk. tillige med de efter N. P. Petersens, J. G. Linds, Emil Steinerts, Thom. Møllers, Nikol. Hansens og Alb. Bregendahls Udtrædelse af Skolen hjemfaldne Oplags-

penge til Beløb 180 Rd. 88 Sk., ialt 212 Rd. 94 Sk., fordeltes blandt 4 fra Skolen afgaaede Studenter, saaledes at Jens Gerner (fra 1871) fik 32 Rd. 94 Sk., Haldor Hammer (fra 1871) fik 40 Rd., Carl Hansen (fra 1874) 60 Rd. og Haunibal Nielsen (fra 1874) 80 Rd. Der var forskjellige Grunde — deriblandt Størrelsen af det Beløb, der var at uddele, — der bevægede Skolens Lærerraad til denne Gang at afvige fra den ovenfor angivne almindelige Vedtægt for Fordelingens Begrænsning.

Af alle under 1 og 2 opførte Beløb er Halvdelen (for A. Hammershøys Vedkommende den større og og for Vldmr. Worms den mindre Halvdel) bleven oplagt, og Resten udbetalt.

Et Spørgsmaal med tilknyttet Indstilling fra Rektoratet besvaredes under 11te September f. A. ved følgende Skrivelse fra Ministeriet til Skolens Forstanderskab:

Paa Ministeriets derom nedlagte aller underdanigste Forestilling har det under 2den dennes aller naadigst behaget Hans Majestæt Kongen at approbere, at der gives den under 5te Oktober 1851 aller naadigst konfirmerede Fundats for afdøde Ejer af Spøttrup Hovedgaard Nis Nissens Legat til Disciple i Ribe, Aarhus, Aalborg, Viborg og Randers lærde Skoler, dens § 8, 3die Punktum følgende Tillægsbemærkning: „Ogsaa i det Tilfælde, at en Discipel fra en af de Skoler, til hvilke Legatet er henlagt, efter at have bestaaet 4de Klasses Hovedexamen ved Skolen, umiddelbart gaar over til en hvilkenksomhelst anden lærd Skole for der at fortsætte sine Studier i mathematisk-naturvidenskabelig Retning og der bestaar Afgangsexamen, kan, naar dette er godtgjort, den for ham i den første Skole oplagte Sum udbetales ham, dog uden Renter.“ — Hvilket herved tjenstligst meldes Forstanderskabet til behagelig Efterretning og Iagttagelse og Hr. Rektoren tillige til fornøden Bekjendtgjørelse.“

c. Det Moltkeske Legat

er efter Fundatsen bestemt til Understøttelse for Embedsmænds Sønner, som gaa i Skole eller paa anden Maade nyde Undervisning, uden at Bestemmelse til Studering er en nødvendig Forudsætning for at kunne faa det. Viborg Kathedralskole er tillagt 2 Portioner deraf, hver paa 40 Rd. aariig, som udbetales igjennem Rektoratet til 11te Juni og 11te December Termin, hver Gang med Halvdelen. Retten til at afgjøre, hvem der skal nyde disse to Portioner, tilkommer Lehmsbesidderen af Grevskabet Bregentved. I Aaret 1874 have de været tilstaaede Disciplene Carl Hansen, som afgik fra Skolen efter sidste Afgangsprøve, og Johannes Carstensen.

D. Det Jessenske Legat

er efter Fundatsen bestemt til Understøttelse for 3 „af de dueligste og bedste fattige“ studerende Disciple i Viborg Kathedralskole, som da kunne erholde det, naar de ere i Skolens øverste Klasse, og vedblive at nyde det „i de første 3 Aar efter, at de ere dimitterede til Akademiet, ifald de der opholde sig til deres Studiers Fortsættelse“; dog have Slægtinge af Rektor Jessen eller hans Enke, D. C. født Ostenfeld, som stiftede Legatet den 5te Maj 1792, Fortrinsret, enten de saa gaa i Viborg Kathedralskole eller søge en anden Skole, saaledes at ingen uden for de to Slægter da har Adgang til at nyde det. Stiftets Biskop og Stiftsprovst tage Bestemmelse om Uddelingen. Foruden Renterne af den oprindelige Kapital, „det større Jessenske Legat“, uddeles tillige Renterne af en „Oplagskapital“. For Aaret 1874 er „det større Legat“ udbetalt til Disciplene Carl Hansen og Hnbl.

Nielsen samt til Student Emil Eckert (anden Gang som saadan) med 12 Rd. 69 Sk. til hver; og „det mindre“ (Oplagskapitalens Renter) til Disciplene A. Hammershøj og J. P. J. Mynster med 9 Rd. 3 Sk. til hver.

E. Det Mallingske Legat

er efter Fundatsen bestemt til hvert Aar at tildeles „den mest værdige og trangende blandt dem, der i dette Aar ere dimitterede fra Viborg Kathedralskole og inskriberede ved Universitetet“. Skolens Rektorat skal derfor hvert Aar tillige med Meldingen om den afholdte Afgangsprøve indsende „en Forklaring over enhvers Trang og sædelige Forhold tillige med Oplysning, om Dimittenden har oppebaaret Beneficier ved Skolen og da hvilke“, samt om Afgangsprøvens Udfald for ham. Konsistorium ved Kjøbenhavns Universitet tager Bestemmelse om Legatets Anvendelse; men dette maa ikke tildeles nogen, som ikke i Skolen har været Stipendiat eller Gratist, og som ikke ved Afgangsprøven har erholdt i det mindste 2den Karakter. For Aaret 1874 er i Følge Skrivelse til Rektoratet fra Legatets Eforus, theol. Prof. Hermansen, de tvende Lodder, den, som (efter den i forrige Aars Indbydelsesskrift Sd. 43 givne Forklaring) blev sparet i 1873, og den, som forfaldt i 1874, blevet uddelede til Studenterne Carl Hansen og Hannibal Nielsen, saa at der er tilfaldet hver af disse to i alt 82 Rdlr. 40 Sk.

F. Det Juelske Legat.

uddeles i 3 eller 5 Aar til to studerende ved Universitetet, fornemmelig fra Viborg, eller og fra Aalborg Kathedralskole. Et Medlem af den Juelske Fa-

milie, for Tiden Kmlr. Baron Juel-Ryssensteen R. af D. og DM., er Patron for Legatet; til ham indgives i Løbet af Skoletiden Ansøgning om Optagelse paa Listen over dem, der skulde nyde Legatet. I Aaret 1874 er det udbetalt til Studenterne Emil Eckert (2den Gang) og C. A. Møller (1ste Gang) med 37 Rd. 55½ Sk. til hver.

VI. Samlinger.

a. Bogsamlingen.

(Sluttet d. 5te Juni 1875.)

Den i de sidste Indbydelsesskrifter omtalte ny Fortegnelse blev færdig fra Trykkeriet i November Maaned f. A. I denne er optaget alt, hvad der efterhaanden kom til i Samlingen, medens den var under Trykken. Nedenstaaende Liste indeholder derimod alt, hvad der i Løbet af de to sidste Aar, medens Trykningen har staaet paa, i hver enkelt Afdeling er kommet til, efter at det vedkommende Ark var afsendt til Rentrykning, tillige med et Par Tilføjuinger og Rettelser til Fortegnelsen, i det de vedkommende Skrifter i denne ere komne til at staa paa et urigtigt Sted. Fagsondringen i Listen slutter sig til Fortegnelsen, saaledes at Løbenumrene henviser til de tilsvarende Afdelinger i denne. Ved Fortsættelser er Titelen saa vidt mulig afkortet. Hvor Aarhundredet ikke angives, er det 18—. — Hvad der er sendt fra Ministeriet, betegnes med Mærket — *m* efter Titelen;

hvad der er modtaget fra Forfattere eller Forlæggere, ligeledes med Mærket — *f.* Af Gaver har Samlingen faaet en meget omfattende fra Prof. Wesenberg og to andre fra Sognepræst Kall-Rasmussen til Dollerup og Finderup og fra Adjunkt Feddersen; disse betegnes henholdsvis ved Mærkerne — *w.*, — *kr.* og — *fd.*; andre Gaver ved — *g.*

I. Encyklopædi og blandede Skrifter.

1. **Conversationslex. Nord.** 2den Udg. Hft. 40—53. Kbh. 1873—75.
2. **Blandinger.** Udg. af Folkeskriftselskabet. Hft. 1. Haderslev 53. — *kr.*
Fra Videnskabens Verden. Almenfattelige Smaaskrifter af danske og norske Videnskabsmænd, udg. af A. S. Guldberg, C. Lange, Jul. Lange, Will. Scharling og Vilh. Thomsen. Nr. 1—10. Kbh. 74—75. (*De enkelte Hftr. findes under den Afdng., de høre til.*)
Hage. Jhns. Efterladte Skrifter. — 56.
Lehmann. Orla. Efterl. Skr. Dl. 3. Udg. af C. Ploug. Kbh. 73.
Pedersen. Christiern. Danske Skrifter. Bnd. 1—5 udg. af C. J. Brandt og R. Th. Fenger. Kbh. 50—56.
Petersen. N. M. Saml. Afhdlng. Dl. 4. Kbh. 74. Oversigt ov. d. kgl. d. Vdnskbrns. Slskbs. Forh. o. s. v. 1872; 73; 74, 1. Kbh. — *m.*
3. **Folke-Kalender.** Skand., for 1845. Red. af Fr. Barfod. Kbh. — *kr.*
For Ide og Virklgh. osv. Aarg. 1873. Kbh.
For Romant. og Hist. osv. Bnd. 10—11. Kbh. 73.
Nord og Syd. Et Maanedskr. Red. og udg. af M.

- (3) Goldschmidt. Bnd. 1—6. Kbh. 48—49.
 — —. Et Ugeskr. — — — Bnd. 1—6 *med et Tillæg*, 7 (*ud. Tilføjng.*: Et Ugeskr. *paa Titclbl.*). Kbh. 49—51 (5 *Bnd.*)
 — — (*Et Hefteskrift.*) — — — Ny Række. Bnd. 1—11. Kbh. 52—57 (6 *Bnd.*).
 — — Et Ugeskrift, — — —. 1856. 1ste—4de Qvrtl. Kbh. (2 *Bnd.*)
 — — Et Ugeskr., — — —. 1857—59. Ny Rk. Kbh. (4 *Bnd.* — *Af Bnd. 1, 1857 — 2 Afr.*)

II. Historie og Geografi.

12. **Dalstrøm. J. F.** Den norske og islandske tidsregning i det 10de århundrede. I anledn. af Islands tusendårsfest. Kbh. 74.
Falkenberg. Chr. Kalender 1867—75. (8 *Blade paa stift Ppr.*)
Kalender. Skriv- og Reise, for det Aar eft. Chr. F. 1874, beregnet til Kbh.'s Observatr. af H. C. F. C. Schiellerup. Kbh. — *g.*
14. **Løvenborg. A.** Oversigt ov. Danmarks Statsorden m. m. Kbh. 74. — (*Et stort Blad paa Pap.*) — *m.*
 — —. — — Norges — —. Kbh. 74. — (*Et stort Bl.*) — *m.*
 — —. Öfversigt öfv. Sveriges Statsordning m. m. Kbh. 74. — (*Et stort Bl.*) — *m.*
16. **Bloch. V. A.** Læreb. i Hist. f. Realsk. Dl. 2. Kbh. 74. (*Indb. m. Dl. 1.*) — *f.*
Cantù. Cesare. Verdenshistorie, efter storiā universale, niende ital. Originaludg. frit bearb. af E. Holm og Ph. Weilbach. Bnd. 1—4 og Hft. 34—35. Kbh. 71—75.
Grundtvig. N. F. S. Krønike-Riim. — 139.

- (16.) **Hansen. M. Mørk.** Kortf. Verdenshist. f. Ungd. af alle Stænder. 3die Opl. Kbh. 58.
17. **Borch.** Lidt Historie. (Oldtidens Hist. Prøve paa en Læreb.). Prg. Stvngr. 73.
18. **Schmidt. Vldmr.** Syriens Oldtid belyst ved ikke-bibelske Kilder. Dl. 1. Indl. (*Med egen Titel: Indl. t. S.'s Hist. i Oldt. eft. ik.-bib. Kilder.*) Kbh. 72. — *m.*
19. **Lassen. Krstfr.** Tyrtaeus. Prg. Krstnia. Gjertsens Sk. 73.
19. og 20. **Siefert O. A. B.** Zankle-Messana. Ein Beitrag zur Gesch. Siciliens. Prg. Altn. 54.
23. **Müller. C. Odofr.** Tabula, qva Græcia superior, qualis temp. belli Pelop. ineuntis fuit, describitur. — (*Paa Pap.*) — *w.*
26. **Bojesen. E. F.** Haandb. i de græske Antiquiteter. Kbh. 41. — *w.*
- Christensen. R.** Det græske statsliv i oldtiden. Kbh. 69. — *w.*
27. **Creuzer. Fr.** Abriss der röm. Antiquitäten. 2te Ausg. Leipz. u. Darmst. 29. — *w.*
29. **Behm. E. u. H. Wagner.** Die Bevölkerung der Erde II—III. (Ergnzungsh. 35, 41 zu Petermanns geogr. Mittheil.). Gotha 74, 75. — 115 i Ergnzungsb. VIII, IX. — **st.**
- Löffler. E.** Haandbog i Geographien. Hft. 1—4. Kbh. 74—75.
30. **Euling. T.** Map of the united states of Northamerica, Canada, . . . Jamaica, . . . and the Bahama Isl. — Supplem. to the Illustr. London News. June 1: 61. — *w.*
33. **Ussing. J. L.** Fra en Rejse. — 230.
34. **Arent Berntsen Bergen.** Danmarckis oc Norgis fructbar Herlighed. Kiøbenhafn. 1656.

- (34.) **Bloch. V. A.** Læreb. i Danmarks, Norges og Sverigs Hist. Til Brug for Realsk., høiere Borgersk. og Pigesk. Kbh. 74. — *f.*
 Danmarks, Norges og Sverigs Hist. Bnd. 4. Kbh. 73; Hft. 77—89. Kbh. 73—75.
- Holm. E.** Nogle Træk af Ruslands nord. Politik i forrige Aarh. Et Foredrag. Kbh. 67. — *kr.*
- Nilsson. O.** Danmarks opptrædan i den Svenska tronföljarefrågan åren 1739—43. Prg. Malmö 74.
- Olsson. P.** Några upplysningar om fornsaker i Jemtland. Prg. Östrund. 74.
- Vaupell. Otto.** Den danske Hærs Hist. o. s. v. Hft. 21—39. Kbh. 72—75.
36. Aarsberetn. fra d. kgl. Ghmarch. o. s. v. Bnd. 5, Hft. 1—4. Kbh. 71—74. — *m.*
 Aktstykker og Breve. Tillæg til Universitetets Hist. af Hlg. Rørdam. — 272.
- Grundtvig. Joh.** Nogle Bemærkn. om vort Archivvæsen. — 115.
- Liber census Daniæ. Kong Valdemar den andens Jordebog. Udg. og oplyst af O. Nielsen. Kbh. 73.
- Steenstrup. J. C. H. R. Studier over Kong Vald.'s Jordebog. — 39.
- Müller. C. Paludan-. Kong Valdemars Jordebog. Et Stridsskrift. Kbh. 74.
- Steenstrup. Jhns. C. H. R. Prof. Dr. C. Paludan-Müller og Kong Valdemars Jordebog. Endnu et Indlæg til Forsvar for den Sidstnævnte. Kbh. 1874.
- Magazin. Dnsk. 4de Rk. Bnd. 4, Hft. 1—2. Kbh. 74—75.
- Monumenta hist. Dan. o. s. v. Udg. af Hlg. Rørdam. Bnd. 2, Hft. 1—3. Kbh. 73—74.

37. **Klaussen V.** Fædrelandshist. for Borger- og Almuesk. Tilligemed et kort Tillæg om Norges og Sverrigs Hist. Kbh. 74. — *f.*
- Müller L. Chr.** Danmarks Hist. 3die Udg. o. s. v. Dl. 4. Kbh. 75.
- Saxe Runemester.** Danm.'s Krøn. ford. v. N. F. S. Grundtvig. Hft. 12. Kbh. 73.
38. **Worsaae J. J. A.** De Danskes Kultur i Vikingetiden. — 104.
39. **Jacobsen J. S.** Kong Knud den hellige efter Ælnods fremstilling. Kbh. 74.
43. **Bricka C. F.** Kong Frederik den Andens Ungdomskjærlighed. Et hist. Forsøg. Kbh. 73.
50. **Petersen Clem.** Det nationale Opsving i Danmark i Slutningen af forrige Aarhundrede. Et Foredrag. Kbh. 65. — *kr.*
53. **Hammerich Fr.** Skildringer fra den slesvigske Krig. Uddrag af en Dagbog. 2det Opl. Kbh. 49. — *kr.*
- Laurent J. P.** Livet i Felten. Uddrag af en Læges Dagbog i Sommeren 1848. Kbh. 49. — *kr.*
- Rosenberg C.** Danmark i Aaret 1848. Kbh. 73.
54. **Lehmann O.** Danmarks Riges gjennemsete Grundlov, vedtagen af Rigsraadets Landsth., tiltraadt af Kongens Regj., forkastet af Rigsr.'s Folketh. Med et Forord. Kbh. 65. — *kr.*
- Lindencrone Cai Hgrmn.** Om Krigsaaret 1864 og dets Indflydelse paa vort Hærvæsen. Kbh. 74.
55. **Bricka C. F. og S. M. Gjællerup.** Den danske Adel i det 16de og 17de Aarh. En Række samtidige Levnetsbeskrivelser uddragne af trykte og utrykte Ligprædikener. Hft. 1—4. Kbh. 74—75.
- Thrane Carl.** Danske Komponister. Fire Skildringer. Kbh. 75.

56. Rosenørn. M. H. Gr. Gert og Niels **Ebbesen**.
Hft. 2. Kbh. 75.
- Weilbach. Phlp. Maleren **Eckersbergs** Levned
og Værker. Kbh. 72.
- Hammerich. M. **Ewalds** Levnet, mest efter
hans egne Meddelelser. Kbh. 60.
- Wroblewsky. O. B. Oplysninger om, hvorledes
Hr. M. A. **Goldschmidt** har *handlet* med „Rab-
bien og Ridderen“. En Brevvevling. Kbh. 69.
- Hage. H. Johannes **Hage**, hans Liv og Karakter
og enkelte af hans efterladte Skrifter. Kbh. 54.
- Prutz. Rob. Ludwig **Holberg**, sein Leben u.
seine Schriften. Nebst einer Auswahl seiner
Komödien. Stuttg. u. Augsb. 57.
- Rørdam. Hlg. Fr. Klaus Christoffersen **Lyskan-
ders** Levned samt hans Bog om danske
Skribenter. Kbh. 68.
- (Ross. P.) Skildringer af Biskop Dr. theol. Ras-
mus **Møllers** private Liv. Nykbg. p. F. 71.
- Pontoppidan. Er.** Prokantsler —'s Levnetsbeskri-
velse og hans Dagbog fra en Reise i Norge
i Aaret 1749. Med en Indledning af C. Palu-
dan-Müller. Udg. af N. E. Hoffmann
(Bang). Odns. 74.
- Rosenkilde. C. N.** Autobiografisk Fragment. —
Levnetsskildring ved P. Hansen. — 139.
- Clausen. H. N. Joak. Fr. **Schouw's** offentlige
Liv. Kbh. 56.
- Hansen. M. Mørk. Den danske Bonde Laurids
Skau. Et Foredrag. Kbh. 65. — *kr.*
- Smith. L.** Selvbiografi, skrevet 1788 til hans Ven
Marskalk Joh. v. Bülow. Meddelt af J. H.
Bang. Prg. Sorø Sk. 74.

- (56.) **Thiele. J. M.** Af mit Livs Aarbøger. 1795—1826. Kbh. 73.
- Wilckens. C. F. Træk af **Thorvaldsens** Kunstner- og Omgangsliv. Kbh. 74.
57. **Holmfeld C. Dirck.** Dänische Zustände. Literatur, Politik u. Sprache. Altn. 46. — *fd.*
- Meddelelser. Stat. Udg. af d. st. Br. Bnd. 10—11. Kbh. 73. — *m.*
- Sammendrag af stat. Oplysninger ang. Kngrgt. Danmark. Udg. af det stat. Bur. Nr. 1—6. Kbh. 69—74. — *m.*
- Tabelværk. Stat. Trd. Rk. Udg. af d. st. Br. Bnd. 20—27. Kbh. 72—74. — *m.*
- Trap J. P.** St.-topogr. Beskr. af Kngrg. D. 2den Udg. Hft. 17—25. Kbh. 73—75.
- — — — — Atlas ved Oberst **E Klingsey.** Hft. 1—3. Kbh.
58. Kruse. R. H. Udførlig Beskr. af Øen **Fuur** i Limfjorden. Aarh. 74.
- Lassen. V. Bidr. t. **Helsingørs** Hist. Prg. Hlsngr. Rlsk. 73. — 1788—90. Prg. snsteds. 74.
- Kjøbenhavn.**
- Werlauff. E. C. Erindringer om Guldhornstyperiet d. 4de Mai 1802. Trykt som Muser. Kbh. 58.
- Wulff. D. H. Statist. Bidrag til **Vendelbo** Stifts Hist. i det 16de og 17de Aarh. Aalb. 72—74.
59. **Klingsey. E.** Atlas. — 57: Trap.
- Saabye. H. E. G.** Kjøbenhavn med nærmeste Omegn. Kbh. 69. — *paa Lrd.* — *fd.*
60. Flensborgske Tilstande under det preussiske Herredømme. Udg. af den dnsk. Folkcføreng. I Marts 1867. Kbh. — *kr.*

- (60.) **Paulsen. C.** Det danske Sprog i Hrtgdm. Slesvig. Kbh. 37.
61. **Kok. Jhns.** Det danske Folkesprog i Sønderjylland. — 190.
- Thaarup. Fr.** Nogle Underretninger om det Laubenburgske. Kbh. 15. — *Indb. md. sm.'s Udførl. Vejledn. Bnd. 6.*—57.
- Wedel. F.** Gilder og Laug i Flensborg. Kbh. 73.
63. **Schleisner. P. A.** Nosographie af Island. — 308.
64. **Graah. W. A.** Undersøgelses-Reise til Østkysten af Grønland i Aarene 1828—31. Kbh. 32.
- Rink. H.** Om Grønlands Indland og Muligheden af at bereise samme. Kbh. 75. — *FraVdnskbn. Vrdsn. 9. II.* (2)
65. **Aubert. L. M. B.** De norske Loves Hist. — 315.
- Rosenberg. C.** Hvorledes Norge blev selvstændigt. Et Foredrag. Kbh. 66. — *kr.*
66. **Horn. C. W. Ludv.** Kortfattet Fremstilling af Norges naturlige Beskaffenhed. Prg. Molde 72.
- Pontoppidan. Er.** Reise i Norge 1749. — 56.
67. **Ahlqvist. A. G.** Nya bidrag till svar på frågan: Har kng. Erik XIV døtt af förgift? Prg. Wxjö. 73.
- Nilsson. Olof.** Blad ur kng. Gustaf den tredjes hist. Några ord om sammansvärjningen år 1792. Prg. Mlnø. 73.
68. **Wistrøm. J. A.** Ett blad ur Helsinglands kulturhist. (Sägner och bruk. Bemärkelser. Djurs, växters namn. Terminologi.) Prg. Hudksvl. 74.
71. **Carlyle. Thom.** The French revolution. A hist. Vol. 1—3. Leipz. 51.
- Mounier. J. J.** De l'influence attribuée aux philosophes, aux Franc-Maçons et aux Illuminés sur la révolution de France. Tübing 1801.

- (71.) **Thrige. S. B.** Den franske Revol.'s Hist. (1789—95). Kbh. 75.
77. Polens Undergang. Af Forf. til „Hvad kæmpe vi for?“. Udg. af dn. dnsk. Folkeforeng. Kbh. 66. — *kr.*
79. **Reinhardt C. E. F.** Preussens Fald og Opreisning i Beg. af dette Aarh. Et Foredrag. Kbh. 67. — *kr.*
81. **Holm E.** Ruslands nord. Politik i forrige Aarh. — 34.
- Pierson Will.** Rusland i gamle Dage. Kulturhist. Skizzer. Paa Dansk ved A. W. Horn. Kbh. 74.
90. **Kløden. K. F.** Beiträge zur. Gesch. des Oderhandels. 1—8. Pg. Brln. Gwrbsch. 45—52.
- — — — — „ Ueb. die Stellung des Kaufmanns während des Mittelalters, bes. im nordöstl. Deutschlande. Stck. 4. Prg. Brln. Gwrbsch. 44.
92. **Waltenberger. A.** Die Rhätikon-kette, Lechthaler- und Vorarlberger-Alpen. (Erzngngsh. 40 zu Petermanns geogr. Mittheil.) Gotha 75. — 115 i Ergnzngsb. IX — **st.**
93. **Rasmussen. J. L.** Additamenta ad historiam Arabum ante Islamismum excerpta ex Ibn Nabatah, Nuveirio atqve Ibn Koteibah. Arab. ed. Lat. vert. Haun. 21. — *w.*
- Historia præcipuorum Arabum regnorum rerumqve ab iis gestarum ante Islamismum. E. codd. mnscrip. Arab. biblioth. reg. Haun. collegit, vertit et animadversiones adjecit. Haun. 17. — *w.*
94. **Petermann. A.** N. Sewerzow's Erforschungen des

- (94.) Thian-Schan-Gebirgs-Systems, 1867. Nbst. Darstell. des Balkasch-Alakub u. Siebenstromlandes nach russ. Aufnahmen. I. (Ergznzngsh. 42 zu Petermanns geogr. Mittheil.) Gotha 75. — 115 i Erguzngsb. IX. — **st.**
- Radde. G.** Vier Vorträge üb. den Kaukasus. (Ergznngsh. 36 zu Petermanns geogr. Mittheil.) Gotha 74. — 115 i Erguzngsb. VIII. — **st.**
96. **Mauch. Carl's** Reisen im Inneren von Süd-Afrika. 1865—72. (Ergznzngsh. 37 zu Petermanns geogr. Mittheil.) Gotha. 74. — 115 i Erguzngsb. VIII. — **st.**
98. **Petermann. A.** Die süd-amerik. Republ. Argentine, Chile, Paraguay u. Uruguay nach dem Stande der geogr. Kenntn. in 1876 kartografisch dargestellt. Nebst ein. geogr.-stat. Compendium v. H. Burmeister. (Ergznzngsh. 39. zu Petermanns geogr. Mittheil.) Gotha 1875. — 115 i Erguzngsb. IX. — **st.**
101. Zetterstedt. J. E. Minnesord öfv. Carl von **Linné** Prg. Jønkøp. 74.
- Wytttenbachius. D. Vita Davidis **Ruhnkenii**. Lugd. Bat. et Amstld. 1799. — *w.*
104. **Kolb. Fr.** Culturgesch. der Menschheit mit bes. Berücksichtg. von Regierungsf., Politik, Religion, Freiheits- und Wohlstandsentwicklung der Völker. Eine allg. Weltgesch. nach den Bedürfnss. der Jetztzeit. 2te Aufl. Bud. 1—2 Leipz. 72—73.
- Lacroix. Paul.** Moeurs, usages et costumes au moyen âge et à l'époque de la renaissance 3ième éd. Paris 73. — **st.**
- Scharling. Hnr.** Menneskehed og Kristendom osv. Dl. 2. Kbh. 74.

- (104.) **Scharling. Wilm.** Guldlandenes Opdagelse og Virkingerne deraf. (Fra Videnskbn. Vrdu. 6). Kbh. 74.
- Worsaae. J. J. A.** De Danskes Kultur i Vikingetiden. (Fra Videnskbn. Vrdu. 1). Kbh. 72.
107. **Fiedler. Fr.** Mythologie der Griech. u. ital. Völker Halle. 23. — *w.*
- Thorlacius. B.** De gamle Ægypters Forestillinger om Underverdenen og Tilstanden efter Døden. Kbh. 23. — *w.*
108. **Frølich. Lor.** Nordens Guder i Billeder. Hft. 1. Kbh. 75. — **st.**
110. Minder. Gamle danske — i Folkemunde, sml. og udg. af Sv. Grundtvig. Smlng. 1—3 (*Sml. 3 oysaa med Titel: Danske Folkeminder*). Kbh. 54—61.
- Müller. C. Paludan.** Sagnet om den himmelfaldne Danebrogsfane (Fra Videnskbn. Vrdu. 3). Kbh. 73.
113. **Brock. P.** Numismatiske Undersøgelser betrfnd. den senere rom. Kejsertid md. særl. H. til Møntmærkerne. Kbh. 74. — *m.*
115. Aarb. f. nord. Oldkyndighed osv. 1873—75. Kbh.
- Archiv. Hist. Et Mndskr. osv. 1874. 1—2; 1875, 1 Hft. 1—3. Kbh.
- Mittheil. aus J. Perthes geogr. Anst. osv. 1874; 1875, 1—4. Gotha.
- — — — — Ergnzngh. 35—42. (Bnd. VIII—IX.) Gotha 74—75.
- Samlinger. Danske osv. Bnd. 3; 4, 1—2. Kbh. 74—75.
- — — — — til jydsk Hist. osv. Bnd. 4; 5, 1. Aalb. 73—74.

- (115.) Tidsskrift Hist. osv. Rkk. 4, Bnd. 4, Hft. 1—3.
Kbh. 73—75. — *m.*
116. **Engelstoft. Laur.** Udv. af Skrifter. (Udg. af C. F. Allen) Bnd. 1—2. Kbh. 59—61. — *kr.*
- Reinhardt. C. E. F.** Folkelige Foredrag. Kbh. 68.
— *kr.*
-

III. Litteraturhistorie.

117. **Brandes. G.** Hovedstrømninger i det 19de Aarh.'s
Litttr. Reaktionen i Frankrig Kbh. 74.
- Hammerich. Fr.** De episk-kristelige oldkvad hos
de gotiske folk. Prg. Kbh. Univ. 73. — *m.*
- Malmstrøm. B. E.** Litteraturhist. afhandlinger. Øre-
bro 69.
- Wachler. L.** Lehrb. der Litteraturgesch. Leipzig.
27. — *w.*
118. Aarsberetn. og Meddelelser fra det kgl. Bibliothk.
osv. Bnd. 2, 1—4. Kbh. 71—74. — *m.* — **st.**
- Årskatalog för svenska bokhand. 1872—1874.
Stockh. 1874—75. (2 Hft.)
- Bibliographie. Allg. osv. 1873 (Nr. 2 mangler).
1874; 1875, 1—5. Leipz. Brockh.
- Bogfortegnelse. Dansk. osv. Aarg. 23; 24, 1—11;
25, 1—4. Kbh. 73—75.
- Boghandlertidende. Nord. osv. Aarg. 8; 9, 1—53;
Kbh. 73—75.
- Bruun. Chr.** Det store kgl. Bibliotheks Stiftelse
under Kng. Frederik den Tred. og Kng. Chri-
stian den Fmt. i Anl. af Bibl.'s tohundredaar.
Jubil. Kbh. 73. — **st.** — *m.*
- Perthes. Just.** Verlags-Catalog 1875. Gotha u.
Wien.
- Rapport sur les collections Scandinaves de la bib-
liothèque Sainte-Geneviève. Paris 73. — *m.*

- (118.) Verzeichniz der Bücher. osv. 1873, 2; 74, 1—2.
— *g.*
119. Frtgnls. ov. **C. G. N. Davids** eftrl. Sml. af Bøger, frnmlg. i Lovkyndgh., Fængselsvdenk., Stats-økonomi- og Hist., som bortsælges 1874. Kbh.
— ov. **F. Fabricius** efterlr. Bogsaml., som bortsælges 1874. Kbh.
— ov. Etatsr. og Borgmstr. **L. C. Larsens** og Prof. **Th. Overskous** m. fl.'s eftrl. Bogsamlinger, som bortsælges 1874. Kbh.
— ov. den afd. **Frdr. Ad. Mørck** tilhrnd. Bogsaml., som bortsælges 1874. Kbh.
— ov. Dr. jur. **C. P. N. Petersens** Bogsml., som bortsælges 1874. Kbh.
120. **Bernhardy. G.** Grundr. der röm. Littrt. Halle. 30. — *w.*
Lassen. Krstfr. Tyrtaeus. Prg. Krstnia. Gjertsen. 1873.
Schaaf. L. Litteraturgesch. u. Mythologie der Griechen u. Römer. 2te Aufl. Mgdbrg. 20. — *w.*
Schjøtt. P. O. Den græske Tragedies Oprindelse. (Fra Vdnskbn. Vrdn. 7). Kbh. 74.
121. **Arentzen. Kr.** Baggesen og Oehlenschläger. osv. IV. 1813—15. Kbh. 74.
Lyskander. Kl. Chr. Scriptoros Danici. — 56.
124. **Malmstrøm. B. E.** Grunddragen af Svenska vitterhetens hist. Akad. föreläsng. Dln. 1—5 med Regstr. Örebro. 66—69.
126. **Brandes G.** Hovedstrømninger i det 19de Aarh.'s Litteratur. Reactionen i Frankrig. — 117.
Broberg. S. Theatret i Middelalderen. Det religiøse Skuespil i Frankrig. Prg. Odus. 74.
-

IV. Nationallitteratur.

132. *Anthologia Græca*. In us. scholarum ed. P. H. Tregder. Haun. 42. — *w.*
 (*Udvalgte Taier af attiske Talere. Udgivne til Skolebrug af C. Berg. Kbh. 46. — 2 Hefter* —). — *w.*
133. **Æschylus**. *Septem contra Thebas*. Emend. C. J. Blomfield. Lips. 23 — *w.*
 — — —. *Denuo rec.* A. Wellauer. Lips. 23. — *w.*
 — *Orestias, Trilogie, metrisk overs.* af P. O. Brøndsted. Udg. af N. V. Dorph. Kbh. 1844.
- Aristophanis** *comoediæ*. *Nova ed. accur. in us. prælection. et schol.* Tm. 1—2. Lips. et Lugd. Bat. 1818. — *w.*
- Demosthenis** *quæ supersunt opera*. *Nova ed. accur. in us. prælection. et scholar.* Tm. 1—5. Lips. et Lugd. Bat. 21—22. — *w.*
 — *Philippicæ or. V et Libanii vita Dem. ex rec.* I. Bekkeri ed. I. Th. Voemel. Frncf. ad M. 29. — *w.*
- Dionysios** v. *Halikarnassos üb. die Rednergewalt des Demosthenes vmtlst. seiner Schreibart. Übrs. u. erl. v. A. G. Becker. Nebst ein. Abhndl. üb. Dionys. als ästhet.-krit. Schriftsteller.* Wolfenbtl. u. Lpz. 29. — *w.*
- Evripides**. *Skuespil. Ovsr.* af C. P. Christensen-Schmidt. Hft. 1. Kbh. 75.
 — *Kyklogen. Satyrspil. Overs. i Orgnl.'s Vrsml.* af P. G. Fibiger. Prg. Nykbnng. 20 — *w.*
- Herodotos**. *Til Skolebr. bearb.* af H. M. Flemmer og Ed. Flemmer. Bnd. 1. Kbh. 54.
 — *w.*

(133.) Pingel. J. V. Kritiske Anm. til Herodots 7de, 8de og 9de Bog. Prg. Kbh. Mtrp. 74.

(Hesiodus. Opera et dies.) In us. auditor. ed. curavit B. Thordacius. Havn. 1801. (*Gjennemtrkn. med tilføjet lat. Ovrstls.*). — *w.*

Homers Ilias. Schulausg. v. K. F. Ameis. Anhang. Hft. 2. Lpz. 1870.

— — Ex rec. F. A. Wolfii ed. notisque in us. scholar. instr. C. F. Ingerslev. Vol 1—2 (I—XIV). Haun. 30, 34. — *w.*

— —. Rec. et brevi. annot. instr. Fr. Spitzner Saxo. Vol. 1, Sect. 1—3 (I—XVIII). Gothæ et Erfort. 32—34 (*2 Bnd.*). — *w.*

— —. Ex rec. F. A. Wolfii. Nov. ed. Prs. 1—2. Lips. 17 (*1 Bnd.*). — *w.*

— Odyssee. Für den Schulgebr. erkl. v. K. F. Ameis, bes. v. C. Hentze. Bnd. 1; 2, 1: 5te Aufl. Leipz. 1872—73; 2, 2: 4te Aufl. 1871.

— — — —. Anhang. Hft. 1, 2te Aufl. bes. v. C. Hentze. Lpz. 72; Hft. 3—4. Lpz. 67, 71.

— —. Med Anm. til Skolebr. ved F. C. L. Trojel. I—IV, V—VIII. Kbh. 66, 68 (*2 Hftr.*). — *w.*

Cammann. F. L. Vorschule zu der Iliade u. Odyssee des Homer. Ein Handb. für Schul. Leipz. 29. — *w.*

Eustathii commentarii ad Homeri Odysseam. Ad fidem exempli Romani ed. Tm. 1—2. Lips. 25—26. (*4 Hftr.*). — **st.** — *w.*

Nitzsch. G. W. Erklärende Anmerk. zu Homers Odyssee. Bnd. 1—2 (I—VIII). Hannov. 26, 31. — *w.*

- (133.) Wolf. F. A. Vorlesungen üb. die vier erst. Ges.
v. Homers Ilias, herausg. u. mit Bemerk. u.
Zusätzen begl. v. L. Usteri. Bndch. 1—2.
Bern. 30—31. — *w*
- Lucian's** Göttergespr., griech. m. Anm. zum Gebr.
f. Schulen herausg. v. J. C. Bremer. 2te Ausg.
veranst. v. E. F. Foppo. Lpz. 17.— *w*.
- Pausaniæ** Græciæ descriptio. Nova ed. accur. in
us. prælect. et scholar. E nova Siebelisii
rec. Tm. 1—3. Lps., Lugd. Bat. 19. — *w*.
- Pindari** carmina quæ supersunt cum deperd. fragm.
sel. Rec. Aug. Boeckius. Ed. sec. Lps.,
Lugd. Bat. (25). — *w*
- Platonis** quæ supersunt opera. Recogn. G. Stall-
baum. Tm. 1—5. Lps. Lugd. Bat. 21—23.
— *w*.
- Heusde. P. G. van. Initia philosophiæ Pla-
tonicæ. Pars prior. Traj. ad Rh. 27. — *w*.
- Plutarch.** Udvalgte Biographier. Til Skolebr. udg.
af C. Berg. Afdng. 1. Kbh. 57. — *w*.
- Sophoclis** tragoediæ. Rec. et explan. Ed. Wun-
derus. Vol. 1, Sect. 1—3. Goth. et Erford.
31—32 (1 Bnd.). — *w*.
- Oedipus tyrannus. Ex rec. P. Elmsley, qui
et annot. suas adjecit. Ed. auctior. Lips.
21. — *w*
- Wunderus. Ed v. Conspectus metrorum, qui-
bus Sophocles in septem, quas habemus,
tragoediis usus est. Lps. 25. — *w*.
- Stobæus. Joannes.**
- Halim. C. F. Lectiones Stobenses. Prtel. 1
—2. Hdlbrg. 41—43. — *w*.
- Theocrits** bucoliske Digte. Overs. samt med

- (133.) Indldn. og Anm. forsynede ved S. Meisling. Kbh. 25. — *w.*
- Theophrasti** characteres Græce. Illustr. S. N. I. Bloch. Prs. 1. Lps. 14. — *w.*
- Thucydidis** de bello Peloponn. libri octo, Græce ad editionem Dukeri expressi. Vol. 1. Viennæ 1784. — *w.*
- Historie. Udvalg til Skolebr. udg. af C. Berg. Kbh. 52. — *w.*
- Xenophontis** Cyri Anabasis. Efter K. W. Krügers Udg. bearb. for vore Skoler af C. Berg og O. Fibiger. Kbh. 52. — *w.*
- Cyropædiæ lbr. VIII. Rec. et explan. I. C. Zeunius. Lips. 1780. — *w.*
136. **Cæsaris Germanici** Aratea. *Ndnfor*: Phædri fab. ed. Orellius.
- Ciceronis. M. Tull.** de fin. bon. et mal. lbr. V ex rec. et cum not. J. H. Bremii. Tm. 1. Tur. 1798. — *w.*
- — Lælius s. de amicitia dial. rec et schol. Jac. Facciolati suisque animadv. instr. A. G. Gernhard. Lips. 25. — *w.*
- — de officiis lbr. tres. Rec. adjectisque I. M. Heusingeri et suis annot. explicatiores editurus erat I. F. Heusinger. Brunsvig. 1783. — *w.*
- — pro Q. Ligario or. Übrs. nbst. Latein. Text, krit. Anm., erklär. Kmnt., erläutrd. u. beurtheil. Sachbemerck. v. K. G. Schelle. Leipz. 1802. — *w.*
- — de imperio Gn. Pompeii or. Til Skolebr. udg. af V. Voss. Chrstnia. 74. — *f.*
- Kuehner. Rph. M. Tullii Ciceronis in philo-

- (136.) *sophiam ejusque partes merita.* Hamb. 25.
— *w.*
- Wopkens. Thom. lectionum Tullianarum s.
in op. quæd. Ciceronis philos. animadversio-
num crit. lbr. tres. Iterum cum adnot.
ed. Frdn. Handius. Ienæ 29. — *w.*
- Gaii** institutionum commentarii quattuor cura A.
G. Heffter. Bonn. 30. — *w.*
- Horatii Flacci Q.** opera rec. et illustr. F. G.
Doering. Ed. sec. Tm. 1. Lps. 15. — *w.*
- Phædri** Aug. liberti fabulæ Æsopicæ. Acced. **Cæ-**
saris Germanici Aratea, **Pervigilium Veneris**
ad codd. exact. ab Io. Casp. Orellio. Ed.
alt. aucta **Phædri** fabulis novis et **P. Syri**
sententiis. Tur. 32. — *w.*
- Plauti M. Acci.** Trinummus. Lat. u. deutsch mit
ein. Vorrede üb. die Gesetze der plautin.
Verskunst u. krit. Anm. herausg. v. C. E.
Geppert. 2te Ausg. Leipz. 54. — *w.*
- Seneca L. Ann.**
Gertz. Mrt. Clar. Studia crit. in L. Ann.
Senecæ dialogos. Haun. 74. — *m.*
- Taciti C. Corn.** opera rec. et comment. adj. G.
H. Walther. Tom. 1.—4. Hal. Sax. 31—33.
— *w.*
- — Agricola et Germania. Udg. til Skolebr.
af W. A. Bloch. Kbh. 54. — *w.*
- Ulpiani Domitii.** fragmenta, quæ dicuntur tituli
ex corpore Ulpiani. Ex recogn. I. C. Blunt-
schly ed. Ed. Böcking. Bonn. 31. — *w.*
- Virgilii Maronis P.** opera omnia rec. et in us.
scholar. ed J. C. Jahn. Lps. 25. — *w.*
- — Æneis. Til Skolebr. bearb. af O. Fibiger.
Heft. 1—2. (I—VIII). Kbh. 55—56. — *w.*

137. **Rosendahl. E. P.** Tale ved Indsættelsen som Rektor. Prg. Nykbnng 38
138. Folkeminder. Jydske. 2den Sml. *Ogsaa med Titel*: Gamle jydske Folkeviser, samld. af Folkemunde, især i Hammerum Herred, af Ev. Tang Kristensen. Hft. 1—2. Kbh. 74.
- Sange for de danske Skytteforeninger, 2den Dl. Til Brug ved Folkemøder, Skoler, Aftenskoler, Folkeshøjskoler o. s. v. Sml. af Joh. Speyer og M. T. Bredsdorff. Nyborg. 72.
139. **Aarestrup. Emil.** Efterladte Digte. Udg. af Chr. Winther og F. L. Liebenberg. Kbh. 63.
- Bødtcher. Ldv.** Digte, ældre og nyere. Kbh. 56.
- Ewald. Johns.** Samtl. Skrifter. Udg. af E. L. Thaarup, Chr. Thaarup og F. L. Liebenberg. Dl. 1—8. Kbh. 50—55 (*4 Bnd.*)
- Greensteen. H. J.** Digte. Kbh. 59.
- Grundtvig. N. F. S.** Krønike-Rim til levende Skolebrug med Oplysninger. 2den Udg. Kbh. 42.
- Guldberg. Fr. Høgh.** Saml. Smaating i bunden og ubunden Tale. Dl. 1—3. Kbh. 15—16.
- Gyllembourg.**
Kall. Benedicte A. Fru Gyllembourg og hendes Værker i Forhold til vor Tid, tre Prøve-Foredrag. Kbh. 75.
- Holberg.**
Bruun. Chr. Ludv. Holbergs Peder Paars. Et Afsnit af en Holberg-Biographi. Kbh. 62.
Prutz. Rob. L. Holberg. Nebst einer Auswahl seiner Komödien. — 56.
- Jacobi. C. F.** Saml. Skrifter Udg. af M. F. Liebenberg. Kbh. 17.

- (139.) (**Jacobsen.**) Trolddom. Trag. Skuespil. 2det Opl. Kbh. 48.
- Müller. Fr. Paludan.** Adonis. Et mythisk Digt. Kbh. 74.
- —. Tiderne skifte. Skuespil i 3 Akter. Kbh. 74.
- Rosenkilde. C. N.** Efterladte Skrifter. Udg. af P. Hansen. Hft. 1—3. Kbh. 74—75.
- Sibbern. Fr. Chr.** Efterladte Breve af Gabrielis. 4de Udg. Kbh. 61.
- Storm. Edv.** Originale Fabler og Fortællinger. Kbh. 1782.
- —. Saml. Digte. Kbh. 1785.
- Thiele. J. M.** Bjergmandsdalen. Fortælling. Kbh. 17.
- —. Romantiske Dramaer. Kbh. 60.
- —. Thyre Boløxe og Herremanden. Skuespil. Kbh. 57.
- Winther. Chr.** I Naadsensaaret. Et Brev. 2det Opl. Kbh. 74.
144. **Bjørnson. Bjørnstj.** En Fallit. Skuesp. i fire Handlinger. Kbh. 75.
- —. Redaktøren. Skuespil i fire Handlinger. Kbh. 75.
- Ibsen. Hnr.** Catilina. Drama i tre Akter. 2den Udg. Kbh. 75.
- —. Fru Inger til Østråt. Skuesp. 2den Udg. Kbh. 74.
146. (**Smith. A.**) Salme og Sang ved Examens Slutning. Prg. Arndl. 73.
147. Edda. Den ældre. Mundsmag ved R. J. Holm. Trykt som Manuskr. Odns. 74.
- Njála. A'kostnd. hus. knglg. norr. fornfrdfjlg. Kpmnhfu. 75.

- (147.) **Saga Gisla Súrssonar.**
Thorkelsson. Jón. Skýringar á vísu í Gísla sögu Súrssonar. Prg. Rkjav. 73.
 — om Völsungerne, ovrs. eft. det Islandske af V. Ullmann. Kbh. 73.
149. **Malmstrøm. Brnh. El.** Dikter. 6te uppl. Örebro. 73.
Sparre. Pehr. Svenska historiska Romaner. 1, 3die uppl. Stockh. 72; 2—4, 2dra uppl. 69—71.
Topelius. Z. Fältskärns berättelser. Cykeln 1, 5te uppl. Stockh. 72; 2—3, 4de uppl. 68—69; 4—5, 2dra uppl. 73.
150. **Malmstrøm. Brnh. El.** Tal. — 229.
154. **Byron.** Udv. dram. Digte o. s. v. ovrs. af E. Lembcke. Hft. 4—5. Kbh. 74, 75.
157. **Corneille. Pjr.** Le Cid. Hist. Drama. Med Anm. ved Chr. Sick. Kbh. 74. — *f.*
Feuillet. Oct. Le village. Komédie. Med Anm. ved Chr. Sick. Kbh. 74. — *f.*
Girardin. Mme Émile de. La joie fait peur. Skuesp. i een Act. Med Anm. ved Chr. Sick. Kbh. 74. — *f.*
Molière. Les précieuses ridicules. Kmd. i een Act. Med Anm. v. Chr. Sick. Kbh. 74. — *f.*
Sandau. Jls. Mdmsl. de la Seiglière. Skuesp. Med Anm. ved Chr. Sick. Kbh. 74. — *f.*
164. **Cervantes Saavedra. Mgl. de.** El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha. Nuev. ed. por Don Eugenio de Ochoa. Paris 44.
166. **Heine. Hnr.** Neue Gedichte. 3te Aufl. Hamb. 52.
 — —. Romanzero. Hamb. 51.
Lenau. Nicol. Gedichte. Bnd. 1—2. Stuttg. u. Augsb. 57.

- (166.) **Lenau. Nicol.** Dichterischer Nachlasz. Hrausg. v. Anast. Grün. Stuttg. u. Augsb. 58.
169. **Rasmussen. J. L.** Hist. præcip. Arab. regum. E codd. colleg., vertit et annotat. adjec. — 93.
- — Additamenta ad historiam Arabum excerpta ex **Ibn. Nabatah, Noveirio** atqve **Ibn. Koteibah.** Arabice et Lat. — 93.
170. **Kalidasa.** Kongen og Danserinden. Lystspil. Ovsr. af Edv. Brandes. Kbh. 74.

V. Sprogvidenskab.

174. **Etzler C. F.** Sprach-Erörterungen. Bresl. 26. — *w.*
- Michelsen Cnr.** Über das allgem. Wesen der Sprache. — 181 *i sm.'s Hist. Uebers.*
178. **Berg. C** Græsk Formlære til Skolebr. 3die Udg. af Schema til græsk Forml. Kbh. 62. — *w.*
- — Om de græske Dialecter. (Kbh. 60, *hører til sm.'s Formlæ.*). — *w.*
- — Schema til den græske Formlære. 2den Udg. med Tillæg. Kbh. 53 og 59. — *w.*
- Bernhardy. G.** Wissenschaftl. Syntax der griech. Spr. Brln. 29. — *w.*
- Buttmann. Ph.** Ausführl. griech. Sprachlehre. Bnd. 1, 2 Abth. 1—2. Brln. 19—27 (3 Bnd.). — *w.*
- Kühner. R.** Versuch einer neuen Ordnung der griech. Syntax mit Beispl. begl. Hannover 29. — *w.*
- Matthiä. A.** Ausführl. griech. Grammatik. Th. 1—2. Anhang. 2te Aufl. Leipz. 25—27. (3 Bnd.). — *w.*

- (178.) **Thiersch. F.** Griechische Grammatik, vorzügl. des Homer. Dial. 2te Aufl. Leipz. 18. — *w.*
 Richter. C. E. Vollst. Wort- u. Sachregister zu Fr. Thiersch's griech. Gramm. Nbst. ein. Vorrede des Verfassers der Gramm. Leipz. 23. — *w.*
179. **Schneider. J. G.'s** Handwörterb. der griech. Sprache. Ausgearb. v. Fr. Passow. Bnd. 1—2, 2te Aufl. Leipz. 26. — *w.*
180. **Berg. C.** En Saml. af Exempler af den attiske Prosa til at forberede og indøve den græske Syntax. Kbh. 44. — *w.*
 — — Græsk Læseb. for andet Aars Kursus. Kbh. 44. — *w.*
 — — Opgaver til at oversætte fra Dansk til Græsk, ordn. eft. første Afsnit af Madvigs gr. Ordfjngslr. Kbh. 46. — *w.*
 — — — — — — — — — — andet Afsnit — — — — — Kbh. 47. — *w.*
- Lange. Fr.** Materialier til at indøve den græske Forml. En Læse- og Stile-Bog for de første Begyndere. 3die Udg. Kbh. 44. — *w.*
- Lund. F. G. W.** Græsk Læseb. til Skolebr. Kbh. 44 — *w.*
181. **Billroth. G.** Latein. Schulgrammatik. 2te Ausg. bes. v. F. Ellendt. Leipz. 38. — *w.*
- Grotefend. A.** Ausführl. Gramm. der latein. Spr. zum Schulgebr. Th. 1. Hannov. 29. — *w.*
 — — . Latein. Schulgramm. Hannov. 33. (*gymtrucken*). — *w.*
 — **G. F.'s** lat. Gramm. für Schulen nach Wenck's Anlage umgearb. Bnd. 1, 2te Aufl. Frankf. am M. 17 (*2det Bnd. ndnfor under Wenck*) — *w.*

(181.) **Madvig. J. N.**

Hjort. P. Om pædagog. Mangler og Misgreb
i Prof. Madvigs lat. Sprogl. til Skolebr.
Kbh. 42. — *w.*

Michelsen. Cnr. Hist. Uebersicht des Studiums
der lat. Gramm. nebst ein. Einleit üb. das
allgem. Wesen der Sprache. Hamb. 37. — *w.*

Oppermann. L. Lat. Sprogl. til Skolebr. Udarb.
især eft. Billroth. Kbh. 40. — *w.*

Rudimanni. Thom. institutiones grammaticæ La-
tinæ. Curante G. Stallbaum. Prs. 1—2. Lps.
1823. (1 Bnd.). — *w.*

Struve. K. L. Ueb. die lat. Declination u. Con-
jugation. Königsb. 23. — *w.*

Weissenborn. W. Syntax der latein. Sprache für
die obern Kl. gelehrter Schulen. Eisenach.
35. — *w.*

Wenck. H. L.'s lat. Gramm. für Schulen. Bnd. 2.
7te Aufl. durchaus umgearb. v. G. F. Gro-
tefend. (*staar med 1ste Bnd. under G. F.
Grotefend ovenfor.*) — *w.*

Zumpt. C. G. Latein. Gramm. 5te Ausg. Brln.
26. — *w.*

182. **Kernn. C.** og **C. P. J. Krebs.** Udvalg af lat. Ord.
og Talemaader. Til Skolebr. Kbh. 74. — *f.*

183. (**Etzler. C. F.**) Syntactische Analogien der latein.
u. deutsch. Spr., ein Leitfadens fürs Ueber-
setzen aus der einem Spr. in die andere.
Bresl. 26 — *w.*

Grotefend. A. Materialien zum Uebers. aus dem
Deutsch. ins Latein. für die mittl. Gymn.-kl.
Curs. 1, Hft. 1. Curs. 2, Hft. 1. Götting. 34, 35. — *w.*

Höchel. I. D., G. L. Holzer, I. A. Walker. Uebungs-
stücke zum Uebersetzen aus dem Deutsch. ins

- (183.) Latein. für die mittl. Kl. der Gel.-Sch. Stuttg. 28. — *w.*
- Trojel. F. C. L.** Materialier til latinske Stiløvelser for de lavere Klasser. Kbh. 59. — *w.*
- Wisz. C. Ch G.** Praxis der lat. Syntax in zusammenhäng. Beispielen aus der alt. Gesch., für die höher. Cl. der Gymn. Curs. 1—2. Leipz. 26 (1 Bnd.) — *w.*
186. Museum der Alterthumswissenschaft. Hrausg. v. F. A. Wolf u. Ph. Buttmann. Bnd. 1. Darstell. der Alterthumswissensch. Brln. 1807. — *w.*
188. Tidsskrift for Philol. o. s. v. Fællesregister til Aarg. 1—10. Kbh. 74.
— — — Nordisk. o. s. v. Bnd. 1. Kbh. 74—75.
190. **Berg. A.** Kortf. dansk Sprogkr. udarb. til Brug ved Underv. 2den Udg. Kbh. 60. — *w.*
Jessen. E. Dansk Sproglære. Kbh. 68.
191. **Dahl. Hans.** Dansk hjælpeordbog o. s. v. Hft. 5. Kbh. 74.
196. **Rask. R.** Kortf. Vejledning til det oldnord. elr. gml. isl. Sprog. 2det Opl. Kbh. 44.
— —. Vejledning til det isl. elr. gml. nord. Sprog. Kbh. 11.
199. **Gilljam. G. F.** Bör och kan något göras för upp-rätthållandet af enheten i modersmålets rättstafning ved våra läroverk? Prg. Stockh. Gymn. 74.
202. **Drysén. J. A.** Hjelpverben i Engelska språket. Prg. Strngns. 74.
203. **Hoppe. A.** Englisch-deutsches Supplement-Lexikon als Ergänzung zu allen bis jetzt erschienenen engl.-dtschn. Wörterbüchern, insbesndr. zu Lucas. Brln. 71.

- (203.) **Rosing. S.** Engelsk-dansk Ordbog. 3die Udg. Kbh. 69.
206. **Gregersen. Emnl.** og **L.-S. Borring.** Fransk-dansk og dansk-fransk Haandordb. Fr.-dnsk. Dl. Kbh. 61.
207. **Bang. Chr.** Franske Stiløvelser til Indøvelse af den franske Syntax efter Dr. Garrigues Grammatik. I. Kbh. 75. — *f.*
- Jung. C. F.** Exempelsaml. til Indøvelse af nogle af de vigtigste Regler i den franske Syntax med Overs., gramm. Anm. og en Saml. Talemaader. Kbh. 74.
218. **Müller. N. V.** Opg. til tydske Stile, nrnst. i det sidste Skoleaar. Kbh. 75. — *f.*
219. **Hjort. P.** Tydsk Læseb. for Dansktalende. 2det Opl. Bnd. 1. Kbh. 40. — *w.*
- Kaper. J.** Tysk Læseb. for Melleml. Kbh. 74. — *f.*
222. **Gesenius. W.** Hebraische Gramm. 8te Aufl. Halle. 26. — *w.*
227. **Michaelis. C. B.** Syriasmus, id est Gramm. lingvæ Syriacæ. Hal. Mgdbrg. 1741 (*gnmtrkn., med Tilføjngr.*). — *w.*

VI—VIII. Æsthetik og Kunst. — Filosofi. — Theologi.

229. **Malmstrøm. B. E.** Tal och esthet. afhandligr. Örebro 65.
230. **Hildebrand. H. H.** Den kyrkliga konsten under Sveriges medeltid. En kortf. öfvrsigt. Stockh. 75.
232. Melodier til Sange for de danske Skytteforeninger. 2den Dl., for 1, 2 elr. 3 St., udg. af M. Bredsdorff. Nybrg. 73.

- (232.) **Thrane. C.** Danske Komponister. — 55.
233. **Ritter. H., L. Preller.** Historia philosophiæ Græco—Romanæ. Ed. L. Preller. Hambg. 38. — *w.*
234. **Nielsen. R.** Om Liv og Haab. Sex Forelæsngr. Kbh. 75.
- Smith. L.** Forsøg til en fuldstndg. Lærebygng. om Dyrenes Natur og Bestnls. og Menneskenes Pligter mod Dyrene. Kbh. 1791.
238. **Jobs Bog.**
Hermansen. C. Betragtninger fremkaldte ved Spørgsmaalet om Integriteten af Jobs Bog. Prg. Kbh. Univ. 74. — *m.*
245. **Augustini. Aur.** Hippons. episc. de civitate dei libri 22. Tm. 1—2. Lips. 25. — *w.*
246. **Monrad. D. G.** Den første Kamp om den apost. Troesbekndls.'s Oprindls. Laurentius Valla—Koncil. i Florens. Kbh. 75.
248. **Reiff. Fr.** Några kristligt-apalog. frågor. Öfverstng. Prg. Wisby. 74.
249. **Engstrand C. J. H.** Kritisk belysng. af Abelards treenighetslära. Prg. Nykpng. 1874.
- Gude. L.** Den hell. Nadvere. 1ste Afdl. Forberedelsen og Indstiftelsen. Kbh. 74. — *m.*
252. **Fenger. P. A.** Forslag til en paany gennemsect Alter-Bog, som kunde blive tilladt til Brug i den danske Folkekirke. Kbh. 74.
Synodal-Act. Viborg Stifts. 1873. Vbgr. — *f.*
257. Samlinger Kirkehist. o. s. v. Rk. 3, Bnd. 1, Heft. 1. Kbh. 74.

IX. Opdragelse og Undervisning.

260. **Aspling. H.** Om erfaringhetens betydelse ved undervisningen. Prg. Norkpng. 74.

- (260.) **Erhard & Co.** Verzeichn, einer Auswahl. practischer Lehr- und Veranschaulichungsmittel aus der Fabrik und dem Lager der Lehrmittelanstalt. Bensheim (*Uden Aar*). — *f*.
- Hestermann Ludw.** Allgem. Lehrmittel-Anstalt. Fabrik u. Lager von Beschäftigungsspielen nach Fröbel sowie von Veranschaulichungsmittel für alle Lehrfächer. Weihnachts-Preis-Verzeichn. Hamb. 72. — *f*.
- Ullmann. U. L.** Om religionens betydelse för bildningen. Prg. Götbgr. 74.
262. **Giljam. F. G.** Bör och kan något göras för uppätthållandet af enheten i modersmålets rättstafning vid våra läroverk? Prg. Stockh. Gymn. 74.
264. **Schmidt C.** Om religionsundvisn. i elementarläroverket. Prg. Wstrås. 74.
267. **Erslev. Edv.** Om Maalet for den botaniske Undervisning i vore højere Skoler og om Grundsætningerne i vore botaniske Lærebøger, en pædag. Afhandl. Kbh. 74. — *f*.
- Jespersen. Hnbl.** Om undrvisn. i naturlære i de lærde skolers mlmkl. — 298 *under* C. F. C. Møller.
268. **Romdahl. Ax.** Om anordningen af undrvisn. i främmande lfv. språk vid högre real- och borgarsk. i Tyskland och Frankrike. Prg. Lukpng. 74.
269. Exerc.r-Reglement for Fodfolket. Kbh. 68.
- Grönwald. S. J.** Tegneøvelser for Begyndere. Hft. 1—3. 2det Opl. Svendbrg. (*uden Aar*) — *f*.
- Gymnastikreglement. Kbh. 69.
- Skyde-Reglement for Fodfolket. Nybrg. 69.
270. **Ingerslev. C. F.** Bemerkungen üb. den Zustand

- (270.) der gelehrten Schulen in Deutschland u. Frankreich nach Beobachtungen auf einer Reise. Brln. 41. — *w.*
- Lov om den offntl. Skole for den høiere Almendannelse (*i Norge*) af 17de Juni 1869. Prg. Laurvik. 73.
- Ottesen. H. W.** Nogle oplysninger om de i 1872 foretagne Forandringer i det højere franske Skolevæsen. Prg. Krstua. 73.
- Reglement for de off. høiere Almenskoler (*i Norge*) i Hns. til Lov af 17de Juni 1869 og kgl. Resolution af 6te Nvbr. 1869. Prg. Laurvik. 73.
- Midlertidigt, for Middelskolens Afgangsexamen (*i Norge*), approb. d. 20de April 1872. Prg. Laurvik. 73.
- Romdahl. Ax.** Berättelse ang. en 1873 företagen resa i Tyskland og Frankrike. Prg. Lnkpng. 74.
- Schram. E. G.** Reseberättelse (gen. Tyskland, Österrike och Schweiz) Prg. Upsl. 74.
- Sjöberg. G.** Reseberättelse (i pedagog. syfte till Danmark och norra Tyskland). Prg. Stockh. Nya Elmutrsk. 74.
- Undervisningsplan for Middelskolerne (*i Norge*) vedtaget den 29de Juni 1870. Prg. Laurv. 73.
271. **Dahl. Fr.** Om Skoleprogrammer. Prg. Slgs. Rlsk. 74.
- Paludan. J. J.** Et Bidrag til Oplysng. om Skoletugtens og Skolelivets Tilstand i Frederiksborg Id. Sk. henimod Slutningen af forr. Aarh. Uddrag af Erindringer. Meddelt af H. Paludan. Prg. Frdksb. 74.
272. *Indbydelsesskr. m. v. fra Undervnsngsanstalter i Danmark: Aalbrg., Aarhs., Frdrcia., Frdrks-*

(272.) brg., Hlsngør., Hrlfshlm., Horsns., Kbhvn.: (Brgrd. i Kbh., — p. Krstnh., Hadrl. Lr., Krebs, St. Kngnsgd., Mtrpltn., Unvst.: [Rfrm-tionsf. 73, Kngns. Fdlsf., Forelsng., Afgngsex., philos. Ex. 73], v. Wstn.), Kolding, Nykbg., Odense, Randrs., Reykjk. (73), Ribe, Roskld., Rønne, Slgls., Sorø, Viborg, Vordngbrg. — *alle m.*

Frederiksborg: Paludan. J. J. Skoletugten og Skolelivet. — *omfr.* 271.

Kbh. Unvrst.: Thomsen. Jul. Om den naturvidensk.-mathem. Undrvsn. I. Den polytechn. Læreanst. Kbh. 55. — *w.*

Nykjøbing: Prg. til Aarspr. 1820. — *w.*

Viborg: (H. H. Lefolii) Fortgnls. ov. Skolens Bogsm. Kbh. 74.

274. — (*For 1873*) — *i Norge*: Aalesund, Arendal, Bergen, Kongsberg, Krstnia.: (Aars og Voss, Gjertsen, Ktdrlsk.), Kristianssand, Laurvik, Molde, Skien, Stavanger, Throndhj., — *alle m.*

Aalsund: Fuglesamlingen. —

Henrichsen: Skolens Omdannelse.

Krstnia. Aars:- Katalog ov. Dscplbibl.

Biographiske Oplysninger om de nuv. Lærere.

Laurvik: Skolelove.

Katalog ov. Dspl.-Bibl.

Molde: Aktstykker til Skolens Hist.

275. — (*For 1874*) — *i Sverige*:

Falun, Gefle, Göteborg, Halmst., Hlsngbrg., Hernösand, Hudksvl., Jønkpng., Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Linkpng., Luleå, Lund, Malmö, Norrkpng., Nykpng., Skara, Stockhlm.: (Gymn., Nya Elmntsrsk.), Strngnäs., Umeå, Upsl., Weursbrg., Westrvik.,

- (275.) Westerås, Wexjö, Wisby, Örebro, Östrsund.,
— *alle m.*
Gefle: Ved Indvielse af Skolehus 73: Skolens
historie.
-

X. Matematik.

279. **Bauer. R. W.** Saml. af math. Opgaver (Plan-Geom.,
Stereom. og pl. Trigonom.) Med en Fortale
af Prof. Mundt. Kbh. 56. — *w.*
Steen. Ad. Mathem. opgaver i det indled. cursus.
Kbh. 49. — *w.*
— Mathem. Opgaver til Afslutning af det ind-
ledende elementære Kursus. Kbh. 75.
Tidsskr. Mathem. Udg. af H. C. F. C. Schielle-
rup og Cml. Tychsen. Aarg. 1; af Cml.
Tychsen. Aarg. 2. Kbh. 59–60 (*Af Aarg.*
2 mnglr. Hft. 10 Oktbr.) — *w.*
— for Mathem. o. s. v. Rk. 3, Aarg. 4; 5, 1.
Kbh. 74–75.
280. **Grenholm. P. A.** Om divisionela och subdivisio-
rela rectificationstal. Prg. Umeå. 74.
Steen. A. Ren Matematik indh. det elemntr.
Cursus. Kbh. 47. — *w.*
281. **Hansen. P. C. V.** Sætninger om Integraler af ex-
plicité Differentialer og af Differentiallignin-
ger. Kbh. 74. — *m.*
Steen. A. Forelæsng. ov. Differential- og In-
tegralregning ved den kgl. mltr. Højskole.
Kbh. 60. — *w.* — **st.**
282. **Hansen. Chr.** Facitliste til 2den Udg. af Regneb.
for Seminarier og høiere Realsk. 3die Udg.
Kbh. 70.

285. **Hansen. C. J. L. Krarup-**. Praktisk Anvisng. eft. en ny Methd. til geom. og perspekt. Tgng., anvendt til Beskrivls. af geom. Legemer. Til Skolebrug som Indledning. til Geom. elr. som Gjenvej til et brugbart Udbytte. Fredericia 74.
- Strarup. J. D. L.** Elemnt. Plan-Geom. for Borger- og høiere Almueskoler. Kbh. 60. — *w.*
286. **Ramus. C.** Trigonometri. Kbh. 37. — *w.* — **st.**
287. **Smitt. J. D.** Parabeln behandlad såsom Trajektorien. Prg. Wstrvk. 74.

XI. Naturvidenskab.

291. Tdsskr. f. popul. Frmstlgr. o. s. v. 1—5; Rk. 2, Bnd. 1—2. Kbh. 55—60. — *w.*
- — — o. s. v. Rk. 5, Bnd. 1; 2, 1. Kbh. 73—75.
292. **Andresen. C. C.** Naturbog for Bonden og Almueskoler. En kort og letfattelig Fremstilling af de vigtigste af Naturens Love o. s. v. Kbh. 53. — *w.*
- Eisenlohr. W.** Lehrb. der Physik zum Gebr. bei Vorles. u. Selbstunterricht. 7te Aufl. Stuttg. 57. — *w.*
- Hoffmeyer. A. B.** Naturlære til Brug ved Underv. Kbh. 37. — *w.*
- Panum. P. L.** De første Begyndelsesgrunde i Naturlæren til Brug ved Underv. Kbh. 45. — *w.*
- Tdsskr. f. Physik og Chemi o. s. v. Aarg. 13; 14, 1. Kbh. 74, 75.
293. **Forchhammer. G.** Analytisk Chemie. — 321.

- (293.) **Lorenz. L.** Kortf. Naturlære. 2den Udg. Kbh. 74.
 — —. Tillæg til kortf. Naturl. Kbh. 74.
- Silfverberg. G.** Chemisk Physik til Brug ved Skoleunderv. Kbh. 47. — *w.*
294. **Ørsted. H. C.** Naturlærens mekaniske Deel. 2den Udg. Ved C. Holten. Kbh. 54. (*Af Hft. 1 to Aftr.*) — *w.*
 — — Naturlærens mekaniske Deel. 3die Udg. Ved C. Holten. Kbh. 58. — *w.*
296. **Laurent. J. P.** Varmelæren fremsat i Læresætng. og Ex. til Grundlag ved mundtl. Foredrag. Kbh. 50. — *w.*
297. **Hinrichs. Gust.** Der Erdmagnetismus als Folge der Beweg. der Erde im Äter. Kpnhgn. 60. — *w.*
298. **Forchhammer. G.** Læreb. i Stoffernes alm. Chemie. Dl. 1. Kbh. 42. — *w.*
- Jespersen. Hnbl.** Kortf. læreb. i uorg. kemi. Et grundlag for den mundtl. undrvsng. Kbh. 74.
- Møller. C. F. C.** Læreb. i uorg. Kemi. Udarb. til Skolebr. Kbh. 74. — *f.*
 Jespersen. Hnbl. Om undervisningen i naturlære i de lærde skolers mellemkl. og hr. C. F. C. Møllers læreb. i kemi. Kbh. 74.
- Regnault. V.** Kurzes Lehrb. der Chemie. Selbständig bearb. v. A. Strecker. Anorg. Chemie. 2te Aufl. Braunsch. 53. — *w.*
 — — der anorg. Chemie. — — —. 4te Aufl. Braunsch. 58. — *w.*
- Scharling. E. A.** Erindrings-Ord til Forelæsninger over nogle Kapitler af den org.-techn. Chemie. 2det Opl. Kbh. 55 (*Gumtrkn. og forsynet med Tilføjng., har tilhørt M. A. Wessenberg.*) — *w.*

- (298.) **Thomsen. Jul.** Kortf. Læreb. i den uorg. Chemie. Kbh. 50. — *w.*
- Wøhler. F.'s** Grundrids af Chemien. Udarb. af S. Groth. Dl. 1—2. Kbh. 54—55. — *w.*
302. **Wojeikof. A.** Die atmosphär. Circulation. Verbreitung des Luftdruckes, der Winde und des Regen auf der Oberfläche der Erde (Ergnznghs. 38. zu Petermanns geogr. Mittheil.) Gotha 74. — 115 i Ergnznghsb. VIII. — **st.**
303. Archiv für Naturgesch. o. s. v. Jahrg. 37, Hft. 2—5; 38, Hft. 1—3. Brl. 71—72.
- Erslev. Ed og Arth. Feddersen.** Naturens Bog, en Læreb. for de lavr. Kl. i Latin- og Realsk. og for Pige- og Borgersk. II. Planteriget. Kbh. 74. III. Mineralriget. Kbh. 75. — *f.*
- Place. H. P.** Veildng. for Naturalie-Samlere til den første Præparation og Conservation af Naturalier. Kbh. 42. — *w.*
- Tdsskr. Naturhist. o. s. v. Rk. 3, Bnd. 9. Kbh. 75.
304. **Brøgger. W. C. og H. H. Reusch.** Jættegryder ved Kristiania. Kbh. 74. (Fra Vdnskbn. Vrdu. 8).
- Fogh. C.** Geologiens Hovedsætninger. fremstld. med særl. Hens. til de hjemlige Forhold. Kbh. 74.
- Kobell. Franz v.** Popul. mineralogiske Skizzer. Ovsr. af J. P. Lefolii. Kbh. 56. — *w.*
305. **Bachman. C. J. och V. F. Holm.** Elementarflora öfv. Westerbottens och Lapplands Fanerogamer och Bräkenartade växter. Prg. Luleå 74.
- Falk.** Om östra Blekinges lafflora. Prg. Krlskrn. 74.
- Schouw. J. F.** Erindringsord til en Forelæsnng. ov. de vigtigste i Menneskelivet anvendte Planter.

- (305.) Kbh. 44 (*Gæmtrkn. forsynet med Tilføjelser, har tilhørt M. A. Wesenberg.*) — *w.*
- Theorin. P. G. E.** Om Ombergs lafvar. Prg. Götbrg. 74.
- Thomsen. C.** Roskilde-Egnens Flora. I. Karkryptogamer og Blomsterplanter. Prg. Rskld. 74.
- Tdsskr. Botan. o. s. v. Rk. 2, Bnd. 3; 4, Hft. 1—2. Kbh. 74—75.
- Ørsted. A. S.** Afbildninger (182) til Planterigets Naturhist. med Forklaring. Kbh. 41. — *w.*
306. **Beneden. P.-I. van.** Les poissons des cotes de Belgique, leurs parasites et leurs commensaux. (Av. un atlas). Bruxll. 70.
- Bronn. H. G.** Klassen u. Ordnungen o. s. v. Bnd. VI, Abth. 2, Lfr. 6—7. 1874; Abth. 5, Lfr. 2—7. 1874—75.
- Kjærbølling. N.** Skandinaviens Fugle, m. særl. H. til Danmark og de nordl. Bilande. 2den fuldst. omarb. Udg. ved Jonas Collin. Text. Hft. 1. Kbh. 75.
- Krøyer. Hnr.** Grundtræk af Zoologien for Veterinærer, Forststuderende og Polyteknikere. Kbh. 38. — *w.*
308. **Fenger. Chr.** Om Mavekræft, navnl. i H. til Bygning, Udvikling og Udbredning. Kbh. 74. — *m.*
- Gad. Ad.** Om de sympathiske Øienaffectioner. Kbh. 74. — *m.*
- Iversen. Ax.** Hypertrophia prostatæ, monographisk fremstillet. Kbh. 74. — *m.*
- Jacobsen. Ldv.** Om Resection af Hofteleddet i Tilfælde af Caries og Suppuration. Kbh. 74. — *m.*
-

XII. Samfundsvidenskaber.

311. Love og Expeditioner o. s. v. Ny Rk. Hft. 2. 1873. Kbh. 74. — *m.*
 Lovtidende for Kongeriget Danmark. 1874. Kbh. Ministerialtidende — —. A og B. 1874. Kbh. Saml. af Love og Anordn. o. s. v. 1870—74. Hft. 5. Kbh. 74. — *m.*
312. **Holstein. F. A.** Om de danske raadgivende Pro- vindsial-Stænders Væsen og Værd. 2det Opl. Kbh. 32. — *fd.*
 Hefte. Zwanglose, üb. die Schlesw.-Holst.-Lauenb. Erbfolge. Von ein. deutschen Publizisten. 1. Götting. 47. — *fd.*
Ostwald. C. F. A. Zur Würdig. der Schrift: „Zweite polemische Erörterung üb. die schlesw.- holst. Staatszuccession. Von Dr. A. L. I. Michelsen. Leipz. 1846.“ Ein publicistischer Beitrag. II. Urkundl. Beilagen. Kpnhgn. 48. — *fd.*
315. **Aubert. L. M. B.** En Udsigt over de norske Loves Hist. indtil Nutiden. Kbh. 75. (Fra Vdnskbn. Vrd. 10.)
317. Dänemark und die Herzogthümer Schlesw. u. Holst. Schlesw. 46. — *fd.*
Esmarch. Die Forderungen Dänemarks an Schles- wig und die preuszischen Gegenvorschläge beleuchtet. Hamb. 50. — *fd.*
Giessing. H. P. Bør Eideren eller Elben nu an- sees for den danske Stats Grændse? Kbh. 48. — *fd.*
(Hjort. P.) Oprøret i Holsteen. Politiske Betragt- ninger i Flugt med Begivenhederne. 2den Udg. Kbh. 48. — *fd.*

(317.) **Hjort. P.** Wohlwollender Anstos zur Beantwort. der dringlichen Frage: Durch welches Mittel liesze sich eine hochverehrliche deutsche Lesewelt dahin bewegen, ihre dänischen, respective schleswigschen Studien von vorne wieder anzufangen. 2te Aufl. Kphngn. 58.

— *fd.*

Holmfeldt. C. Dirck. De Holsten-Gottorpske For- dringers og Reservationers retlige Ugyldig- hed i H. t. Arvefølgen i Holsteen o. s. v. Kbh. 52. — *fd.*

— —. Der dänische Staat und die Separatisten als Berichtigung irrthümlicher Partei-Ansich- ten in Geschichte und Recht. Th. 1. Altona 47. — *fd.*

Holstenspiegel. Ein Beitrag zur Beleuchtung der dän.-holst. Frage. Mit hist. Beilagen aus holst. Schriften. Von ein. deutschen Schles- wiger. Hrausg. v. P. Hjort. Kphngn. 50. — *fd.*

Natürlichkeit u. Unnatürlichkeit der schleswig- holstein. Empörung dargest. v. ein. deutsch. Schleswiger. Hrausg. v. P. Hjort. Kphngn. 50. — *fd.*

Ralsunov. A. Nord-Albingischer Zollverein durch Dänemark, Mecklenb., Hamb. u. Lübeck und dessen Anschusz an den Preusz. Zollverein. Hamb. 40. — *fd.*

Reflections on the integrity of the Danish mo- narchy. Lond. 57. — *fd.*

Schleswigs Zukunft. Flensb. 40. — *fd.*

Ueb. Schleswigs Vergangenheit und Zukunft. Von ein. Friesen. Kphngn. 50. — *fd.*

X. A. Entwurf zu ein. Vereins-Gesetze für die

- (317.) Lande des Königs v. Dänem. Mit Zusätzen des dän. Verfassers. Kbh. 50.
319. **Karmarsch. K.** Læreb. i den mechan. Technologie. bearb. paa Dansk af J. Wilckens. Bnd. 1. Hft. 1—4. Kbh. 41, 50 (2 Hft. med 2 Hft. *Tegninger st.*). — *w.*
- Qvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn. Udg. ved dens Tidsskriftsudvalg. Aarg. 14, Hft. 4. Kbh. 54; Aarg. 15, Hft. 1, 2, 4. 1855; Aarg. 17. Hft. 1—2. 1857; Aarg. 18, Hft. 2, 3, 4. 1858. — *w.*
- Scharling. E. A.** Erindringsord til Forelæsninger ov. organ. techn. Chemie. — 298.
- Wilckens. J.** Ledetraad ved Undervisngn. i den militaire Technologie paa den kgl. mltr. Højsk.: Trykt som Mnskrpt. Kbh. 46. (*Tavlerne i et eget Bind.*) — *w.*

XIII. Haandskrifter.

321. **Forchhammer. G.** Analytisk Chemie. — Haandskrevet Forelæsningshefte fra Foraarshalvaaret 1856, skrevet af M. A. Wesenberg. — *w.*

b. Disciplenes Bogsamling

har i de 9 Maaneder April—Decbr. 1874 haft følgende Indtægter:
 fra 28 Mdlmr. for Halvaar. April—Sptbr. Bidrag 14 Rd. „ Sk.
 „ 1 „ „ 5 Mndr. „ „ — 40 —
 „ 1 „ „ 1½ „ „ „ — 12 —
 „ Skolens Skovtur Overskud „ — 48 —

„ 3 Mdlmr. for Sptbr. 74—Marts 75	Bidrag	1 Rd. 72 Sk.
„ 24 „ „ Halvaar. Okt. 74—Marts 75	„	12 — „ —
„ Salg af 4 Fortegnelser	„	— 64 —
„ Beholdning fra forrige Regnskabsaar	4 —	21 —
	i alt	33 Rd. 65 Sk.

og i samme Tidsrum udgivet

til Indkjøb af nye Bøger	22 Rd. 34½Sk.
„ Indbinding	3 — 48 —
	÷ 25 Rd. 82½Sk.

saa at der $31\frac{1}{12}$ 74 var i Behold 7 Rd. 78½Sk.

eller Kroner 15, 63;

derefter i Maanederne Januar—Marts 75

faaet ind fra 1 Mdlm. for 3 Mndr. Bidrag	„	—, 50.
„ Salg af 1 Fortegnelse	„	—, 33.
„ Overskud fra Skoleballet . .	„	12, 60.
	i alt Kroner	29, 06.

og udgivet til Indkjøb af nye Bøger . . . Kroner 18, 82.
og til Indbinding „ 11, 59.

i alt Kroner 30, 41.

saa at Bogsamlingen $31\frac{1}{3}$ 75 havde en Gjæld af Kroner 1, 35.

Tilvænten har fra 1ste Juni 1874, da Listen i forrige Aars Indbydelsesskrift sluttedes, indtil 17de Juni d. A. været følgende. (Sluttede Bind nævnes som hele.)

1.

Fra alle Lande o. s. v. 1874, 4—12; 1875, 1—2.

Julebog 1874. Udg. af Karl Schmidt. Odns. 74.

Smaastykker (Folkelæsning). Bnd. 6; 7, 1—2. Kbh. 74, 75.

3.

Budde. L. En Historie fra fattige Steder. Kbh. 74.

Carit Etlar. Viben Peter. Kbh. 75.

Eriksen. Ldv. Fra Hjembygden. Fortlgr. og Udkast. Kbh. 74.

Hansen. Bndx. Historier. Kbh. 74.

4.

Ingerslev A. Herodes den Store. Tvnd. Foredrag. (Folkelsng.) Kbh. 74.

Sahlertz. Ivan. Billeder af Dyrelivet. (Folkelsng.) Kbh. 74.

5.

Auerbach. B. Præmiekarlen. Fortlgr. Ovr. af Fr. W. Horn. Kbh. 74.

Bulwer. E. L. Nat og Morgen. Eft. d. Eng. v. I. C. Magnus. Kbh. 74.

Gerstäcker. Fr. Hr. Commerceraad Mahlhubers Reiseeventyr. Ovrst. Kbh. 75.

Hackländer. F. U. Kunstnerliv. Ovr. af F. C. Sørensen. Dl. 1—3. Kbh. 73—74.

— — — — — Kainsmærker. — — —. Hft. 1—4. Kbh. 75.

Harte. Bret. Fortællinger og Skildringer. Ovr. af R. Watt. 2den Udg. Kbh. 74.

Heyse. Paul. Noveller. Ovrst. Bnd. 4—6. Kbh. 74—75; desuden Hft. 37—39.

Manzoni. Aless. De Trolovede. Ovr. af Ital. af Barth. Dl. 1—2. Kbh. 73—74.

Reuter. Fr. Muntre Historier og en Komædie. Kbh. 74.

— — — Rimede Historier. Ovr. af Al. Schumacher. Kbh. 74.

Thackeray. W. M. Udvalgte Arbejder. Ovr. af R. Watt. Bnd. 1—2. Kbh. 74—75.

6.

Pellico. Silvio. Mine Fængsler. Ovr. af H. Roosen. Chrstnia. 74.

Smiles Sml. Rundt om Jorden eller min Søns Rejse

til og Ophold i Avstralien samt Tilbage-
rejse gjnm. Nordamerika til England. Ovr.
af Engelsk. Odns. 74.

Verne. Jules. Fem Uger i Ballon. Ovr. eft. Fransk.
Kbh. 74.

c. Den naturhistoriske Samling

har haft følgende Tilgang:

Hornuglen (*Strix Rubo*), skjenket af Ovrts-
prkrtr. Morville.

Skaden (*Pica caudata*).

Et Glas med Slinger, skjenket af Koffardi-
kptn. S. Laub.

Fra botanisk Have modtoges en Samling Potte-
planter, der har faaet Plads i den naturhistoriske Klasse
og saa vidt mulig vil blive forøget.

Af **Undervisningsredskaber** henhørende til Inven-
tariet er i Aarets Løb anskaffet 2den Del af Skytte-
forenings-Sangbog med Melodier; desuden er endnu
3 Kort af Bretschneiders historiske Atlas blevet op-
klæbede og ophængte i Skolestuerne.

VII. Regnskabsvæsen.

I Regnskabsaaet fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875 har Skolen haft følgende

Indtægter.

1.	Kassebeholdning fra forrige Aar	3,182	Kr. 97	Ø.
2.	Arvefæste-, Fæste- og Forpagt- ningsafgift	1,742	—	„ —
3.	Rest af Tiender for 1874	13,692	—	93 —
4.	Forudbetaling paa Tiender for 1875	11,713	—	30 —
5.	Af Kirker og Præstekald	26	—	„ —
6.	Renter af Skolens Kapitaler . .	3,474	—	8 —
7.	Skolekontingenter	4,960	—	„ —
8.	Fra Læsø	1,978	—	97 —
9.	Ubestemte Indtægter	12	—	50 —
10.	Det Theilmannske Legats Renter	40	—	„ —
11.	Indeholdt i Lønninger som Af- drag paa Laan	339	—	98 —
12.	Indeholdt i Lønninger til Livs- forsikrings-Anstalten	1,565	—	80 —
13.	Stipendiefondens Rente-Indtægter	1,229	—	95 —
14.	Hjemfaldne Oplagspenge	90	—	„ —
15.	Nissens Legats Rente-Indtægter	1,130	—	79 —
saa at Indtægten har været i alt . . .		45,179	Kr. 27	Ø.

Derimod har Skolen i samme Tidsrum haft følgende

Udgifter.

1.	Lønninger	20,368	Kr. 60	Ø.
2.	For Inspektion	199	—	65 —
3.	Pedellens Løn	403	—	98 —

4.	For Time Undervisning	1,515	Kr. 6 Ø.
5.	Pensioner	399	— 82 —
6.	Bibliothek og videnskabeligt Apparat	540	— „ —
7.	Bygningers Hovedreparation og Vedligeholdelse	1,168	— 42 —
8.	Leje-Udgifter	50	— „ —
9.	Inventariets Vedligeholdelse . .	264	— 1 —
10.	Godtgjøreelse til Lærere for Af-savn af Embedsbolig	47	— 15 —
11.	Brændsel og Belysning	1,066	— 45 —
12.	Skatter og Afgifter	2,504	— 62 —
13.	Regnskabsførelse	781	— 88 —
14.	Testamentarisk Forpligtelse . .	320	— „ —
15.	Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter	2,105	— 94 —
16.	Til Undervisning i Skydevaa-bens Brug	149	— 87 —
17.	Afgivet Overskud til den al-mindelige Skolefond	1,780	— „ —
18.	Udbetalte Gageforskud	500	— „ —
19.	Indsendt til Livsforsikrings-An-stalten for Lærere	1,535	— 80 —
20.	Udbetalte Stipendier under Sti-pendiefonden	467	— 50 —
21.	Stipendiefondens Bidrag til Sko-lepenge	300	— 50 —
22.	Indsat i Sparekassen for Stipen-diefonden	530	— 7 —
23.	Udbetalte Stipendier under Nis-sens Legat	1,287	— 7 —
24.	Indsat i Sparekassen for Nissens Legat	508	— 27 —
saa at Udgiften har været i Alt . . .		38,794	Kr. 67 Ø.

Rede Kassebeholdning den 31te Marts

1875	6,384 Kr. 60 Ø.
	45,179 Kr. 27 Ø.

Stipendiefondens Grundfond var den 31te Marts 1875: 26,431 Kr. 33 Ø.; dens Oplagspenge: 1,552 Kr.

Nissens Legats Grundfond var den 31te Marts 1875 26,311 Kr. 16 Ø.; dets Oplagspenge: 1,489 Kr. 94 Ø.

VIII. Bygninger og Løsøre.

Ved Anbringelse af to Vinduer ud til Torvegyden er der skaffet Lys og Luft til de tidligere saa godt som aldeles mørke, gamle hvælvede Kjeldere under den nordre Længe, som nu bruges som Brændekjelder dels til Rektorlejligheden, dels for en Del til Skolen, medens de gamle Nedgange med skraa Lemme fra Gaarden til Skolens og Rektorlejlighedens Brændekjeldere ere blevne ommurede, saa at Trapperne ere blevne fornyede og Nedgangene dækkede samt omgivne med Jærngitre.

IX. Ministerielle Bestemmelser m. v.

Foruden de ministerielle Bestemmelser af almindeligere Betydning, som i det foregaaende lejlighedsvis ere omtalte og meddelte, synes endnu følgende her at burde meddeles.

1. Under 22de Maj 1874 har Ministeriet udfærdiget en Bekjendtgjørelse om Indretning af en Tillægsexamen i dobbelt Retning for Erhvervelse af akademisk Borgerret ved Kjøbenhavns Universitet uden Afgangsexamen ved de lærde Skoler:

Paa derom af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet nedlagt allerunderdanigst Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen ved allerhøjeste Resolution af 16de d. M. allernaadigst at bifalde følgende Bestemmelser for Indretningen af en Tillægsexamen i dobbelt Retning for dem, der uden at have underkastet sig Afgangsexamen ved de lærde Skoler ville indskrives som akademiske Borgere ved Kjøbenhavns Universitet:

1. Adgang til ved en Tillægsexamen at erhverve akademisk Borgerret ved Kjøbenhavns Universitet uden at have underkastet sig Afgangsexamen ved de lærde Skoler have, ligesom hidtil, følgende:

a) De, der have underkastet sig den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet eller Afgangsexamen for Realdisciple — begge af den højere Grad — med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnit er mindst 6, og derefter tillige enten Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Læreanstalt eller Landinspektørexamen eller Skovbrugsexamen ved den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, de to sidstnævnte Examina med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnitsværdi er mindst 5;

b) Polytekniske Kandidater med 1ste og 2den Karakter, uden Hensyn til med hvilket Udfald de tidligere have betsaadet den almindelige Forberedelsesexamen;

c) Lieutenanter, der have bestaaet Afgangsexamen for Officersskolens næstyoungste Klasse;

d) De, der have bestaaet Overgangsprøven fra yngste til ældste Klasse ved Søofficersskolen;

e) De, der enten have bestaaet 4de Klasses Hovedexamen for studerende Disciple i en lærd Skole. jfr. Lov af 1ste April 1871, med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnit er mindst 6. eller Skolelærereexamen med Karakteren „Meget duelig“, og derefter den i kongelig Resolution af 21de September 1872, bekjendtgjort 26de s. M., under Post 3 bestemte

Prøve i to nyere Sprog med mindst 1 „Meget godt“ og 1 „Godt“, naar de derhos have bestaaet Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Lærestanstalt eller en af de andre ovenfor under a nævnte Examina.

2. De, der høre til de nævnte Klasser, skulle, naar de ville erhverve akademisk Borgerret i sproglig-historisk Retning, underkaste sig en Prøve i dansk Stil, Latin, Græsk, Historie og Fransk af samme Omfang og Art, som for Afgangsexamen ved de lærde Skoler i sproglig-historisk Retning er fastsat ved Anordningen af 5te Avgust 1871 angaaende Undervisningen i de lærde Skoler § 5 (med Hensyn til Pensa efter § 4 b 1 og 2 og § 5 b 1 og 2, som for Privatister bestemt), dog at der i Modersmaalet kun skives een Udarbejdelse over en frit valgt Opgave.

Der gives for Prøven 3 Karakterer i Latin, der hver regnes enkelt, og een i Dansk, Græsk, Historie og Fransk, der fordobles, og til at bestaa fordres Værdien af 11 „Godt“ \circ : 55 Points.

3. De, der under samme Forudsætninger ville erhverve Borgerret i matematisk-naturvidenskabelig Retning, skulle underkaste sig en Prøve i dansk Stil, Historie og Fransk af samme Omfang og Art, som ved Anordningen af 5te Avgust 1871 § 5 er foreskrevet, dog at der i Modersmaalet kun skrives een Udarbejdelse over en frit valgt Opgave, samt en Prøve i Latin i det Omfang og i den Form, som er foreskrevet for 4de Klasses Hovedexamen ved den nævnte Anordnings § 3 Nr. 4 sammenholdt med § 2 Nr. 3, og derhos, for saa vidt de ikke ere polytekniske Kandidater, en Prøve i Naturlære efter Anordningens § 5 c 2 sammenholdt med § 4 e 2.

Der gives een Karakter i hvert Fag, hvoraf den i Latin fordobles, saa at der fremkommer 6 (for polytekniske Kandidater 5) Karakterer. Til at bestaa fordres Værdien af 6 „Godt“ \circ : 30 Points, for polytekniske Kandidater Værdien af 5 „Godt“ \circ : 25 Points. For dem, der have underkastet sig 4de Klasses Hovedexamen for studerende Disciple, bortfalder Prøven i Latin, naar de for dette Fag have erholdt mindst „mg \div “ ved Skolens Examen. I modsat Fald have de at underkaste sig samme Prøve i Latin som de øvrige. Til at bestaa kræves der, naar Latin bortfalder, Værdien af 4 „Godt“ (20 Points).

4. Prøven afholdes ved Universitetet af en dertil dannet

Komite af Medlemmer af det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

Bedømmelsen af de skriftlige Examensarbejder sker af 2 af Komiteens Medlemmer. Ved den mundtlige Prøve er foruden Examinator et andet Medlem af Komiteen tilstede som Censor.

5. De, som ville underkaste sig Prøven, have inden hvert Aars 1ste Maj skriftlig at anmelde dette, under Vedlæggelse af de fornødne Bevisligheder for Tilstedeværelsen af de ovenmeldte Betingelser for at stedes til Prøven, for Formanden for Examenskomiteen.

6. Ved Indtegningen til Prøven erlægges i Examensgebyr af hver Examinand 14 Kroner.

7. Med Hensyn til den almindelige filosofiske Prøve og andre Forberedelsesexamina for visse Fag ved Universitetet gjælde samme Forskrifter for dem, der ved denne Prøve have vundet akademisk Borgerret, som for andre Studerende.

8. Tillægsexamen i den her fastsatte Form afholdes første Gang i den for Universitetet foreskrevne Examenstid ved Udgangen af det akademiske Semester, der tager sin Begyndelse den 1ste Februar 1875.

9. Fra samme Tid bortfalde de i de kongelige Resolutioner af 2den April 1869, bekendtgjort samme Dag, og 1ste Oktober s. A., bekendtgjort under 6te s. M., indeholdte Bestemmelser om en Tillægsexamen for Erhvervelsen af den akademiske Borgerret.

2. Om Fordringerne i analytisk Geometri har Ministeriet under 17de Juni udfærdiget følgende Rundskrivelse til Rektorerne ved de lærde Skoler.

Blandt de Spørgsmaal, som staa tilbage med Hensyn til Gjennemførelsen af Lov af 1ste April 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler, er Bestemmelsen af Fordringerne i analytisk Geometri.

Efter at Ministeriet fra Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler har modtaget et paa nærmere Forhandling med Professor ved Universitetet Steen og to af de lærde Skolers fagkyndige Lærere støttet Forslag herom, vil Ministeriet herved have følgende Regler i foranførte Henseende fastsatte:

Undervisningen i analytisk Geometri bør gaa ud paa Forklaring af retvinklede Koordinater og deres Anvendelse til Fremstilling af Punkter i Linier, Indøvelse af Methoden ved Behandlingen af ret Linie og Cirkel saavel i almindelig Udvikling som i særlige Problemer, Bestemmelser af Ligninger for Parabel, Ellipse og Hyperbel, og Udvikling af disse Liniers vigtigste Egenskaber med Hensyn til Brændstraaler, Diametre, Tangenter og Normaler. Ifølge Methodens ejendommelige Beskaffenhed maa Undervisningen derhos væsentlig dreje sig om Opgavers Løsning, saavel mundtlig som skriftlig. Ved Afgangsprøven i analytisk Geometri vil det være tilladt at forelægge Disciplen til Løsning saadanne ham hidtil ukjendte Opgaver, der blot kræve en let Anvendelse af Methoden, dog at dette ikke sker førend efter Prøvelsen i det ligefrem Lærte.

Til Oplysning om Omfanget af Undervisningen henvises til den nu foreliggende „Analytiske Geometri af Jul. Petersen, Kjøbenhavn 1873“. hvori §§ 1 og 2, § 3 til Art. 20 inkl., § 4 til Art. 35 inkl. med dertil hørende 52 Opgaver give de almindelige Forklaringer og indøve Methoden ved Behandlingen af ret Linie og Cirkel, og dernæst §§ 5—8 begge inkl. samt § 10 omhandle Keglesnittenes Natur og Hovedegenskaber, der bør belyses ved Opgaver af samme Beskaffenhed som de lettere iblandt Nr. 53—100.

Hvilket herved meddeles til Efterretning og Iagttagelse med Tilføjende, at nogle Enkeltheder vel endnu kunne forbigaaes, saasom den første halve Side 31 om imaginære Linier og Punkter, og at de første 52 Opgaver afgive gode Exempler paa, hvad der ved den mundtlige Prøve kan forelægges, hvorfor ingen af disse bør forbigaaes, naar de ikke erstattes ved andre lignende, men at derimod nogle af de følgende Opgaver bedre overspringes, for saa vidt Løsningen ikke frembyder sig nogenlunde let, samt endelig, at det følger af sig selv, at den Erfaring, der viudes i de første Aar, kan medføre Modifikationer i de her givne Regler.

3. Om Betalingen for Vidnesbyrd meddelte Ministeriet under 2den Juli f. A. følgende Bestemmelse:

I tjenstligst Svar paa Hr. Rektorens Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 29de f. M. undlader Ministeriet ikke her-

ved at melde, at der med Hensyn til Gebyr for Testimonium for studerende Disciple fremtidig bliver at forholde saaledes:

Den Discipel, der forlader 4de Klasse, betaler altid, saa fremt han ikke nyder et af Skolens Beneficier eller Stipendier, 10 Rd. i Gebyr for Testimoniet. Paa Begjæring kan han faa gratis meddelt Attest om hans Modenhed til Opflyttelse i 5te Klasse. Den Discipel, som forlader 5te og 6te Klasse, faar Afgangsbeviset fra Skolen gratis, naar han godtgjør at have erlagt Gebyr til Skolefonden for 4de Klasses Testimonium, hvorimod han i modsat Fald betaler det med 10 Rd.

5. Om Realdisciples Adgang til 5te og 6te Kl. med derefter følgende Afgangsprøve har Ministeriet meddelt en Skrivelse af 26de Oktober f. A. til Rektoratet ved en af Landets Kathedralskoler saalydende:

I et med Hr. Professorens Erklæring af 9de Avgust d. A. hertil indsendt Andragende har N. N. anholdt om, at hans Søn, der har bestaaet Realafgangsexamen af højere Grad i Aarhus Kathedralskole, maatte optages i Aalborg Kathedralskoles 5te Klasses mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling for at blive Student efter at have gennemgaaet 5te og 6te Klasse, mod at han inden en given Frist aflægger fyldestgjørende Prøve i Latin.

I den Anledning skal Ministeriet, efter Brevveksling med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, herved meddele til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse, at det vel intet vil have at erindre imod, at han følger med Undervisningen i 5te og 6te Klasse, men uden at faa Ret til at indstille sig ved Examen i Skolen, hvorimod han for at opnaa akademisk Børgerrret maa underkaste sig de i Bekjendtgjørelse af 22de Maj 1874 givne Bestemmelser.

og en anden af 29de s. Mnd. ligeledes til Rektoratet ved en Kathedralskole.

I Svar paa Hr. Rektorens Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 26de Juli d. A. om hvorledes der vil være at forholde med forhenværende Discipel N. N., naar han, der har bestaaet Realafgangsexamen i Sommer med $35\frac{2}{3}$ Points i de 5 Afgangsfag, Tysk, Naturhistorie, Geografi, Geometri og Arithmetik,

efter i det mellemliggende Aar at have taget privat Undervisning i Latin og Græsk, i 1875 indstiller sig til Optagelse i Skolens 5te Klasse for efter at have gennemgaaet 5te og 6te Klasse at erhverve akademisk Borgerret ved at tage Afgangsexamen i historisk-sproglig Retning, navnlig om det kan tillades ham at supplere sin aflagte Realafgangsexamen med en Prøve i Latin og Græsk, skal Ministeriet med Henviisning til Skrivelse af 22de August 1873 (Min. Tid. for 1873 A. Nr. 227) herved tilbagemelde, at han ikke har at underkaste sig nogen ny Prøve i Afslutningsfagene, men at han bliver at prøve i alle de Fag, som fortsættes i 5te og 6te Klasse, til Sikkerhed for, at han i disse er i Stand til at følge med Undervisningen.

5. Om Tidsafstanden for Privatister mellem den præliminære Prøve og Afgangsprøven har Ministeriet meddelt en Skrivelse af 30te Januar d. A. til Kollaborator Møller saa lydende:

I et hertil indkommet Andragende har Hr. Kollaboratoren anholdt om, at der maatte gives Seminarist N. N. Lejlighed til i forestaaende Sommer samtidig at kunne underkaste sig saa vel den præliminære Prøve som Afgangsexamen i mathematisk-naturvidenskabelig Retning.

Foranlediget herved undlader Ministeriet ikke at meddele, at ligesom Bestemmelsen i Lov af 1ste April 1871 § 10 om, at den Privatist, som indstiller sig til Afgangsexamen, „forinden“ maa have bestaaet en Prøve i de Fag, der for den Retning, i hvilken han indstiller sig, aflægges ved 4de Klasses Hovedexamen, efter almindelig Sprogbrug forudsætter, at Prøven er aflagt i en tidligere Examenstermin, saaledes tyder ogsaa den Omstændighed, at den udtrykkelige Bestemmelse i Lov af 13de Maj 1850 § 21 om, at 1ste og anden Del af den daværende Afgangsexamen kunde tages paa een Gang, er udeladt i Loven af 1ste April 1871, paa, at dette ikke fremtidig kan ske, hvortil kommer, at en lignende Regel under de forandrede Forhold vilde medføre store praktiske Vanskeligheder. Ministeriet maa derfor som fremtidig Regel fastholde, at den præliminære Prøve maa være aflagt mindst. eet Aar forud for Afgangsprøven.

6. Om Inspektion og Examenskontrol

ved Skolernes Afgangsprøver har Ministeriet under 29de April d. A. udsendt følgende Rundskrivelse:

Da Embedet som Undervisningsinspektør ved de lærde Skoler er blevet inddraget ved Konferentsraad Madvigs Entledigelse, har Ministeriet bestemt sig til fremtidig at lade det ham overdragne Hverv med Hensyn til Inspektion og Examenskontrol af de lærde Skoler og, efter de ved Undervisningsplanen af 1871 forandrede Forhold, desuden af de højere Realskoler overgaa til en kombineret Inspektion, bestaaende af 3 Medlemmer, der med Fagkyndighed forene tilstrækkeligt Kjendskab til Skoleforholdene og Undervisningen i Skolerne, og som dertil udnævnes for 3 Aar ad Gangen.

Til Medlemmer af Inspektionen ere Dags Dato udnævnte Professorerne Dr. phil. A. Steen, Dr. phil. L. Ussing og Dr. phil. E. Holm, Førstnævnte tillige til at fungere som Formand.

Hvilket Ministeriet ikke skulde undlade at meddele Hr. Rektoren til fornøden Underretning med Tilføjende, at De i betimelig Tid herfra vil modtage Underretning om Tiden for Afholdelsen af de skriftlige Prøver, ligesom de skriftlige Op-gaver paa sædvanlig Maade herfra ville blive dem tilstillede.

Hvad angaar Ordningen af den mundtlige Prøve og Dagene for dennes Afholdelse, vil De fra Inspektionen i betimelig Tid modtage et trykt Skema, som tillige vil gjøre Dem det muligt til enhver Tid at vide, hvor De i paakommende Tilfælde vil kunne sætte Dem i Forbindelse med det Medlem af Inspektionen, der, som Formand for den enkelte Gruppe af Skoler, leder Ordningen af Tilsynet.

Det bemærkes endnu, at vedkommende Inspektionsmedlem, førend Skemaet endelig vedtages, vil direkte sætte sig i Forbindelse med Dem for at tage ethvert Hensyn til den enkelte Skole, som ikke er uforeneligt med Hensyn til Forholdets Ordning i Almindelighed.

7. Om Realdisciplenes Ret til selv at indstille sig til Realafgangsprøve har Ministeriet under 8de Juni meddelt en Skrivelse af 20de Maj d. A. til Rektoratet ved en lærd Skole saa lydende:

Foranlediget ved Rektoratets Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 30te f. M. om, hvorvidt der tilkommer Skolen Ret til at nægte en Discipel i IV Realklasse Tilladelse til at indstille sig til Afgangsexamen for Realdisciple af højere Grad, skal Ministeriet herved tjenstligst tilbagemelde, at man, uagtet en modsat Ansknelse er udtalt i Skrivelse af 26de Februar 1862 (se Lindes Meddelelser om det lærde Skolevæsen 1849—56, Side 194), for de offentlige lærde Skolers Vedkommende maa besvare Spørgsmaalet derhen, at der nu, efter at de to øverste Klasser, hvori Realundervisning gives, ere blevne et-aarige, maa, i Lighed med hvad der for de studerende Disciple er bestemt ved Anordning af 5te August 1871 § 7, 2det Stykke, indrømmes de Realdisciple, som have gennemgaaet Skolens 3dje og 4de Klasse, Ret til med Forældres eller Værges Samtykke at indstille sig til Realafgangsexamen, saaledes, at det da bliver Skolens Sag, for at afverge, at umodne Disciple indstille sig til Prøven, at holde de Disciple, som ikke kunne ventes at ville fyldestgjøre de befalede Fordringer ved Prøven, tilbage ved Opflytningen fra 3dje til 4de Klasse.

8. Under 1ste Juni d. A. har Ministeriet udfærdiget en Bekjendtgjørelse om en Tillægsbestemmelse angaaende Karakterberegningen (i Fransk) ved de lærde Skolers Afgangsexamen af følgende Indhold:

Som Tillæg til Bekjendtgjørelse af 9de August 1871 om Karaktergivningen m. v. i de lærde Skoler fastsættes det herved, at Karakteren i Fransk ved Afgangsexamen for Studerende paa den sproglig-historiske Side vil være at beregne saaledes, at den for den franske Stil givne Karakter regnes for en Trediedel mod $\frac{2}{3}$ Del for Karakteren for den mundtlige Prøve.

9. Endelig er der under 30te April d. A. om Naturhistorieundervisningen tilstillet Rektoratet følgende Skrivelse:

I Gjensvar paa den med Hr. Rektorens Skrivelse af 10de Februar d. A. hertil indsendte Forespørgsel fra Adjunkt Feddersen om Undervisningen i Naturhistorie i de lærde Skoler, kan Ministeriet indskrænke sig til at meddele til videre Be-

kjendtgjørelse for Andrageren, at den Omstændighed, at Ministeriet har fundet at kunne give Tilladelse til, at saavel Adjunkt Feddersens Zoologi som Professor Erlevs Botanik benyttes i de Skoler, hvor Lærerne maatte ønske det, maa indeholde tilstrækkeligt Bevis for, at den Opfattelse af Læremethoden i Naturhistorie, som ligger til Grund for Affattelsen af disse Lærebøger, ikke staar i Strid med den Anvisning til Fagets Behandling, som er givet i Bekjendtgjørelse af 13de Maj 1850 § 4 Nr. 13.

Tillæg.

Et Forslag indsendt til

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet

fra Rektor H. H. Lefolii.

Til

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

I al Ærbødighed beder jeg om Tilladelse til at henlede det høje Ministeriums Opmærksomhed paa det Spørgsmaal, om der ikke skulde være god Grund til at tage under Overvejelse, hvor vidt det virkelig er fornødent, at ogsaa ældre og modnere Mennesker, der føle Kald og Drift til at søge videnskabelig Udvikling og i dette Øjemed ønske at nyde Universitetets Vejledning, maa godtgjøre deres Dygtighed til at tage imod denne ved at bestaa en saa omfattende Prøve som den, der nu er en uundværlig Forudsætning for at kunne blive indskreven som akademisk Borger.

Det er jo ikke saa sjældent Tilfældet, at Mænd, der alt have naaet en Alder mer eller mindre langt ud over den, hvori Universitetets Adgangsprøve i Almindelighed tages, føle vaagne hos sig en uimodstaaelig Drift og Trang enten til videnskabeligt Arbejde i og for sig eller til at vie deres Liv en Gjerning, de ikke kunne komme til at forberede sig til, uden at de først maa underkaste sig den nævnte Adgangsprøve eller, — for at bruge den Betegnelse, der nu ene svarer til Forholdene, som Lovgivningen har ordnet dem — Afgangsprøven ved en lærd Skole. Navn-

lig sker det vel hyppig, at denne Trang vaagner hos Mennesker, der alt ad andre Veje have modtaget en mindre omfattende og mindre dybt gaaende Dannelse. Og oftest er noget saadant vel Tilfældet med ældre Skolelærere, der mene at føle Kald til præstelig Virksomhed. Vel kan et saadant Kald ofte være mere eller mindre uklart. Men det staar dog neppe til at negte, at vor Folkekirke i flere saadanne Mænd har faaet Præster, der høre til de dygtigste og nidkjæreste Tjenere, den har. I det mindste er det da en uomtvistelig Sag, at Mænd, der saaledes først sent begynde paa „at studere“, jevnlig give slaaende Vidnesbyrd om, hvor stærkt det Kald er, der driver dem, i det de ikke lade sig skræmme ved de Savn og Møjsommeligheder, de maa underkaste sig, for at de ved en lang og trang Tids besværlige Stræben kunne vinde det hele Omfang af forskjelligartede Kundskaber, som Afgangsprøven kræver. Men naar de da ogsaa naa saa vidt, at de kunne bestaa ved denne, da gjøre de det dog ofte paa en saadan Maade, at det Spørgsmaal næsten med uimodstaaelig Nødvendighed maa trænge sig frem, om det svære Arbejde og den ihærdige Anstrengelse virkelig har ført til et Udslag, der er Arbejdet og Anstrengelsen værd, og om der ikke tvært imod i den trange Forberedelsestid er blevet sat Kræfter til, der kunde have gjort bedre Tjeneste og baaret bedre Frugt ved den paafølgende Forberedelse til Gjærningen selv eller ved dennes Udøvelse i Livet. Paa den anden Side hændes det ogsaa ofte, at et saadant Menneske ikke i Kundskab og Viden fyldestgjør Prøvens Krav og derfor ikke bestaar den, medens han dog i hele sin aandelige Udvikling tydelig viser sig at være i Besiddelse af en saadan Modenhed, at det falder meget haardt at

maatte afvise ham fra Adgangen til den særlige videre Udvikling, der er hans egentlige Maal, og det er umuligt at trænge det Spørgsmaal tilbage, om han ikke var bedre skikket til at tage fat paa Gjerningen end mængden anden, der i sine Drengenaar med Lethed har tilegnet sig de mangeartede Kundskaber, uden at disse saaledes har modnet hans Aand eller varmet hans Hjerte, at man virkelig med Tryghed kan se ham gaa videre frem mod det Maal, der skal give ham Ret og Adgang til en vigtig Tjeneste i Staten og en ansvarsfuld Gjerning i Livet. Og saa er jo da Maalet med den omfattende Afgangsprøve dog ikke den blotte Erhvervelse af Kundskab og Viden i mangeartet Retning, en Kundskab og Viden, hvoraf en stor Del dog snart gaar ad Glemme igjen; men det er jo dog snarere eller i det mindste lige saa meget den Udvikling af aandelig Arbejdsevne, der kan blive Frugten af den mangesidige System med aandelige Emner. Tages dette med i Betragtning, da lader det Spørgsmaal sig neppe afvise, om ikke saadanne ældre Mænd som dem, jeg hidtil har talt om, ved den Udvikling, de have faaet i Livets Skole, virkelig have naaet en Modenhed, der kan veje op mod Bristen af en saa mangesidig Fordømmelse. Dog har det bestandig været og er endnu saa, at det ogsaa for disses Vedkommende er Maalet, der stiles til, at de ved en bestaaet Afgangsprøve maa stille Borgen for, at de ere i Besiddelse af det samme Omfang af Kundskab i forskjellige Retninger, som der kræves af en Discipel i en lærd Skole, naar han indstiller sig til Afgangsprøven. Disse Mennesker ville jo vel for det meste være saaledes stillede, at de høre til dem, der omhandles i den allerhøjeste Resolution af 16de Maj f. A., kundgjort ved Bekjendtgjørelse af 22de Maj s.

A. om „Indretning af en Tillægsexamen i dobbelt Retning for Erhvervelse af akademisk Borgerret ved Kjøbenhavns Universitet uden Afgangsprøve ved en lærd Skole“. Der kan vist nok ogsaa neppe være delte Meninger om, at det jo er en priselig Gjerning af Ministeriet, at det ved den saaledes trufne Ordning har sørget for, at en tidligere bestaaet Prøve af en anden Art skaffer en Lettelse i selve Afgangsprøven. Men den nævnte allerhøjeste Resolution angaar ikke blot saadanne ældre Mennesker som dem, jeg taler om, men ogsaa yngre og da navnlig dem, der have underkastet sig den almindelige Forberedelsesprøve ved Universitetet eller Afgangsprøven ved Skolerne for Realdisciple, begge af højere Grad. Og lige saa lidt som det er min Tanke i nogen som helst Maade at føre Ordet for en Ændring i den for nylig ordnede Afgangsprøve ved de lærde Skoler eller i disses hele Undervisningsordning, lige saa lidt er det overhovedet yngre Mennesker i nogen som helst Stilling eller med nogen som helst Fordømmelse, jeg vil tale om. Jeg tænker kun paa Mennesker i en saadan Alder, at det er en afgjort Sag, at det hører til de Undtagelser, der kun yderst sjældent forekomme, at nogen har naaet den, naar han indstiller sig til Afgangsprøve ved en lærd Skole. For saa vidt disse ældre Mennesker falde ind under den nævnte allerhøjeste Resolution, da gaar denne jo netop ud paa ogsaa for deres Vedkommende at skaffe Sikkerhed for, at de, før de faa Adgang til Universitetet, virkelig ere i Besiddelse af det samme Omfang af Kundskab og Viden, som der kræves til Afgangsprøven. Og det er netop denne mangesidige Fordømmelse, der efter min Overbevisning ikke er nødvendig, hvor en ældre Alder maa give

Grund til at vente, at der er en tilsvarende eller i visse Retninger vel endog fyldigere Modenhed tilstede.

Saa sandt det, jeg nu her har udtalt som min Overbevisning, vist nok i Almindelighed maa siges at finde Sted hos Mennesker af den Slags, jeg hidtil har talt om, saa give Forholdene, som de i det sidste Aarti have stillet sig i vort Folk, vistnok ogsaa grundet Anledning til at udvide Kredsen og inddrage under Betragtningen Mennesker, der i de fleste Fald slet ikke vilde kunne have Gavn af den oven omtalte allerhøjeste Resolution men ene og alene vilde kunne faa Adgang til Universitetet ved at bestaa en fuldstændig Afgangsprøve. Det maa jo nemlig alt siges godtgjort ved Erfaring, at det større Omfang, hvori almindelig menneskelig Oplysning i den senere Tid har udbredt sig i vort Folk, og den Kraft, hvormed den har formaet at trænge frem til saadanne Lag af vort Samfund, hvis Medlemmer tidligere med kun yderst faa Undtagelser for hele deres Liv maatte nøjes med det Maal af Kundskab, de havde vundet i Barneskolen — denne glædelige Forandring i vort Folks Livsvilkaar har ikke kunnet undlade at volde, at det Forhold, der er Ophavet til de Tanker hos mig, som jeg tillader mig at udtale i denne min ærbødige Henvendelse til det høje Ministerium, træder stærkere frem og kommer for Dagen i Kredse, hvor det tidligere slet ikke sporedes. Der er alt ikke faa unge Mænd, hos hvem vore Folkehøjskoler har vakt Trang til boglig Syssel og videnskabelig Uddannelse; men den lange og trange Vej, saadanne hidtil nødvendigvis have maattet og endnu maa tilbagelægge, før de kunne faa Adgang til de Steder, hvor de kunne faa den efter vort Folks Lejlighed fyldigste Tilfredsstillelse for deres Trang, har skræmmet mange bort fra fortsat Vandring

fremad den Vej, de havde faaet Lyst til at slaa ind paa; en Del af disse har da opgivet ethvert Forsøg paa at finde Tilfredsstillelse for den Drift, der var kommen til Orde hos dem, og er fra Højskolen vendt tilbage til deres tidligere Gjerning; andre har troet at kunne lade sig nøje med den Udvikling, Folkehøjskolen kunde hjælpe dem til, i Forbindelse med den, de kunde erhverve ved Læsning paa egen Haand, og saa søgt og tildels fundet Virksomhed ved Højskoler eller Friskoler. Men der er ogsaa dem, det bestaaende Forhold har nødt til at gaa samme Vej, som de fleste Skolelærere og Mænd i lignende Stilling maatte følge, naar de vilde „studere“, saa at de have søgt en saadan Forberedelse til den almindelige Afgangsprøve, som kunde hjælpe dem til med Anvendelsen af den kortest mulige Tid netop at bestaa denne; og det er dog vistnok mer end tvivlsomt, om en Fordannelse erhvervet ad denne Vej — ved den almindelige, saakaldte private Manuduktion — virkelig kan være til sandt Gavn for et Menneskes hele aandelige Udvikling. Som et haandgribeligt Vidnesbyrd om Størrelsen af det Omfang, hvori der i de senere Tider er vaagnet Trang til videnskabelig Uddannelse i vort Folk, maa det være mig tilladt at pege paa det bestandig voxende Tal af unge Mænd, navnlig Lærere, enten ved de offentlige Skoler eller ved de i stort Tal fremstaaende Folkehøjskoler og Friskoler, der hvert Aar søge Adgang til de forskjellige Kursus, der i Kjøbenhavn aabnes for saadanne. Var der nu virkelig Mulighed for at vinde akademisk Borgerret, — jeg vil ikke sige: uden det store Besvær, men blot — uden alt det mangfoldige, i forskjelligartede Retninger spredte Arbejde, der udkræves for at vinde Adgang til Universitetet ad den hidtil aabnede Vej, da er der vistnok slet ingen

Grund til at tvivle om, at jo mange af de ovenfor omhandlede unge Mænd med Glæde havde set det gjort muligt for sig, at faa Adgang ikke blot til Universitetets Høresale men ogsaa til det fyldigere og i mange Retninger vækkende Liv, som den akademiske Borgerret er en uundværlig Betingelse for at kunne faa Del i. Og det er vist nok lige saa utvivlsomt, at den fyldigere aandelige Udvikling, der herved vilde blive saadanne Mænd til Del, jo vilde bære god Frugt i deres senere Virksomhed, saa fremt de ikke søgte videre frem enten ad den egentlige videnskabelige Vej eller ad Embedsvejen men efter kortere eller længere Tids Forløb atter vendte tilbage til deres tidligere Kredse og gav sig til at virke enten ved Folkehøjskoler eller ved Friskoler. Jeg har i den senere Tid søgt at skaffe mig et fyldigere og sikrere Kjendskab til Virksomheden ved vore Folkehøjskoler; jeg er derved ogsaa kommen i umiddelbar Berøring med en Del Lærere saa vel fra saadanne som fra Friskoler; og jeg er saaledes kommen til den for mig meget tilfredsstillende Overbevisning, at man vilde gjøre det langt overvejende Flertal af Højskolelærerne og ligeledes et meget stort Tal af navnlig yngre Friskolelærere stor Uret, saa fremt man vilde tiltro dem saa stort et Letsind, at de frivillig skulde vælge at gaa til deres Gjerning uden alvorlig eller grundig Forberedelse, eller at de endog skulde mene, de vilde snarere have Skade end Gavn af den Forberedelse, de kunde vinde ad de paa offentlig Foranstaltning banede Veje. Naar blot den almindelige videnskabelige Oplysning kan komme til at stille sig saaledes over for disse Mennesker, at det bliver dem muligt selv at komme under dens Paavirkning, saa de kan se, at det, den har at byde dem, ikke er af anden Art,

end at de fuldt vel kan føle sig i Stand til at omsætte det til Brug for sig under deres Virksomhed for den almindelige Folkeoplysning; — men det er jo en afgjort Umulighed for dem, selv at vinde et klart Syn for den og en paalidelig Forestilling om dens Væsen, saa længe de ere stængede ude fra den ved Skranker, der for de fleste af dem ere saa godt som uoverstigelige; — naar det blot kan blive gjort muligt for dem at naa frem til denne almindelige videnskabelige Oplysning uden en for de aller fleste af dem uoverkommelig Opofrelse af Tid, Penge og aandelig Kraft: — saa skal det nok vise sig, at de forstaa baade at skatte dens Værd og at gjøre den frugtbar for Livet. Og der kan da vist nok ingen Tvivl være om, at den hermed følgende Forandring i hele den Stilling, det friere Arbejde i Oplysningens Tjeneste indtager i vort Land og Folk, jo nok med Guds Velsignelse vil bære god Frugt ikke blot for den egentlige Folkeoplysning men ogsaa for det hele Folks almindelige og fælles Livsudvikling.

Naar nu det høje Ministerium har gjort mig den Ære at følge mig gennem de Betragtninger, jeg hidtil har tilladt mig at fremsætte, da tager jeg neppe Fejl, naar jeg antager, at Ministeriet selv vil være kommet til den Formodning, at jeg ikke har kunnet driste mig til at bære denne Udvikling frem for det, uden at jeg virkelig har et bestemt Forslag, jeg beder om Tilladelse til at gjøre, i den Retning, min Udvikling har peget i. Og efter at jeg i længere Tid har syslet med hidhørende Tanker og, som ovenfor bemærket, samtidig søgt at erhverve mig og efter min Mening ogsaa virkelig erhvervet mig et i det mindste for mig selv paalideligt Kjendskab til Folkehøjskolerne Virkemaade og den Frugt, denne kan bære, tror

jeg da ogsaa virkelig at være kommen saa vidt, at jeg hos mig selv har faaet fremarbejdet en bestemt og afsluttet Forestilling om en Forberedelse, der efter min Overbevisning før det ældre og derfor ogsaa modnere Menneske, enten det saa er Folkehøjskolen, der først har vakt hos ham Lysten til videnskabelig Udvikling, eller han er stædt som de først omtalte Mænd og ad anden Vej har erhvervet sig en mindre omfattende og mindre dyb Dannelse, egner sig bedre end den, Afgangsprøven kræver, som den ogsaa vil føre ham, med de Forudsætninger han har, til den aandelige Udvikling, han maa have naaet, før at han skal kunne tage imod en videnskabelig Undervisning, i det mindste lige saa sikkert og godt, som den hidtil ene gjældende Afgangsprøve dertil har kunnet og kan føre det Menneske, der dog i Virkeligheden endnu ikke er kommet ud over Drengalderen. Paa denne min Forestilling har jeg bygget mit Forslag og beder nu om Tilladelse saavel til at fremstille det og nærmere begrunde Enkelthederne i det som til i al Ærbødighed at henstille det til det høje Ministeriums velvillige og omhyggelige Overvejelse. Og som det da slet ikke er min Agt, derved at gjøre Adgangen til vor videnskabelige Højskole i ligefrem Forstand lettere, men blot at gjøre Forberedelsen dertil mindre spredende og kun som Følge deraf mindre møjsommeligt, saaledes tror jeg ogsaa at turde nære det Haab, at mit Forslag vil komme til at staa i samme Lys for Ministeriet, saa at dette vil modtage det med Velvillie og finde sig foranlediget til at gjøre de fornødne Skridt for at faa det ført ud i Livet, eller i al Fald benytte det som Grundlag og Udgangspunkt for at faa gennemført Bestemmelser i samme Retning, som det gaar i.

Nærmere udført i bestemt Skikkelse lyder da mit ærbødige Forslag, som følger:

Unge Mænd, der have fyldt deres 22de Aar, skulle herefter have Ret til at lade sig indskrive som akademiske Borgere ved Kjøbenhavns Universitet, naar de godtgjøre deres Modenhed til at tage imod den videnskabelige Undervisning, Universitetet meddelor, ved et Vidnesbyrd udstedt af en ved en offentlig lærd Skole ansat Rektor eller af en anden Mand i tilsvarende Stilling eller med tilsvarende Dannelse, idet Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet skal have Ret til enten i Almindelighed eller for et enkelt Tilfældes Skyld at meddele en saadan samme Beføjelse til at udstede et saadant Modenheds-Vidnesbyrd, som der en Gang for alle er tillagt enhver kongelig ansat Rektor.

Som Forudsætning for Udstedelsen af et Modenhedsvidnesbyrd som det oven for omtalte, maa der ikke kræves Bestaaelse af nogen offentlig Modenhedsprøve. Derimod skal det i og ved Modenhedsvidnesbyrdet bevidnes, at vedkommende i et Omfang, som nedenfor nærmere vil blive angivet, foruden Færdighed i Modersmaalets Brug i Tale og Skrift, besidder en vis historisk, mathematisk og sproglig Kundskab samt desuden efter eget Valg en særlig sproglig eller anden videnskabelig Fagkundskab.

I det jeg nu skrider til nærmere at angive i det enkelte de Krav, jeg i de oven nævnte Retninger mener, der bør stilles, undgaar det ikke min Opmærksomhed, at vor Litteraturs Omfang for Tiden paa flere Punkter vil gjøre det fornødent udtrykkelig at tilføje, at Kravets Fyldestgjørelse maa være betinget af, hvorvidt der hidtil er bragt Klage til Veje over det

vedkommende Emne, og det Udslag, Videnskaben i saa Henseende er kommen til, er tilgængeligt i Hjælpemidler, der uden Vanskelighed lade sig benytte. Dette forudsat, tillader jeg mig at foreslaa anordnet, at:

Den historiske Kundskab maa, foruden et fyldigere Kjendskab til Livsvilkaarenes Udvikling og de udvortes Tildragelser i Nordens og særlig Fædrelandets Historie, omfatte en almindelig Oversigt over de udvortes Begivenheder i Menneskeslægtens Livnetsløb, saaledes at der dog kun gaas nærmere ind paa Enkelthederne i de Tidsrum, der have mere væsentlig Betydning for den almindelige Udvikling, altsaa Israels Historie indtil Jerusalems Undergang, Grækernes fra Perserkrigenes Begyndelse til Alexanders Død, Roms fra de puniske Kriges Begyndelse indtil Borgerkrigenes Afslutning ved Kejserdømmets Oprettelse og dettes første Tid, Middelalderens fra Konstantin den store til Karl den stores Død, Korstogenes første Tid, de store Opdagelsers og Opfindelsers samt Reformationens Tidsalder, den franske Revolution samt Tiderne nærmest omkring 1830, og fra 1848 til Nutiden. Til dette Kjendskab til de udvortes Begivenheder maa der — og dette bliver da et af de Punkter, hvor den oven omtalte almindelige Betingelse vil komme til at gjøre sig gjældende — slutte sig Kundskab til Hovedtrækkene af den aandelige Livsudvikling, de historiske Hedningefolks Gudetro, den kristne Menigheds og den almindelige Kulturs Historie og Livsudviklingens udvortes Skikkelse, som den afpræger sig i Sæderne og de almindelige Livsformer.

Herunder hører Kjendskabet til de væsentligste Udviklingstrin i Litteraturens Historie, støttet ved

egen Læsning af Skriftværker, og i Kunstens, oplyst ved Afbildninger, begge Dele i fyldigere Maal for Nordens og særlig for Fædrelandets Vedkommende, og saaledes, at Kjendskabet til de Mænd af fremmede Folkefærd, hvis Værker have blivende Betydning for Dannelsen eller i almindelig historisk Henseende — saasom Homer, græske Dramatikere, Shakespeare, maaske Dante og enkelte andre — maa hvile paa eller dog støttes ved en ikke altfor indskrænket Læsning af deres Værker i dansk Oversættelse. Endelig maa der til fyldig Oplysning om de historiske Forhold forudsættes det fornødne Kjendskab til de historiske Tildragelsers Skueplads, altsaa en geografisk Kundskab, som foruden et almindeligt Kjendskab saavel til de vigtigste naturlige Overfladeforhold i Nutiden som til Grundtrækkene af den saakaldte matematiske Geografi, navnlig Jordklodens Stilling i Solsystemet og dens Bevægelses Betydning for Skiftet mellem Døgnet og Aarets Tider, særlig omfatter Grænse- og Stedsforhold i de vigtiske historiske Afsnit og de væsentligste af Nutidens Folkeslags Stilling og Livsforhold i Almindelighed.

I *Mathematik* kræves Kundskab i samme Omfang som ved Udgangen af den lærde Skoles 4de Klasse eller til den almindelige Forberedelsesprøve af højere Grad, dog uden at den navnlig i det mere elementære behøver at udvide sig over Sætninger, der ikke ere strengt nødvendige som Led af den hele Bygning. Ved dette Fag maa vedkommende have vundet, dels Følelsen af Matematikens Betydning for Forholdene i den sanselige Verden, dels Evne til at bevæge sig med Sikkerhed gennem Slutninger fra tilstrækkelige og sikre Forudsætninger. Skriftlig Løsning af Opgaver kræves ikke; men vedkommende maa

forsøge mundtlig under en Fagmands Medvirkning at løse en Opgave, der ikke indeholder særlige Vanskeligheder.

Den sproglige Kundskab maa foruden Modersmaalet omfatte et fremmed, ikke nordisk Sprog, enten levende eller dødt, dog saaledes, at naar Valgfaget er et Sprog, da skal — med en Undtagelse, som nedenfor vil blive angivet — det ene af de to saaledes tilegnede fremmede Sprog være et af de to klassiske Oldtidssprog.

Den særlig grammatiske Indsigt maa til Grundlag have en almindelig grammatisk Erkjendelse særlig grundet paa og erhvervet ved Kjendskab i Lærebegyngnings Form til Modersmaalets nuværende Sprogform, hvortil der maa slutte sig saa meget Kjendskab til Sprogets ældre og ældste Former, at Nutidens, saavel de almengjældende som de sjeldnere, ses i deres historiske Sammenhæng med de tidligere. I det hele maa den samtlige grammatisk Indsigt, foruden Kjendskabet til de enkelte Sprogs Former, have til Maal at hjælpe vedkommende til en almindeligere Forstaaelse af Sprogets Ophav, Liv og Væsen i Almindelighed. I ethvert særlig lært Fremmedsprog maa Kundskaben være erhvervet i saadant Omfang og saadan Dybde, at vedkommende er i Stand til at bestaa følgende Prøver, hvortil altid vælges et ikke tidligere læst Stykke af en prosaisk Forfatter, hvori Sproget selv ikke frembyder særlige Vanskeligheder, i Græsk enten et Stykke af det ny Testamente eller attisk Prosa omtrent af samme Vanskelighed som Xenofons historiske eller filosofiske Skrifter. Efter at have oplæst et saadant Stykke maa han dels strax kunne give en mundtlig Fremstilling af Hovedindholdet, dels uden at røbe Ukjendskab med Betydningen

af almindelige Ord eller Ord- og Sætningsformer mundtlig kunne give en Oversættelse deraf; fremdeles maa han med Frihed til at bruge almindelige Hjælpeidler kunne give en skriftlig Oversættelse af et Stykke af samme Art; og endelig maa han for de levende Sprogs Vedkommende mundtlig kunne gjengive Hovedindholdet af et Stykke, der er blevet forelæst for ham.

Efter eget Valg maa vedkommende fremdeles enten i et af de Kundskabsfag, Skolen ellers behandler, altsaa enten i Naturhistorie eller i Naturlære, have erhvervet sig en Kundskab, der i Omfang svarer til, hvad der i disse Fag kræves ved Udgangen af en lærd Skoles 4de Klasse, eller han maa — under den tidligere nævnte almindelige Forudsætning — have erhvervet et fyldigere Kjendskab til samtlige nordiske Sprog og Litteraturer i deres historiske Udvikling; og den heri erhvervede Kundskab skal da kunne træde isteden for den Kundskab i et af de to klassiske Oldsprog, der oven for i et givet Tilfælde krævedes.

Endelig vil den krævede Færdighed i den mundtlige Brug af Modersmaalet være at godtgjøre ved den hele Maade, hvorpaa vedkommende viser sig i Stand til at fremstille Indholdet af sin Kundskab; skriftlig godtgjøres den dels ved den skriftlige Oversættelse fra fremmede Sprog, dels ved en særegen Afhandling over et Æmne hentet fra Omfanget af de Kundskaber, han skal have erhvervet, eller fra den Livserfaring, han maa antages at være kommen i Besiddelse af.

Efter at jeg saaledes har fremstillet de Krav, jeg vilde foreslaa stillede, og hvis Fyldestgjørelse udtrykkelig skulde afhjemles ved Modenhedsvidnesbyrdet,

maa det være mig tilladt noget nærmere at oplyse og begrunde disse Krav paa to Punkter. Hvad nemlig den krævede Sprogkundskab vedrører, maa det være mig tilladt at bemærke følgende: Naar jeg som Maal for den grammatiske Dannelse — foruden den derved vundne Indsigt i de enkelte Sprog — har stillet en almindelig Erkjendelse af Sprogets Ophav, Liv og Væsen i Almindelighed, da mener jeg ikke, at der til Erhvervelse af denne Indsigt maa kræves eller behøves noget særligt Studium af en videnskabelig Udvikling over dette Emne, som en saadan da heller ikke endnu er tilstede i vor Litteratur, men det gjælder virkelig kun om, at Undervisningen i eller Studiet af hvert enkelt tilegnet Sprogs Sproglære ledes og lægges paa den rette Maade i Overensstemmelse med det virkelige Forhold mellem Sprog og Sproglære, og ikke blot søger at fyldestgjøre det rent blot praktiske udvortes Behov for Tilegnelsen af det enkelte Sprog; en sand og sund Erkjendelse af det ovennævnte Forhold maa jeg i vore stærkt rationelle Tider antage for uundværlig for enhver, der ved sin almindelige Dannelse og Udvikling bliver stillet saaledes, at han af sig selv drives til at gjøre sig forstandsmæssig Rede ikke blot for, hvad han tager sig for, men ogsaa for, hvorledes han gjør det, altsaa ogsaa for, hvorledes han bruger sit Modersmaal; kun derved vil han kunne bruges til at vælge den gyldige Rettesnor for Brugen af dette baade i Tale og Skrift. — Hvad angaar det Maal, jeg foreslaar sat for Kundskaben i fremmede Sprog, da har jeg søgt at holde mit Øje rettet paa den Brug, den videnskabelig dannede Mand i Almindelighed vil faa for en saadan Kundskab. Han bør ved Læsning kunne opfatte en almindelig prosaisk Fremstilling i Sproget, og han bør kunne følge med

et mundtligt Foredrag i det. I den sidste Henseende har jeg haft det Forhold for Øje, at Tiden hidtil i bestandig større Omfang har ført til Afholdelsen af almindelige Møder af Videnskabsmænd eller andre Fagmænd af forskjellige Folk; ved saadanne Møder har man mere og mere gjort det til Skik at bruge Fransk som Forhandlingsprog; og dette Sprog vilde jeg for mit Vedkommende — saafremt mit Forslag maatte blive sat i Værk — da ogsaa anbefale hver den at vælge, der maatte henvende sig til mig med Anmodning om Anvisning paa den Vej, han vilde have at følge for hos mig at erhverve det omhandlede Modenhedsvidnesbyrd. Derimod er det min bestandig mere styrkede Overbevisning, at ingen blot forberedende Dannelse kan give Evne til selvstændig at bruge et fremmed Sprog til sammenhængende Fremstilling enten i Tale eller Skrift. Og den videnskabelig dannede Mand i Almindelighed behøver heller ikke denne Evne eller Færdighed; bliver han stillet saaledes i Livet, at han faar Brug derfor, maa han selv skaffe sig den; en let Samtale paa en Rejse, hvor der paa begge Sider er god Villie til Forstaaelse, kan enhver føre, der har en ikke alt for indskrænket Læsning i det vedkommende Sprog. Med samme Sikkerhed følger jeg mig overbevist om, at den Stil, der kan skrives i et fremmed Sprog efter en almindelig forberedende Dannelse, dels i Virkeligheden staar paa saa lavt et Trin, at Færdigheden i at kunne skrive den er alt for ubetydelig en Ting i Forhold til den Tid og Kraft, der maa anvendes for at naa den; dels virker den dertil fornødne Øvelse afgjort skadelig, i det den bortleder Opmærksomheden fra det væsentlige ved Tilegnelsen af et fremmed Sprog og leder den hen paa det mindre væsentlige, de enkelte Ords rent ydre

Form, som ingen behøver at kunne udenad for enten at kunne læse en Bog i Sproget eller opfatte Indholdet af et Foredrag i det — et er det at kjende et Sprogs Former, hvor de møde, et andet at kunne danne dem selv; det sidste er ikke en uundværlig Forudsætning for det første — og endnu mere derved, at den volder en falsk Forestilling om Forholdet mellem Sprog og Sproglære, saa at dennes Sætninger kommer til at anses for Regler og Love for hint. Efter min Overbevisning kan nu om Stunder Stileskrivning i fremmede Sprog ved en blot forberedende Dannelse kun hævdes som rent formelt Dannelsesmiddel, som en blot Øvelsskole for Tænkningen. En saadan Øvelse vil Mathikeren kunne skaffe; mere deraf maa jeg antage for overflødig for Mennesker i den Alder, her er Tale om, og med den deraf følgende Udvikling og Modenhed.

Dernæst, naar jeg foruden de for alle fælles Fag har ment, der burde kræves et endnu efter Vedkommendes eget Valg, da er jeg derved gaaet ud fra den Forudsætning, at ethvert Menneske, der i en modnere Alder bestemmer sig enten for at gaa en af Universitetets særlige Fagveje eller for at søge en almindeligere videnskabelig Dannelse, alt maa føle sig særlig dragen i en bestemt videnskabelig Retning. For den vordende Filolog, Theolog eller Jurist er det af Vigtighed alt ved de første Trin paa den videnskabelige Dannelses Vej at blive kjendt med den klassiske Oldtid eller dog med et af dens Sprog; Filologen kan jo efter Affattelsen af den foreslaaede Bestemmelse godt tage dem begge med ved sin forberedende Uddannelse. Ligeledes kunne de, der ville følge andre Retninger, ved det her omhandlede Valg tage Hensyn til deres fremtidige Bestemmelse og saaledes vinde et Grundlag for deres følgende videnskabelige Udvikling hver i

sin Retning. Maaske vilde det derfor være rigtigt som Valgfag ogsaa at nævne et mathematisk eller fysisk Kursus af samme Omfang, som der kræves ved Afgangsprøven i mathematisk-naturvidenskabelig Retning. Endelig har jeg ment, der kunde maaske være en Del vordende Højskole- eller Friskolelærere, der vilde finde, det fyldigere Kjendskab til nordisk Sprog og Litteratur laa nærmest for dem. Derimod kan jeg for Mennesker af den Alder, her er Tale om, ikke agte det for fornødent, at deres forberedende Dannelse skulde omfatte alle disse Fag eller blot større Grupper af flere af dem, men suarere for skadeligt, i det det vilde kræve for megen Tid og Kraft af dem og derved selvfølgelig hindre mange af dem i at søge paa den omhandlede Maade at komme til at nyde godt af Universitetets Undervisning og det hele akademiske Liv i Almindelighed.

Efter at jeg saaledes har tilladt mig at fremstille og, saa vidt jeg kunde antage det for fornødent, begrunde min Anskuelse om de Krav, der formentlig maatte stilles til den ældre, der ønskede Adgangen til Universitetet aabnet for sig, tør jeg ikke slutte denne min ærbødige Henvendelse til det høje Ministerium, uden at jeg, i al Fald blot for at vise, jeg har ogsaa haft min Opmærksomhed heuvendt derpaa, tillader mig at berøre tre Punkter, hvorom der formentlig ogsaa maatte træffes Bestemmelse ved en Anordning i den her omtalte Retning.

a. For det omhandlede Modenhedsvidnesbyrd udstedt af en kongelig beskikket Rektor ved en lærd Skole, med derved forudsat Adgang til Benyttelse af Skolens Apparater, maatte der udredes en bestemt Afgift til Skolens Kasse.

b. Derimod maatte det indtil videre, uemlig

indtil det maatte vise sig, at denne Vej til Universitetet blev benyttet i betydeligere Omfang, vistnok blive en aldeles privat Sag, hvad Godtgjørelse et Menneske, der i det her omhandlede Øjemed kom til at modtage Vejledning af en Rektor eller af andre ved en lærd Skole ansatte Lærere, maatte udrede til disse. Og ingen Lærer maatte kunne fordrø Nedsættelse i det Tal Timer, Skolen er berettiget til at kræve af ham, af den Grund at han giver Undervisning til et eller flere Mennesker under de her omhandlede Vilkaar.

c. For saa vidt en Student, der ad den paa denne Maade aabnede Vej har faaet Adgang til Universitetet, senere der maatte søge offentlig Understøttelse, maatte Universitetet have Ret til at forvise sig om hans Dygtighed ved at underkaste ham en særegen Prøve, som formentlig kunde bestaa i skriftlig Besvarelse af to Opgaver, nemlig en i Historie og en i hans særlige Fag, afpasset efter det Stade, han deri maa have naaet i Forhold til den Tid, han alt har tilbragt ved Universitetet,

Endelig beder jeg om Tilladelse til endnu i al Korthed at maatte fremstille for det høje Ministerium, hvorledes jeg mener, det vilde komme til at gaa til i Virkeligheden, saa fremt der paa den af mig foreslaaede eller paa en dermed beslægtet Maade kunde blive aabnet det ældre Menneske Adgang til Universitetet. Det er da slet ikke min Mening, at der herved vilde kunne fremkomme et Forhold, der i nogen Maade vilde kunne stilles ved Siden af det, der nu i Almindelighed forstaas ved privat Dimission. Jeg mener aldeles ikke, det vilde kunne lade sig gjøre, at et Menneske paa den af mig antydede Maade skulde forberede sig eller lade sig forberede til en Moden-

hedsprøve og saa melde sig hos en Rektor med Begjæring om at maatte underkaste sig en saadan, endnu mindre, at en Rektor skulde være forpligtet til at modtage og lade afholde Prøve over enhver saadan, der maatte melde sig med Opgivende om at have gennemgaaet, hvad der kræves. Men medens der efter mit ærbødige Forslag vel skulde stilles visse Krav, hvis Fyldestgjørelse skulde være en uundværlig Forudsætning for Erhvervelsen af Modenhedsvidnesbyrdet, saa er der dog inden for Omfanget af, hvad jeg foreslaar krævet, levnet en ikke ringe Frihed for den, der skal dømme om Modenheden for derefter at udstede Vidnesbyrdet. Derved vil det være gjort til en Nødvendighed, at enhver, der ønsker at erhverve et saadant Modenhedsvidnesbyrd, forud, før han begynder paa særlig at tilegne sig, hvad der er Forudsætningen for dets Udstedelse, henvender sig til den Mand — allerhøjst beskikket Rektor eller anden beføjet Mand —, han ønsker og venter at kunne faa det udstedt af, med Spørgsmaal om, hvad han vil kræve for at kunne udstede det, og med Bøn om Anvisning paa Vejen, han vil have at følge, og Hjælpemidlerne, han vil have at benytte, for at han kan blive moden til at fyldestgjøre Kravet. Den paagjældende Rektor eller anden vedkommende Mand vil saaledes komme til at staa dels maaske selv som Lærer, dels i det mindste som den overordnede Leder af den hele Forberedelse; den, der vil forberede sig, maa i det mindste under sin Forberedelse jævnlig indhente hans Raad og Vejledning. Og i mange Tilfælde, efter min Anskuelse: i det heldigste Tilfælde, vil der under den hele Forberedelse komme til at bestaa saa nært et Forhold og finde en saa jævnlig Forbindelse Sted mellem Vej-

lederen og den, han vejleder, at hin ofte ved Forberedelsens Slutning ikke vil behøve at holde eller lade afholde nogen særegen Prøve over den, han har vejledet, i det mindste ikke i alle Fag; men efter sit hele Forhold til denne vil han i mange Tilfælde være i Stand til uden en saadan Prøve at afgjøre, hvor vidt han virkelig er moden til at benytte Universitetets Vejledning og besidder den Fordannelse, hvis Omfang og Art skulde fastsættes ved en Anordning som den af mig foreslaaede. Det vilde jo rigtig nok blive en vigtig Afgjørelse, der saaledes vilde blive lagt — i de fleste Tilfælde saa godt som — i en enkelt Mands Haand; men den Raadighed, der derved blev denne overdragen, vilde dog vist nok ikke kunne siges at være større, end at den med Føje kunde betros en Mand, Regeringen har ment at kunne vise saa megen Tillid, at den for en større Kredses Vedkommende har kunnet overdrage ham den umiddelbare Ledelse af den højeste Uddannelse, Staten giver sine Borgere Adgang til at lade deres Sønner at nyde. Og jeg kan ikke andet end holde det for et Punkt af særdeles Vigtighed, at det — som af mig foreslaaet — udtrykkelig forbydes at kræve en offentlig Prøve bestaaet, for at Modenhedsvidnesbyrdet skal kunne udstedes. Blev det gjort til en Nødvendighed at skulle bestaa en saadan, vilde det meget let kunne føre til, at den blotte Kundskabserhvervelse kom til at staa som Hovedsagen; der vilde deri ligge en stærk Fristelse til blot at lægge an paa at erhverve saa megen Kundskab, at man netop kunde slippe igjennem Prøven. Men det staaer for mig som særdeles vigtigt, at dette aldeles forebygges, og at det tvært imod slaas fast, at det for det ældre Menneske ikke blot er Kundskaberne men væsentlig Modenheden til selv-

stændigt aandeligt Arbejde, det gjælder om, at han har vundet, for at han skal faa Adgang til at nyde Universitetets Vejledning.

Og efter den Udvikling, jeg saaledes har tilladt mig at give saa vel af selve mit ærbødige Forslag som af det Øjemed, jeg har med at stille det, og af mine Grunde i det enkelte, beder jeg nu gjentagende i al Ærbødighed det høje Ministerium om at modtage det med Velvillie og underkaste det en nærmere Overvejelse, og saa fremt det skulde være saa heldigt at vinde Ministeriets Bifald, om end ikke i alle Enkelt-heder saa dog i Hovedsagen og ellers med enkelte Ændringer og Lempelser, da at gjøre de fornødne Skridt til at føre det ud i Livet. Det turde maaske være et tjenligt Middel til for en Del at imødekomme de bestandig stærkere og stærkere udtalte Ønsker, om at faa Adgangen til Universitetet gjort friere, end den hidtil har været.

Viborg Kathedralskole, d. 27de Februar 1875.

I dyb Ærbødighed

H. H. Lefolii.

Udsigt

over

Afgangs- og Aarsprøven

i

Viborg Kathedralskole 1875.

Tirsdagen d. 15de Juni.

- 8—12. 6te og 5te Kl. *Udarb. i Modersml., fri Opg.*
 4de Kl. *Udarbejd. i Modersmaal.*
- 4—8. 6te og 5te Kl. *Fransk Stil.*
 4de Kl. *Arithmetisk Udarbejd.*

Onsdagen d. 16de Juni.

- 8—12. 6te og 5te Kl. *Overs. fra Latin til Dansk.*
 4de Kl. *Latinsk og tysk Stil.*
- 4—8. 6te og 5te Kl. *Udarb. i Mdrsm., bekendt Stof.*
 4de Kl. *Geometr. Udarbejd.*

Fredagen d. 18de Juni.

12. 6te Kl. **Fransk.**
6. 6te Kl. **Engelsk og Tysk.**

Lørdagen d. 19de Juni.

8. 6te Kl. **Latin.**
10. 4de Kl. stud. **Latin.**
5. 6te Kl. **Oldnordisk.**

Mandagen d. 21de Juni.

5. 6te Kl. **Græsk.**

Tirsdagen d. 22de Juni.

8. 6te Kl.

Historie.

Tirsdagen d. 29de Juni.

2—5. 3die Kl.

Fransk Stil.

Onsdagen d. 30te Juni.

9—12. 3die Kl.

Dansk Stil.

Mandagen d. 5te Juli.

8—11. 3die Kl.

Arithmet. Udarbejd.

8—12. 2den Kl.

Regning.

8—11. 1ste Kl.

Dansk Stil.

2—5. 3die Kl.

Geometr. Udarbejd.

2—5. 2den Kl.

Fransk Stil.

2—5. 1te Kl.

Regning.

6. Hele Skolen.

Sang.

Onsdagen d. 7de Juli

8—9. 5te Kl.

Engelsk.

8—10. 2den Kl.

Tysk.

8—10. 1ste Kl.

Geometri.

10—12. 3die Kl.

Naturhistorie.

10—12. 2den Kl.

Geometri.

3—4. 1ste Kl. Rl.

Engelsk.

3—5. 2den Kl.

Naturhistorie

3—6. 4de Kl.

Fransk Stil.

3—6. 3die Kl.

Latinsk og tysk Stil.

Torsdagen d. 8de Juli.

8. 6te Kl.

Naturlære

8. 4de Kl.

Geografi.

8—10. 3die Kl. stüd.

Latin.

10—1. 2den Kl.

Latinsk og tysk Stil.

3. 4de Kl.

Tysk.

3—5. 3die Kl.

Geografi

3—5. 1ste Kl.

Arithmetik.

Fredagen d. 9de Juli.

8.	4de Kl.	Mathematik.
8—9.	5te Kl.	Historie.
8—10.	2den Kl.	Fransk.
10—12.	3die Kl.	Fransk.
10—12.	2den Kl.	Geografi.
3.	4de Kl.	Naturhistorie.
3—5.	3die Kl.	Tysk.
3—5.	2den Kl.	Religion.
3—6.	1ste Kl.	<i>Latinsk og tysk Stil.</i>

Lørdagen d. 10de Juli.

8.	4de Kl. Rl.	Engelsk.
8—9.	5te Kl.	Fransk.
8—9.	1ste Kl. stud.	Latin.
8—11.	2den Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
10.	4de Kl.	Historie.
10—11.	5te Kl.	Naturalære.
10—12.	3die Kl. stud.	hist.-sprgl. Græsk.
3—4.	5te Kl.	Latin.
3—5.	3die Kl.	Arithmetik.
3—5.	2den Kl.	Historie.
3—5.	1ste Kl.	Geografi.

Mandagen d. 12te Juli.

8—10.	4de Kl. stud.	hist.-sprgl. Græsk.
8—10.	3die og 2den Kl.	Rl. Engelsk.
8—10.	1ste Kl.	Tysk.
10—11.	5te Kl.	Græsk.
10—12.	3die Kl.	Historie.
10—12.	2den Kl.	Arithmetik.
10—12.	1ste Kl.	Naturhistorie.
3.	4de Kl.	Fransk.
3—5.	1ste Kl.	Historie.
3—5.	3die Kl.	Geometri.

Tirsdagen d. 13de Juli.

8. 4de og 3die Kl. Rl. og stud. math.
naturv. **Naturlære.**
- 8—9. 5te Kl. Oldnordisk.
- 8—10. 2den Kl. stud. Latin.
- 8—10. 1ste Kl. Fransk.
- 10—12. 2den Kl. Religion.

Onsdagen d. 14de Juli Kl. 1 holdes Skolens Aarsfest til Kundgjørelse af Prøvernes Udfald.

Tirsdagen d. 6te Juli Kl. 8 begynder Optagelsesprøven over de indmeldte Disciple.

Undervisningen aabnes igjen i det ny Skoleaar Mandagen d. 16de August Kl. 8.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Skolens Aarsfest indbydes Disciplenes Forældre og Foresatte saa vel som enhver som helst, der ellers maatte have Sind til at følge med Skolen og dens Gjerning.

Rektoratet for Viborg Kathedralskole den 10de Juni 1875.

H H. Lefolii.
